דבר

הסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

היום בדבר
שמיר־צה״ל־פוליטיק / צבי צור, רפאל איתן, מרדכי גור, עזר ויצמן, שלמה להט, מנחם מרון, עמוס חורב, יוסף גבע, מאיר פעיל, אמיר אורן, עליזה ולך. השבוע / יצחק בדנר, חגי אסד, אמנון דנקנר, יוני להב, אהרן שמי, דדוד שביט. המזרח התיכון / אלוף הראבן. „מלאכים באים" ו„כולל הכל", ראיון עם יצחק בדנר, אברהם הפנר ויגאל שוורץ – ניבה לניר. טיולי סתיו / צבי אילן. בידור / אהוד מנור, עמית דובקין. „משא" ו„דבר־השבוע".

לועדי עובדים ולקיבוצים
שי לחג לכל תקציב
שמיכות, כלי מיטה שקי שינה ועוד...
ממיטב מוצרי **נועם אורים**
לקיבוצים – מבצע במחסן ההלבשה הבין־קיבוצי
טל. 03־335107־8, 333125, 337287

יום שישי, י״ז באלול תשמ״ז, 11 בספטמבר 1987 • גליון 19220
היום 64 עמודים כולל „דבר־השבוע" • המחיר 1.50 ש״ח, באילת 1.30 ש״ח

ארה״ב תשמור על רמת הסיוע הצבאי לישראל
1.8 מיליארד ד׳ בשנתיים הבאות–מבטיח שולץ

מאת אמנון דנקנר, כתב „דבר" בארה״ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ הבטיח אתמול במכתב לשר האוצר משה נסים המבקר בוואשינגטון, כי ארה״ב תשמור בשנתיים הבאות על רמת הסיוע הצבאי לישראל בגובה של 1.8 מיליארד דולאר. במכתב אישי חמים לנסים סיכם שולץ את הצעדים האמריקאיים הבאים למטבת ישראל:

• המשך לשנתיים של הסדרי רכישה בישראל של מוצרים בטחוניים עבור ארה״ב בסכום של 150 מיליון דולר לשנה.

• נכונות להגדיל למשך השנתיים הבאות את הסכום הניתן להמרה לשקלים מתוך הסיוע הצבאי מ־300 ל־400 מיליון דולר.

• הנשאה לשיפור בסעיפי הסיוע לצורך עלות הגרת התקשרויות הנדיות עם חברות אמריקאיות בנין הלביא.

באופן כללי יותר הבטיח שולץ במכתבו כי ארה״ב תעמוד בהתחייבויותיה לישראל לסייע לה בתקופת המעבר שאחרי ביטול פרוייקט הלביא כדי למצוא פתרונות לבעיות בהן האדם והתעסוקה, עד שימצאו פתרונות לטווח ארוך.

שולץ סיים את מכתבו בדברי שבח על הצלחות ישראל בתוכניתה הכלכלית, שעתה היא בתחילה להניב פירות.

מקורות ישראליים אמרו אתמול כי גם המכתב שכתב שר ההגנה וויינברגר לשר הבטחון רבין ושנמסר אתמול לשגרירות ישראל כאן הוא מכתב "חיובי ביותר ואוהד ביותר". הם אמרו כי המכתב מכיל תשובות חיוביות שנמסרו במקביל, במכתב שולץ לנסים. עדיין נותרו נושאים שונים, אמרו החוגים, המחייבים עבודה מפורטת בקבוצות משותפות לשתי המדינות ובכללם פרוייקטים משותפים לשתי המדינות בתחום הבטחוני, רכישה בארה״ב של מערכות אמל״ח וטכנולוגיות צבאיות וכן אפשרות של כניסה ישראלית למכרזים עבור הצבא האמריקאי באירופה.

(המשך בעמ' 2)

המסר

צ'רלי ביטון בשובו, אתמול (צילום: כפיר מאיר)

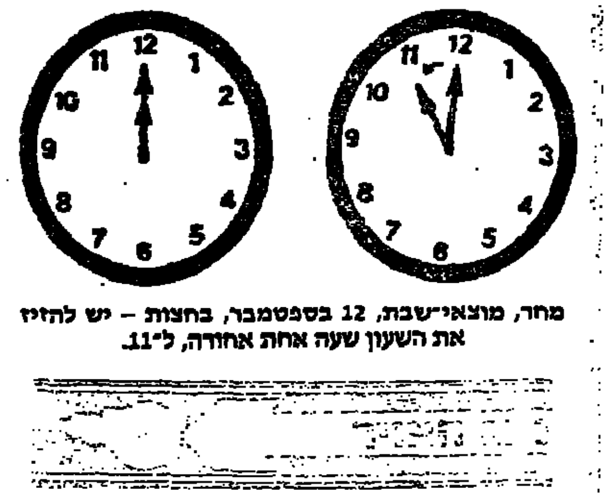

מחר, מוצאי־שבת, 12 בספטמבר, בחצות – יש להזיז את השעון שעה אחת אחורה, ל־11.

נאה. תשקיף לשבת – ללא שינוי ניכר.
הטמפרטורות החזויות: ירושלים: 17־26, רמת־הגולן 17־29, נהריה: 21־29, צפת: 16־26, חיפה: 21־29, טבריה: 20־35, עפולה: 19־31, השומרון: 18 עד 28, תל־אביב 22־29, לוד: 20־29, יריחו: 21־35, עזה 22־29, באר־שבע 18 עד 31, אילת 24־36.

מו״מ השכר: הקיפאון נמשך
קיסר: היעדרות נסים עלולה למנוע סיום הדיונים

מאת סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

משרד האוצר מתנגד לדרישת ההסתדרות להחליט במסגרת הסכם השכר בשירות הציבורי גם על קיצור שבוע העבודה לחמישה ימים וגם על קיצור שעות העבודה בשבוע. האוצר מסכים רק לאחת משתי האפשרויות הללו ודורש מן ההסתדרות לבחור ביניהן.

כך מתברר בעקבות פגישה נוספת שהתקיימה אתמול בין הלל דוראי מהאוצר לבין יו״ר האגף לאיגוד מקצועי, חיים הברפלד.

משרד האוצר מציע עוד לתת תוספת שכר לעובדי השירות הציבורי בשיעור כולל של חמישה אחוז, באופן שתהיה העדפה לבעלי השכר הנמוך. משרד האוצר לא נסוג מעמדותיו אלה והוא מצפה מן ההסתדרות לשינוי עמדתה. הלל דוראי ידווח אמש לשר האוצר, משה נסים, בשיחת טלפון לוואשינגטון על מצב דיוני השכר. היום יסכמו דוראי והברפלד על מועד המשך הדיונים.

יוסף מיכלסקי, סופר „דבר", מוסר כי מזכ״ל ההסתדרות ישראל קיסר הביע אתמול חשש, שלא ניתן יהיה לסיים את המו״מ על הסכם שכר לעובדי המגזר הציבורי בהעדרו של שר האוצר משה נסים מהארץ.

„כאשר בעל הבית נמצא בחו״ל, נציגו במו״מ נאלץ להתייעץ עימו טלפונית – לפעמים יש טלפון שבור וקשה לסיים את המו״מ", אמר ישראל קיסר שביקר אתמול בחיפה.

יחד עם זאת הוא הביע בטחונו שמו״מ לא יתפוצץ וההסכם ייחתם בעוד זמן מה. ישראל קיסר הגדיר את חילוקי הדיעות בין האגודים המקצועיים במו״מ כתופעה טבעית שאין להיבהל ממנה. לדבריו עדיף שהמו״מ יתנהל באופן מרוכז.

בתשובה לשאלת סופר „דבר", ענה ישראל קיסר שהוא שוחח עם מנכ״ל „כלל" אהרון דברת, ותבע ממנו לסייע לסיום מוצלח של המו״מ בין הקונצרן „אורדן" לפועלי „רום כרמל". ההסתדרות לא תסכים למתן פיצויי פיטורים לא־מוגדלים לאותם פועלים, שלא ייקלטו במפעלי „אורדן".

ישראל קיסר אמר גם, שנבחנת האפשרות של רכישת „רום כרמל" על־ידי פועליו.

יוגוסלביה ובולגריה – המועמדות הבאות ליחסים עם ישראל

מאת יוסי מלמן כתבו המדיני של „דבר"

יוגוסלביה ובולגריה הן המועמדות הבאות לחידוש קשרים דיפלומטיים עם ישראל, לאחר שהונגריה וישראל יחתמו ביום ב׳ על הסכם לחידוש הקשרים הדיפלומטיים ביניהן.

הסכם בבדון בירות שווייץ יתקיים באיחוד של שבוע ימים. ההסכם יביא לפתיחת „משרדי אינטרסים" בבודפשט ובתל־אביב ולחילופי דיפלומטים בין שתי המדינות.

צוות „דבור" גילה מוקש ימי ליד צור כנראה של ,חיזבאללה'

מאת סופרו הצבאי של „דבר"

צוות ספינת דבור שפעל מול חופי צור גילה מוקש ימי לפני ימים אחדים ומקורות צבאיים אמרו, שקבוצה פרו־אירנאית כגון חיזבאללה כנראה הניחה אותו שם. זהו המקרה הראשון שמוקשים ימיים מתגלים באותו אזור.

לדברי המקורות הצבאיים, צוות הדבור היה מגלה את המוקש לא רק בעזרת מכ״ם הספינה. המוקש דומה לאלה שהאירנאים הניחו במפרץ הפרסי בנסיון לשבש את יצוא הנפט העיראקי.

מקורות צבאיים התריעו עוד ביוני על האפשרות שחיזבאללה יעבור לתקוף בדרך הים, ושר הבטחון יצחק רבין חזר על האזהרה כמה פעמים.

מוקשים נוספים נסחפו לחוף ודייגים מקומיים פוצצו אותם. דיווחים מלבנון מסרו, כי צוות הדבור גם הוא פוצץ את המוקש.

זקן מסורבי העלייה יחגוג את יום הולדתו ה־100 בתל אביב

מאת יקיר צור, סופר „דבר"

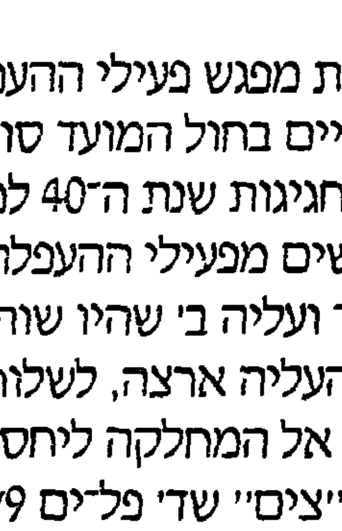

זלמן אפשטיין, בן ה־99, מסורב העלייה הזקן ביותר בברה״מ, קיבל אתמול היתר יציאה לאחר שש שנות סירוב. בשבועות הקרובים יעלה ארצה עם בתו ונכדו, אהרון, וגליה [illegible], ושני ילדיהם.

בנו, אליהו אפשטיין, עלה ארצה לפני כמה שנים והוא אחד מראשי ועד „הורים למען בנים". בשיחת טלפון עם מזכ״ל המועצה הציבורית למען יהודי ברה״מ, חיים צ׳סלר, הבטיח זלמן להגיע את יום הולדתו ה־100, שיחול בעוד כחודשיים, במשרדי המועצה הציבורית בתל־אביב.

חריש נוטה להסיר את חסינות הח״כים שנועדו עם ערפאת • „אש״ף מוותר על בלעדיות הייצוג בוועידה"
דוברים של אש״ף מכחישים שביטון מביא מסר מערפאת

מאת כרמה [illegible] ויוסי מלמן סופרי „דבר"

הוראת היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש למשטרה, לפתוח בחקירה נגד כל המשתתפים במפגש עם יאסר ערפאת – כולל חברי הכנסת – מלמדת כי נטייתו היא לפעול להסרת חסינותם – כך העריכו אתמול חוגים משפטיים בכירים.

חריש הורה אתמול למשטרה לפתוח בחקירה נגד כל המשתתפים בקונגרס בשאלת פלשתין בז'נווה, שנפגשו עם יאסר ערפאת.

כתבי־אישום יוגשו בהוראת נגד כל המשתתפים שאינם ח״כים. ברם, ניתן גם להעמיד לדין ח״כים, ואת בטענה שאי־אפשר לכהן בתפקיד חברי כנסת תוך הפרת איסורים מפורשים שהכנסת עצמה קבעה.

יצויין, כי את חברי הכנסת יהיה ניתן להעמיד לדין, רק אם הכנסת תסיר את חסינותם ואחרי שמליאת הכנסת תאשר את ההחלטה. גם אם תוסר חסינותם הפרוצדורלית של חברי הכנסת, עדיין תעמוד להם חסינותם המהותית שעל הסרתה יצטרך לדון בית המשפט.

בחוגים מדיניים נמסר, כי רק השר בלי תיק עזר וייצמן מביע עמדה חורגת מהמסכנה הרווחת של המערך והליכוד כי אש״ף ויאסר ערפאת אינם בני שיח לבשא ומתן לשלום עם ישראל.

בתגובה על ההתבטאויות האחרונות של יאסר ערפאת והאפשרות שהוא העביר מסר באמצעות ח״כ צ'רלי ביטון אל (המשך בעמ' 2)

מאת גדעון קרן, סופר „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – אש״ף נכון להשתתף בוועידת שלום בין־לאומית בהרכב בנציגים פלשתינים אחרים ומוותר על הנדרשת בנציגה היחיד של העם הפלשתיני – כך מסר ראש הלשכה המדינית של אש״ף בפגישה לצד יאסר ערפאת עם חברי הוועד הפועל של ועידת הארגונים הלא־ממשלתיים השבוע בז'נווה. את הדברים מסרו משתתפים בפגישה.

משתתפי הפגישה מסרו, שקאדומי הביע נכונות „לתקן באורח חיובי" את החלטת הבציה של השוק המשותף. לפי התיקון אש״ף לא יהיה עוד „הנציג היחידי" של העם הפלשתיני, אלא ידובר על „השתתפותו" בתהליך השלום. משקיפים סבורים, כי זהו תוצאה של לחץ סובייטי.

אתמול חזרה משלחת רק״ח מז'נווה בלי כל מסמך או שדר מידי יאסר ערפאת, אך עם הודעה בעל־פה ממנהיג אש״ף יאסר ערפאת אל ראש הממשלה יצחק שמיר ומ״מ [illegible]. צ'רלי ביטון ביקש למסור את המסר עוד אתמול בלילה.

„אני מוכן לחכות עד כהן. אם לא יקבלו אותי – נכנס למסיבת עיתונאים ונפנה לעם", אמר ח״כ ביטון [illegible]. ערפאת מדבר [illegible] עם ישראל במסגרת של ועידה בין־לאומית, הסביר ביטון, אך [illegible] אש״ף [illegible] (המשך בעמ' 2)

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

כמה דוברים של אש״ף, ובראשם הדובר המוסמך של הארגון אחמד עבד אל־רחמן, הכחישו אתמול כי ערפאת העביר באמצעות ח״כ צ'ארלי ביטון שדר לראש הממשלה שמיר ולשר החוץ פרס, ובו הוא מביע את נכונותו לנהל משא ומתן ישיר עם ישראל מחוץ למסגרת ועידת שלום בין־לאומית.

אחמד עבד אל־רחמן אמר, כי לא ייתכן להעלות על הדעת, שערפאת הסכים אפילו להציע נוסחת הדברות כזו למישהו בהנהגה הישראלית. לדבריו, ערפאת דבק בנוסחה, שלפיה אש״ף צריך להשתתף במעמד שווה לשאר הצדדים בוועידה הבין־לאומית, שדיוניה יתבססו על כל החלטות האו״ם הנוגעות לסכסוך הישראלי־ערבי ולא רק החלטות 242 ו־338.

נציג אש״ף בבלגראד סייב עבד אל־רחים אמר בעניין זה, כי כל השמועות שרווחו בישראל בעניין המסר שנשא כביכול ח״כ ביטון – הן שמועות שוא. כל מה שאמר ערפאת לנציגים הישראלים בז'נווה – ציין עבד אל־רחים – הוא שאש״ף מוכן להיות צד להסדר כולל וצודק של הסכסוך במזה״ת, כדי להבטיח את ביצוע הזכויות הלאומיות הלגיטימיות של הפלשתינים, לרבות את זכותם להקמת מדינה עצמאית.

סופר „דבר" מציין, כי בהצהרתו של ערפאת בז'נווה בדבר הכרתו (המשך בעמ' 2)

סקר מכון סנוית – מיוחד ל„דבר"

ערב ההכרעה על ה„לביא" היו רבין ונסים השרים הפופולאריים ביותר

[illegible]

שמעון פרס	[illegible]	[illegible]	[illegible]	31	40
יצחק שמיר	[illegible]	[illegible]	62	58	50
יצחק רבין	[illegible]	[illegible]	[illegible]	64	56
גד יעקבי	[illegible]	[illegible]	27	33	38
אריאל שרון	[illegible]	[illegible]	[illegible]	35	32
משה נסים	[illegible]	[illegible]	65	49	54
משה ארנס			42	38	37
יצחק נבון	[illegible]	[illegible]	[illegible]	51	49

„פתאום הכל התמלא דם וזכוכיות"
– סיפרה אחת מפצועות התאונה במבואות ירושלים, בה נהרגו חייל צה״ל וילדה ונפצעו 11 • האוטובוס החליק למרחק 60 מטר והנוסעים נלכדו במושבים האחוריים

אחד הפצועים מפונה לביה״ח (צילום: יצחק הררי)

מאת יהודה לוי, סופר „דבר" בירושלים

חייל ותינוקת בת 5 נהרגו ו־18 נוסעים נפצעו בהתנגשות בין אוטובוס אגד למשאית חונה בירושלים. בוחני המשטרה סבורים, כי האוטובוס החליק בשל מים שנשפכו לכביש ממשאית סמוכה.

התאונה הקשה אירעה אתמול סמוך לשעה 8.30 בבוקר. אוטובוס אגד בקו 963 שיעדו קרית־שמונה יצא מלא נוסעים מתחנתו המרכזית בירושלים והספיק לנסוע כ־500 מטר בלבד, ברחוב ירמיהו, כאשר החל להחליק באזור העיקולים. האוטובוס החליק למרחק 60 מטר ואז פגע חלקו האחורי [illegible] במשאית חונה. עוצמת ההתנגשות היתה עזה. המשאית פגעה בעמוד חשמל. העמוד „התקפל לשניים", המשאית נהדפה [illegible] „פיאט אונו" שחנתה במקום, והמשאית פגעה גם במשאית אשפה חונה [illegible].

למרבה המזל, לא היו איש במכונית ובמשאיות, אך לעומת זאת נפגעו מרבית נוסעי האוטובוס שישבו בחלק האחורי.

החייל בנימין לוי בן 20 מירושלים, שישב בספסל האחורי, נהרג מיד לאחר שנפגע בתאונה. כמו כן נהרגה יפעת בן־עמי בת 5 מקיבוץ נווה־אור, שבעמק בית שאן, שנסעה באוטובוס יחד עם אמה. (המשך בעמ' 2)

הלם בנווה־אור על מות יפעת בת ה־5

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

בקיבוץ נווה־אור קיבלו אתמול בתדהמה את הבשורה על מותה של יפעת בן עמי, בת החמש, ילידת הקיבוץ.

קרובי משפחה ושכנים סיפרו שהילדה ואמה עדינה שהו אתמול ושלשום בביקור אצל סבתה, המתגוררת בירושלים. האם ובתה עלו לאוטובוס 963 כדי לחזור לביתם שבקיבוץ.

האם עדינה בן עמי נפצעה קל מאוד בתאונה, [illegible] בהלווייתה של בתה, שתתקיים הבוקר בשעה 11 בבית העלמין שבקיבוץ.

✡✡✡✡
✡✡✡

מפגש פעילי ההעפלה

לקראת מפגש פעילי ההעפלה
שיתקיימו בחול המועד סוכות
במסגרת חגיגות שנת ה־40 למדינה -
אנו מבקשים מפעילי ההעפלה, אנשי
המוסד ועליה ב׳ שהיו שותפים
למבצעי העליה ארצה, לשלוח שמם
וכתובתם אל המחלקה ליחסי־ציבור
של חברת ״צים״ שדי פל־ים 7/9 חיפה.

צים חברת השיט הישראלית

هكذا من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

צעירי „העבודה" ומפד"ל מנסים להשיג הידברות בין הצדדים בי־ם

מאת יורם לוי, כתב „דבר" בירושלים

ראש עיריית ירושלים והמשמרת הצעירה של מפלגת העבודה יחד עם חברי החוג הצעיר של המפד"ל קיימו אתמול מגעים קדחתניים בניסיון להגיע להידברות בשאלת הקרנות הסרטים בלילות שבת בירושלים. אולם הניסיון להשיג פסק זמן כבר השבוע לא עלה יפה.

בחמישה אולמות יתקיימו מופעים או סרטים. מחר ייערכו תפילות ב־36 מוקדים, אך לראשונה יהיה זה באישור המשטרה ולכן לא צפויות הפגנות סוערות.

גם ראש העיר טדי קולק המשיך במאמציו להביא להרגעת הרוחות כדי לאפשר להעיר הזמן להתחיל לפעול ביום ב' ללא לחץ כדי לקדם פתרון בנושא. קולק הודיע למשלחת מפ"ם, כי הוא מתנגד לשינוי חוק העזר, מפני שלדעתו אין סיכוי לחוק כזה לעבור ואין מקום לבצע פעולות הפגנתיות. חברי מפ"ם הודיעו, כי בדעתם להעלות את ההצעה לשינוי חוק העזר בישיבת הנהלת העיר היום.

קולק שוחח גם עם הרב הראשי אברהם שפירא, שביקש ממנו להביא לפסק זמן בכל נושא הסרטים. קולק השיב כי אין ביכולתו לכפות הפסקת סרטים על בתי הקולנוע. קולק נפגש גם בנושא זה עם השר יצחק פרץ מש"ס.

חבר מועצת העיר מטעם המפד"ל דוד ברגמן אמר, כי כל עוד לא הושג פסק־זמן, עומדת בעינה החלטת המפד"ל לפרוש מן הקואליציה העירונית.

משלחת משותפת של המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה והחוג הצעיר במפד"ל קיימה אתמול סדרת פגישות בניסיון להגיע להידברות בין כל הצדדים. המשלחת נפגשה עם רבנים מהעדה החרדית, שהביעו נכונות לפסק זמן אם המצב בעיר יחזור לקדמותו. ח"כ דדי צוקר מר"צ אמר להם, כי הוא מסכים להשתתף במפגש, אך מסרב לפסק זמן בהקרנת הסרטים.

„המאמצים שלנו הם להביא להידברות בין הצדדים בלי להתחייב על התוכן", הסביר יו"ר המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה אפרים זינגר. „הקיצונים משני הצדדים השתלטו על המערכת, ולטובת ירושלים החלטנו שטוב שמתונים כבין החילונים והדתיים ישבו יחד ויתנו את הטון, כי הם למעשה רוב הציבור".

בדעת צעירי העבודה והמפד"ל להיפגש עם נציגי מפ"ם, כ"כ ואגו"י ולרתום אותם להשתתף במפגש שיתקיים בשבוע הבא.

מחר יתקיימו עצרות תפילה ב־36 מוקדים ברחבי ירושלים. התפילות יהיו ברשיון המשטרה, ולכן בוטלו הפגנות העדה החרדית בשבת אחה"צ. עם זאת, משטרת ירושלים תרכז הערב כוחות נוספים ליתר, כוחות קיצוניים יפרו בכל זאת את הסדר.

הבוקר ייפגשו עם ראש הממשלה השר יצחק פרץ, חברי הכנסת של ש"ס וחברי הסיעה בקואליציה עירונית בראשות הרב ניסים זאב וידונו עמו על ארועי השבת בירושלים.

ש"ס הודיעה כי חבריה היום יחרימו את ישיבת מועצת העיר כמחאה על עמדת ההנהלה בפרשת חילולי השבת.

בתגובה על רעיון הטראנספר:

פרשנים ערבים: „על העולם לדעת מי מבקש להשליך את מי לים"

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

„משעו הינולראי" כינה פרשן רדיו דמשק את דברי סגן שר הבטחון דקל על הצורך בגירוש ערביי השטחים המוחזקים במסגרת מדינית „טראנספר". לדבריו מלמדים דברי השר, שאותו כינה „המפלצת החדשה של הציונות", על חזרת רעיונות הרב כהנא למסד הישראלי. הצעותיהם של דקל ואלוף רחבעם זאבי נתמכות על־ידי גורמים שונים בעולם הערבי בהזדמנות „לחשוף את פרצופה האמיתי של ישראל" ולקבור השגים הסברתיים בזירה הבין־לאומית. בקשר לכך אמר אחד הפרשנים הסורים: „אנו קוראים להפיץ את הזוהמה הציונית החורשה בכל קצוות תבל, כדי שהעולם ידע מי רוצה להדיח את מי לים."

עתוני מצרים כתבו כי הצהרות דקל ואבי בעניין הטראנספר מהוות החמרה כבדיניות הישראלית הקבועה כלפי העניין הפלשתיני. בהקשר זה כתב העתון הקאהירי „אל־אח'באר": „הצהרות אלה חושפות מדיניות קבועה וארוכת טווח של מנהיגי תל־אביב. עניין זה חמור משום שהוא חושף שלב נוסף באסטרטגיה הישראלית שתכליתה, בסופו של דבר, לרוקן את כל המולדת הפלשתינית מכל בני העם שנשאר בה." עתון זה אף העלה את הסברה, כי תאוריית הטראנספר מקובלת למעשה גם על ראש הממשלה יצחק שמיר, בגלל שאיפתו ארוכת הטווח לספח את השטחים לישראל ולהקים לפלשתינים מולדת תחליפית בירדן."

העתון הירדני „סאות א־שעב" כתב כי הצעות הטראנספר של דקל ואבי מרחיקות את סיכויי השלום באזור. לדעתו תגובת הערבים על הצעות אלה צריכה להיות בליכוד שורותיהם ובהמשך קידום היוזמה לכינוס ועידה בין־לאומית. העיתון הירדני „אלדוסתור" כתב, כי הצהרותיהם של דקל ואבי „הן בבחינת מתן תנופה חדשה לתופעת הכהניזם המתפשטת מיום ליום בחברה ובממסד הישראליים". לדעת העתון „אר־ראי" הצעות אלה נובעות מההתלכדות הגוכחית בישראל בשאלה כיצד ניתן לפתור את הבעיה הדמוגרפית.

פרשן רדיו אש"ף טען כי הצעות הטראנספר נובעות מהחרפת בעיית הבטחון של ישראל בשטחים ומן ההבעיה הדמוגרפית. „הציונים חוששים שהמאבק הגובר של הגדה המערבית והצעת עזה עלול להביא להיווצרות מדינה דו־לאומית, כתאים על קיום המדינה העברית", הוא אמר. „כבר כן מחריפה ההולכת הבעיה הבטחונית של ישראל בשטחים בשל המאבק העקבי שעמנו מנהל בארבה הכבושה ובשל התפתחות קשרי המאבק בין התושבים בגדה המערבית וברצועת עזה לבין תושבי ישראל." מסקנתו של הפרשן היא, שלנוכח האיומים לגירוש תושבי השטחים על הערבים להגביר את התביכה הכלכלית והמדינית בתושבי השטחים ובאש"ף, כדי שאלה יוכלו להחריף את המאבק נגד ישראל ולהאבק באיומותיהם.

נבדקת אפשרות לחלק לכל ערכת מגן אישית להתגוננות מהתקפה כימית

מאת אמיר רוזנבליט, סופר „דבר"

בצה"ל נבדקת אפשרות לחלק לכל אזרח בישראל ערכת מגן אב"כ נגד התקפה כימית, שתימצא בקביעות בבית, בניגוד לשיטה הקיימת כיום לפיה רק בעיתות חירום פותחים תחנות חלוקה אזוריות ומספקים את הערכות לחיילים. זאת מסר אתמול ראש מיפקדת עורף פיקוד דרום, אל"מ אפרים במסגרת „יום קרב" רתב־תיקף שנערך בבאר שבע, במהלכו תורגלו אלפי חיילי מילואים לקראת אפשרות של התקפה על האוכלוסיה האזרחית.

התרגיל החל בשעה 8 בבוקר והסתיים סמוך ל־7 בערב. במהלכו התבצעו פעולות חילוץ והצלת לכודים, חולקו ערכות אב"כ לתלמידים בששה בתי ספר, פעולה ששולבה במערכת הסברה צמודה ובשעות אחר הצהרים נערך תרגיל הצלה בקנה מידה גדול, בו צפה אלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי. במסגרת זו שולבו כוחות חילוץ והצלה עם גורמי עזר כגון מגן דוד אדום וכיבוי אש וכן פעילות של מל"ח, הג"א ומשטרה.

התרגיל הראשון מסוגו באיזור המשלב את כל גורמי העורף בצורה מלאה ואינטגרטיבית. „ארצות ערב מצטיידות בנשק כימי בכמויות ובסוגים שיהיו להם השפעות על הזירה", אמר אל"מ קרני, „וברור לכולנו שמטרת כל מלחמה היא ליצור מצב של הכרעה. לצורך כך עלולות מדינות ערב להשתמש בנשק קטלני זה. מטרת התרגיל היא להכין את הכוחות לקראת אפשרות כזאת תוך מגמה לצמצם את הנזק לרמה המינימלית".

„עמוס" – לוויין ישראלי ראשון בחלל

„עמוס" הוא שמו של הלוויין הישראלי הראשון, המיועד להיות משוגר לחלל לקראת סוף העשור. כך מגלה במאגן חיל האוויר בגליונו החדש, שייצא לאור בשבוע הבא.

הלוויין, הנמצא בשלב פיתוח מתקדם, ישוגר מעל מעבורת חלל אמריקנית או באמצעות הטיל „אריאן", ירוקי מעל המורה התיכון בגובה 36,000 קילומטר ויהיה מסוגל לספק את כל הצרכים התקשורתיים של מדינת ישראל ולהקצות שירותי תקשורת לחברות בינלאומיות.

את הלוויין „עמוס" יזמה סוכנות החלל הישראלית (סל"ה) בראשותו של פרופסור דוד אביר. הסוכנות הישראלית פועלת בשיתוף פעולה הדוק עם סוכנות החלל האמריקנית (NASA) והאירופית (ESA). (צילום: במאגן חה"א)

תיקון

לידיעת עת"ם ס' ביום רביעי 8.9.87 על הרצאת נגיד בנק ישראל באסיפת התאחדות התעשיינים נפלה טעות בפסוק המדבר על הצלחות וכשלונות בתעשיה.

צ"ל: יש לתת עדיפות למי שיסייל לגדול ולאפשר להמשיך לדעוך למי שנידון לכך ולא כפי שפורסם: „לצעוק".

הקטע כולו בנושא זה מדבריו של פרופ' ברונו הוא כדלהלן:

„יש לאפשר התפתחות וצמיחה של מפעלים יעילים ובעלי יכולת כלכלית ולא לנסות למנוע באופן מלאכותי דעיכה והצטמקות של מפעלים כושלים".

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	5	– 17	בהיר
אמסטרדם	10	– 19	מעונן
באגוס איירס	12	– 20	מעונן
הלסינקי	12	– 15	מעונן
הונג קונג	26	– 32	בהיר
וינה	12	– 20	בהיר
ז'נבה	15	– 24	בהיר
טוקיו	25	– 31	בהיר
טורונטו	16	– 21	גשום
יוהנסבורג	8	– 21	בהיר
לונדון	13	– 21	מעונן
ליסבון	23	– 32	בהיר
מדריד	18	– 34	בהיר
מונטריאול	17	– 24	גשום
ניו יורק	21	– 25	מעונן
סאו פאולו	14	– 21	גשום
פאריס	12	– 22	מעונן
פרנקפורט	8	– 20	מעונן
ציריך	12	– 20	בהיר
ריו דה ז'נרו	15	– 22	בהיר
שטוקהולם	13	– 16	בהיר
שיקאגו	18	– 27	מעונן

swissair

רבין חזר מגרמניה – היישר לענייני הלביא

מאת טלי זליגר, הכתבת הצבאית של „דבר"

שר הבטחון יצחק רבין שב אמש מביקור בן שלושה ימים בגרמניה המערבית כאורח שר ההגנה מנפרד ורנר. בנמל התעופה בן גוריון המתינו לשר הבטחון מנכ"ל משרדו דוד עברי והרמטכ"ל רב־אלוף דן שומרון, שעידכנו אותו לגבי ההתפתחויות והאירועים בתעשיה האווירית ובעבודת הצוותים של צה"ל ומערכת הבטחון להפניית פרויקטים לתעשיות.

חזרתו של שר הבטחון ופמלייתו לתתה חשש מסיים מפני קבלת הפנים שמכינים לשר עובדי התעשיה האווירית. יצויין, כי ביקורו של השר רבין בגרמניה עמד בסימן הידוק שיתוף הפעולה הטכנולוגי באופן שיתרום להתאוששות התעשיות הבטחוניות בישראל.

„נחיצות שיתוף הפעולה גדולה יותר, כי מצבן של התעשיות הבטחוניות הישראליות קשה", אמר רבין בשיחה עם עתונאים בבון. „המשך ירידת התעשיות תלוי בכמה גורמים, גם בגרמניה".

בפגישותיו בגרמניה לא היו פריצות דרך מרחיקות לכת, ונראה כי עיקר חשיבותו של הביקור בהעמקת הקשרים הקיימים מבילא והרחבת מסגרת שיתוף הפעולה. הגרמנים הבהירו, ושר הבטחון הסכים בכל הבראה, לעקרון שגרמניה מעדיפה לקנות מישראל מאשר למכור לה נשק בהתאם למדיניותה הכללית לגבי בכירות לאזורי עימות, על־אף גמישות מסויימת הקיימת בעקרון הזה.

חריש הורה לחדש את חקירת המשטרה נגד אנשי השב"כ

מאת טובה צימוקי, כתבת „דבר" בירושלים

המשטרה תזמן בימים הקרובים לחקירה את אנשי השב"כ החשודים במתן עדויות שקר לבית המשפט הצבאי שדן את עיזאת נפסו, זאת לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש הורה על חידוש החקירה.

יצויין, כי חקירת המשטרה בפרשה, שהוחלה במאי, הופסקה בהסכמה שבשתיקה בין היועץ המשפטי לממשלה לבין מפכ"ל המשטרה דוד קראוס, זאת בלחץ השב"כ שטען, כי יש לאפשר לאנשי השב"כ להיחקר קודם כל בפני ועדת החקירה הממלכתית לחקר שיטות העבודה של השב"כ.

„העבודה" קוראת למלא ההסדרים עם ההתיישבות

„אם היינו מדינה נורמאלית היינו מגישים סיוע לחקלאים"

מאת עליזה ולך, כתבת „דבר" לענייני מפלגות

„אילו היתה הממשלה שלנו ממשלה נורמאלית היינו עוזרים לחקלאים להתגבר על המשבר בדיוק כמו בברית־המועצות וארצות־הברית", כך אמר אתמול מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס בלשכת מפלגת העבודה, שדנה בנושא ההתיישבות.

בהחלטה שקיבלה לשכת מפלגת העבודה אתמול נאמר, כי „הלשכה מחזקת את ידי פרס במאמציו למצוא פתרון מקיף לבעיית החובות והריבית, המעיקים על ההתיישבות העובדת. הלשכה קובעת שיש לראות בפתרון מהיר של בעיה זו את הנושא בעל העדיפות הגבוהה ביותר לפעולתם של כל שרי המפלגה בממשלה, ומפלגת העבודה תיאבק בתקיפות ובכל האמצעים להשגת מטרה זו".

שמיר תומך ברעיון לחוקק חוקה בישראל

מאת יוסי גלמן סופרו המדיני של „דבר"

ראש הממשלה יצחק שמיר תומך ברעיון לחוקק חוקה לישראל. הוא אמר אתמול בפגישתו עם משלחת של מרצים למשפטים, כי „הצורך בחוקה אינו מוטל בספק". ראש הממשלה הבטיח „לבדוק ולהתייעץ".

הוא הביע את התקווה, שהיוזמה תעניק תנופה למוסדות המדינה ותחזק את הרשות המבצעת. עם זאת ציין ראש הממשלה, כי בבעיות דת ומדינה יש הכרח להגיע לפשרה.

פרופסור אוריאל רייכמן מראשי היוזמה אמר לאחר הפגישה, כי הוא מעודד מעמדת התמיכה של ראש הממשלה, המצטרפת לתמיכה שהם קיבלו גם מנשיא המדינה. בפגישה השתתפו גם הפרופסורים ברוך ברכה ואריאל רוזן צבי.

אבו־נידאל עבר ללוב מאז שגורש מסוריה

מאת דן אבידן סופר „דבר" לענייני ערבים

רב המחבלים אבו נידאל עבר להתגורר בלוב מאז גירושו מסוריה לפני כמה חודשים – כך מסר השבועון המצרי „אר סיאסי".

לדברי השבועון, הסורים ממשיכים בינתיים לקיים קשרים עם מחבלים מארגון אבו נידאל השוהים באזור בקעת הלבנון.

עוד יודע השבועון לספר כי הקולונל קדאפי שוקל עתה לעשות שימוש באנשי אבו נידאל השוהים בלוב למטרות ביצוע פיגועים בצרפת. זאת, במחאה על המעורבות הצרפתית במלחמה הלובית־צ'אדית לצד כוחותיו של נשיא צ'אד חוסיין הברה.

ארה"ב תשמור על רמת הסיוע הצבאי לישראל

(המשך מעמ' 1)

הצגים הביעו אופטימיות מרובה באשר לתוצאות הדיונים בקבוצת המשותפת. „האווירה היא כזאת", אמר אתמול גורם ישראלי בכיר, „שפקידים אמריקאים יתקשו מאוד לענות בשלילה". הוא שיבח את הפקידות האמריקאית הקשה בימים האחרונים עבודה מאומצת כדי לרכז את הנושאים, למיין אותם ולבדוק אפשרויות לתשובות חיוביות מהירות. „דווקא על רקע ההסתה נגד האמריקאים שמנוהלת בארץ על ידי גורמים שהתנגדו לביטול הלביא", אמר המקור „חשוב לדעת כי הפקידות האמריקאית ראויה לכל שבח, ואנשים אלה חשים נפגעים מההתבטאויות בישראל הסכמיות אותם".

ביטול הפרויקט הלביא, שהיה צפוי אם ישראל היתה מחליטה להמשיך בפרויקט הלביא, היה גורם לפיטוריהם של 3,000 עובדים, בינהם עובדי התעשייה האווירית. בעקבות החלטות על ביטול הפרויקט, הבטיחה ארה"ב להמשיך בהזמנות אלה, שלמימון הזמין הצבא האמריקאי בישראל עבודות בסכום של 300 מליון דולאר בשנתיים הבאות.

זאת אמר אתמול שר האוצר משה נסים בפגישה עם כתבים ישראליים בוואשינגטון. נסים אמר, כי גילה אצל מארחיו האמריקאיים הרבה רצון טוב ונכונות לסייע לישראל בבעיות שהתעוררו לאחר ביטול האווירית. המדובר בעיקר בהקלת בעיית התעסוקה של התעשייה האווירית.

עם זאת אמר נסים, כי האמריקאים ערים גם למצוקתן של שאר התעשיות הבטחוניות – רפאל, פלתם, תדיראן והתעשייה הצבאית – והתבקשו לחקור עוד הזמנות. נסים אמר שזה בגדולת הסכום הניתן להסדיר בשקלים המגולת הסיוע הבטחוני ולאפשר את ייצור החלופות ללביא ברמה טכנולוגית גבוהה.

השר נסים אישר, כי עדיין לא הושגו סיכומים בנושא הריבית המצטברת על החובות לארה"ב, אך גם בנקודה זו יש גילויים של רצון טוב מצד האמריקאים.

חריש נוטה להסיר את חסינות

(המשך מעמ' 1)

מנהיגי ישראל, שב השר וייצמן על עמדתו, כי יסכים לנהל משא ומתן, אם אש"ף יכיר בהחלטות האו"ם 242 ו־338, יכיר בזכות קיומה של ישראל ויחדל ממעשי טירור.

סופרת „דבר" לענייני מפלגות מוסרת, כי שר החוץ שמעון פרס התייחס אתמול בביטול לידיעה כאילו מביא עמו ח"כ צ'לי ביטון שדר מערפאת למנהיגי ישראל. „יש על כך הכחשה נמרצת מאש"ף", אמר אתמול פרס אחרי־הצהריים. „למה לשבור את הראש על דבר שלא קיים".

פרס הדגיש גם, שהניסיון של אש"ף נעשה בעקבות הפתח שפתחו אותם חוגים בישראל, הרוחשים את ההזמנות להדבר עם ירדן.

פגישות ישירות ממוסקווה

דליה שרון, סופרת „דבר" בבריטניה, מוסיפה כי מקורות בלונדון מוסרים, שבביקורו של יצחק שמיר ברומניה באוגוסט יעץ לו הנשיא צ'אושסקו לא לנסות להגיע ליחסים קרובים יותר עם חוסיין ועם מובארק, ולקיים שיחות עם אש"ף או נציגיו. בתמורה הבטיח צ'אושסקו לאפשר טיסות של יהודים מרוסיה לישראל, דרך בוקרשט. בשני החודשים האחרונים התבצעו שתי טיסות ישירות ממוסקווה לתל־אביב, דרך בוקרשט.

(המשך מעמ' 1)

כל העצין

„ערפאת מסר לי הודעה בת שלוש נקודות, שיכולה להיות בסיס למו"מ בעתיד", התעקש ביטון. „הדברים שאמר לי ערפאת יש בהם חידוש רדיקלי, אלה הם דברים מהפכניים", אמר ביטון והוסיף: „אם כוונותיה של ממשלת ישראל לשלום, עליה להיפגש אתנו עוד הלילה".

ביטון אמר, שאין הוא יכול לגלות את תוכנה של ההודעה מחמת כבודם של האישים שאליהם היא מיועדת, והיא תתפרסם רק לאחר מכן. „אך אין לי שום שדר ואין לי שום מסמך", הסביר בתשובה לשאלות החוזרות ונשנות.

מחוץ לבית הנתיבות, מאחורי גדרות של המשטרה, הפגין קומץ של אנשי „כך" שצעקו „כהנא לשלטון" וקריאות גנאי נגד ביטון. כוח של משמר הגבול סייר בכוח את השכונה, ושניים מהמפגינים נעצרו.

בפתחה מסיבת העיתונאים אמר חובר רקיח עוזי בורשטיין, שבבואו בגדוגה שם ערפאת את הרגש בנכונתו לקבל את החלטות האו"ם, ובכלל זה ההחלטה לחלוקת ארץ ישראל מ־1947 והחלטת מועצת הבטחון 242, שבה הוא דורש להוסיף את זכות ההגדרה העצמית לעם הפלשתיני.

ערפאת, שינו ברכות לבחוות השלום בישראל, וחלק ממשלחת ישראל יחד עם אחרים, הביע ברנוזה נגד התקפת חיל האוויר על מחנה אל הילוה בלבנון, נגד החוק האוסר מפגשים עם אנשי אש"ף ודרש משפט פתוח לוואנונו.

ח"כ תופיק זיאד, ראש עיריית נצרת, הגדיר את המסר של ערפאת כ„דבר בעל ערך חשוב מאוד". „זהו שדר ישיר לאנשים בעלי אחריות בממשל הישראלי, המדבר על ועידה בינלאומית. בהודעה מדבר ערפאת ישירות לאנשים הנושאים באחריות בממשלת ישראל על שלום המו"מ ישיר. על ממשלת ישראל להתייחס ברצינות להודעה זו", אמר ראש עיריית נצרת.

(המשך מעמ' 1)

בהחלטות 242 ו־338 לצד שאר החלטות האו"ם הנוגעות לעניין הפלשתיני – אין כל חדש. ערפאת השמיע הצהרות דומות למכביר בשנה וחצי האחרונות בראיונות לעיתונים שונים.

עוד יצויין, כי החלטות האו"ם האחרות הנוגעות לעניין הפלשתיני מגדירות את ישראל כמדינה גזענית וקוראות, בין היתר, להחזרת כל הפליטים משנת 1948 לבתיהם ולהקמת מדינה פלשתינית על פי קווי תוכנית החלוקה משנת 1947.

פתאום הכל התמלא

(המשך מעמ' 1)

תכנת ההתגוששות נשמעה היטב, ועוברי מוסכים ועוברים באזור חשו לאוטובוס כדי לסייע בחילוץ הפצועים. הנוסעים שישבו בחלק הקדמי ירדו בכוחות עצמם מהדלת הקדמית, אך חלק מהם נלכדו במושבים מאחור. „שמעתי את רעש התאונה, ומייד ניגשתי פנימה למשולש שנוצר בין האוטובוס למשאית וסייעתי בחילוץ הפצועים", – סיפר אחד המחלצים – „רבים נשארו לכודים זמן רב באוטובוס עד שהצליחו לחלץ אותם. ראיתי נפגעים [illegible] בעיקר ברגליים".

תוך דקות הגיעו למקום אמבולנסים של מד"א וניידות לטיפול נמרץ ובבאים מתחנות הכיבוי הצבאית כמה מאות מטרים ממקום התאונה. צוותי ההצלה הלו לחלץ את הפצועים והם קיבלו טיפול ראשוני במקום.

תשעה פצועים הועברו לביה"ח שערי־צדק, אחת במצב קשה, אחד במצב בינוני, שני פצועים נוספים שנזקקו לניתוחים. שאר הפצועים נפגעו קל ושוחררו.

לביה"ח הדסה עין־כרם הובאו שבעה פצועים, מרביתם במצב בינוני וקשה. פצוע נוסף הובא להדסה הר־הצופים. חייל הועבר למחנה צבאי סמוך. בסה"כ נפגעו 18 נוסעים, מהם עשרה חיילים.

טניה קירנסקי, אחת הפצועות, בת 22, סיפרה: „בסמוך בחלק האחורי של האוטובוס. פתאום היה ממש בלגן, הכל התמלא [illegible] לצאת עד שחילצו אותי".

אחר התאונה נחסם [illegible] המשטרה גם בודקת האם נסע הנהג במהירות המותרת בכביש.

הולך רגל נהרג אתמול מפגיעת מכונית צבאית, בעת שחצה את הכביש ברמת־אשכול, ליד צומת אחוזה.

ארבעה חיילי צה"ל נפצעו, מהם אחד קשה ושלושה קל, בתאונת דרכים, שאירעה במרכז כפר סבא אתמול בצהריים.

16 נהרגו השבוע

נתן דגני, סופר „דבר" לענייני משטרה מוסר: תאונות הדרכים השבוע תבעו 16 הרוגים ו־160 פצועים. קציר דמים זה הופך את השבוע החולף לאחד מן השבועות הקשים ביותר שידעה ישראל.

[illegible]

הילדה נפגעה קשה בראשה. הילד [illegible] לבית החולים ביילינסון, שם הועבר הילד ליחידת התינוקות. נהג הרכב בן 33 מאשדוד כך נעצר לחקירה ושוחרר בערבות בתחנת המשטרה.

זכו בפיס

בהגרלת הביפורים של מפעל הפיס מס. 37/87 שהתקיימה ביום 10/09/87 זכו הכרטיסים הבאים:

בגילה + וולוו זכה המספר 379467

בסך 10,000 ש"ח זכו המספרים:
229446 ;130378 ;115500
521756 ;499328 ;275566
847072 ;683546

בסך 1,000 ש"ח זכו המספרים:
051709 ;023034 ;008639
156223 ;140382 ;110372
174157 ;173921 ;161178
256173 ;201810 ;185149
271352 ;268609 ;262943
292535 ;290076 ;288747
383586 ;331363 ;299922
400592 ;398020 ;387651
430618 ;427407 ;420258
457292 ;453088 ;441772
520744 ;512088 ;468537
564406 ;548124 ;539100
594878 ;592138 ;569823
636156 ;640159 ;631353
716806 ;682469 ;661713
742714 ;731948 ;730307
756596 ;756586 ;753799
792208 ;773789 ;764822
823566 ;810406 ;799192
838272 ;831863 ;825815
881188 ;842009 ;841708
887496

בסך 200 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 4434 ;3151 ;1010 ;8633

בסך 100 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 592 ;169

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 930 ;889 ;325 ;312

כל הכרטיסים שמספרים מסתיימים בספרה 2; 5; 9; זכו בסך של 2.50 ש"ח.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ

הופיע

קטלוג היחידה

לשנת הלימודים תשמ"ח 1987/88

ובו פרטים בדבר לימודי תעודה והשתלמויות בכל ענפי הטכנולוגיה והמינהל, אשר יתקיימו בשעות הערב בחיפה, בתל־אביב, בירושלים, בבאר־שבע, באשדוד ובפתח־תקוה.

ניתן לקבל את הקטלוג באמצעות הדואר, או אישית, במשרדים.

נא לפנות:

בחיפה: הטכניון, בנין צרציל, קרית הטכניון, חיפה טל' 04-225150, 294464.

בתל־אביב: הטכניון, רחוב ליסין 24, ת"א, טל' 03-262134.

בירושלים: מכללת מטה יהודה, עין כרם, טל' 02-416515.

בפתח־תקוה: ההרשמה בעיריית פתח־תקוה, מינהל התרבות, רח' העליה השניה 8, טל' 03-913121.

בבאר־שבע ובאשדוד: הרישום מתבצע במשרדי היחידה בתל־אביב.

ת. התע"ש 0132003875

הזמנה להציע הצעות

1. התע"ש מבקש לקבל הצעות לגבי רכישת ציוד של תב' ברמת השרון בע"מ מברטפיל.

2. לחלן וחנור המטלטלין־

מנקב סרטים למכונות עבוד שבבי, משחזת שטחים תוצרת „בוכן שיפמך" מתקן איזון תוצרת „שנק", 2 מדחסי קירור תוצרת „טרקי", מאזה (צילר) תוצרת „קרשטי", תנור התכה תוצרת „בורק", מכונת הזריקה בלחץ תוצרת „טלר", ולידאמטר פנאומטי תוצרת „בראון עוד שכפרי", משחזת צורתית תוצרת „סאוזר", משאבות ואקום תוצרת „הנקל אפסייוואק", מכונה לניקוי ולטוש תוצרת „רוסלר", מחרטה תוצרת „מזאק", כרסומות תוצרת „רייצקי", מתקן אלקטרו־הידראולי תוצרת „פריפ־דיסלוריך", עגור ותוצרת „צגר", מכשירי בדיקת גבה, ספקטומטר ממוחשב תוצרת „טרקטור טורסוך", מגולטר קרור תוצרת „ירושלמי", מכשירי מדידה.

3. כל המעונין להציע הצעות לגבי המטלטלין הנ"ל, מתבקש להתקשר לכונס הנכסים, עו"ד ישעיהו גבור טל. 03-281922; 03-297820.

4. אין התע"ש מתחייב לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר.

ישעיהו גבור
כונס נכסים מטעם ד' התע"ש

הקרן למען בטחון ישראל

פינה חמה ללב"י

השבוע ★★★

התרומה הגבוהה

מעזבונה של המנוחה צפורה סלומון ז"ל 10.400 ש"ח.

התרומה המרגשת

הרב מעלה גלינסקי תרם לזכרם של משה פלנר ורעיתו ז"ל מארה"ב 40 ש"ח.

התרומה הצעירה

תלמידי ביה"ס סולומון, פתח־תקוה – 174 ש"ח.

היום יותר מתמיד – תן לבך ללב"י

קרן לב"י: רח' ד' (ארניה) 10, הקריה, תל־אביב 64734

לחברנו
יעקב עזורי
משתתפים בצערך הכבד
במות
אחותך ז"ל
בית כור

בצער רב הננו מודיעים על פטירת יקירנו
יעקב ספן ז"ל
איש העלייה השלישית
הלוויה התקיימה בתאריך 7.9.87
י"ג באלול תשמ"ז.
המשפחה האבלה

למשפחת בקר
תנחומינו
עם פטירת
עו"ד ישראל בקר ז"ל
בית „כור"

אוניברסיטת חיפה – אורנים – מכללה

ביום השנה ה־40 לפטירת

יהושע מרגולין ז"ל

יום א', 20 בספטמבר 1987 כ"ז אלול תשמ"ז.

נעלה לקברו

באורנים, החל משעה 16.00

16.30 עד 17.00: טכס אזכרה בחלקת הקבר

17.15 עד 19.00: הרצאות ודברים בבנין החטיבה האקדמית, עם הפסקה למפגש רעים על כוס קפה וארוחה קלה.

פרטים: באורנים – בית מרגולין 04-930701
בתל־אביב – רני זהר 03-391131

מועצת הפירות (ייצור ושיווק)

הודעה למגדלי זיתים

הנכם מוזמנים לכנס מגדלי זיתים לדיון בהפעלת „זיתי הגליל" עם מועצת הפירות.

הכנס יתקיים ביום ראשון – 13.9.87 בשעה 14.00 במשרד החקלאות בעפולה.

ישתתפו: נציגי מועצת הפירות, נציגי הארגונים החקלאיים, נציגי „זיתי הגליל".

בכנס יימסרו פרטים על מחירים, תנאי תשלום.

מועצת הפירות (ייצור ושיווק)

דבר DAVAR דבאר

מאוחד עם למרחב

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אמנון בר־טוב

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ

המערכת והמנהלה תל־אביב
רח' שינקין 45, ת.ד. 199
מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קוים)

מחלקת המודעות
טלפונים ישירים
286156, 281860, 298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45
טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16
בית מאוחד קומה ב'
טלפון 242203, מ. 94229

חיפה: רח' הנביאים 27
טלפונים 3־2־642111, מ. 33106

שחל: חלק מהפגנות עובדי תע"א מאורגנות ע"י הליכוד לקראת הבחירות

מאת עליזה ולך, יוסי ליבוביץ ודני צדקוני, סופרי „דבר"

שבועיים אחרי החלטת הממשלה לבטל את המשך פרוייקט ה„לביא" מתעצמת הביקורת שמותחת מפלגת העבודה על התנהגותו של הליכוד בעקבות ההחלטה, ועמה על אנשי ההסתדרות של עובדי התעשייה האווירית.

שר האנרגיה משה שחל אמר אתמול בהרצאה במועדון הכלכלי־חברתי בקרית־גת, כי „חלק מההפגנות של עובדי התעשייה האווירית מאורגנות ישירות על־ידי מטה הליכוד כפעולה פוליטית לקראת מערכת הבחירות. הליכוד רוצה ליהנות הנאה אלקטוראלית מהשריפה הציבורית שהתלקחה בעניין הלביא ונוהג מנהג של אחד בפה ואחד בלב".

שחל תקף את הליכוד נמרצות בהרגישו, ש„חל עליו משפטו של המלך ינאי: אל תפחד מן הפרושים ומן הצדוקים, כי אם מן הצבועים, העושים מעשה זמרי ודורשים שכר כפנחס". לדברי שחל, „דברי שמיר במרכז 'זוחלו' באים אך ורק לכסות על מערכת היחסים הפנימיים המעורערים בתוך תנועת חירות, על־פי הכלל: בחר לך אויב חיצוני כאשר היחסים הפנימיים מעורערים".

גם מזכ"ל מפלגת העבודה ח"כ עוזי ברעם, תקף אתמול את התנהגות הליכוד ושריו אחרי החלטת הממשלה והגדירה „מבישה". בישיבת לשכת מפלגת העבודה אמר ח"כ ברעם, כי ראש הממשלה ושריו הבכירים מתנערים מאחריותם המשותפת להחלטת הממשלה, תוקפים ומבקרים אותה בפומבי.

„ראויה יותר מכל לגינוי התקפת שמיר על צה"ל", אמר ברעם. „אין צה"ל של המערך ושל הליכוד, אלא צה"ל אחד של מדינת ישראל".

ח"כ ברעם הסתייג גם מהתנהגותם של עובדי התעשייה האווירית, שחרגה לעתים מנורמה מקובלת של הפגנה, כדבריו.

גם יו"ר ועדת העבודה והרווחה ח"כ אורה נמיר, תקפה אתמול בחריפות את עובדי התעשייה האווירית. „חלקם מפגינים בעד הקצפת ולא בעד הלחם", אמרה ח"כ נמיר בישיבת סיעת „העבודה" בתל־אביב.

בישיבת סיעת „העבודה" אתמול אחרי־הצהריים בתל־אביב הוחלט להגיש הצעה לסדר־היום של הכנסת, המתכנסת ביום ב' הקרוב לישיבה בפגרה בנושא ה„לביא". נושא ההצעה לסדר־היום של „העבודה" הוא: אחריותם הקולקטיבית של שרי הליכוד כלפי החלטת הממשלה בנושא ה„לביא".

הפגנת התעשייה האווירית מול בית המטה"ל בת"א (צילום: י.פ.פ.א.)

„תוך שנה אפשר למצוא תעסוקה חלופית לרוב המפוטרים בתע"א"

מאת יוסי ליבוביץ ודני צדקוני, סופרי „דבר"

„אנחנו מסוגלים למצוא תעסוקה חלופית לרוב מפוטרי התעשייה האווירית בתוך פרק זמן שלא יעלה על שנה", כך בישר אתמול שר הכלכלה והתקשורת גד יעקבי במהלך ביקור בעכו.

יעקבי תקף בדבריו את שרי הליכוד, התוקפים את הממשלה וממשיכים לשבת בה כאילו לא אירע דבר. „שרים חייבים להחליט אם הם בממשלה או באופוזיציה. אם אכן הם נשארים בממשלה, הם נושאים באחריות כמו כל אחד אחר, והם חייבים להפסיק לתקוף את החלטותיה", אמר יעקבי.

שר האנרגיה והתשתית משה שחל הבהיר אתמול, כי חלק מההפגנות של עובדי התעשייה האווירית נערכו ביוזמה ישירה של הליכוד.

בדברו אתמול במועדון הכלכלי חברתי של מ.פ. קרית־גת אמר, כי הוא מבין את מצוקתם של העובדים, אבל גינה את התנהגות הליכוד, שיזם את עריכתן של חלק מההפגנות כפעולה פוליטית במטרה להפיק מכך רווחים פוליטיים לקראת מערכת הבחירות.

זעם באוניברסיטת ת"א על בקשת משה מני לבטל האישום נגד סגנו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

נשיא אוניברסיטת תל־אביב פרופסור משה מני העביר באחרונה הוראות־דעת אישית לפרקליטות מחוז תל־אביב, ובה המלצה לבטל את כתב האישום נגד סגנו לנשיאות – פרופסור מרדכי סוקולובסקי – שהואשם בשנת 1985 בעבירות מרמה חמורות.

פרקליטו של פרופסור מרדכי סוקולובסקי הגיש באחרונה בקשה לעיכוב ההליכים בתיק זה, והתיק הועבר לעיונו של היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש. במקביל לכך פנה פרופסור משה מני, בצעד יוצא דופן, לפרקליט המחוז וביקש ממנו לשקול את ביטול כתב האישום נגד סגנו, כיוון שמדובר בצורת התנהגות המקובלת בין עובדי מחקר ופרופסורים באוניברסיטה היוצאים לשבתון לחו"ל, ופרופסור סוקולובסקי אינו חריג בהתנהגותו.

מכתבו של פרופסור משה מני, שהגיע לידי אנשי אוניברסיטה בכירים, עורר זעם רב שכן הועלתה בו טענה על נורמה פסולה השוררת כביכול באוניברסיטה. נטען, כי אם יבוטל כתב האישום יש להגיש עתירה לבג"צ, כיוון שביטול התיק יהיה בבחינת הודאה בכך שאנשי אוניברסיטה מעורבים בעבירות פליליות כמו אלה שיוחסו לפרופסור סוקולובסקי.

פרקליט מחוז תל־אביב עודד הדין אוהדון שודר אמר השבוע ל„דבר", כי הפרקליטות לא גיבשה עדיין דעה בעניין והוסיף, כי הפרטים שמסר פרופסור משה מני נמצאים בבדיקה. בתשובה לשאלה האם הפרקליטות מנהלת בעניין זה דו־שיח עם היועץ המשפטי לממשלה השיב פרקליט המחוז: „יש בינינו חילופי מכתבים".

דוברת משרד המשפטים דבורה גנני, שנתבקשה להגיב בעניין זה, לא השיבה כלל לפניית סופר „דבר".

מישל ברזק מתקבלת ע"י ארבלי־אלמוזלינו בהגיעה אתמול (צילום: אסף שילה)

שרת הבריאות הצרפתית תדון עם אלמוזלינו על שיתוף פעולה למניעת התפשטות האיידס

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

איך זה להיות שרה יהודיה בממשלה היה נושא השיחה הראשונה בין שרת הבריאות הצרפתית מישל ברזק ושרת הבריאות הישראלית שושנה ארבלי־אלמוזלינו, שקיבלה את פני האורחת בשדה התעופה בן־גוריון אתמול, לפנות ערב.

מישל ברזק בת 44, נשואה ואם לשניים, היא רופאת נשים במקצועה. זה לה הביקור הממלכתי הראשון שהיא עורכת בישראל מאז הצטרפותה לממשלתו של ז'אק שיראק.

השרה הצרפתית הגיעה בחברת חמישה מבכירי משרדה ושהותה בארץ תישא אופי של ביקור עבודה שיימשך חמישה ימים. הבוקר ידון הצוות הצרפתי עם הצוות הישראלי בראשות שתי השרות על שיתוף הפעולה בין ישראל וצרפת בנושא האיידס.

לסופרת „דבר" נודע, כי הכוונה לשיתוף פעולה מיידי בתחום הטיפול והמחקר גם יחד. צרפת, כידוע, תופסת את המקום השני בעולם מבחינת התפשטותה של מחלת האיידס והיא רואה בכך חיוני ביותר שיתוף פעולה הדוק בין הארצות המתקדמות מבחינת הטיפול והמחקר של המחלה. דעתה האישית של שרת הבריאות הצרפתית על איידס היא, כי „זו מחלה רגילה, למעשה, אם שינוי אחד והוא שאין לה עדיין מרפא".

בנושאי דיון נוספים בין שני המשרדים יהיו מחלת הסרטן ומכשור הרפואה השמאי.

היום בצהריים תניח שרת הבריאות הצרפתית זר ב„יד ושם", בשבת תטייל בצפון הארץ, ביום א' תבקר בחיפה בבית החולים רמב"ם ובמפעל „אלסינט". בשעות הבוקר של יום ב' תבקר במרכז לרפואה קהילתית והדסה בירושלים ואחר־כך היא אמורה להיפגש עם ראש הממשלה ושר החוץ. היא תעזוב את הארץ ביום שלישי.

נשיא איגוד המורים המערב־גרמני:

התפרעויות ניאו־נאצים בגרמניה המערבית – מדאיגות

מאת סופר „דבר"

ההתפרעויות של קבוצות ניאו־נאציות, ולו גם שוליות, במערב־גרמניה הן בהחלט תופעה מדאיגה, בפרט שהמדובר לא בנאצים זקנים אלא בצעירים [illegible]

המורים של ארה"ב, צרפת והולנד.

הנוער אמר עוד, כי השורש הסוציאל־פסיכולוגי של התפרעויות הנאצים הצעירים הרואים עצמם בניגוד לחברה מבוגרים על טיפול רציונלי בתופעה זו [illegible]

האוצר יבדוק התביעה להוסיף תקנים

אין לכפות תנאי עבודה שיסכנו חיי מנותחים – טוענים המרדימים

מאת דנקה הרניש, סופרת „דבר"

לאחר חמישה ימי האטה בעבודת הרופאים המרדימים, קיים אמש הממונה על השכר במשרד האוצר יעקב רונן פגישה ראשונה לדיון בתביעותיהם. בפגישה השתתפו נציגי נציבות שירות המדינה, משרד הבריאות, קופת חולים הכללית וההסתדרות הרפואית.

הישיבה הסתיימה ללא הכרעה. הממונה על השכר הביע את עמדתו, כי יש לפתור את מצוקת הרופאים המרדימים במסגרת הסכמי השכר הכלליים עם הרופאים. עמדה זו לא התקבלה על דעתה של ההסתדרות הרפואית.

נציגי ההסתדרות הרפואית טענו, כי מצוקת הרופאים המרדימים נובעת מבעיה כללית של מערכת הבריאות. לדבריהם, „הימים האחרונים הוכיחו, כי רק בשיטת ה„הרדמה הבטוחה" ניתנת למנותח ההרדמה הטובה ביותר ונמנעים סיבוכים. „אין לכפות על המרדימים תנאי עבודה העלולים לסכן חיי המנותחים" – טענו נציגי ההסתדרות הרפואית.

נציגי האוצר ביקשו פסק זמן במשא ומתן לצורך לימוד מעמיק של הבעיה וגיבוש עמדה. מועד פגישה חדשה לא נקבע, אולם סבורים שהיא תיערך בקרוב.

לפי נתוני משרד הבריאות מועסקים במערכת הבריאות כיום 150 מרדימים מומחים ו־[illegible] מתמחים. במשרד הבריאות אומרים, כי המחסור הוא חמור ביותר, והמערכת זקוקה באופן מיידי ל־100 מרדימים נוספים לפחות.

הרופאים המרדימים תובעים תוספת תקנים והקמת יחידות הרדמה בבתי חולים כדי לאפשר קידום מקצועי. הם תובעים גם עידכון התוספת הייחודית, שלפני מספר שנים נקבעה בשיעור של 30 אחוז ונשחקה עד היום ל־7 אחוזים בלבד.

במשך חמשת ימי ה„הרדמה הבטוחה" השבוע בוצעו רק כ־60 אחוז ממספר ניתוחי העיניים, העדמתוניה, ריסוק האבנים, ו־50 אחוז ממספר הניתוחים הגינקולוגיים.

ממשלת המשך הוקמה בדנמארק על־ידי מנהיג המפלגה השמרנית

מאת עלי כהן, סופר „דבר" בקופנהאגן

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר"). – ממשלה חדשה הוקמה אתמול בדנמארק בעקבות הבחירות שנערכו בה ביום ג'. זוהי ממשלת המשך לממשלתו של מנהיג המפלגה השמרנית פאול שלוטר. הממשלה אינה נשענת על רוב יציב, אך מובטחת לה תמיכתן של שתי מפלגות נוספות, שמניין קולותיהן מבטיח לה רוב בהצבעות בחליות.

עם זאת אין להוציא מכלל אפשרות עריכת בחירות חדשות בעתיד הלא רחוק עקב המצב הפוליטי הבלתי יציב שנוצר בעקבות הבחירות.

בממשלה החדשה רק שלוש שרות, בניגוד לממשלה היוצאת, שבה היה מספר כפול מזה. לעומת זאת יכהנו בממשלה זו לראשונה אב ובתו, שניהם ממפלגה אחת: מנהיג „המפלגה הרדיקלית־ליברלית" אלפרד יעקבסן בן ה־70 ובתו [illegible] יעקבסן בת ה־39, שכבר כיהנה קודם לכן כשרת החינוך ולראשונה בשנת השם.

מן הממשלה החדשה יצא שר המסים היהודי אירי פוגל, שלא נבחר מחדש לפרלמנט.

בפרלמנט החדש 25 נשים, קרוב לשליש.

ירידת כוחה של המפלגה הגדולה בדנמארק, „המפלגה הסוציאל־דמוקרטית", הביאה אתמול את מנהיג המפלגה זה 15 שנה, אנקר יורגנסן בן ה־65 להתפטר. יורגנסן כיהן כראש ממשלה פעמיים, בשנים 1972־73 ומ־1975 עד 1982. קודם לכן היה מנהיג האיגודים המקצועיים. נראה כי את מקומו בראש המפלגה יתפוס אוון אוקן, לשעבר שר העבודה.

שגרירות איראן באוסלו נתפסה בידי איראנים מתנגדי חומייני

אוסלו (עיר רויטר). – קבוצת מתנגדי המשטר האיראני החזיקו אתמול בבוקר במשך כמה שעות את בנין שגרירות איראן באוסלו אך שחררו אותם מקץ כמה שעות והסגירו עצמם לידי המשטרה.

עתונאי שהתגורר מול השגרירות סיפר אתמול כי ראה קבוצה של עשרה גברים שהגיעה לשגרירות במכונית גדולה. אחד מהם עלה בריצה במדרגות ופרץ את הדלת ואז נכנסו האחרים. „כעבור דקות מאוחר יותר הגיעה קבוצה נוספת של שישה גברים והצטרפה אל חברי הקבוצה הראשונה", סיפר העתונאי.

דובר משטרת אוסלו אמר כי שלושה דיפלומטים איראנים בכירים נפצעו במהלך התקרית. בכיר אחד נראה יוצא מן הבניין כשדם ניגר מפניו.

בשנים האחרונות הגיעו לארצות סקנדינביה אלפי איראנים שביקשו מקלט מדיני [illegible]

דובר המשטרה אמר כי המשטרה הורשתה על־ידי המפגינים לצאת את הבניין והסיעו משם באמבולנסים לבתי־חולים.

האופוזיציה העיקרית למשטר חומייני, ה„מג'אהדין חאלק", כי במהלך שש השנים האחרונות הוציאה איראן להורג יותר מ־70,000 בני אדם.

בהודעת הארגון נאמר כי 90 אחוזים מהמוצאים להורג היו תומכיה.

גם בפרנקפורט הפגינו אתמול איראנים מתנגדי המשטר את מחאתם בפעולות אלימות. משטרת פרנקפורט עצרה תשעה איראנים לאחר שאלה תפסו את משרד חברת התעופה האיראנית בנמל התעופה הבין־לאומי [illegible] כליל.

שחקנית הקולנוע ליב אולמן השוהה עתה בישראל – במלון המלך דוד בירושלים (צילום: יצחק הררי)

„משטרת ירושלים מונעת צעדת זיכרון לטבח סברה ושתילה"

מאת דני רובינשטיין, סופר „דבר" בירושלים

ועד הכולל אנשי שמאל ישראלים ופעילים ערבים טוען, כי המשטרה בירושלים מונעת ממנו עריכת צעדת זיכרון לסברה ושתילה.

ב־18 בספטמבר יחול יום השנה החמישי לטבח בסברה ושתילה. „הוועד נגד מדיניות היד הקשה" החליט לארגן באותו יום, בירושלים, תהלוכה יהודית־ערבית לציון יום השנה לטבח, מחאה נגד תוכניות ה„טרנספר" הדיונים על גירוש המוני של האוכלוסיה הפלשתינית, ולהוקעת ההתנכלויות במחנות הפליטים בלבנון.

לשם כך הוגשה בקשה לרשיון למשטרת ירושלים עוד ב־27.8.87. ב־1 בספטמבר, הודיע רב־פקד קראוזה, קצין הסיור של המשטרה, כי המשטרה נוטה לאשר את הבקשה, ותשובה סופית תינתן תוך שלושה ימים.

השבוע בישר רב־פקד קראוזה לדוברי הוועד, כי המשטרה לא תאשר את קיום התהלוכה. נציגי הוועד הביעו נכונות, תוך־כדי התייעצות עם משפטני האגודה לזכויות האזרח, להציע אלטרנטיבות שנועדו להתגבר על המניעים הגלויים לסירוב, כולל דחיה של יום התהלוכה. אף על־פי־כן מתעקשת המשטרה לסרב לאשר את התהלוכה.

הוועד פירסם אמש שביכולתו לארגן תהלוכה המונית לרגל יום השנה לטבח בסברה ושתילה, לא רק כדי להגן על זכות דמוקרטית בסיסית, אלא כדי ליצור את התשתית לשיתוף פעולה ישראלי־פלשתיני.

מזכיר האו"ם יחליט החודש על פתיחת ארכיון פשעי המלחמה

מאת סופר „דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – מזכיר האו"ם פרז דה קויאר יחליט ככל הנראה עוד החודש לפתוח את ארכיון פשעי המלחמה של הארגון בפני היסטוריונים וחוקרים – כך נמסר אתמול ממקורות באו"ם. החלטה כזאת תחשב נצחון לישראל ולשגרירה באו"ם בנימין נתניהו, שניהל מאבק ציבורי נגד מזכירות האו"ם על ההגבלות שהוטלו על הגישה לארכיון.

על־פי המצב הקיים יכולים להשתמש בארכיון רק נציגים רשמיים של מדינות. הארכיון נצבר על־ידי ועדת פשעי המלחמה שהוקמה בשנת 1943 על־ידי 17 מדינות בעלות הברית, שסיימה את עבודתה ב־1948. מזכיר האו"ם עומד לכנס נציגים של 17 המדינות כדי להסכים עימם על פתיחת הארכיון, ונודע כי עד כה הודיעו כבר 15 מדינות על הסכמתן לפתיחה ורק צרפת ופולין מתנגדות לה, כנראה.

בנו של לותר־קינג נטע עץ ליד צומת גולני

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר" בעמק

מרטין לותר קינג השלישי, בנו של המנהיג השחור מרטין לותר קינג, המבקר עתה בישראל מטעם „הליגה לבניית השמבצלה", נטע אתמול בצהריים עץ בחורשה הנושאת את שם אביו, ביערות הק.ק.ל. סמוך לצומת גולני.

קינג, שהוא אחד ממנהיגי הארגון הלאומי של השחורים למען סובלנות ונגד אלימות, אמר, שהוא רואה משמעות מיוחדת לנטיעת עץ ביער על שם אביו. לדעתו, היער מסמל את ההמשכיות בדרכו של אביו.

על השאלה איך עשויה להשפיע מועמדותו האפשרית של ג'סי ג'קסון מטעם המפלגה הדמוקרטית לנשיאות ארה"ב על היחסים בין היהודים והשחורים שם, אמר האורח שיחסים אלה אינם יציבים, וצריך להמשיך לבנות אותם ולחזק אותם, בקשרים הקרובות.

בדרכו לותר קינג השלישי אמר עוד, שהוא וארגונו מודאגים מאד מיחסי ישראל עם ממשלת דרום אפריקה: „איני יודע מספיק על מערכת היחסים הזאת ולא כל העובדות בידי. במהלך הביקור, אחקור ואבדוק את הנושא. ברור מאליו שהקהילה השחורה בארה"ב אינה אוהבת את יחסי ישראל עם דרום אפריקה".

האורח ייפגש ביום ב' הקרוב עם מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס ומקווה לפגישה דומה גם עם ראש הממשלה.

צוקר קובל על מעורבות הרבנים הראשיים בענייני השבת בירושלים

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בכנסת

ח"כ דדי צוקר פנה ליועץ המשפטי לממשלה בעניין מעורבותם של שני הרבנים הראשיים בענייני השבת בירושלים.

לדבריו, למרות החלטות הבג"ץ והיועץ המשפטי לממשלה בדבר מעורבותם של דיינים בבעיות פוליטיות בפעילות פוליטית מפלגתית מובהקת חוזרת על עצמה התופעה – שני הרבנים הראשיים נפגשו בימים אלו עם נציגי המפד"ל בעיריית ירושלים והנחו אותם בכל הקשור להתנהגות מפלגתם נוכח פתיחת בתי־קולנוע בשבת בעיר.

צוקר אמר כי זכותם של הרבנים להביע דעה בענייני השבת ולתת ביטוי לעמדתם לבאן מדעיתם, אך בשעה שהרבנים משמשים גם כדיינים בבית־הדין הגבוה, הם עוברים עבירה בכך שהם נפגשים עם נציגי מפלגה, מנחים אותם ומייעצים להם את צעדיה של המפלגה.

הוא מבקש מהיועץ לנקוט את הצעדים הנדרשים.

חקלאי

עכשיו יש לך על מי לסמוך!

כפי שודאי כבר שמעת, רכשה בימים אלה, החברה לישראל את נכסי יריב - הספקה לחקלאות מידי כונס הנכסים.
מעכשיו תפעל החברה תחת השם: חברה ישראלית להספקה לחקלאות בע"מ.

החברה לישראל העומדת מאחורי חברה ישראלית להספקה לחקלאות מבטיחה לך:
גב חזק, אמינות בהספקה, שרות יעיל ומעל לכל: תנאים מיוחדים.
אתה, יודע היטב כמה זה חשוב.

עכשיו - אתה נהנה מהשילוב שתמיד רצית: העוצמה הכלכלית של החברה לישראל עם המקצועיות והאמינות של חברה ישראלית להספקה לחקלאות.

אנשינו בסניפים ברחבי הארץ ישמחו למסור לך פרטים מלאים על השרות והתנאים המיוחדים.

אנא, פנה אליהם ישירות:

תל-אביב: משרדים ראשיים והנהלה - חסין טרבה, אורי לוין, טל. 03-381281.
המחלקה הטכנית, פרידמן יוסף, עלי מוחס, טל. 03-381281.

סניף חיפה והצפון: צאיג ציוג, גיל חורש טל. 726092-5, 727548, 04-727546
חנות: גד יטבת טל. 04-667590.

סניף טבריה: טיד וייס, מאיר בן-שושן טל. 720754, 722361, 06-790674.

סניף שדמות דבורה: דודי רחמים טל. 06-767032.

סניף חדרה: גנון אפרים, טל. 330960, 06-332960.

סניף פתח-תקוה: ממן שרלו, טל. 9342230, 03-909142.

סניף בקעת הירדן: שמואל וייברג, טל. 941060, 02-941910.

סניף קרית-גת: אמר שמעון, טל. 881314, 051-886643.

סניף גוש מבטחים: וקס משה, טל. 057-82971-4.

סניף הערבה: שלמה יפרח, טל. 057-81068-9.

סניף נאות הכבר: אליעזר דיקשטיין טל. 057-52636.

הספקה

חברה ישראלית להספקה לחקלאות בע"מ

אנשי ציבור ערביים החליטו להקים שדולה ערבית־ישראלית לקידום תהליך השלום באיזור

מאת מרזוק חלילה סופר „דבר" בנצרת

אנשי ציבור ערביים שהתכנסו אתמול בשפרעם החליטו להקים שדולה ערבית־ישראלית לשלום. בכינוס לקחו חלק כ־50 איש, ביניהם משפטנים, אנשי דת מוסלמים, אנשי כמורה נוצריים, ראשי מועצות, מחנכים ובעלי מקצועות חפשיים. היוזמה באה מטעם ח"כ דיאן עסשי שינוי בתיאום עם ח"כ עבד אל והאב דראושה מעיך.

בתום דיון שנמשך יותר מארבע שעות הוקמה ועדה מורכבת מ־13 חברים שהוטל עליה לגבש נייר עבודה שבו יוגדרו המטרות והאמצעים של השדולה ודרכי פעולתה.

הדוברים עמדו על כך שלערביי ישראל, המהווים כ־17 אחוז מכלל אזרחי המדינה, יש תפקיד הסטורי מכריע בכל תהליך השלום באיזור ובמיוחד בין ישראל והפלשתינאים. לדעתם הממשלה מתעלמת מאזרחיה הערביים ואף מזלזלת ביכולתם ותרומתם החשובה לשלום ועל כן הם רואים כי יש מקום לכך שערביי ישראל יוכיחו את עצמם.

לדעתם תהליך השלום נתקל במכשולים בגלל חילוקי דעות פנימיים בין המפלגות הישראליות ובמיוחד בין שתי המפלגות הגדולות ועל כן הם אומרים כי יש מקום למעורבותם של האזרחים הערביים.

המתכנסים הביעו תמיכה בכינוסה של ועידה בין־לאומית בהשתתפות כל הגורמים הנוגעים בדבר לרבות הגורם הפלשתיני. ח"כ דראושה טען כי מו"מ לשלום בלי השתתפות אש"ף לא יוכתר בהצלחה ועל כן יש לשתפו.

מדברי המשתתפים בכינוס התברר שהשדולה עשויה להיות לתנועה מאסיבית האמורה להפעיל לחצים על ממשלות ישראל ומדינות ערב וכן על הפלשתינאים כדי להאיץ את תהליך השלום.

ח"כ עסשי אמר כי המגמה היא לקיים דיאלוגים עם קבוצות שונות בארץ ובמדינות ערב. המתכנסים לא הוציאו מכלל אפשרות ניסיון לקיים דיאלוגים עם קבוצות פלשתיניות בשטחים, במדינות ערב או בארצות מערב אירופה.

סופר „דבר" מוסר כי שגריר מצרים מוחמד בסיוני, שבירך על היוזמה, אמר שבמסגרת שיחותיו עם אישי ציבור ערביים בישראל הוא גילה בהיה רבה לקידום תהליך השלום.

100,000 תלמידים ערביים ישלחו ברכת שנה טובה לעמיתיהם היהודיים

מאת מרזוק חלילה סופר „דבר"

100,000 תלמידים ערביים־ישראלים ישלחו ברכת שנה טובה לעמיתיהם היהודיים ולשר החינוך יצחק נבון.

באיגרת שהוכנה על ידי מטה ההסברה של ועדת המעקב לחינוך הערבי נאמר: אני תלמיד כמוך ואוהב ללמוד ולחיות בתנאים נאותים. בניגוד לכלל התלמידים בישראל לא חגגנו השנה את פתיחת שנת הלימודים במחאה על התנאים הקשים בהם אנו לומדים.

באיגרת פונים התלמידים הערביים לעמיתיהם היהודיים לתת יד לידידות, לסולידריות ולמאבק למען השוויון. התלמידים הערביים מאחלים לעמיתיהם ולבני משפחותיהם שתהיה שנת תשמ"ח שנת ידידות, אחווה ושכנות טובה ולא שנת אפליה עם קיפוח ונזנחות.

סופר „דבר" מוסר שהתלמידים היהודיים, האמורים לענות על האיגרת, מתבקשים לשלוח איגרת לשר החינוך בזו הלשון: „התנאים בהם לומדים התלמידים הערביים קשים מאד והם מעוותים את תדמיתה של כלל החברה בישראל. שר החינוך מתבקש לעשות את כל אשר לאל ידו כדי להגשים את השוויון ולסגור את הפער שעדיין קיים בין החינוך הערבי והיהודי".

הוגה הרעיון מחמוד יונס, חבר הוועדה המרכזת של ההסתדרות, אמר כי זה אקט חינוכי שמגמתו להפיל את המחיצות בין התלמידים משני הסקטורים.

50 דונם עצים בהם אורנים בני 30 נשרפו ביער ברעם

מאת יוסי ליבוביץ סופר „דבר"

בשריפה שפרצה אתמול בשעות הבוקר המוקדמות ביער ברעם, הסמוך לקיבוץ ברעם, עלו באש כ־50 דונם יער תכוף כ־2000 עצי אורן בני 30 שנה.

מנהל חבל הגליל של הקק"ל עזרא שטיינר אמר אתמול ל„דבר" כי השריפה פרצה ככל הנראה מירויות שנורו על ידי חיילי צה"ל שהתאמנו באיזור למרות האיסור המפורש להתאמן בירי באיזור זה. הוא מסתמך בדבריו על עדויות של חקלאים מדובב וברעם שאמרו כי שמעו בבירור קולות ירי מאיזור היער.

אנשי הקק"ל ומכבי אש עמלו שעות רבות כדי לכבות את השריפה. מנהל החבל התלונן על המעשה בפני ראש לשכתו של אלוף פיקוד הצפון אשר הבטיח לבדוק את המקרה.

שטיינר טוען כי ביוני האחרון פרצה שריפה דומה ביער ברעם, קרוב מאד למקום השריפה מאתמול, וגם בה עלו באש כ־50 דונם. אנשי הקק"ל גילו אז יחידה צבאית שהתאמנה במקום, אולם לתלונה שהוגשה לפיקוד הצפון לא היה כל מענה.

מועצת בית ג'אן מבקשת מפרס מימוש ההבטחה

מאת יוסי ליבוביץ סופר „דבר"

היועץ המשפטי של מועצת בית ג'אן סבור כי צו הביניים שהוציא בג"ץ בעקבות בקשה של החברה להגנת הטבע שלא לשנות את הסטטוס הקיים בשמורת הר מירון, אינו צריך למנוע משר החקלאות אריק נחמקין לפעול להתקנת תקנות שיעזרו לתושבי הכפר לעבד את אדמותיהם הפרטיות בתוך השמורה.

לפיכך פנתה אתמול המועצה אל מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס שיפעל יחד עם נחמקין להגיש את הצעת החוק בכנסת, כפי שהובטח בפגישה שנערכה [illegible] השנה. מאז אותה פגישה, טוען ראש המועצה שפיק אסעד, [illegible] על ביטול השביתה המתמשכת בכפר, אבל שר החקלאות עוד לא פירסם את התקנות ברוח ההסכם.

(עו). – שני אסירים בטחוניים, המרצים עונשי מאסר עולם בכלא נפחא, עתרו אתמול לבית המשפט המחוזי בבאר שבע נגד נציב שירות בתי הסוהר על ששללו מהם את הזכות להחזיק שמיכות חמות ומעילים פרטיים.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים

יחסים במבחן

קבוצת פרופסורים גרמנים, העוסקים רובם במדעי הרוח ומיעוטם במדעים מדויקים מגיעים לארץ בסוף השבוע על־פי הזמנת קרן פרידריך אברט, המקורבת למפלגה הסוציאל־דמוקראטית. האורחים ישתתפו בסמינר המוקדש ליחסים בין ישראל לגרמניה על כל היבטיהם הפוליטיים, החברתיים וההיסטוריים. ידברו בפניהם הפרופסורים שלמה נאמן, עמנואל גוטמן, שולמית וולקוב, ח"כ עבד־אל־והאב דראושה, חבר הוועדה המרכזת נחום פסה ואחרים. נציג הקרן בישראל הנס דהנקה מתכונן להפגיש את אורחיו עם השרים יצחק נבון, גד יעקבי, יו"ר ועדת החוץ והביטחון ח"כ אבא אבן ומזכיר ההסתדרות.

רע ביפן

לוחות המודעות בטוקיו כוסו אתמול בדמותו של מייקל ג'קסון (בתמונה). ג'קסון עצמו מסתתר, תחת שמירה כבודה, מאז שהגיע ליפן שלשום. בשבת, בכל אופן, הוא ייאלץ לצאת ממחבואו ולתת הקונצרט בטוקיו, הראשון במסע ההופעות שהוא עורך עם צאת תקליטו החדש, „רע".

בשיבה טובה

עו"ד מרדכי (מקס) זליגמן, (85), מוותיקי המשפטנים והסנגורים של לוחמי המחתרות טרם הקמת המדינה, מת אור ליום ד' בלונדון בשיבה טובה. כשהחלו שלטונות המנדט להעמיד יהודים למשפטים צבאיים על „פשעים" פוליטיים התנדב זליגמן לשמש סנגורם, וכך אף שימש סנגורם של לוחמי המחתרות שנעצרו בידי הבריטים. ב־1939 נאסר בשל פעילותו למען עליה ב', ישב בבית־כלא 4 חודשים ונשלל ממנו רשיון עריכת הדין. לאחר ערעור, הוחזר לו. זליגמן היה ממקורביו האישיים של זאב ז'בוטינסקי, ופעל למען זכויות היהודים בארץ. במשרדו בת"א הכשיר רוב עורכי דין. המשרד עצמו, „מ.זליגמן ושות'", פעיל עד היום. בשנתיים האחרונות התגורר בלונדון אצל שתי בנותיו. הניח אשה, בנות ונכדים.

כך עושות כולן – נשות הודו יצאו אתמול להפגין נגד עליית המחירים בארצן. למעלה מאלף עקרות בית יצאו לרחובות ניו־דלהי, כשהן מנופפות במחיות שימורים ריקות ונושאות שלטים. המחירים העלו ב־16 מתוך 25 מדינות הודו כתוצאה ממונסון שלא הגיע.

מתגלגל ושר

לראשונה מזה 17 שנה הגיע השבוע מיק ג'אגר (בתמונה), הסולן הנצחי של האבנים המתגלגלות, לאולפן הלהיטים שבראש מצער הבי־בי־סי. הוא הסביר חיפוש, גם הוא מוקני הרוק, הקליטו את להיטיהם, לתכנית שתהיה הראשונה שתיסבר לאמריקה.

בנה ביתך

מועדון מפלגת העבודה סניף יפו, על־שם יגאל אלון, פתח השבוע את דלתותיו בפני חברי המפלגה ואוהדיה. בטקס חנוכת הבית הופיעו גוני ניפתח אלון, בנין של יגאל אלון המנוח, יו"ר מורשת אלון. מולה כהן, מזכ"ל מפלגת העבודה לשעבר וחבר הסניף כיום, לובה אליאב, אליהו שפייזר – מזכיר מחוז תל־אביב, השר לשעבר אלוף (מיל.) משה ברמל, מזכיר הסניף – רפי לוי, הנחה את הערב יוסף גבעול – חבר מועצת העיר.

נתן רועי

הדשא של השכן

שר הקליטה יעקב צור סייר השבוע עם עיתונאים בראשון־לציון וברחובות, ערים הקולטות בימים אלה עולים מדרא"פ ומבריה"מ. במהלך הסיור דיבר השר על האפשרויות להגברת העלייה מארצות בלתי יציבות כלכלית ופוליטית. בהקשר זה נזכר שר הקליטה בשיחתו עם שר הפנים של ארגנטינה כאשר ביקר, לפני כחצי שנה, בדרום־אמריקה. „שאלתי אותו" – סיפר צור – „כמה אנשים הגיעו בשנים האחרונות מארגנטינה, והוא ענה „בערך מיליון, הם עשו בשכל".

יקיר צור

חרות וליברלים

האינטרנציונל הליברלי יעניק בשבת את „פרס החרות" לנשיאת הפיליפינים קורזון אקינו (בתמונה) – על כך נמסר באוטווה, קנדה, שם נערך בימים אלה קונגרס של הארגון. גיסתה, לוסיטה אקינו־קאשי־אראהוארה, תקבל בשמה את הפרס, שיוענק על ידי מנהיג המפלגה הליברלית הקנדית, ג'ון טרנר. למעלה מ־300 צירים מ־40 מדינות משתתפים בקונגרס, שעל סדר יומו זכויות האדם. מפלגות ליברליות החברות באינטרנציונל מיוצגות בממשלות השולטות ב־13 מדינות, כולל 9 מדינות אירופיות.

רוסי וג'נטלמן

בנו של הסופר הסובייטי המפורסם אלכסנדר סולז'ניצין הגיע השבוע ללמוד בקולג' הבריטי איטון. ירמולאי סולז'ניצין בן ה־16 (בתמונה) יתגורר עם עוד 50 נערים ויקבל חינוך בריטי טוב, כמו שרק האנגלים יודעים.

המדור נערך בידי מיכל פלג

עיריית תל־אביב־יפו
מינהל החינוך, התרבות והספורט
החברה לפיתוח יפו העתיקה

מוסיקה דה קאמרה

יפו העתיקה, חוה"מ סוכות 10-13 באוקטובר 1987

מנהל אמנותי: נעם שריף

החלה מכירת הכרטיסים

שבת 10.10.87

"מחווה לפבלו קזלס" – עוזי ויזל עם 12 צ'לנים. באך – וילה לובוס, גבריאלי, קלנגל. כנסיית סט. פיטר 20:30

תזמורת הנוער הסימפונית "אלברט שוייצר", גרמניה, מוצארט, בטהובן, הײדן, מנדלסון. גן הפסגה 20:30

חמישיות לפסנתר ולכלי מיתר – אנסמבל מוסיקה נובה. שומן, דבוז'אק. תיאטרון הסימטה 21:30

"גלריה של כשרונות" – דור העתיד במוסיקה. גלריה ריכטר 20:30

י.ס. באך – "המוסיקה לעוגב" ג'יימס כריץ. כנסיית סט. עמנואל 20:30

"בארוק בכנסיה" – ג'יל פלדמן, מריון פברום, כריסטופר, כנסיית סט. פיטר 23:00

אילן רכטמן וחמישיית כלי המשיפה הישראלית. חמאם 23:30

גיטרה קלאסית – בעומר כיאם – יהודה שריר. עומר כיאם 23:00

ראשון 11.10.87

"רק מוצרט" – חמישיות לכלי מיתר, חמאם 17:00

"רק מוצרט" – רביעיות לפסנתר, פנינה זלצמן ורביעית הפסנתר הישראלית. חמאם 21:15

"רק מוצרט" – רביעיות לחליל. אורי שוהם ורביעית החליל. חמאם 22:00

"צעירים בפיסגה" – מנצח וסולן צעירים עם תזמורת חיפה, גן הפסגה 20:00

בארוק בכנסיה – רביעית מנדל מבודפסט. כנסיית סט. פיטר 20:30

י.ס. באך – "המוסיקה לעוגב". כנסיית סט. עמנואל 20:30

אילן רכטמן, פרנסיסקה מנדוזה – רסיטל. כליף 20:30

קלרניט במוסיקה הקאמרית – אלי חפץ וחברים. תיאטרון הסימטה 20:30

ערב קאברט – שיינברג, בריטן, בולקום. כליף 23:00

אנסמבל מוסיקה נובה – פולנק, פרוקופייב, פאול בן חיים. תיאטרון הסימטה 23:00

לילה קסום עם משה אפשטיין – חליל, יונית וייס, צ'מבלו. עומר כיאם 22:00

שני 12.10.87

"רק ברהמס" – רביעיות לפסנתר, רביעיית הפסנתר. חמאם 17:00

"רק ברהמס" – ששיות לכלי מיתר, רביעיית תל אביב. חמאם 20:30

"רק ברהמס" – שלישיות – חברי התזמורת הפילהרמונית. חמאם 23:30

"ערב סרנדות" – משפי התזמורת הקאמרית בניצוחו של מרדכי רכטמן, כליף 17:00

"גלריה של כשרונות" – דור העתיד במוסיקה. גלריה ריכטר 20:30

"בארוק בכנסיה" – מיכאל מלצר – באך, הנדל, טלמן. כנסיית סט. פיטר 20:30

י.ס. באך "המוסיקה לעוגב" – כנסיית סט. עמנואל 20:30

"ערב סונטות" – כריסטיאן אלטנבורג – כנר אורח מאוסטריה – בטהובן, שומן, בארטוק, פרנק. כליף 20:30

"מעשה בחייל" – סטרווינסקי – גדעון שמר – קריין, נגני התזמורת הפילהרמונית. מנצח: מ. נבנהויז. כליף 23:00

שלישי 13.10.87

"רק בטהובן" – שלישיות לפסנתר – השלישיה הישראלית. חמאם 17:00

"רק בטהובן" – סונטות לצ'לו ופסנתר – עוזי ויזל, פנינה זלצמן, חמאם 21:15

"רק בטהובן" – מוסיקה לפסנתר וכלי נשיפה – פנינה זלצמן וחברי התזמורת הפילהרמונית חמאם 23:30

שלמה ברא מנצח על תזמורת. גן הפסגה 20:00

"בארוק בכנסיה" – הקונסורט הירושלמי. כנסיית סט. פיטר 20:30

י.ס. באך – "המוסיקה לעוגב" – כנסיית סט. עמנואל 20:30

"גלריה של כשרונות" – דור העתיד במוסיקה. גלריה ריכטר 20:30

אילן רכטמן – פסנתר, אלי מגן – קונטרבאס – רסיטל. כליף 20:30

חמישיית כלי הנשיפה מנוער "אלברט שוייצר", גרמניה. תיאטרון הסימטה 20:30

שלישיית דוד – מוסיקה עתיקה, בעומר כיאם. עומר כיאם 23:00

כרטיסים: "הדרן" טל. 248844, "קסטל" טל. 444725, "השרון" רמה"ש טל. 5400552-

לקבוצות: "הדרן" "קסטל" טל. 223167

למחזיקי כרטיסי אשראי הזמנת כרטיסים מ־09:00 בבוקר עד 11:00 בלילה. טל. 221792, 239258

מבצע למכירה מוקדמת בלבד! כל הרוכש כרטיסים לשלושה מופעים שונים – מקבל כרטיס רביעי חינם! פרטים במשרדי הכרטיסים

אלמקס
משחת השיניים • יעילה פי 3 במניעת עששת

תורנות בתי מרקחת אלמקס

תל־אביב: בני – דיזנגוף 174 – 222386; בריאות – המלך ג'ורג' 28 – 283731; מאיר מרקט – יהודה הימית 61, יפו – 822973
ירושלים: ארמון הנציב – דרך חברון 23, מ. טמסוני – 710480; בית הכרם – עין כרם – 446350; ירושלים – יפו 212 – 380073
חיפה: מכבי – פבזנר 27 – 664073; הדר – חורב 53 – 252214
פתח־תקוה: קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני־ברק – רמת־גן: רמת־יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506; הרצל – הרצל 52 רמת־גן – 722372
בת־ים – חולון: עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583; קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854; מזור – הרבנה רייק 20 בת־ים – 583360; אסותא – סוקולוב 4 חולון – 5058197

אלמקס
מיוצרת ע"י טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ ברשיון GABA

בית אבות „גאולה" בע"מ
★ לפנסיונרים ולגיל הזהב
★ לעצמאים ותשושים
★ השגחה רפואית 24 שעות ביממה
★ עזרה ברחיצה ובאכילה
כשר – מקום יפה ומפואר
בת־ים רח' בן־גוריון 51
סניף בגבעתיים – רח' רמבם 29 03-313846
03-861144

בית לוחמי הגיטאות ע"ש יצחק קצנלסון למורשת השואה והמרד

ספרים חדשים

★ **עדות** – כמאסף המוסדים של בית לוחמי הגיטאות. חוברת א' בשיתוף עם הוצאת הקיבוץ המאוחד.
העורכות: אריה פיאלקוב, יחזקה הלמן.
תוכן:
צבי שנר – על הפתרון הסופי / רפים מן הגניזה – מתפרסם לראשונה: מבין חומות הכלא – הפרק הראשון מיומנה של יוסטינה ופקודות וכרוזים מהמפקדה הראשית של הארגון היהודי הלוחם בקראקוב / יצחק צוקרמן – יצחק קצנלסון המשורר בעברית וביידיש / יד׳ חודובסקי – במאבק על החיים בצל המוות / קריסטינה היגר – עדות הבת / שלמה קנת – עם הפרטיזנים ביערות נארוץ' / סטאניסלב שווחאל – משלחות ההצלה / ולאריסלבה הוסמ – בפעולות הצלה של יהודים / אליהו שטרן – ארכיון התנועה החלוצית / בתחומי מחקר ועיון. 140 עמ'

★ **עיונים במשנתו של קורצ'אק** – קובץ א' בשיתוף עם האגודה ע"ש יאנוש קורצ'אק בישראל ואוניברסיטת חיפה.
המערכת: אדיר כהן, שבח ארן, ראובן יציב.
תוכן:
דברי עיון:
סטיבן קפלנר – המחנך לאידיאליזם מציאותי לפי יאנוש קורצ'אק – עיון בתורתה הייאוש והתקווה / פרידהלם ביינר – התיאוריה של קורצ'אק על הדיאלוג החינוכי – ההורים על יישומה בבתי ספר.
מחקר היסטורי:
אלכסנדר גוטמן – שורשיו היהודיים של יאנוש קורצ'אק / זהבה ארן, שבח ארן – „חנוכת" – מגמה חינוכית בישראל / קיים הולדייק – האידיאלים של קורצ'אק והשיבותו בהדרכת מחנכים.
ספרות ילדים:
מנחם רגב – קורצ'אק בסיפוריו לילדים ובמשנתו החינוכית – במה קודם להצעת תבנית לימודים.
מכתבי קורצ'אק.
עדויות:
עדה הגרי־פודגנסקי – השפעתו של קורצ'אק על מחנכים / מיכאל זילבלבסקי – יאנוש קורצ'אק כפי שהכרתיו / אידה מרזאן – דמו של יאנוש קורצ'אק. 170 עמ'

★ **דפים לחקר תקופת השואה, מאסף ה'** – בשאנו של המכון לחקר תקופת השואה המשותף לאוניברסיטת חיפה ולבית לוחמי הגיטאות.
המערכת: ד"ר זאב איבינסקי, פרופ' יואב גלבר, ד"ר אשר כהן.
עריכה לשונית: מאשה גמני.
משתתפים בקובץ:
אהרן הלמה, פרופ' סטיבן כץ, פרופ' רלף שור, הדה הלמן, ד"ר דב לוין, ד"ר חנה אריכלה, ד"ר רות זריה, שמואל רוזנקרנץ.
שאלת יהודי רומניה: ד"ר אפרים נתנזון, פרופ' יואל בנירסה, שמואל ברזינה, שרגא ישורון וזהרנאות.
המשלחת הארץ־ישראלית בקושטא (ארכיונה): ד"ר זאב איבינסקי, פרופ' זאב ונהו הדר, פרופ' יואב גלבר, נעימה ברזל, ד"ר אשר כהן, ד"ר אריה סטיינברג. 323 עמ'

★ **קבוצת המאבק השניה – סיפורי לוחמים מגיטו וילנה**
בשיתוף עם הוצאת הקיבוץ המאוחד
בספר מובא סיפורה של „קבוצת המאבק השניה", אחת מקבוצות לוחמים יהודים שפעלה בגיטו וילנה. חבורה זו מוכרת יותר בכינוי „קבוצת יחיאל", כשמו של מארגנה ומפקדה יחיאל שיינבוים. ראיין וערך צבי דרור. הביאה לבית הדפוס רוזה יחזי. 175 עמ'

★ **רבקה פרלים – תנועות הנוער החלוציות בפולין הכבושה**
בשיתוף עם הוצאת הקיבוץ המאוחד
מחקר מקיף על פעילותן ועמידתן של תנועות הנוער בתקופת הכיבוש הנאצי בפולין ובגטו הגיטאות. הביאה לדפוס: רינה קלינוב. 608 עמ'

הזמנות
אגודת שוחרי בית לוחמי הגיטאות והאגודה ע"ש יאנוש קורצ'אק, ארלוזורוב 102 תל־אביב. טל. 03-228696
בית לוחמי הגיטאות, קיבוץ לוחמי הגיטאות, ד.נ. אשרת. טל. 04-920412

במלאת שלושים לפטירתו של יקירנו

יעקב מ. שרייבר ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ונקיים טקס גילוי המצבה ביום שלישי, כ"א באלול, 15.9.87 בשעה ארבע אחה"צ בבית העלמין הישן, חוף הכרמל, חיפה

רעיתו: שושנה
הילדים: תמי, מודי ואורית

אנו מודים לכל ידידינו ומכרינו, שרים, חברי כנסת, ונציגי מוסדות אשר השתתפו באבלנו הכבד על אבדן יקירנו

יעקב מ. שרייבר ז"ל

רעיתו: שושנה
הילדים: תמי, מודי ואורית

ביום השלושים לפטירת חברתנו

ציונה פז ז"ל

(לבית האמם)

נתייחד עם זכרה ביום ראשון י"ט באלול תשמ"ז 13.9.87 בבית הקברות, בשעה 17.00

המשפחה
ובית נטוסר

משפחת בן גיל

קבלו נא את השתתפותנו העמוקה באבלכם הגדול בהילקח מכם הבעל והאב

בן גיל מרדכי

הנהלת „נטוסר"
העובדים
וועד גימלאי „נטוסר"

תחזית לאומית – מחזור שני

האלופה מול מחזיקת הגביע בהצגת פתיחה מעוררת עניין

מאת ברוך דגן

כבר במחזור השני תוכן הליגה הלאומית הצגה גדולה: האלופה מול מחזיקת הגביע. הקרב היוקרתי הזה עשוי לנער את קורי השינה גם מאוהדים אדישים ורדומים, שטרם שבו למגרשים מחופשי הקיץ, ולהעניק לליגה דחיפה גדולה קדימה.

בית"ר ירושלים תהיה המארחת של העימות היא תנסה להוכיח, כי מוקדם, עדיין, להספיד אותה. מכבי ת"א, הצועדת בראש סולם הזוכים, תשתדל לשוב ולנוע במסלול הנצחונות כדי לאגור מלאי גדול של נקודות לקראת המשך המירוץ. בכל מקרה, צפוי מאבק מתוח, מעניין – לא שגרתי.

שמשון, שספגה הפסד בפתיחה, תוכל להוות ירידה שקלה להפועל ת"א. „הארומים" של שגיאה סרס נכנסו להילוך גבוה הם ייאלצו, כנראה, להשלים עם אבדן נקודות לירידה העירונית. „דרבי" של שאפתנות, אולי גם עם רמה טובה.

כדאי לשים־לב להפועל צפרירים חולון. עם האוכל בא התיאבון. החולונים מצפים לנצחון שני

טבלה לאומית

.1	מכבי תל־אביב	1	1–2	3
–.	בית"ר תל־אביב	1	1–2	3
.3	מכבי נתניה	1	0–1	3
–.	הפועל כפר־סבא	1	0–1	3
–.	הפועל חולון	1	0–1	3
.4	מכבי פתח־תקוה	1	1–1	1
–.	הפועל לוד	1	1–1	1
.6	הפועל תל־אביב	1	0–0	1
–.	הפועל באר־שבע	1	0–0	1
.8	בית"ר ירושלים	1	2–1	0
–.	שמשון תל־אביב	1	2–1	0
.10	מכבי חיפה	1	1–0	0
–.	בני־יהודה	1	1–0	0
–.	הפועל פתח־תקוה	1	1–0	0

בריציפות מול מכבי פ"ת כדי להתקבע יותר בצמרת. סיכויים – טובים.

למנצחות המחזור הראשון צפויים חיים קשים במגרשי החוץ. בית"ר ת"א תיתקל במשוכה גבוהה בלוד, הפועל כפ"ס עלולה להיקלע לצרות בבאר־שבע ומכבי נתניה תהיה, אולי, בעמדה אבודה במגרשה של הפועל פ"ת.

לשתי מנוצחות תינתן הזדמנות למלא את החסר, אולם מכבי חיפה תהנה ממקומה ביתית ושובה לגבי בני־יהודה, שתקים משחק שני מחוץ למגרשה.

נבעט כבר בפתיחה חיפה „בגמגמה" כחולה. צפו, אישא, לשאפתנות של מנוצחים, שינסו להיבנות זו על גב רעותה. הביתיות תהווה יתרון משמעותי.

התחזית: נצחון לחיפה.

הפועל פ"ת – מכבי נתניה

לא כדאי להגיע למסקנות חפוזות על־פי תוצאות המשחק הראשון. פ"ת היא חאי ירידה חזקה למדי, כשהם שנתניה אינה, בהכרח, סלע איתן. סביר להניח, כי יוסי הכוחות יהיו שקולים, עם אפשרות הכרעה לכל צד. יתרון קל לביתיים.

התחזית: תיקו.

באר־שבע – הפועל כפ"ס

המארחים הציגו הרכב צעיר ורענן ולא היו רחוקים מנצחון ב„בלומפילד". השיבה הביתה תעשה להם אך טוב. כפ"ס מגלה יציבות גם לאחר עונה די מוצלחת וניתן להעמיד אותה כמעט בעמדה שקולה למארחים. עדיפות מקומית מינימאלית.

התחזית: נצחון לבאר־שבע.

שמשון – הפועל ת"א

„דרבי" פתוח לכל התפתחות. אף ששמשון נוצחה, היא הוכיחה יכולת לא מבוטלת. הפועל צברה, אמנם, נקודה, אולם היתה רחוקה מלשכנע. העובדות האלה מצביעות על עימות שקול. השאפתנות של שמשון מול ההתלהבות של הפועל – יהיה מה לראות.

התחזית: תיקו.

בית"ר ים – מכבי ת"א

האלופה פתחה את העונה בבליעה ואילו מכבי מבוגרים בתנופה גדולה. אלה הן העובדות. על המגרש עשויות, עם זאת, להיקבע עובדות שונות. זה תלוי ביכולת של שפיגל להציב בהרכב שלו את מלמיליאן ונערים אחרים. זה תלוי גם ביכולתו של שפיגל להפיק מנציגיו עוצמה ואיכות. בכל מקרה, מאבק מסקרן, מעל לכל שאר המשחקים.

התחזית: תיקו.

הפועל לוד – בית"ר ת"א

אם הנצחון על האלופה לא יסנוור את הבית"רים, יהיו להם סיכויים די טובים. עם זאת, הם חייבים להתכונן לקרב עיקש וקשה מול קבוצה לודאית שאפתנית, שתעשה מאמץ גדול להפוך את המגרש שלה לאבן שואבת לנקודות.

התחזית: תיקו.

הפועל חולון – מכבי פ"ת

ההתלהבות הכפולה של חולון – העליה עליה והנצחון בכורה – עשויים לשאת אותה לגבהים. פ"ת צריכה הרכב קהו־רזה ושיקול הדעת כדי למנוע מעצמה הפסד. חולון נראית עדיפה מול קבוצה מכבית צעירה, המחפשת את דרכה.

התחזית: נצחון לחולון.

מכבי חיפה – בני־יהודה

דומה, כי משהו חורק אצל שתי הקבוצות. „ההוכים", במעט בלתי מנוצחים בעונה שעברה,

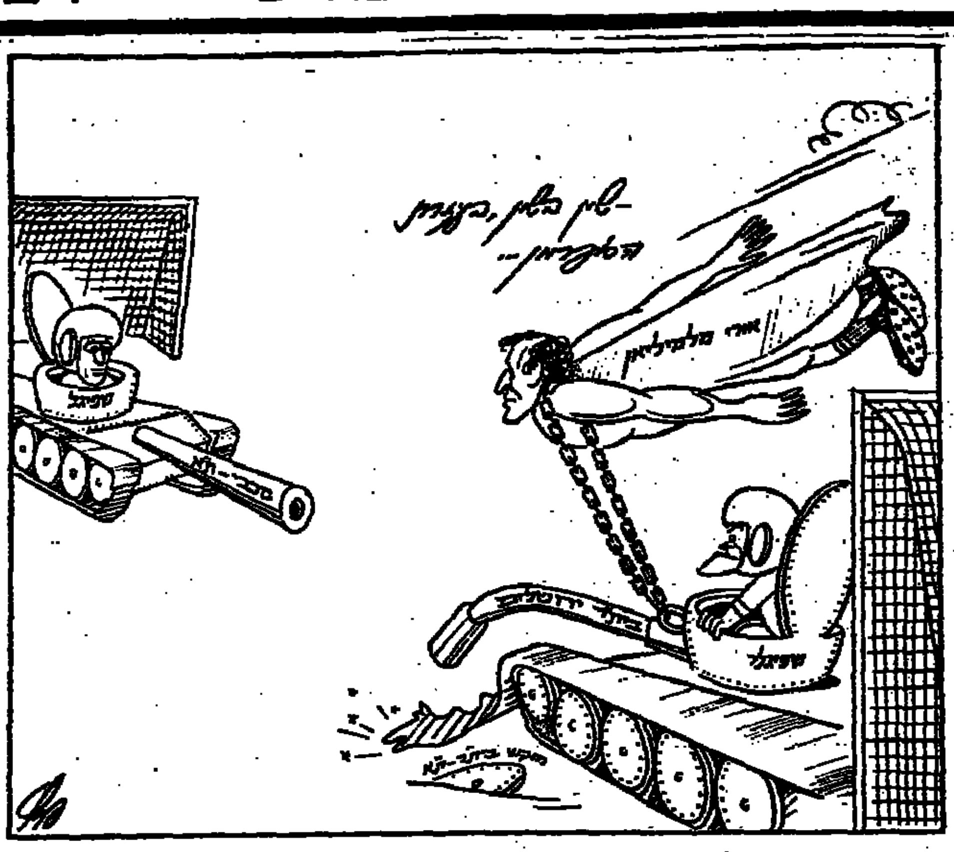

מרסר: אינני מתכוון לשחק עוד בנבחרת ישראל; אני שחקן מזדקן

רוזנברג: אם הנבחרת תורכב כולה מישראלים אנו נרגיש שייכים יותר. ואם ניכשל נרגיש שלמים עם עצמו • מרסר ולאסוף לא אשמים בכשלון • הדרך מסופיה לאתונה עברה על הכדורסלנים בחרדה. היעד הסופי של המטוס הבולגרי היה... דמשק

מאת סופר "דבר"

„אינני מתכוון לשחק עוד בנבחרת ישראל. אם יש ביום שחקנים שאני תופס את מקומם, או רוצה משחק שלהם, עדיף שהם ישחקו ולא אני. אני מזדקן וצריך לקבל החלטות. ביום יש לי דברים אחרים לעשות ואיני חושב שיהיה לי זמן לנבחרת" הצהרה זו הרשמית אתמול ע"י לאורנס מארסר, שוקנה כוחם העוזר של נבחרת ישראל בכדורסל, ששבה לארץ לאחר כשלונה במשחקי אליפות אירופה דרגה ב' שהיו בבולגריה.

מרסר, שהצליח לצעוד על רגליו למרות פציעתו, סיפר כי הוא חש שיפור במצבו הבריאותי למרות שאינו מסוגל לשבת הרבה ואסור לו להתאמץ. „על הנבחרת איני רוצה להרחיב בדיבור כיוון שאיני מעוניין לפגוע באיש" הוסיף מארסר.

ארי רוזנברג, מי שהעניק לישראל את הנצחון על בולגריה, בשתי קליעות עונשין מוצלחות אמר אתמול: „לדעתי המתאזרחים לא צריכים לשחק בנבחרת הלאומית. בלעדיהם הנבחרת תהיה אותנטית יותר. אם הנבחרת תורכב כולה משחקנים ישראלים אנו נרגיש שייכים יותר ואם נכשל נרגיש שלמים עם עצמנו."

רוזנברג אמר דברים אלה למרות שלדבריו אין מרסר ולאסוף אשמים בכשלון בפלבן. „אמרתי זאת והם אמרו שהם מבינים את הרגשתי" ציין רוזנברג.

נדב הנפלד, ששיחק בשלושת המשחקים 50 שניות בלבד הוסיף: „בכשלנו ולא משנה כמה זמן שיחקתי. אני מאוכזב מהעובדה שלא העפלנו לדרג א'. חבל שלא שיחקתי, אולי אם הייתי משחק היינו מגיעים לתוצאות אחרות. באופן כללי אני רוצה לשחק בנבחרת ישראל בשביל זה הטוב."

המאמן משה ויינקרנץ, שריכז אליו את מירב תשומת הלב אמר: „קיבלתי ההחלטה לאמן את הנבחרת עם כל המשמעויות שכרוכה. עשיתי את עבודתי על הצד הטוב ביותר וכיום אפשר רק להצטער שלא עמדנו במשימה. יש היום מקום לעשות ניתוח אם חיובי או שלילי. אותו ניתוח יעשה רק לאחר שאגיש מסקנותי לאיגוד ובעיצה אחת נגבש דעה."

על אי שיתופו של הנפלד אמר ויינקרנץ: „לא ראיתי מקום או צורך שנדב ישחק יותר זמן."

על המטוס בדרך לדמשק

חוויה מסעירה עברה על כדורסלני הנבחרת ומלוויהם כשהמריאו מנמל התעופה של סופיה לאתונה ביוון. שחקני הנבחרת עלו על מטוס בולגרי השייך לחברת „איר בלקן" ואשר יעדו הסופי דמשק בירת סוריה.

באתונה היה על המטוס לערוך חניית ביניים. אולם כשנודע לשחקנים יעדו הסופי של המטוס סירבו לעלות עליו. רק לאחר שכנועים רבים של המארחים הבולגרים, שהבטיחו שלא יאונה להם כל רע, הסכימו לעלות למטוס, אורחנים.

שחקני הנבחרת, שהיו מבוהלים מאד במהלך הטיסה, דיברו ביניהם אנגלית. בשל גובהם הרב הם עוררו עניין אצל יתר הנוסעים וכשנשאלו מהיכן הם השיבו חלקם נורווגיה וחלקם שוודיה.

הצעירים מבין שחקני הנבחרת לא הוציאו מילה מפיהם כל זמן הטיסה ורק כאשר נחתו באתונה נשמו לרווחה.

שינויים בתבנית משחקי הליגה

ספיח ראשון לכשלונה של נבחרת הכדורסל בהעפלה לדרג א' של אירופה יבוא לידי ביטוי בתבנית משחקי הליגה הלאומית שתפתח ב־29 בחודש.

רכז הליגות נפתלי גושן יביא לנשיאות האיגוד, שתתכנס ביום שלישי הקרוב, תבנית משחקים חדשה. בתבנית, שגובשה לפני המשחקים בבולגריה, שוריינו ארבעה שבועות למשחקי דרג א'. עכשיו משהתפנו השבועות האלה ישובצו בהם משחקי ליגה. יתכן שלא יערכו משחקים פעמיים בשבוע.

הערב ומחר גביע בנדל

טורניר הכדורסל המסורתי לזכר אל"מ גדעון בנדל יערך הערב ומחר באולם בנדל בצמת. הערב ב־7 יתמודדו הפועל ת"א והפועל חיפה וב־9 מכבי חיפה והגליל העליון.

מחר ב־5 המשחק על המקומות 4–3 ואחריו משחק הגמר.

זר לבן הוחתם בהפועל ירושלים

מאת אלי גרונר

קבוצת הכדורסל של הפועל ירושלים השלימה את מבצע רכישת הזרים כשהחתימה בבלגיה את טוני קארסק, ענק לבן המתנשא לגובה של 2.09 מ'.

קראסק שיחק אשתקד בפלורידה סטייט. הוא ישחק לצידו של הרכש שחום העור, האריסון, שכבר הופיע במדי הירושלמים בטורניר בבלגיה. הירושלמים יחזרו ביום ראשון לארץ וישחקו ביום שלישי נגד אליצור נתניה וביום חמישי נגד בית"ר ת"א.

בהט תובע דיון בהפועל בעניין הזרים בכדורסל

שמואל בהט, שהיה מחזיק תיק הפועל בהסתדרות, תובע ממרכז הפועל לדון בעניין האמריקניזציה בכדורסל הישראלי.

בהט הדגיש אתמול, כי הכשלון בבולגריה הוא תוצאה של עודף שחקנים זרים. „ברגע שנפרצה הגדר נבלמה התפתחותם של שחקנים ישראלים, שישבו על הספסל בשעה ששחקני היבוא שעשעו את הקהל", הוא אמר.

בהט תובע להקטין את מספרם של הכדורסלנים הזרים ולהכיר בעל הפרק את פתיחות הכדורגל הישראלי בפני זרים.

הפועל
לחברנו אברהם היט
אתך באבלך במות
אמך ז"ל
מרכז „הפועל"

תחזית ארצית – מחזור שני

היפואים נגד היבנאים – אקס לאומיים – היום במשחק מרכזי

מאת שמואל טל

מכבי יפו נגד מכבי יבנה. אשתקד התמודדו השתיים במסגרת הליגה הלאומית. היום אחרי הצדדים הם יפתחו את המחזור השני בארצית, במשחק המרכזי שיערך באיצטדיון ע"ש גאון ביפו.

במשחק האחרון של העונה החולפת גזלה מכבי שעריים את כרטיס העליה מהפועל ירושלים. מחר תנתן לירושלמים הזדמנות לשפוך זעמם על הרחובותים שפתחו העונה בהפסד ליבנה.

בית"ר נתניה יורדת מהלאומית עם צוות צעיר ושאפתני תארח בביתה את העולה החדשה הפועל מבת־ים. הפועל יהוד שטרם התאוששה מאירועי הקיץ שפקדו אותה תארח את הפועל חיפה שגם היא עדיין אינה במיטבה.

„דרבי" רמת־גני צפוי במכבים. הפועל ר"ג תארח את מכבי רמת עמידר. הרכה גבית השלישית בארצית הכח תצא למשחק חוץ קשה נגד הפועל בעכו. בחדרה יארח הפועל המקומי את הפועל טבריה.

בית"ר נתניה – הפועל בת־ים

יורדת מהלאומית מול עולה חדשה. לכאורה מצביעות העובדות על נצחון קל למארחים מעיר היהלומים. אולם מאחר שהקבוצה עברה תהליך של הצערה, והמגנר האורחים צמאים לנצחון בכורה בארצית צפוי משחק שקול בו עשויה לפול גם הפתעה.

התחזית: תיקו

הפועל יהוד – הפועל חיפה

משחק קשה למנחשי הטוטו. שתי הקבוצות עברו קיץ קשה. יהוד כמעט ולא התאמנה ערב פתיחת העונה אך בשבת החולפת סחטה נקודה בעמידר. חיפה למרות שניצחה את בת־ים עדיין צולעת. צפוי משחק שקול עם יתרון קל למקומיים.

התחזית: תיקו ומעלה ליהוד

הפועל ר"ג – רמת־עמידר

„דרבי" של עיר הגנים בו כל תוצאה אפשרית. להפועל הרכב צעיר ומבריק השואף להוכיח את עצמו. מנגד תיזקו עצמם העמידרים בכמה משחקני המילואים של מכבי ת"א עובדה שבוודאי תסייע להם. ב„דרבי" הכל אפשרי ולכן תיקו הגיוני ביותר.

התחזית: תיקו

מכבי שעריים – הפועל ים

בסיום העונה החולפת היתה זו מכבי שעריים שמנעה מהירושלמים את העליה לליגה הלאומית בגלל נצחון 1:0. מחר תנתן לחניכיו של פיינגביים ההזדמנות לנקם. על הנייר הירושלמים טובים יותר אבל שעריים לא תכבש בקלות.

התחזית: תיקו ומעלה לירושלים

מכבי יפו – מכבי יבנה

המשחק החם של המחזור. שתי לאומיות בעונה החולפת המבקשות לקצר את שהותן בארצית. יפו פתחה את העונה בבליעה והיא להוכיח כי כוונותיה רציניות היא תצטרך לנצח היום. יבנה ניצחה בשבת שעברה ותרצה לעשות זאת גם היום. למרות הביתיות היפואית יתרון לאורחים.

התחזית: נצחון ליבנה

הפועל עכו – הכח ר"ג

הביתיות מעניקה יתרון לעכו, אולם הכח אינה רוצה לחזור על העונה החולפת בה נאבקה עד לסיום נגד הירידה. לכן היא תפתח כבר מחר במסע צבירת

טבלה ארצית

.1	מכבי יבנה	1	1–2	3
.2	הפועל חיפה	1	0–1	3
–.	הפועל ירושלים	1	0–1	3
–.	הפועל טבריה	1	0–1	3
.3	הפועל חדרה	1	1–1	1
–.	בית"ר נתניה	1	1–1	1
–.	רמת־עמידר	1	1–1	1
–.	הפועל יהוד	1	1–1	1
.4	הכח רמת־גן	1	0–0	1
–.	מכבי יפו	1	0–0	1
.6	מכבי שעריים	1	2–1	0
–.	הפועל בת־ים	1	1–0	0
–.	הפועל רמת־גן	1	1–0	0
–.	הפועל עכו	1	1–0	0

נקודות חוץ ונראה שתעמוד בכך בהצלחה.

התחזית: תיקו

הפועל חדרה – הפועל טבריה

כמו בכל עונה פותחת טבריה בתנופה ואחר כך „דועכת לאט לאט". גם מחר תצליח כנראה בגינת עיר הכנרת לזכות בכל הקופה למרות יתרון הביתיות של החדרתים הסובלים מבעיות של הרכב.

התחזית: נצחון לטבריה

איטליה – הליגה המלהיבה – אולי? מתגלגלים בה סכומים אסטרונומיים

מאת שמואל טל

אומרים על הליגה האיטלקית שהיא המעניינת המלהיבה והאיכותית ביותר באירופה ואולי אף בעולם כולו. אפשר להתווכח על כך, אבל אי אפשר להתווכח עם העובדה שזו הליגה העשירה ביותר. הסכומים המתגלגלים שם והשוברים מיד ליד במבצעי רכישה הם אסטרונומיים בכל קנה מידה.

וישנו גם עושר נוסף אחר. עושר בכוכבים אקסקלוסיביים ההופכים את הליגה האיטלקית למה שהיא כיום – אטרקטיבית, מושכת קהל ומהנה. רשימת היבוא הזר המופיע ב־16 קבוצות הליגה הראשונה יכולה לגרום לסחרחורת.

דייגו ארמנדו מארדונה, איאן ראש, רוד חוליט, מארקו ואן־באסטן, בריגל הם רק חלק מהכוכבים הנוטלים חלק במאבקים. אם היה יכול מישהו לקבץ את כל הזרים האלה לנבחרת אחת היא היתה ללא ספק הופכת לטובה בעולם.

לאחר שנים ארוכות של שליטת קבוצות הצפון הצליחה אשתקד נאפולי להעביר את כתר האליפות דרומה. היא עשתה זאת בזכות פלילה נכבדת של כוכבים בראשותו של הגדול מכולם דייגו מארדונה הארגנטיני נמוך הקומה הנחשב כיום לכדורגלן הכביר בעולם.

התאהבו בכתר

הנפוליטנים התאהבו בכתר ורוצים לזכות בו בפעם השניה ברציפות. לשם כך צירפו למארדונה את ה„סקודר" הברזילאי, קארקה, שיצטרך לשחרר את הלחץ בגלל מארדונה ואף להוכיח את כושר ההבקעה שלו. יחד עם המקובצים המצטיינים דה־נאפולי, ג'ורדאנו וכאנייי ושוער ההגנה הצעיר רוברטו פרנציני שהגיע מטורינו יעמוד לרשות האלופה צוות המסוגל להצעידה לזכיה נוספת.

כדי לנשל את נאפולי מהכתרה הזרימו כמעט כל הקבוצות הרבה מיליוני דולארים לשוק, במטרה לרכוש כוכבים מהדרג העליון. בעיקר אמורים הדברים לגבי מילאן שהשקיעה כ־15 מיליון דולאר לחיזוק השורות. מחצית מסכום זה הועברה לאיינדהובן ההולנדית תמורת רוד חוליט. סכום נכבד אחר שולם לאייאקס, אף היא מהולנד, תמורת מרקו ואן באסטן. השניים ימלאו את מקומם של שני האנגלים הייטלי ווילקינס שעברו לשחק בליגה הצרפתית.

ויתור על פלאטיני

השקעה קטנה יותר אבל בהחלט משמעותית היא זו של סגנית האלופה יובנטוס, הקבוצה המפורסמת ביותר בליגה האיטלקית. יובה ויתרה על שירותיו של מישל פלאטיני הצרפתי שהצעידה לשורה נכבדת של הצלחות ורכשה במקומו את מכונת הבקעת השערים הוולשית איאן ראש מליברפול. ראש יחד עם הדני מיכאל לאודרופ מסוגלים ביום טוב לקעקע כל הגנה ותהיה המתוגברת ביותר.

וגם בשוק המקומי לא טמנה יובנטוס את ידה. היא ויתרה אמנם על אלדו סרנה הוותיק אך רכשה במקומו את הבלם פרי־צ'לה המגן דה אוגוסטיני מוורונה והקשר מגרין מאטלנטה.

אינטר מילאן סיימה את העונה החולפת במקום השלישי. מכובד מאד אך לא מספיק עבור קבוצה גאה זו. לשיפור המצב רכשה הקבוצה את מי שנחשב עד לא מכבר ילד הפלא של הכדורגל הבלגי אנצו שיפו.

בהגנה יצטרף לכוכב הארגנטיני הוותיק פאסרלה. קרל היינץ רומניגה פינה את מקומו לסרנה שהגיע מיובנטוס וישתף פעולה בחוד עם אלסנדרו אלטובלי המצטיין.

רודי פלר ברומא

רומא אף היא רואה עצמה כמועמדת להאבק על הכתר. היא רכשה לשם כך את המערב גרמני רודי פלר כדי שישתף פעולה עם הפולני הוותיק בונייאק ועם קונטי נלה כאגוסטיני ופרוצו המקומיים.

ורונה שנחלשה מאז זכתה באליפות צירפה אל הטנק הדני פרבן אלקאייר את המגן המערב גרמני תומס ברטהולד. אך ספק אם שניים אלה יחד עם הצוות המקומי הכולל בין היתר את הה ג'נארייה, סאליה ופאגני מסוגלים להגדע את הגדולות.

מקום טוב באמצע

מבין יתר הקבוצות קשה למצוא אחת שתהיה מסוגלת לאיים על המועמדות לכתר. פיורנטינה עם ראמון דיאס הארגנטיני וגלן הייסן השוודי תסתפק במקום טוב באמצע. טורינו עם ברגרין הדני ופולסטר השוודי תשתדל לכפר את מקומה לקוטת העונה שעברה אותה סיימה במקום ה־11. היתר יאבקו על מקומם בליגה ונגד הירידה.

תהיינה התוצאות אשר תהיינה ברור לכל שבפניה ליגה חמה ומעניינת שתרתק אליה מיליוני צופים.

במחזור הראשון: צסנה – נאפולי; אסקולי – רומא; יובנטוס – קומו; אווילינו – טורינו; פיורנטינה – ורונה; אינטר – פאסקרה; פיזה – מילאן; סמפדוריה – אמפולי.

אופק: במשלחת לסיאול 88 רק ספורטאים בעלי יכולת

„עדיין לא נקבעה המשלחת האולימפית שתצא לסיאול ב־1988, אך כבר היום נראה כי המשלחת תהיה קטנה מזו שייצגה את ישראל באולימפיאדת לוס־אנג'לס" – אמר יצחק אופק, יו"ר הוועד האולימפי הישראלי, בהביעו שנא לרגל היום האולימפי שנערך במכון וינגייט.

היקף הנבחרת יגדל, במובן, אם יתקיים אחד משני התנאים הבאים: הכדורגלנים יזכו בבכורה בטורניר הקדם אולימפי שיערך באוקיאניה בחודש מארס ו/או העפלת הכדורסלנים לגמר האולימפי בתום שלב המוקדמות שיערך ביוני.

אופק הבהיר כי במהלך שלוש השנים האחרונות נעשו מאמצים להכין נבחרת ראויה לשמה ובכלל זה הוקמה היחידה לספורט הישגי בראשה עמד היועץ המומחה לספורט תומאס למפרט. כמו כן הושקעו משאבים כספיים גדולים, בקנה מידה ישראלי. אם כי יש לזכור כי אין הם כה גדולים בהשוואה לאמצעים המושקעים בספינות הספורט התחרותי הייצוגי בעולם.

נכון להיום נראה שהמשלחת הישראלית תכלול 10 – 12 ספורטאים, עליהם ימנו מתאבקים, שייטים, קלעים, וטניסאים ואולי שחיין, מתעמל, מרים משקלות או ג'ודוקה.

לסיום דבריו הרגיש אופק כי הפעם לא יהיו חריגות מהקריטריונים שייקבעו ורק ספורטאים ברמה סבירה וטובה ייצגו את ישראל באירוע היוקרתי.

אקדמיה אולימפית תוקם בישראל

לרגל היום האולימפי שנערך אתמול במכון וינגייט הכריז יצחק אופק, יו"ר הוועד האולימפי, על הקמת אקדמיה אולימפית בישראל. יהיה זה גוף שיכלול את [illegible] האקדמיה [illegible] הישראלים מספרים.

המבנה הארגוני והדרכי הפעולה של האקדמיה יגובש במהלך השנה ומטרותיה תהיינה לתת ברכים להפצת הרוח האולימפית, מציאת דרכים לחינוך להגינות בספורט והגברת תודעת הספורט בישראל.

בכך מצטרפת ישראל ל־42 מדינות בעולם בהן קיימות אקדמיות אולימפיות.

משה סלקטר לא השבת

מאת ג.אשר

משה סלקטר – עדיין לא בשבת. שחקן המרכז של מכבי חיפה יחבוש את הספסל גם השבת ואת משום [illegible] את פסק הבוררות. אתמול שמע הבורר פעם נוספת את עמדת ההתאחדות לכדורגל.

הבורר ביקש שהות של 24 שעות כדי שיוכל להחליט על סמך החומר שהובא בפניו. יוסף דגן, מ"מ מנכ"ל ההתאחדות אמר, כי גם אילו ניתנה הפסיקה אתמול לא יכול היה סלקטר להופיע בשבת.

ק.פ.ר נגד צ'לסי מחר במוקד הליגה האנגלית

מאת ג. שרון

מנהלה של המוליכה האנגלית, קבוצת ק.פ.ר, ג'ים סמית, הוכתר בשבוע שעבר כמאמן החודש באנגליה. מחר יתייצב הוא וחניכיו למבחן כוונות ב„דרבי" לונדוני נגד צ'לסי, למשחק המבחן הקשה ביותר מאז תחילת העונה.

אמנם גם הפסד יותיר בראש הטבלה, בשל יתרון ארבע הנקודות שיש לה על יריבותיה, אך היינגלס אינם רוצים לקלקל לעצמם את הישגם הכולל ומישה בצאצאות ותיקו.

עוד שתי קבוצות בלבד בליגה הראשונה לא נוצחו העונה. השתיים ליברפול ומנצ'סטר יונייטד ישחקו בבית ובכל הנראה ישמרו על מאזנן. ליברפול תשחק לראשונה העונה ב„אנפילד" ותארח את אוקספורד שכבר הספיקה לספוג העונה 12 שערים.

יונייטד המובלת מהעורף של הקפטן בריאן רובסון תארח את ניוקאסל. את כוכבה הברזילאי מירנדיניה, שהבקיע שלשום את שער הבכורה שלו מאז נחת בבריטניה.

האלופה אברטון, עדיין בהרכב חסר בגלל פציעות, יוצאת למשחק חוץ לא קל נגד לוטון. טוטנהאם בבית נגד סאות'המפטון.

יתר המשחקים: נוריץ' – דרבי; נוטינגהאם – ארסנל, פורטסמות – צ'רלטון; שפילד וונסדיי – ווטפורד; וימבלדון – ווסטהאם.

בסקוטלנד יוצאת המוליכה סלטיק למשחק חוץ נגד פאלקירק. האלופה ריינג'רס תארח את דנפרמלין.

למוסד פיננסי גדול
דרוש
אחראי לבטיחות ובטחון ביחידת המחשב
תאור התפקיד:
הכוונה, פיקוח והפעלה של מערך בטיחותי בטחוני.
הכישורים הדרושים:
★ לאחר שרות צבאי, בתפקידי פיקוד־מנהל.
★ בדרגה עד סרן או רס"ן.
★ מקום מגורים: גוש דן.
★ בעל טלפון בביתו.
★ בעל רכב פרטי.
★ יכולת טובה ביצירת תקשורת עם אנשים.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136, ת"א, מיקוד 61230 עבור „מס' 410".

למוסד פיננסי גדול באזור גוש דן
דרושים
פקידי קהל
הכישורים הדרושים:
★ בעלי תעודת בגרות.
★ לאחר שרות לאומי או צבאי.
★ העבודה בשעות מפוצלות.
המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136 ת"א מיקוד 61230 עבור „מס' 420".

אני מתרחבים
ל„אמקור" – תעשית מוצרי נייר בע"מ
דרושים
1. **פקידה/מזכירה** לכשרה מלאה
2. **מחסנאי/מלגזן**
3. **עובדי ייצור** בלתי מקצועיים
טלפון: 03-828337, 03-818588

לקרוסל רעננה
דרושים:
במשרה מלאה לעבודה קבועה
1. **פקידה** + ידע בהנהלת חשבונות
2. **מחסנאי** – אחרי צבא.
3. **מוכרות/קופאיות**
טלפונים: 03-790977, 03-791990
לבקש את במי

להברה גדולה בענף תומרי ניקוי וקוסמטיקה
דרוש
סוכן מכירות מנוסה
חרוץ, רציני, גיל 30 – 35.
עבודה עם אתגר באוירה טובה.
תנאים טובים למועמד המתאים.
לפנות בכתב יד לפרט נסיון קודם ולציין מס' טלפון לקביעת ראיון לת.ד. 4496 תל־אביב 63324 עבור סוכן מכירות.
סודיות מובטחת.

לחברת בניה גדולה
דרוש
מהנדס פרוייקט בכיר
לניהול הוקמה של מבנה מלונאי באזור ת"א.
מועמדים מתאימים בעלי נסיון בניהול עצמאי של פרוייקטים מורכבים יפנו בכתב יד לת.ד. 50172 ת"א עבור מהנדס פרוייקט.
תנאי שכר בהתאם לכישורים.
סודיות מובטחת.

להוסך ביטשר בבסיס
דרוש
רפתן מנוסה

לחברת שירותי דרוה
חשמלאי

אנדין בע"מ
חברת התכשיטים הבינלאומית
מחפשת
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
כישורים:
★ מנה"ש מדופלם או השכלה אקדמאית בחשבונאות.
★ 3 שנות נסיון בעבודה עצמאית עם הנה"ח ממוחשבת.
★ נכונות לעבודה קשה ולתפקיד רציני בחברה צעירה ודינמית.
נא לפנות לטלפון: 03-228111

דרוש **איש** לטיפול באדם נכה
טל' 868235, 585111, 598666

אינסטלטורים

בבדים דרושים
★ איש תחזוקה מעולה
★ קוצ'ר

כדאי לעבוד בגל הירוק
לחברה בשוק הסיטונאי בת"א דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 3 עם נסיון
לקביעת ראיון להתקשר 03-5566445 03-5566478
היפר שוק
רשת הגל הירוק
רחובות ★ הרצליה ★ ראשל"צ ★ רעננה

למושב פצאל בבקעת הירדן
דרושים
★ **מרכז משק** – נסיון מוכח הכרחי, כושר אירגון וניהול, שעות עבודה לא שגרתיות.
★ **מחסנאי** – למחסן טכני בעל נסיון + ידע בניהול ניירת.
★ **מדריך נוער** לכל המשרות מגורים במקום.
טלפון: 02-941130, 02-941185 בשעות העבודה

כור מפעלי קרמיקה בע"מ
לפיד נעמן
דרוש
נהג/מחסנאי
התנאים הדרושים:
★ יכולת לעבודה פיזית.
★ נכונות לעבודה בשעות לא מקובלות.
★ רשיון נהיגה ג'.
לפרטים לפנות במשך כל השבוע ליורם עזרא בין השעות 13:00–16:00 רחוב זבוטינסקי 9, בני־ברק.

מהנדס מבנות
15 שנות נסיון מקצועי, בקבלנות בהצעות עבודה
ת.ד. 400
53103 גבעתיים

דרוש
פקיד רישוי

מבצעים ועידכון

מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה שערים ● מאה

סוף שבוע של עליות שערים במניות

מאת שמואל רוזנבלום

לאחר יום של ירידות שערים, ויומיים של מימושי רווחים, חזרה הבורסה והפגינה עליות שערים ושיפור ניכר באווירה בקרב פעילי השוק. מרבית המקורבים מתחילים להאמין ששוק המניות מסוגל לשנות מגמת מסחר לפרק זמן סביר ולא קצר כבעבר. העניין הגלום במניות לאור ההשוואה לאפיקי ההשקעה האחרים, ולאור השיפור באינדיקטורים הכלכליים, מביאים לפעילות היזבית מתמשכת. חלק מפעילי השוק המרכזיים בקרנות פעלים וקיססקם מתחתיים על מידת אמון ברורה כלפי הבורסה באמצעות פעילות אינטנסיבית פנימית. העדר המנהיגות בבורסה עד לפני תקופה קצרה היתה אבן הנגף העיקרית שמנעה עליות והביאה לשחיקה. כיום עם המבואות גורמים מרכזיים לעצמת פעילות היזבית, משתנה האווירה הכללית בשוק לחיוב ותכני מסחר את המתווכים והמקורבים. במידה והמשבר ביחסי העבודה בעסק יפתר בתיווך בקרוב, עשויה הבורסה להגיב בעליות שערים חזקות מבעבר. יחד עם זאת ראוי לזכור שאורעים חיצוניים חושת לבקרים עשויים להפוך הקערה על פיה לצד השלילי, ולפיכך הזהירות מנגנת כיגור ראשון בשוק הנוכחי.

שינויי שער במסחר – עליות שערים

ביקושים קלים תוך עליות שערים נרשמו במניות הבנקאיות שבמסחר. התשואות בבנקאיות ממשיכות לנוע בין 12.3% ועד 12.5% לערך. המסחר במניות אפיין אף הוא בביקושים, בחלקם גדולים תוך עליות נאות. מניות שירדו שלשום בשיעור חד יחסית זכו אתמול לעודפי ביקוש גדולים. ודגמאות לכך מצאנו במניות בחיפה כימיקלים, אלקטרה, שירון וכבלות נוספות. תופעה זהה שררה גם במניות תקלילות שירדו באורח בולט כחילק, גני הדר, אגריו, רים 4, ברוק 5, עיט, ויקית ונוספות. ביקוש גרשם למניות בישוח משנה 5 לאחר שהחברה סיימה הנפקה מוצלחת. פעילות הזיבית כנראה על רקע מעט ספקולטיבי גמשכת זה השבוע השני במניות חברת שכור. החברה פרסמה ידיעה לבורסה על חתימת הסכם יצוא לחברה בהיקף של מליון דולר דבר שעדיין אינו מצדיק עליות חדות. בסקטור הגאם נמשכו הביקושים למניות חברת יואל תוך עליות שער. יתכן שהביקוש ליואל בא על רקע ציפיות להצלחת הקידוח החדש באופקה. תנודות שערים חדות יחסית נרשמו במניות בתחשון +5.3%, כיבור +6.1%, ליפשיץ +5.1%, לכיש 5 +10%, סופר אופטיה +10.0%, אינטרגמא +6.7%.

סיכום השבוע – ירידות באופציים הסולידיים ועליות במניות

שבוע המסחר שהסתיים שלשום הביא לרווחים קלים למחזיקי המניות ולמסחר השחיקה באפיקים הסולידיים. מרבית המניות המובילות הניבו תשואות הנעות בין 2% ועד 5% לערך. פתיחת השבוע היתה בעליות שערים, לאחריהן באו מימושים, ביום רביעי באו ירידות וביום חמישי שוב עליות. בסיכום שבועי עלו גם קרנות הנאמנות המתמחות במניות שאף זכו השבוע ליצירות כספיות מבירות. במהלך השבוע נרשמו שתי חברות חדשות בבורסה, הראשונה – התעשייה הישראלית, שהנפקתה בוצעה השבוע בהצלחה, השניה מכונת חותכת והיא ביטוח משנה שביצעה הנפקה שניה והמצלחה. חברה נוספת שביצעה הנפקה מוצלחת בשבועיה הינה ליפשיץ שזכתה לתוספת יתר הגיע של פי 9.56 לערך.

במניות הבנקאיות נרשמה השבוע שחיקה קלה, גם בבריבית מרוות הגנ"ת הממשלתיות והקונצרניות נרשמה שחיקה לאורך כל ימי השבוע. באמצעו השבוע העלה בנק הפועלים את שיעור הריבית לפיקדונות שיקליים. הריבית אתמול בממשר פיקדונות גדולים הגיעה עד ש"א מהרים של 28% בחישוב שנתי, והחזר לכל הרעות ריבית ריאלית הריבה. מרבית הנוספים בשוק ההון מעריכים ששיעור הריבית ירד בצורה ניכר עד ל-16% לערך בטווח הקרוב. בשבוע הקרוב יםקור העניין הכיודי במודד המחירים שיתפרסם ב-15 לחודש. כיודע המדד המודד להיות תקועים כמעט לשיעור תוך סטיות צוילות מהציפיות. בשוק מדברים על מדד שינוע בין 0.7% ועד 1.1%; בבנקים מדברים על מדד של 1.2% לערך. אחרים

מגבוים למדד של 1.5%. מדד נמוך בבדוקי הסכם שכר בפשק, בלווי פיצוי מאוחר עקב ביטול פרוייקט הלביא, המשך פירסום אינדיקטורים כלכליים חיוביים (גידול ביצוא קיטון יחסי בגרעון), עשויים להביא להמשך ממסר חיובי במניות ושווקים באפיקים הסולידיים. מבגר אירועים המשברים חיצוניים עשויים להפוך את המגמה במהירות.

התידרוש הבולט השבוע בבורסה היה המעורבות המחודשת של קרנות המניות בהנהגת השוק. בחודשים האחרונים סבלה הבורסה מנטישות למשתרזש במסחר מצד הקרנות, תופעה שגרמה במישרין לירידות שערים ניכרות. במהלך השבוע בלטו במסחר מניות כלל תעשיות, דיסקונט השקעות, טבע ואוזרים מבחינת היקף הפעולות. ותנודות השערים. במניות הקלילות בלטו: שנוז, מאיר עזרא, חילן, בולוס, ריס, גני הדר ויואל. במניות אלו נראתה פעילות ערה תוך תנודות שערים חריפות לשני הכיוונים.

פרשנים בשוק ההון העריכו אתמול שמגמת מסחר חיובית תשרור במניות ביום א' הקרוב. לדעתם תחל ביום ב' מגמה מעורבת ובימים ג' ד' מימושים וביום ה' שוב עליות שערים.

המסחר במשתנים – מחשבים מהירים +1.38%

פעילות מעניינת, תוך מחשבים מהירים במגמות המסחר, נקבעה אתמול בזירת המשתנים. בסיבוב המסחר הראשון נקבעה ירידת שער בשיעור 0.35%, תוך רישום עיסקאות מעטות בנפח כספי נמוך, ההענות לרכישה בסיבוב המסחר הראשון היתה מועטה, והמניות הבודדות שנסחרו בסיבוב זה ירדו עד אחד לערך. בסיבוב השני החלו מנהלי תיקים וברוקרים לרכוש סחורה לאחר שהגיעו בתמיכה מסויימת בשוק מצד הגופים הגדולים. בסיבוב המסחר השלישי החלה „הסתערות" של ממש על המניות והלקן עלה עד 3% ויותר, תוך נכונות רכישה בולטת. בסיבוב המסחר הראשון לא נמצאו קונים כלשהם למניות החברה לישראל או למניות אוזרים; בסיבוב השלישי השמר מניות אלו עליות של 3% תוך ענין רב. גם אתמול המשיכו אנשי בנק הפועלים להשרות אוירה חיובית בבורסה ונציגי הבנק באולם המסחר היו מעורבים באופן בולט בהתרחש בשוק. פעילות כספית בולטת נקשרה במניות כלל תעשיות +2.75% 458 אלפי ש"ח, טבע ללא שינוי 470 אלפי ש"ח, אוזרים +1.75% 253 אלפי ש"ח. כיתר המניות נרשמו מחזורים כספיים של 75 אלפי ש"ח ועד 160 אלפי ש"ח לערך. עליות בולטות נרשמו בדיסקונט השקעות +2.25%, כלל ישראל +2.25%, חברה לישראל +3.25%. במסחר הרב צדדי בשעות הצהרים נרשמה מגמת ביקושים לחלק ניכר ממניות המשתנים. עיקר הביקושים בלטו במניות כלל סחר, אוזרים, טבע ונוספות. חלק מהמניות שנרשמו להן ביקושים בהיקף לקלות, במניות שהוצעו הצעים התגבשה קליטה מהירה ללא שינוי בשערים תוך אוירת מסחר משתרת.

הודעות הבורסה

★ אורים – במהלך שנת העסקים שהסתיימה ביוני נרשם לחברה רווח של 17 אלפי ש"ח.

התעשייה הישראלית – להנפקת החברה הייתה חתימת יתר בשיעור 1.105. היחידות שהוצעו נמכרו בשער 110%.

★ פוזן – בתאריך 28.9.87 תקיים החברה אסיפה כללית, על סדר היום לדיון איחוד מניות החברה.

★ מלי ליזינג – החברה הגישה לבורסה סיומת תשקיף לגיוס הון בסך של כ-2.06 מליון ש"ח.

★ מלונות דן – החברה החליטה להציע זכויות במניות בנות 1 ש"ח במחיר רכישה של 1250%.

כלל סחר וגליון – שיפור בולט ברווחיות

★ כלל סחר – רווחי החברה בתקופה לאינפלציה לינואר־יולי 1987 הסתכמו ב-4.5 מליון ש"ח בהשוואה ל-1.89 מ"ש בתקופה המקבילה. זהו גידול ריאלי של 150%, סך ההון העצמי 44.9 מ"ש.

★ כלל גליון – במחצית שנת 1987 הרוויחה החברה 0.5 מליון ש"ח בהשוואה להפסד של 0.4 מ"ש בתקופה המקבילה.

שערי קרנות נאמנות

קרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	קרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	קרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	קרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5948.3	5927.80	הלה	349.72	344.66	לביד	473.53	464.26	עוז	—	—
אבקה	570.65	559.34	הדר	1514.72	1486.56	לוטם	1670.99	1653.43	עמיר	484.68	474.08
אגוז	259.38	254.42	דקל	267.88	262.90	לשם	350.90	348.52	עמק	137.86	135.62
אגיד	1713.72	1680.42	דליה	602.48	592.51	מגשר	1311.81	1286.63	ענבל	1820.10	1784.96
אגס	3001.67	2953.83	דרור	390.91	383.65	מגדל	3823.83	3788.74	ערבה	586.14	574.64
אופק	1974.4	1938.30	הגר	496.25	486.08	מגן	261.63	257.84	עוזה	533.61	523.13
אור	442.59	432.37	הדס	453.87	449.31	מוניטין	3802.83	3767.65	פז	122.95	122.47
אורון	149.6	146.65	הוד	546.04	536.87	מזל	412.49	408.82	פלד	1093.45	1071.19
אורל	282.26	280.27	הודיה	2908.64	2903.66	מור	2183.13	2151.96	צבר	579.61	571.32
אורן	834.10	817.70	הומר	21375.20	20862.20	מורן	970.34	961.09	צוקים	1900.72	1864.22
אייל	3957.21	3884.31	הר	19651.03	19821.36	מזרח	27963.83	27508.14	צליל	2506.05	2493.50
אירים	5708.36	5583.36	הרמון	602.65	590.89	מיטב	1006.65	987.19	קשת	100.00	—
איתן	767.42	752.16	זהרה	165.48	161.85	משוף	5031.95	4936.83	רוזת	28709.96	28539.18
אלון	616.04	603.38	חליף	136.49	135.90	מעיין	769.81	755.88	רימון	129.69	129.46
אלמוג	670.01	665.87	חלמיש	211.92	210.44	מפעל	357.62	354.20	רקפת	838.24	824.51
אלנים	105.12	102.72	חן	145.84	145.26	מרגלית	1611.25	1588.15	רשף	426.06	415.32
ארז	408.09	400.19	חרום	1498.45	1466.50	מרום	121.67	121.24	שבים	438.01	429.56
אש	202.04	197.67	טל	6307.45	6232.86	נבו	1306.99	1281.63	שחם	340.99	337.45
אשל	184.40	180.81	יגאל	448.15	439.56	נגה	29526.33	29092.85	שילה	488.85	482.68
אתרוג	256.01	252.60	יהלום	2794.01	2240.52	נטיף	371.97	369.38	שמיר	394.92	387.23
ברולה	2821.94	2768.14	יסמין	454.37	450.59	נחל	554.09	542.80	שנוב	952.37	938.71
ברוש	588.76	577.38	יערה	442.83	433.56	גילי	7378.16	7269.47	שמש	1053.51	1027.83
ברק	593.01	581.44	יקב	403.15	395.35	נרקיס	700.72	688.76	שפיר	184.32	180.70
בקעה	308.18	305.94	כתר	138.44	135.72	נהלה	139.47	136.70	תאנה	281.80	279.26
בכים	1618.48	1583.22	כלנית	662.97	651.09	סלע	349.82	347.34	תדהר	639.92	636.74
גבע	1121.38	1104.77	כרמל	260.35	258.02	סגולה	517.96	507.80	תכלת	529.99	525.66
גורן	448.01	439.58	כתר	157.34	154.13	סהר	426.84	418.97	תמנע	—	—
גיא	10277.63	10125.34	לביא	1257.44	1232.84	סייר	181.75	181.28	תמר	234.08	229.70
גיל	—	—	לוטוס	—	—	עדי	417.85	410.05	תמה	196.77	195.57
גלית	628.33	620.51	לפידות	132997.74		עדית	928.65	922.34	תרשיש	1470.25	1441.60
גלובוס	436.67	434.44			121045.95	עידן	493.93	486.97	תשרי	523.17	521.63
הגלילית	536.95	526.45				ענבר	1285.20	1258.78			

שערי המניות

שם החברה | השער | השינוי | השינוי באחוזים | המחזור בש"ח | מחזור באלפי | ביקוש

בנקים מסחריים
שאינם בהסדר ההצמדה
[illegible]
כלולים בהסדר הצמדה
[illegible]

בנקים למשכנתאות
[illegible]

מוסדות מימון
[illegible]

ביטוח
[illegible]

מסחר ושרותים
מסחר
[illegible]
שרותים
[illegible]
מלונות ושרותי תיירות
[illegible]
מחשבים ושרותי מחשב
[illegible]

מקרקעין ופיתוח
נדל"ן בינוי ופיתוח
[illegible]
חקלאות
[illegible]

תעשייה
מזון ומבק
[illegible]
טקסטיל והלבשה
[illegible]
מתכת ומוצריה
[illegible]

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה
[illegible]
מוצרי בניה
[illegible]
כימיה, גומי ופלסטיק
[illegible]
עץ ומוצריו, נייר ודפוס
[illegible]
תעשיות שונות
[illegible]
השקעות תעשייה
[illegible]

חברות להשקעה
השקעה ואחזקות
[illegible]

נסחרות במסמ"ח
[illegible]

רשימה מקבילה
שרותים
[illegible]
מלונאות ושרותי תיירות
[illegible]
מחשב ושרותי מחשב
[illegible]
נדל"ן בינוי ופיתוח
[illegible]
חקלאות
[illegible]
טקסטיל והלבשה
[illegible]
מתכת ומוצריה
[illegible]
מוצרי בניה
[illegible]
מוצרים כימיים, גומי ופלסטיק
[illegible]
תעשיות שונות
[illegible]
השקעה בתעשייה
[illegible]
חברות השקעה
[illegible]
חיפושי נפט
[illegible]

משתנים
[illegible]

הלוח הכללי

לחברה מסחרית ותעשייתית
דרושים באיזור תל־אביב
1. מחסנאי
תינתן עדיפות לבעל נסיון ובוגר קורס מפ"טים
2. מזכירה
בעלת נסיון של מספר שנים בעבודות משרד שונות. ידע מעולה בעריכה ובהדפסה בשפה העברית וידיעה טובה באנגלית
3. מזכירות אנגלית־עברית
בעלות ידע מעולה בהדפסה בשתי השפות ויכולת לנסח ולערוך חומר כתוב. נסיון בעבודה עם טלקס וידע בקצרנות אנגלית – יהוו יתרון.
4. מנהל מחסן
בעל נסיון קודם מוכח, ידע טוב בניהול מלאי והיכרות של עבודה עם מחשב.
5. אנשי שיווק ומכירות למרכז בת"א
העבודה בכל חלקי הארץ
נא לפנות תוך פרוט נסיון וקורות חיים לת"ד 30853 תל־אביב 61308
סודיות מובטחת

דרוש לאמקור מפיץ למערכות שמש ודודי־חשמל לאיזור הרצליה, כפר־סמריהו, רמת השרון. בעלי רקע מתאים יפנו בטלפון היום 052-22441 ,04-962658 לשרש, ובערב 052-22441 לדוד

חוק ההזדמנות השווה בתעסוקה תשמ"א 1981 – לפי חוק זה אסור למעביד להפלות אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי... (partly illegible)

למפעל אריזה בפתח תקוה דרושים: ★ מחסנאי ★ אורג ★ סוללת. טלפונים: 03-612831, 03-624719

לחברה לעבודות חשמל דרושים: ★ חשמלאים ★ מסגרים. טלפון 03-9612855-6

לעסק סיטונאי בענף המתנות דרוש **עובד אחראי** לעבודות פנימיות + רשיון. בין השעות 24 יצחק שדה תל-אביב (במשרד)

פמא (פיתוח משאבי אנרגיה) בע"מ דרוש/ה **מנהל/ת חשבונות** עצמאי/ת, בעל נסיון רב, ידע בהכנת משכורות במחשב. טל' 03-482222

ליקב ראשל"צ דרושים **עובדים לעבודת "ייצור"** (עדיפות לדתיים) ★ לעבודות זמניות וקבועות. ★ סטודנטים, בוגרי י"ב לפני גיוס, חיילים משוחררים ועובדי ייצור. ★ תושבי ראשל"צ והסביבה. נא לפנות טלפונית 03-942021 לאגף כוח אדם.

למפעלי דפוס מלאי בע"מ דרושים **1. עובד תחזוקה** – עדיפות לבוגר בי"ס מקצועי במגמות מכונות/חשמל. **2. תופרות** למכונות תפירה בכריכית ספרים. תנאים טובים 5 ימי עבודה. לפנות לטלפון 771121 לאחובה.

למפעל עסיס בנתניה דרושים/ות **אחראי/ת** על מחלקת קלט פלט ועובדי קלט פלט. אך ורק בעלי נסיון יתקשרו לרבקה 053-59191. אזור מגורים: נתניה והסביבה.

לחברה ליבוא בת"א דרושה **פקידה – קלדנית** לטלפן 03-824196, 03-834488

דרושים מוכרנים למוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים. העבודה ברשתות השיווק הגדולות. לבעלי נסיון, רצון ונכונות לעבודה מאומצת תינתן תמורה נאותה. לפנות לטלפון: 03-5575066, 03-5575024, 03-5575083 פרטים למאיר פרידמן

למוסד פיננסי גדול בתל־אביב דרושות **מזכירות** למשמרת אחה"צ. הכישורים הדרושים: ★ השכלה תיכונית מלאה. ★ ידיעה טובה בשפה האנגלית. ★ הדפסה עברית. ★ נסיון של שנתיים במזכירות. העבודה במשרה חלקית בין השעות 14:00–18:30. המעוניינות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136 ת"א, מיקוד 61230 עבור מס' 430.

דרוש/ה **פקיד/ה קלדנית 36 – IBM** דרישות התפקיד: ★ ידע בעבודה על מסוף IBM – 36. ★ עבודה פקידותית. מקום העבודה: אזור התעשיה בלוד (ליד קרגל). מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 7163, ת"א עבור „קלדנית", מח' כוח אדם.

לחברה מתחום התעשיות המוסיקה דרוש/ה **איש/ת מכירות** לעבודה בשטח דן. הופעה נאה, קשר ביצוע ושיכנוע רגיל רכב. לקביעת ראיון 03-2141776

אמוזה בע"מ דרוש/ה **טכנאי/ת כימיה** ★ יכולת קריאה והבנת אנגלית טכנית יתרון ★ עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה. טל. 03-906281

למשרד ציבורי באזור המרכז **ספרנית** ל-4 ימי עבודה. ... טלפון 03-257321 ... בשעות 8.00–13.00

למוסד פיננסי גדול דרוש **משווק** תאור התפקיד: ★ הקמת וריכוז של מערכת מחקרים מקצועית בנושאי שיווק שונים. ★ יזום, עריכה וניתוח של מחקרים וסקרים. ★ השתתפות בטיפול בסקרים שיווקיים הנערכים ע"י מכוני מחקר חיצוניים. ★ מחקרי שווקים של פעולות שונות. הכישורים הדרושים: ★ תואר שני במינהל עסקים (התמחות בשיווק או במדעי ההתנהגות). ★ נסיון בתחום הסקרים ומחקרי השיווק. ★ נסיון בתחום הבנקאות – רצוי. ★ יכולת הכנת משכבי נוסח והבעה בכתב. המעוניינים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136 ת"א, מיקוד 61230 עבור מס' 440.

למשרד עו"ד בת"א דרוש **עורך דין** ● בעל נסיון בתחום המסחרי האזרחי הבינתחומי והאזרחי. לתאום ראיון לטלפן 03-282298, 03-286384

קו־אופ׳ צרכן ברכות לחנוכת סופרמרקט מטולה קו־אופ׳ צרכן

קו־אופ׳ „צרכן" לאזורי הספר

נפתח סופרמרקט במטולה

ביום ג׳, ה־8 בספטמבר 1987 נפתח סופרמרקט במטולה – הסניף השלושים ושלושה ברשת הסופר־מרקטים של קו־אופ׳ „צרכן". הסופרמרקט משתרע על שטח של כ־400 מ״ר במתקן שהוכשר למטרה זו ע״י חברת „מבני התעשיה".

שרי ממשלה, מוסדות מוניציפליים וחברת העובדים פנו להנהלת „צרכן" והדגישו את הצורך החיוני בהקמת הסופרמרקט למען תושבי הספר בגבול הצפוני.

היענות האגודה לצורכיהם החשובים של תושבי הספר מועילה שבעתיים מכל מלמוס מילולי שפורסם (ב„דבר" ביום 2.8.1987) על דרכה וייעודה של הצרכנות השיתופית – כי במעשים נבחן.

[illegible] במטולה [illegible] המודרני כולל מקררים חדישים, קופות ממוחשבות ומיזוג אוויר.

לרשות הלקוחות עומד מבחר מוצרי מכולת, ירקות ופירות, בשר ודגים העונה על צורכי המשפחה בישראל. נוסף למוצרי המזון ישנה בסניף מחלקת „כל־בו" מגוונת המשלימה את סל הקניות של המבקרים בסופרמרקט.

תושבי מטולה ייהנו ממוצרים בטיב מעולה וממחירים אחידים ומבוקרים – כנהוג בכל סניפי האגודה.

עובדי הסופרמרקט, שהינם תושבי מטולה והסביבה, ... הוכשרו לתפקידם ע״י אנשי כח אדם והם מאומנים לשרת את הלקוחות ביעילות ובנאמנות.

מותר בהחלט לקוות שתושבי הספר הצפוני יפיקו תועלת מהסופרמרקט החדש שהוקם למענם ע״י רשת השיווק של קו־אופ׳ „צרכן".

אריה גלזר
מנכ״ל „צרכן"

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים
ברכות ואחולים
להמשך הצלחה
עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
חברה להדפסה ואיגוד אדר בע״מ
תל־אביב, חובבי ציון 46 טל. 284261
חיפה, רח׳ יוסף 39א, טל. 641456

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת סופרמרקט מטולה
אחולים להמשך הצלחה

ג.א.ש. 2000
יבוא, שיווק מזון
וחמרי ניקוי בע״מ
בנ״ב, רח׳ היוצקים 6
טל. 5516389

לצרכן חיפה
עם חנוכת הסופרמרקט
מטולה
זר ברכות
אליעז בנימינה
(1818) בע״מ
יינות, ברנדי, ליקרים, וודקה

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים
מיטב הברכות
לחנוכת סופרמרקט מטולה
אל דר מיסודו של
רדיו ווסמן אלקטרוניקה
אליהו הירשהורן, מנהל בכיר
מתקני מערכת מוסיקה ורקע בריאה
★ מגבירי קול ★ מערכות קשר פנים
★ מוסיקת רקע וכריזה ★ מערכות לבתי מלון
מפעלים ומוסדות ציבור
חיפה מפרץ, שד׳ ההסתדרות 187 טל. 222357

מ.מ. סוכנות למשקאות חיפה בע״מ
מ.ר. ציגלאוב
[illegible]
[illegible]
חיפה, רח׳ הנמל 41, ת.ד. 34014, טל. 673593/4
מברכת את
קו־אופ. „צרכן"
עם חנוכת הסופרמרקט מטולה

לצרכן חיפה
מיטב הברכות והאיחולים
עם פתיחת הסופרמרקט
מטולה

שמן
תעשיות בע״מ

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים
עם פתיחת הסופרמרקט מטולה
אחולים להמשך הצלחה

מנעמים בע״מ
צרכני ופלים, גביעי גלידה ומטיפים
חיפה מפרץ, רח׳ העמלים 26, 740889
ת.ד. 10226

לצרכן חיפה

עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
אחולים להמשך הצלחה ופיתוח

אקשטיין צבי ובנו
בית קליה ואריזה בגליל כל סוגי קפה
ודברי מתיקה
אספקה לכל אזור הגליל
טבריה, אזור התעשיה, שכון הדייגים, טל. 20101

לצרכן חיפה
מיטב הברכות
והאיחולים
עם פתיחת הסופרמרקט
מטולה

תנובה
סניף [illegible]

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
שאו ברכה

מאחלים
חברת גולדן בע״מ
סוכנויות
יבואני קטני וילדה בישראל

לקוף־אופ. „צרכן"
להנהלה ולעובדים
מיטב הברכות
עם חנוכת סופרמרקט מטולה
הנר־הראל
סוכנות „נקה" לצפון
חיפה מפרץ, רח׳ קצנשטיין 13 טל. 727258

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים
עם חנוכת סופרמרקט מטולה
מיטב הברכות
מעדן שיווק מוצרי מזון
חיפה ת.ד. 5374
טל. 665790 – 673252/3

לקו־אופ. „צרכן"
עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
מיטב הברכות
יינות אשקלון

להנהלת צרכן חיפה
ולצוות העובדים
זר ברכות
לפתיחת הסופרמרקט במטולה
ההנהלה והעובדים
ק.ד.ח.
(מיסודו של ג. קורנגולד) בע״מ
מקררי שרות עצמי, מיתקני קירור
ברמאל, אזור תעשיה, ת.ד. 45 טלפון 04־985403

לצרכן חיפה
להנהלה ולצוות העובדים

מיטב הברכות
והאיחולים

מחלבות נהריה
שטראוס בע״מ
וגלידות שטראוס
בע״מ

לצרכן חיפה

עם פתיחת הסופרמרקט
בבשר ומגדל העמק
מיטב האיחולים

מטם צפון
סוכני המחלבות המאוחדות
טרה וטנא־נוגה
וגלידות טנא־ניר
חיפה, טל׳ 726271, ת.ד. 157

מאזני שקל
אלקטרוניקה בית קשת
תמר – תעשיות מ.ר.
אלקטרוניקה בע״מ
מברכת
את **קו־אופ. „צרכן"**
ההנהלה והעובדים
עם חנוכת הסופרמרקט במטולה

לצרכן חיפה
עם פתיחת הסופרמרקט
מטולה
מיטב הברכות

SF SUNFROST
סונפרוסט בע״מ
מזון איכות מוקפא
אשדוד, אזור התעשיה, טל. 055־22141
משרד מכירות תל־אביב, טל. 03־244907
משרד מכירות חיפה, טל. 04־644266

לצרכן חיפה

עם חנוכת הסופרמרקט
מטולה
ברכת הצלחה ושגשוג

כתר
חברה למוצרי בשר בע״מ
חיפה, רח׳ הנמל 18, טל. 660118

לצרכן חיפה
להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת הסופרמרקט
במטולה
איחולים להמשך הרחבת מפעלכם

א. עבוד
סוכנויות לביטוח בע״מ
חיפה, רח׳ יפו 21, ת.ד. 1408, טלפון 666957

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה והעובדים

עם חנוכת סופרמרקט מטולה
אחולים להמשך הצלחה

תעשיות סמי בורקס
ת״א, בת־ים, רח׳ היוצקים 4
טלפון 5511155

להנהלת קו־אופ. „צרכן"
ולצוות העובדים

עם חנוכת ההיפרמרקט מטולה
כה לחי!

מטע תעשיות מזון בע״מ
אפיכול, 778 – בית יצחק
אזור תעשיה עמק חפר
ת.ד. 160 חדרה, טל. 063־34675

להנהלת קו־אופ. „צרכן"
למנכ״ל מר אריה גלזר
ולכל צוות העובדים

עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
ברכות להמשך שגשוג והתפתחות

יוסי גולדברג
ראש המועצה המקומית מטולה

לקו־אופ. „צרכן"

עם חנוכת ההיפרמרקט מטולה
מיטב הברכות

קו־אופ. זבולון
אגודה צרכנית שיתופית בע״מ
(מיסודה של קרית חיים)

לצרכן חיפה

מיטב הברכות
עם חנוכת סופרמרקט
מטולה

קו־אופ. ירושלים
אגודה צרכנית שיתופית בע״מ

לקו־אופ. „צרכן"
למנכ״ל מר אריה גלזר
להנהלה ולצוות העובדים

עם חנוכת סופרמרקט מטולה
ברכות ואחולים
להמשך שגשוג ופיתוח

גבע מהנדסים בע״מ
קרית שמונה, טל. 06־941361/2

לצרכן חיפה

עם חנוכת הסופרמרקט מטולה
ברכת הצלחה ושגשוג

אדיר
אריזות פלסטיות בע״מ
ירושלים, ת.ד. 10118
טל. 02־853911, מיקוד 91100

להנהלת קו־אופ. „צרכן"
ולצוות העובדים
אחולי הצלחה
עם חנוכת ההיפרמרקט מטולה
כהן את פנחס בע״מ
כלי בית ומטבח בסיטונאות
חיפה, רח׳ הנמל 67 טל. 522055

לצרכן חיפה
להנהלה ולצוות העובדים

איחולים להמשך שגשוג ופיתוח
עם חנוכת הסופרמרקט
מטולה

שטטוביץ בע״מ
הפצת תמרוקים
אזור התעשיה טירת הכרמל
טל. 573291

לקו־אופ. „צרכן"
להנהלה ולצוות העובדים
עם חנוכת ההיפרמרקט מטולה
ברכות ואחולים להמשך הצלחתכם
מוניות קרית־ים בע״מ
ההנהלה והעובדים
קרית־ים, שד׳ ויצמן, ת.ד. 2101 טל. 753535 – 751777

מצטרפים
לברכות

פרסום קשר ישיר/מ. נימרי

مكذا من الاجل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | וב דבר ראשון בבוקר

רותם דשנים בע"מ

למפעלנו במישור רותם
דרושים לאגף האחזקה וההנדסה

מהנדס תעשיה וניהול
אחראי על מח' הזימון והמעקב של אגף האחזקה וההנדסה.
★ נסיון של כ-3 שנים בתעשיה.

הנדסאי/טכנאי חשמל
עם רשיון חשמלאי ראשי כולל רשיון לטיפול במתח גבוה.
★ נסיון מעשי של 5 שנים לפחות באחזקת מערכות חשמל מפוקחות בקרים מתוכנתים בתעשיה הכימית הכבדה
★ נסיון ניהולי של צוותי חשמלאים.

תנאי השכר ייקבעו בהתאם לנסיון ולכישורים.
למועמדים מחוץ לאיזור תינתן עזרה בדיור.

נא לפנות בצירוף קורות חיים ל"רותם דשנים" מישור רותם ד.נ. ערבה 86800, לידי "מהנדסי".
קבוצת כימיקלים לישראל.

למפעל תעשייתי דרוש

איש שיווק/קידום מכירות

★ למכירת חומרי גלם לתעשיית המזון, הקוסמטיקה והדטרגנטים
★ רצוי בעל השכלה אקדמית

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 11109 תל-אביב מיקוד 61110.

לאגודת שוחרי האוניברסיטה העברית בירושלים
דרושה

מזכירה בעברית

עם ידע טוב באנגלית, משרה חלקית, 5 ימים בשבוע הכרת I.B.M. P.C, תכנית וורדמיל. עבודה מגוונת, מעניינת ואחראית עם מתנדבים. נכונות לעבוד אחה"צ מדי פעם לפי הצורך.

נא להתקשר טלפונית לקביעת ראיון ל-02-632387. דרושות המלצות.

לחברה למימון
דרוש/ה

עוזר/ת למנהח"ש ראשי

★ מנהל חשבונות סוג 3
★ נסיון בהנהח"ש ממוחשבת
★ למשרה מלאה
★ עד גיל 35

נא לפנות בכתב יד: לשרז השקעות בע"מ דיזנגוף סנטר תל-אביב 64332

קבוצת מפעלי גלי - למפעל ההנעלה
דרושים

1. הנדסאי/ת ייצור
למחלקת השיווק לתפקיד: שיווק, מעקב לקוחות ותחזית מכירות.

2. הנדסאי/ת ייצור
להקמת ותפעול מחלקת הכרסת ייצור עם נסיון בעבודה עם לסוס.

3. מנהל/ת עבודה
לניהול מתפרת המעליים עם נסיון בניהול צוות עובדים.

4. מנהלת חשבונות סוג 3 — 4.

נא לפנות אך ורק בכתב יד, בצרוף קורות-חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 4429, רמת אליהו, ראשל"צ 75143, תוך ציון המשרה המבוקשת לידי עזרא שקד.

★ רק המועמדים/ות המתאימים/ות יענו/תענינה ★

למוסד פיננסי בתל-אביב
דרושים

מדריכים

★ בעלי השכלה תיכונית מלאה במגמה ריאלית
★ בעלי יכולת הבעה טובה בכתב ובע"פ
★ בעלי נסיון בתפקידי הדרכה

נא לפנות בכתב-יד, בצרוף קורות-חיים לת.ד. 29036, תל-אביב 61290 ולציין על המעטפה:
עבור: מחלקת משאבי אנוש–מדריכים
★ סודיות מובטחת ★

דרושים

מתמטיקאים

דרישות חובה:
1) ניסיון רב באיפיון בדיקות למערכות תוכנה מדעיות.
2) נסיון רב בתכנות.
3) סיווג בטחוני גבוה.
4) רצוי רקע ב-VMS

להתקשר בשעות הערב ל-03-9232286

למפעל טכסטיל גדול
דרוש

מהנדס טכסטיל לתפקיד בכיר

רצוי בוגר שנקר
על המעוניינים לפנות בכתב יד

למנהל כח אדם ת.ד. 9002 אשדוד, 77192.

סודיות מובטחת.

למפעל תעשייתי גדול בענף הדפוס והנייר
דרוש

מהנדס מכונות

עדיפות ל:
1) ניסיון בתעשייה וניהול
2) ידע בשפה האנגלית
3) ידע בשפה הגרמנית יתרון

נא לפנות בצרוף פרטים אישיים מלאים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 36913 ת"א, מיקוד 61369

סודיות מובטחת

קלדניות מסוף

אנו זקוקים דחוף לקלדניות טובות לעבודה בהזרמת חומר של הנהלת-חשבונות לעבודה מגוונת ולתקופה ממושכת. תנאים כצריינים מובטחים: כולל כל התנאים הסוציאליים, כחוק.
פני אלינו, א'-ה' 08:00 — 14:00.

מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
תל-אביב: אידלסון 13, טל: 03-298877
ירושלים: החבצלת 5, טל: 02-233436
חיפה: העצמאות 104, טל: 04-530051
באר-שבע: רמב"ם 31, טל: 057-79523
רחובות: הרצל 190, טל: 08-461717

המגן חברה לביטוח בע"מ

לחברת ביטוח המגן
למחוז חיפה והצפון
דרוש

ראש מדור תביעות

הכישורים הדרושים:
נסיון רב בטיפול בתביעות (כולל טיפול משפטי) בכל ענפי הביטוח האלמנטרי.
★ בוגר המכון לביטוח - יתרון
מועמדים מתבקשים לפנות לקביעת ראיון

טלפון: 04-526527 או בכתב לת.ד. 238 חיפה מי-קוד 31001.
— סודיות מובטחת —

מורה, עובד מדינה, אקדמאי, שכיר

אנו מציעים לך משרה נוספת כשכיר במשרה מעניינת בשעות אחה"צ.

הדרישות לתפקיד:
★ גיל 28–40
★ נכונות לעבוד שעות רבות
★ מגורים בגוש דן

המודעה מיועדת לגברים ונשים.

נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ומספר טלפון לת.ד. 29182 ת"א מיקוד 61291 עבור "משאבי אנוש"

סודיות מובטחת

לחברה באזור ת"א דרושים:

1. מהנדס תוכנה גרפית (APOLLO)
כישורים:
★ נסיון של שנתיים לפחות בעמדת עבודה - APOLLO
★ תואר ראשון במדעים או הנדסה
★ ידיעת השפה האנגלית

2. מהנדס התקנות חומרה
כישורים:
★ נסיון בהתקנה ואינטגרציה של מערכות מחשב, תקשורת וכו'
★ תואר ראשון בהנדסת אלקטרוניקה

3. מנהל מערכת VAX/VMS
כישורים:
★ נסיון בתוכנות בסיס מערכת הפעלה VAX/VMS
★ נסיון ב-RDB PASCAL ותקשורת

4. מדפיסה
כישורים:
★ הכרת מערכת חלונות
★ שליטה באנגלית ועברית
★ נסיון של 3 שנים לפחות

המועמדים נא לפנות בטל. 7517421 [illegible] לכבוד עדירית.

לחברת אגיס בע"מ
דרושים/ות

למחלקת רישום תרופות

פרמקולוג, רוקח, או בוגר מדעי הטבע

רצוי נסיון בניתוח עבודות קליניות וידע בפרמקולוגיה וטוקסיקולוגיה.

לקבוצת אגיס/פרמה מדיס

תעמלנים רפואיים
לאזורי המרכז והצפון

הכישורים הדרושים:
● רקע במדעי הטבע
● שליטה באנגלית ברמה טובה
● רשיון נהיגה רצוי בעל רכב

נא לפנות בכתב לחברת אגיס
עבור החטיבה הרפואית
ת.ד. 20087 ת"א 61200

רשות הדואר

רשות הדואר
מעוניינת לגייס עובדים בשכר גבוה!!

דרושים במחוז תל-אביב–יפו:

1. דוורים/דוורות – לחלוקת דואר בעיר.
2. אשנבאים – עבודה בחצי משרה או במשרה מלאה ביום עבודה מפוצל.
3. פקידים למיון דואר במשמרת לילה
4. שליחים עם קטנועים או אופנועים

לחלוקת מברקים, מכתבי אקספרס ודברי דואר מהירים במחוז תל-אביב–יפו. עבור השימוש באופנוע או קטנוע פרטי ינתן תשלום מתאים נוסף לשכר. אפשרות העסקה גם בלי רכב פרטי.

לקבלת פרטים נוספים להתקשר לגב' גילה עיני טל' 03-307254 — 03-307258.

שמשון חברה לבטוח בע"מ

דרושים

מועמדים

לקורס סוכני ביטוח חיים
— לימודי ערב

אנו מציעים:
– קריירה עצמאית בעלת הכנסה גבוהה.
– אפשרויות קידום לתפקידי ניהול מכירות ושיווק.
– הכשרה מקצועית ברמה גבוהה ע"ח החברה.
– סיוע מקצועי צמוד במהלך העבודה.
– גיבוי של חברה ותיקה ומצליחה.

לנו דרושים:
– שאפתנים בעלי בטחון עצמי ותקשורת בין-אישית טובה.
– בעלי רצון להשקיע זמן ומאמץ.
– בעלי השכלה תיכונית ומעלה.
– גילאי 25 ומעלה.

המועמדים המתאימים יתקבלו לאחר מיון.
לקביעת ראיון אישי נא להתקשר לטל. 624846, 281021, 612634, 288919, 03-615841.

קבוצת הסנה

תעשיות פרמצבטיות בע"מ

דרושים/ות

למערך קידום מכירות

נציגים/ות רפואיים (תועמלנים/ות)

הכישורים:
● השכלה פרא-רפואית
● כושר ביטוי טוב
● שליטה בשפה האנגלית
● רשיון נהיגה

ליחידה למערכות מידע

תוכניתן/ית SYSTEM מנוסים

העונה לדרישות:
● נסיון של 3 שנים לפחות.
● הכרת מערכות ההפעלה DOS/VCE ו-VM
● הכרת מסד הנתונים IDMS
● הכרת מחשבי HP-3000 יתרון.

תוכניתן/ית ישומים מנוסים

העונה לדרישות:
● נסיון מעשי בעבודה ב-ADS-OL
● הכרה טובה של מסד הנתונים IDMS
● הכרת מערכת ההפעלה DOS/VCE

העבודה במשרה מלאה.
מגורים באזור גוש דן.

המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למנהל כח-אדם, ת.ד. 3190 פתח-תקוה 49131.

דרושים

נציג מכירות בכיר

* ידע רחב בשטחי התכנה ותמורה של מערכות מיני מחשבים.
* נסיון של מספר שנים במכירת מערכות מחשב.
* הכרה טובה של שוק המחשבים בארץ בתחום של מערכות פיננסיות ו/או תעשיתיות.
* השכלה אקדמית רלוונטית רצויה.

למועמד המתאים מובטחים תנאים טובים בחברה דינמית ומבוססת.

נא לפנות בכתב-יד עם פרוט קורות חיים ונסיון קודם לתים מחשבים ומערכות בע"מ ת.ד. 325 בני-ברק.

סודיות מובטחת

תים team תים מחשבים ומערכות בע"מ
Data General

שמר מחשבים בע"מ
עם הרחבת פעילותנו בארץ ובחו"ל
דרושים

מהנדסי תוכנה

3 שנים נסיון מעשי באחד התחומים:
● REAL TIME APPLICATIONS
● GRAPHICS / IMAGE PROCESSING
● DATA BASES
● SOFTWARE TOOLS/COMPILERS
● I/O DRIVERS & S.W/H.W INTERFACE

* נסיון במערכות הבאות - יתרון:
UNIX MSDOS VAX IBM-M.F

* ידע טוב באנגלית (כולל שיחה) - יתרון
* חלק מהמשרות כרוך בנסיעות לחו"ל

נא לפנות בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון מקצועי:
רח' הרצל 12, ר"ג 52431

- סודיות מובטחת -

כפר הנוער בן שמן
60 שנות מסורת חינוכית
ביה"ס התיכון, עיוני, כפרי ע"ש איינשטיין

דרושים לעבודה מיידית

1) פסיכולוג
חינוכי/קליני לעבודה בחצי עד ¾ משרה.

2) מדריך חברתי
השכלה תיכונית/על-תיכונית ונסיון בהדרכת בני נוער. מגורים במקום חובה.

3) ספרן
למ"ס לשנה"ל תשמ"ח לעבודה בשעות אחה"צ והערב.

4) עובדות מטבח וחדר אוכל
לעבודה במשמרות (כולל שבתות וחגים).

העבודה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

מועמדים יפנו בכתב, בציון קורות חיים אל:
מינהלן כפר הנוער בן שמן מיקוד — 71904
טלפון: 08-229111/2/3, בין השעות 08.00–15.00

עולם חיים סוכנות לביטוח בע"מ

המוכשרים להצליח

אם את/ה בוטח/ת בעצמך ויכול/ה להוכיח שאת/ה מסוגל/ת להצליח
והינך מעל גיל 25
בעל/ת השכלה תיכונית ומעלה
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס ביטוח חיים –
ברמה מקצועית גבוהה
ולהנות מקריירה מלווה בהכנסה גבוהה
טלפן/י לזאב 03-5101140.

מגדל חברה לביטוח בע"מ — דבר אחד בטוח.

מנהל מחלקת הנדסה באינדיגו

מהנדס מכונות או אלקטרוניקה

מחלקת הנדסה

פעילות הפיתוח באינדיגו נעשית במסגרת צוותי פרוייקטים ייעודיים, כאשר כל פעילות התשתית נעשית במחלקת הנדסה משותפת. הפעילות במחלקה זו כוללת: בימ"ל מכני מודרני, פיתוח כלים ושרותי CAD מכניים ואלקטרוניים, אחזקה ותפעול מחשב מדעי, שרטוט ותעוד הנדסי, אבטחת איכות, כתיבה טכנית וספריה, תקנים ונוהלים טכניים.

"מהנדס אנשי" בעל שעור קומה, בעל ידע בתחום הנדסת מכניקה ואלקטרוניקה, בעל תודעת איכות ופתיחות לחידושים טכנולוגיים, שיוכל לשמש כאוטוריטה הנדסית ראשית בחברה. תכונות אלו נדרשות בשילוב עם כשרון ניהולי ותודעת ארגון, סדר ודבקות במשימה.

אם כישוריך הולמים את הדרישות שפורטו לעיל והנך בעל נסיון מתאים אנא כתוב אלינו: אינדיגו, ת.ד. 150, פרק המדע, נס-ציונה 70451.
סודיות מוחלטת מובטחת.

טכנולוגיית ה-ELECTROINK™
זהו תהליך מהפכני המבוסס על דיו "אלקטרוני" שפותח באינדיגו. התהליך פותח פריצת דרך בתחום הדפוס האלקטרוני ומוכר על-ידי חברות ענק לשמש כבסיס לדור חדש של מוצריהן.

חברות בשוק
הטכנולוגיה שפיתחנו העמידה אותנו בקדמת איגוד המשתמשות לדרישה להזמנ לשותפי מפגש מסחרים באזורי הדפוס האלקטרוני. אנו מדרגים את התשתיות והנהלים לשיתופי פיתוח נוספים.

indigo

אופקים חדשים נפתחים לפניך.

אינדיגו מערכות גראפיות בע"מ מציעה לך הזדמנות יחודית להימנות עם ראשוני החברה. מודעה זו פונה אליך–איש מקצוע המוכן להשקיע רבות בהתמודדות עם אתגרים הנדסיים ומבצעיים ומעוניין להשתלב בפרוייקט הנדסי חדשני, בתחום מערכות תוויי לייזר.

מהנדס אלקטרואופטיקה

בעל נסיון בתכנון מערכות אלקטרואופטיות מורכבות, רצוי גם נסיון במערכות סריקת לייזר.

מהנדסי מכונות

בעלי נסיון בתכנון מיכני וליווי מוצר עד לשלב הייצור באחד או יותר מהתחומים הבאים: מערכות אלקטרו-מכניות מדוייקות, מערכות אלקטרואופטיות מורכבות, מכלולים מכניים מורכבים, זיווד מכני.

אם כישוריך הולמים את הדרישות שפורטו לעיל והנך בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתכנון ובפתוח מכלולים במפעל עתיר ידע - כתוב אלינו אינדיגו מערכות גרפיות בע"מ, ת.ד. 150 נס-ציונה - 70451
סודיות מוחלטת מובטחת.

החברה
חברת אינדיגו מערכות גרפיות הוקמה לאחרונה בפארק המדע - קרית וייצמן. עיסוקה - פיתוח, ייצור ושיווק מערכות תוויי לייזר השלבים במערכות תוכים. אינדיגו מערכות גרפיות מוצאת בעמדת זינוק שתוביל אותה להמנות עם החברות המובילות בעולם בשוק ה-ENGINEERING GRAPHICS.

יחוד המוצרים
מערכות תוויי הלייזר, עבור שרטוטים בפורמט רחב, מבוססות על טכנולוגית ה-ELECTROINK™. טכנולוגיה זו מקנה להן יתרונות ייחודיים: מהירות הדפסה הגבוהה פי 10 מזו של תוויים המבוססים על טכנולוגיות מתחרות, איכות הדפסה גבוהה והסכון ניכר בעלויות התפעול.

טכנולוגיית ה-ELECTROINK™
ה-ELECTROINK™ הינו תהליך הדמיה המנצל דיו "אלקטרוני". טכנולוגיה זו שפותחה באינדיגו אומצה על ידי חברות ענק המובילות בעולם בתחומי הדפוס והצלום האלקטרוני כבסיס לדור חדש של מוצריהן.

indigo graphic systems

חברה חדשה
אופקים חדשים

בית

אגודת שוחרי "תלפיות"
למכללת "תלפיות" המכללה הדתית
להכשרת עובדי הוראה
תל־אביב

דרוש/ה מידית

אמרכל/ית

הכישורים הדרושים:
ניהול אחריות בנושאי – כספים – תקציבים – כח אדם ומשק – רכישות – אחזקה וכו'. – כושר הבעה בכתב ובע"פ: – נסיון בנושאי ארגון ומנהל בתחום החנוך – יתרון
מועמדים דתיים בעלי נסיון יפנו בצרוף מסמכים אל מנהל המוסד.
בכתובת: מכללת "תלפיות" – רח' רב הוז 16/18 תל־אביב טל' – 248649, 03־240007
הגשת מועמדות אך ורק על גבי טפסים שניתן לקבלם אצל דינה בין השעות 08.00–14.00.

---

1. מזכירה למנכ"ל

הכישורים:
★ שליטה מלאה עברית/אנגלית
★ הדפסה עברית אנגלית – נסיון במעבד תמלילים
★ הכרת טלקס
★ הכרת שימוש במחשב אישי ובתבנות עיבוד נתונים – רצויה
★ נסיון קודם מוכח

2. מרכזנית/כתבנית עברית

★ נסיון קודם מוכח
על המעוניינים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 5577 ירושלים 91054.

שווק

טכסטיל–מכירות יצוא

השכלה גבוהה, שפות
אפשרות טובה להתקדמות
לפנות עם קורות חיים
לת.ד. 50378 תל־אביב

א אסקור

ל"אמקורס בע"מ" מפעל העוסק בפיתוח פרוייקטים צבאיים ותעופתיים דרוש/ה

שרטט/ת מכונות

★ נסיון הכרחי
★ שעות עבודה גמישות
★ חצי משרה 5 ימים בשבוע
מועמדים יפנו למח' כח־אדם אמקורס, רח' המלך 10 חולון 03־805533

כימדע קיבוץ ניר־יצחק – סופה
דרוש/ה

כימאי/ת אורגני

בעל תואר שני למטרות מחקר,
עבודה מעניינת ועצמאית,
תנאים טובים ומגורים במקום אפשריים.
לפרטים טלפון בשעות היום 057־83421
בערב 057־83460

קיילין הנדסת מבנים בע"מ
תכנון וביצוע מבני תעשיה וחקלאות
דרושה: למפעל ברמלה 08־223885
מזכירה מנוסה עם ידע בהנהח"ש
דרוש לאתרים בדרום הארץ:
מהנדס/הנדסאי בנין נמרץ לביצוע.

לחברה ארצית לייצור בתחום המזון
דרוש **מכונאי דיזל**
בעל ידע ונסיון
שמגוריו באזור תל־אביב והסביבה
נא לפנות בכתב לת.ד. 20521 ת"א
עבור אחזקה

לחברת רבלון
דרושות

נשים

מגיל 30 ומעלה
לעבודה ברשתות השיווק (מאון)
לשעות אחה"צ.
נא לפנות 03־282141.

REVLON

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 2–3, בעל נסיון מוכח.
רצוי ידע ונסיון בהנה"ח ממוחשבת.
נא לפנות טלפונית: 03/7520742 (מוטי)
או בכתב אל ת.ד. 1710, רמת־גן 52117.
סודיות מובטחת.

חברת מחשבים צעירה ודינאמית
מחפשת

פקידה

א – ה 08.00–17.00
העונה לדרישות הבאות:
★ כתבנות עברית/אנגלית ★ שליטה טובה בשפה האנגלית ★ נסיון על מעבד תמלילים (וורד סטאר WP) ★ אפשרות לשעות נוספות ★ חרוצה ויעילה.
052־546778/787

לחברה בהנדסה אזרחית
עבודות עפר וכבישים
דרושים

מהנדסים/ות
שרטטים/טכנאים
מפקחים
טכנאי מדידות

טלפון 03־247958

לחברה ציבורית בתל־אביב
דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות למדור תשלומים

בוגר/ת 12 שנות לימוד
סוג 3 בהנה"ח
נסיון מוכח של 3 שנים
נסיון בעבודה עם מערכות ממוחשבות,
המשרה מלאה, לרבות עבודה בשעות נוספות
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת.ד. 20300, תל־אביב
– סודיות מובטחת –

מדרשית עמליה ירושלים
הפנימיה ליד ביה"ס
התורני־תיכון לבנות
דרושות
לעבודה רבת ענין ואתגר

★ מדריכות חברתיות

(רווקות – מגורים במקום)
בעלות השכלה והכשרה המתאימות למילוי התפקיד מתבקשות לפנות מיד לבר־ציון, 02־787913, 02־786822

דרושה

כימאית טקסטיל או כימאית כללית

להדרכת סטודנטים במעבדות ולסיוע בעבודות מחקר.
רצוי בוגרת שנקר.
לפנות בטלפון 03־7521133 לד"ר א. ויינברג.

לחברת
כימינטר
בע"מ
בהרצליה פיתוח

דרושה

מזכירה

הכישורים:
★ דוברת צרפתית
★ הדפסה בצרפתית ובעברית.
נא לפנות לטלפונים:
052–540821
052–540883

לחברה ציבורית בתל־אביב
דרושה

מזכירה לסמנכ"ל לכספים

בוגרת 12 שנות לימוד,
כולל תעודת בגרות מושלמת
הדפסה בשפה העברית
ידע בעבודות משרד וארגון
המשרה מלאה, לרבות שעות נוספות
יכולת עבודה עם קהל
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים
לת.ד. 20300 תל־אביב – סודיות מובטחת –

למלון בתל־אביב
דרוש

מנהל

כישורים:
★ בעל רשיון לניהול מלון.
★ נסיון מוכח בניהול בית מלון.
לפנות לטלפון: 03־443029

דרושה

פקידה/מזכירה

לחברת יבוא בתל־אביב
– ידע באנגלית חובה
– הדפסה עברית ואנגלית
– יום עבודה מלא
מפרטים נא לצלצל: 03־268202/3
לבקש את סנינה

לחברת מר ושות'
דרוש

נהג סמיטריילר

עבודות כלליות
★ יוצא־צבא
★ מגורים באזור חולון בת־ים.
★ רצוי טלפון
★ עד גיל 35
03־809191

ריושש (דיונון)

חנויות ספרים אקדמאיות
באוניברסיטאות תל־אביב ובר־אילן
דרושים לחנות בתל־אביב

• **מנהל חשבונות ראשי** בעל נסיון של 3 שנים לפחות בהנהלת חשבונות ממוכנת.
• **מדריכי ספרים** בעלי תעודת בגרות וכושר ניהול שיחה באנגלית ברמה הבסיסית לפחות.
• **עובדי מחסן** מסיימי שרות צבאי מלא בצה"ל.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות לפי הכתובת:
דיונון ת.ד. 39287 תל־אביב 61392

להברת תקשורת "רם טלקס" בת"א
דרושים

פקידים/ות

לעבודה קבועה ידיעה טובה באנגלית
1. לשעות: 13.00־21.00
2. לשעות: 15.00־23.00
3. פקידה מ־8.00־15.00 אחה"צ
העבודה בחברה צעירה, התנאים טובים
טל' 03–233558

חילא

עבור אחד מלקוחותינו
חברה מסחרית גדולה
אנו מחפשים

רוקח/ים

לתפקיד מעניין בעל אתגר ניהולי
באזור המרכז

כישורים נדרשים:
★ יכולת מסחרית וניהולית גבוהה.
★ יחסי אנוש טובים.
★ עצמאות ויוזמה.
★ נסיון קודם בעבודה כרוקח – הכרחי.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 22511 תל־אביב.
עבור משרה 160.

סודיות תשמר בקפידה!
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.

גיוס עובדים • מבדקים • יעוץ והכוון תעסוקתי • יעוץ ופתוח ארגוני

לחברה בינלאומית דרוש

עוזר לחשב

בעל נסיון בעריכת דו"חות חודשיים, תקציבים וניתוח נתונים. ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
נא לפנות טלפונית: 03/9225761

לחברה גדולה בענף המזון בת"א
דרוש מועמד לתפקיד

איש מכירות חוץ

★ עם נסיון וחזק בנושא מכירות
נא לפנות בכתב יד בצירוף תולדות חיים לת.ד. 9136 תל־אביב מיקוד 61091

לחברת יבוא ארצית
בתל־אביב
דרוש

מחסנאי

★ עד גיל 30
★ במשרה מלאה
טלפון 03–811021

ליקב ראשל"צ
דרוש

מלגזן

★ בעל נסיון בהפעלת מלגזה
טלפון 03־942021

להברה ארצית לייצור בתחום המזון
דרוש

איש אחזקה

עם הכשרה ורקע טכני שמגוריו באזור חיפה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 20521 ת"א
עבור אחזקה

ל"שמ־לל" ריקמה ממוחשבת
דרושות

עובדות בראשל"צ ובת"א

נא לפנות טלפונית: 03/236746

למשרד תכנון בתל־אביב
דרוש

מהנדס מים וביוב

להתקשר לטל' 03־333561 03־333505

למשרד רואי־חשבון
בירושלים
דרוש/ה

בוחן או רו"ח

02־664946
02־630138

להברת שיווק בהרצליה
דרושה

פקידה כללית

הדפסה עברית/אנגלית
יום עבודה מלא.
טל. 03־831231־4

קופת חולים מכבי

לעבודות קופת חולים מכבי
בתל־אביב, רמת־גן, חולון, ראשון לציון וכפר־סבא
דרושים/ות

לבורנטים/יות

במשרה מלאה או חלקית
לקבלת פרטים נא לפנות לד"ר רמון
טל 03־282365 או 03־292911 קו פנימי 236/369

למוסד ממלכתי בתל־אביב
דרושים

נהגים

הכישורים הנדרשים:
★ גילאי 24־35.
★ רשיון נהיגה על אוטובוס ומשאית מעל 15 טון.
★ נסיון קודם הכרחי.
מועמדים העומדים בכל הדרישות לעיל לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל, יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 39888 ת"א (מיקוד 61398).
– פונים מתאימים יענו –
ל.פ.מ. 28/

רתך CO 2

עבודה טובה
ותנאים טובים מחכים לך
"סקאי – טלפונים
03־826143 03־812297

רכוש שמר מספרית דבר

[illegible]
[illegible]

יש עבודה בחברת החשמל

להקמת תחנת הכח "רוטנברג" באשקלון
דרושים:

מסגרים מעולים עובדי גובה

הכישורים הדרושים:
★ בעלי נסיון
★ בריאות תקינה
★ בוגרי בי"ס מקצועי
המעוניינים, העונים לדרישות הנ"ל, יפנו אישית עם תעודות השכלה, אל מחלקת כ"א אגף הביצוע, דרך החשמל 16 קומה 12 ת"א.

חברת החשמל לישראל בע"מ

לתושבי חיפה והסביבה

המוכשרים להצליח

אם את/ה בוטח/ת בעצמך ויכול/ה להוכיח שאת/ה מסוגל/ת להצליח ולעבור את המיון הקפדני,
יש לך הזדמנות להצטרף
לקורס המקצועי של מגדל
ללמוד ביטוח חיים וגם ביטוח כללי
לעמוד במבחני רישוי מהמהה של משרד האוצר, להתמחות כסוכן/ת ביטוח במגדל
ליהנות מהכנסה חודשית הולמת
מסיום הקורס.
והעיקר – להצליח ולהגיע לעצמאות.
טלפן/י לצביה: 04־672141

דבר אחד בטוח. מגדל חברה לביטוח בע"מ

אשדר חברה לבניה
למשרדנו בתל־אביב
דרוש/ה

פקיד/ת מכירות

מעונינים בעלי נסיון בתחום המכירות מתבקשים לפנות בכתב בלבד לפי הכתובת רח' בן־יהודה 190, ת"א
פניות טלפוניות לא תענינה

אורט ישראל המערכת ללימודי מבוגרים
דרושה

פקידה/כתבנית

בת"א.
לפרטים נא לפנות לטל' 234507 231233/293.
דרושים **מרצים** לנושאים:
★ טכניקות מיקרוגל
★ אחזקה תעשייתית
העבודה בשעות הערב באזור ת"א.
לפרטים נא לפנות לטל' 302036.

גסטטנר (ישראל) בע"מ
החברה המובילה במיכון משרדי
להרחבת מערך השרות
דרושים

טכנאים לסניפים בתל־אביב ובירושלים

בעלי רקע טכני נרחב רצוי במכשירנות, אלקטרוניקה ודפוס, לעבודה מגוונת במשרה מלאה.
בעלי רשיון נהיגה יפנו בכתב יד אל: גסטטנר – מחלקת כוח אדם רח' יגאל אלון 110 ת"א מיקוד 67891

לאחזקת מטוסים
לעבודה במרכז הארץ דרושים

★ **מכונאי מטוסים**
יוצאי חיל האויר
ידע בקריאת שרטוטים חובה
★ **מסגר/רתך**
בעל ותק של שלוש שנים
★ **מכונאי רכב**
בעל ותק של 3 שנים.
★ **פקידה/כתבנית**
עברית אנגלית.
דרוש ידע בניהול משרד ואנגלית
לקביעת ראיון לפנות ביום א' 13.9.87 לטל. 03־5412546.

למעבדת מחקר ופתוח באזור הרצליה
דרושים

1. חרט/כרסם (משרה 010)
– בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי
– נסיון של 3 שנים לפחות

2. פחח לזיווד אלקטרוני (משרה 020)
– בוגר בי"ס מקצועי תלת שנתי
– נסיון 3 שנים
– יכולת עבודה עצמאית בתחום אבי טיפוס

3. מסגרים מכניים (משרה 030)
– בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מסגרות מכנית
– מיועד לצעירים המוכנים להשתלב בעבודה בתחומי עיסוק מגוונים

4. מפעיל כרסומות C.N.C (משרה 040)
– בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי
– נסיון של 3 שנים בתחום הכרסום ותכנות

5. מכשירן (משרה 050)
– בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי במגמת מכניקה עדינה
– נסיון מעשי של 3 שנים
– ידע בסיסי בכרסום והריטה

6. מסגר רתך (משרה 060)
– השכלה מקצועית תלת שנתית
– נסיון מעשי של 3 שנים בבנית קונסטרוקציות קלות.

• על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי
• חיילים לקראת שחרור מוזמנים להציג מועמדותם גם אם מועמד השחרור מרוחק
• יש לשגר קורות חיים מלאים כולל נסיון מקצועי בצרוף הפרטים הבאים: מס' ת.ז., תאריך ומקום לידה, תאריך עליה, מס' אישי, כתובת, מצב משפחתי – לת"ד 33853 ת"א מיקוד 61338, עבור רוני

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים

סודיות מובטחת

המשטרה אתגר

דרושים / מהנדסים

1. למחלקת הקשר – מהנדס אלקטרוניקה
הכישורים הנדרשים: ידע נרחב בתקשורת אנלוגית וספרתית, ידע באנטנות, מיקרוגל, מגברים זעירים, ספקי כח, מתמרים וציוד מדידה.
מקום השירות: תל־אביב.

2. למדור קניות – מהנדס ביקורת
הכישורים הנדרשים: הנדסאי/מהנדס, נסיון קודם בהכנת מפרטים ותבנה בהם, רצוי אקדמאי.
מקום השירות: תל־אביב.

על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי, בריאות תקינה, גיל עד 35.

המעונינים יפנו ללשכות הגיוס כמפורט להלן בצירוף תעודות השכלה.
★ תל־אביב רח' הרכבת 14 טל. 03־628290־3
★ ירושלים רח' המלך ג'ורג' 8 טל. 02־244433
★ חיפה רח' העצמאות 82 טל. 04־661067
★ באר־שבע רח' העצמאות 55 טל. 057־32521
★ רחובות רח' הרצל 206 טל. 08־487488
סודיות מובטחת

לעבודה בטחונית בארץ ובחו"ל
דרושים

יוצאי יחידות קרביות

הנתונים הדרושים:
★ גילאי 21־28
★ שרות צבאי ביחידות שדה כלוחמים (הכרחי קורס פיקודי) עדיפות לקצינים.
★ ידיעת השפה האנגלית ו/או שפה אירופית אחרת.
★ כושר גופני טוב ובריאות תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

אנו מציעים:
★ עבודה רבת אתגר בארץ ובחו"ל.
★ תנאי שכר טובים והטבות מיוחדות למתאימים.
★ חוזה העסקה למספר שנים (אפשרי חוזה לשנה אחת).

העבודה מתאימה גם לסטודנטים המתכוונים ללמוד בארץ או בחו"ל בשנת הלימודים הבאה

המעוניינים העומדים בכל הדרישות לעיל יפנו בכתב לת.ד. 39350 ת"א מיקוד 61392 עבור שחר בצרוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. וטלפון.
– פונים מתאימים ייענו –

דפי **רפיד** מדריכי הטלפון המסווגים
דרושים לנו:

א. אנשי מכירות
בעלי הכישורים הבאים:
★ יכולת מכירה
★ כריזמטיות ויוזמה
★ נכונות לעבודה בלתי שגרתית עם אתגר רב
★ אין צורך בנסיון קודם
★ ההכשרה תינתן ע"י החברה

ב. קלדנית
לעבודה על מחשב P.C.
המתאימים יפנו מיום א' לדפי רפיד – ארלוזורוב 1 הרצליה 052־573011 למעמה

למפעל
סריגמיש
דרושה

מזכירה

בעלת נסיון
למשרה מלאה.
המשרה כוללת עבודות מחשב.
לפנות לעובדיה, טלפון: 03־332214.

مكذا من الاحل

למשרד עורך-דין בחיפה
דרוש **עורך-דין**
לאזרחי ולמקרקעין
לפנות 04-645114/5

לחברה בענף הקוסמטיקה והבשמים
דרושות
יועצות יופי
לאזור ת"א וירושלים
אם את עונה על הציפיות הבאות:
★ הופעה חיצונית נאה.
★ מעל גיל 30.
★ ידע בשפות זרות.
★ כושר מכירה ונסיון.
יש לנו מה להציע לך.
נא להתקשר טלפונית ל-03-453153
לבקש את יפה

דרושה
למשרד פרסום בת"א
מזכירה
עברית שוטפת, שליטה טובה באנגלית
יכולת הדפסה, נסיון בניהול משרד
5 ימים בשבוע, 08:30 — 16:30
טל. 03-224540 לקביעת ראיון

לחברת בניה ארצית
דרוש
מהנדס אזרחי
לפרוייקט גדול בדרום הארץ
נסיון של 5 שנים בביצוע עבודות
תשתית ומערכות
לפנות לטלפון — 03-281105.

מקפל תעשיות אופנה בע"מ
דרך פתח-תקוה 114 תל-אביב
טלפון: 03-338146 03-338213
למשרדינו דרושה
מזכירה
לתפקיד אדמיניסטרציה של יבוא ויצוא
וקורספונדנציה כללית
הכישורים הדרושים:
★ שפת אם אנגלית
★ הדפסה במעבד תמלילים
6 ימי עבודה
נא לפנות טלפונית לשושנה חן.

למוסד ציבורי ארצי דרוש
איש אירגון ומינהל
כישורים:
★ השכלה אקדמית (רצוי במינהל או יחסי עבודה)
★ ידע ביחסי עבודה ודיני עבודה
★ נסיון מוכח בגיוס
★ יחסי אנוש טובים במיוחד
★ רשיון נהיגה
התפקיד כרוך בעבודה בשעות לא שיגרתיות, שכר בהתאם לכישורי המועמד.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב-יד בצירוף קורות חיים וניסיון קודם, לת.ד. 4580 תל-אביב
רק המתאימים יענו
סודיות מובטחת.

לקיבוץ תצרים
דרושה
אחות מוסמכת
★ תקופת עבודה — שנה
★ מגורים במקום
לפנות טלפונית: 057-673339
בוקר 057-673400 אחה"צ

לודז'יה רוטקס
דרוש/ה
מכונאי (סורג)
למכונות סריגת גרביים
לפנות למפעל, רח' המנור 2
אזור התעשיה חולון,
טלפון 03-807111.
בוא תרגיש לודזיה

רכזי שיווק ומקדמי מכירות
המוכנים לעבודה מעניינת בחברה ארצית ומתפתחת
למתאימים
בסיס, עמלות ובונוסים
למצליחים בנוסף כרטיס טיסה לחו"ל
סניף רחובות — אחד העם 5 08-475148
אשקלון — הרצל 15 בעיר 051-24360
אשדוד — מרכז ד' 08-551619
באר-שבע — פסג' אוניקו — 057-72022
שלוחת בית + הסביבה למוקדמים בלבד 03-9330590

לחברה גדולה בענף ההלבשה
דרוש
סוכן מכירות מנוסה
בעל רכב פרטי
המועמדים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 50360 ת"א בציון עבור "סוכן מכירות".

לחברה ותיקה לעיבוד נתונים
דרושה
1. פקידה כתבנית מעולה
2. פקידת חשבונות מנוסה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 37657 תל אביב מיקוד 61375

לחברה להובלה בינלאומית
בתל-אביב דרוש
מתאם חשבונות למטענים ימיים
הכישורים הדרושים:
★ נסיון רלבנטי בנושא הנ"ל
★ שליטה בשפה האנגלית
★ כושר עבודה בצוות ויחסי אנוש
★ השכלה בתחום הנ"ל
לפנות בכתב עם ציון טלפון לת.ד. 20446 תל-אביב לידי ש.ג'י

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

ליבוזן צעצועים
בת"א
דרוש
איש מכירות
צעיר, דינמי
עם רשיון נהיגה
ובעל נסיון בענף
לקביעת ראיון
טלפון: 03-371929

למלון גלי זוהר
ים המלח
דרושים
מלצרים
עם נסיון
תנאים טובים
למתקבלים אפשרות
לינה במקום
נא לפנות לציפי
מחלקת כוח אדם
טלפון 057-84311

טכנאי לתיקון מצלמות
ידע ונסיון בתיקון מצלמות הכרחי
"הדר" סוכנויות לצרכי צילום בע"מ
טלפון: 03-623407

אלמג — תעשות תכנה
דרושים
מדריכים בכירים
בעלי נסיון בהתקנה והדרכה
למערכות רבות משתמשים
עדיפות לבעלי רקע בהנה"ח ומלאי
טל. 03-335862

למפעל תעשיתי במרכז הארץ
דרוש/ה
מנהח"ש
סוג 3 / מוסמך
★ נסיון של 10 שנים לפחות
★ נסיון בעיבוד נתונים על מחשב, התאמות בנקים ספקים לקוחות וכו'
מועמדים מתאימים יפנו לת.ד. 45689 חיפה
★ סודיות מובטחת

מגן-בריח
מערכות-בטחון
דרושים:
סוכנויות ברחבי הארץ
למעט נצרת, ירושלים, חיפה, באר-שבע, אילת ובת-ים.
טל. 03-5516021 03-5519536

יבולי חבל שלום בע"מ
(חברה ביסוד)
לבית האריזה בחבל שלום דרושים:
1. מנהל בית אריזה
בעל נסיון בנושא פירות, ירקות ליצוא ושוק מקומי
2. איש שיווק
בעל נסיון בשוק ירקות ופירות לשוק המקומי
נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב יד ליבולי חבל שלום בע"מ מושב דקל ד.נ. הנגב 4
מיקוד 85600
לפרטים טל' — 057-82805 057-82918

למשרד נסיעות בתל-אביב
דרושים:
★ פקידים מורשים
★ מלווי קבוצות למצרים
★ מנהל חשבונות
★ מזכירה עברית-אנגלית
★ שליח
לטלפן 03-5440127

לחברה מובילה ליצור אופנה
דרוש/ה
סוכן/ת מכירות
באזור ת"א
לעבודה עם חנויות אופנה
★ מנוסה
★ דינמי/ת חרוץ/ה
★ רכב — חובה!
לקביעת ראיון נא לפנות אל רינה בימים א' ר"ב (בלבד) בשעות 09.00 — 12.00 טל: 03-293812.

מריגן חברה לציוד הנדסי בע"מ
(קבוצת פז וקרסו)
דרושה פקידה
★ נסיון בעבודה עם מחשב
★ שליטה בשפה האנגלית
03-377253

לחברת "וולה"
אינטרקוסמא שווק תל-אביב
דרושה
מזכירה פקידה
בעלת הופעה נאה וכשורים מתאימים
פרטים בטלפון: 03-372829
ולבקש את לילי, מיום ראשון.

לרשת פיצריות "רימיני"
דרוש
מנהל חשבונות
בעל נסיון
נא לפנות בכתב בלבד בצירוף קורות חיים
למשרד הראשי רח' בן יהודה 44 תל אביב
מיקוד 63807

Dun & Bradstreet International
דרושה
מזכירת מנכ"ל
★ נסיון עצמאי באנגלית (שפת אם) ★ יוזמה ועצמאות
★ נכונות לימי עבודה ארוכים ★ נסיון מוכח
5 ימי עבודה בשבוע.
נא להפנות קורות חיים בכתב לת.ד. 101 סביון 56915 עבור "מזכירת מנכ"ל"

לחברה ותיקה לעיבוד נתונים
דרוש
מנהל יחידת שיווק ומכירות
התחומים: תוכנות לניהול מחשבים I.B.M
מחשבים מרכזיים I.B.M
נדרש נסיון מכירה בתחום הנ"ל ונסיון בניהול צוות
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 37657 ת"א מיקוד 61375

דרושות
עובדות סוציאליות
לעבודה מקצועית מעניינת
לפנות טלפונית:
חדרה: 06-331394; 331097
מגדל העמק: 06-541426; 540764

מוד הנדסה אחזקה ואבטחה
דרושים למוסד ציבורי
1. מהנדס/טכנאי לאחזקה של מערכות מ.א
2. מאבטחים בעלי נסיון קודם
3. עובדי ניקיון
טלפונים — 02-285843 — 02-285801

לחברה התעשייתית
בנמל תעופה בן-גוריון
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג 3
נסיון 3 שנים לפחות בכל סוגי הנה"ח
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 866 ת"א 61008, עבור מס' 555

לחברה מסחרית גדולה בת"א
דרושה
מזכירה
כישורים:
★ דוברת שפות עברית אנגלית.
★ התכתבות והדפסה עברית אנגלית.
★ יכולת ניהול משרד באופן עצמאי.
★ נסיון קודם של 5 שנים לפחות.
משרה מלאה.
בעלות נסיון קודם יפנו בכתב יד בפרוט קורות חיים לת.ד. 20200 ת"א 61201
מחלקת מנגנון.

לחברה מסחרית
דרוש:
מנהל סניף בהרצליה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון מינהלי ומסחרי.
★ כושר ניהול צוות עובדים קטן.
★ יכולת טיפול בלקוחות פרטיים ומוסדות.
★ תושב הרצליה.
על המעונינים לפנות בכתב יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א
סודיות מובטחת

לבידי אשקלון בע"מ
דרושים
★ הנדסאי/טכנאי מכונות
לניהול המחלקה הטכנית
התמחות וכישורים:
1. נסיון של 5 שנים
2. ידיעת שפות: עברית, גרמנית, אנגלית.
3. ידע בפנאומטיקה והידראוליקה.
★ מסיק מוסמך
7 שנות נסיון בחדר דוודים כ-15 טון קיטור בשעה.
אפשרות רצינית לקידום.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב בציון קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 14 אשקלון 78100.
סודיות מובטחות.

למטמריה צבעים וכימיקלים בע"מ
דרושים/ות
נציגי/ות מכירות
לאיזור המרכז
על בסיס משכורת + אחוזים
דרישות לבעלי נסיון בענף צבעים והנדסה בין רצוי בעלי רכב.
תנאים טובים למתקבלים מתאימים
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית מיום ראשון
08-437455 08-437966

במרכז רעננה
למכירה חמרה וחול מילוי בכמויות גדולות.
דרושים
מנהלי עבודה ומפעילים מנוסים
03-477938

למשרד מהנדסים
דרוש
הנדסאי/ טכנאי מכונות
בעל נסיון של 3 שנים לפחות בתכנון מכני וזיווד אלקטרוני.
להתקשר מיום א' ב-9:00 לנורית טל. 03-378693

לפרויקט שיקומי בחולון העוסק בטיפול בנערות
דרושות
עובדות
למישרות חלקיות
1. מורה מוסמכת בעלת נסיון בחינוך מיוחד.
2. מורה לפקידות
לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום א' בשעות הבוקר
03-883977

ללונה פארק
עיר השעשועים בע"מ
דרוש:
מכונאי רכב (כבד)
5 שנות ניסיון
להתקשר בין השעות 14.00-8.00
טל. 03-427080
03-423070

דרושות
במגדל העמק
מורות/מדריכות למלאכה
מרפאות בעיסוק
לפנות טלפונית:
06-541426
06-540764

למפעל התעשייתי בינוני
השייך לקונצרן "כור"
דרוש
תמחירן
★ בעל השכלה אקדמאית
★ נסיון בתעשיה
נא לפנות בכתב לת.ד. 681
קרית-מלאכי, עבור "ברנע".

לבית אופנה המתמחה בייצוא
בתל-אביב
דרושים:
1. מנהל/ת מקצועי/ת
למתפרה ל-30 איש
2. תדמנית מעולה
3. גזרן מעולה
לאחר-הצהרים
טל. 03-614486-7 ת.ד. 32376 תל-אביב
מיקוד 61323

להברה פיננסית גדולה
דרוש
מפעיל מחשב
בעל נסיון של שנה לפחות.
רצוי במחשב דטה פוינט
נא לפנות בצירוף תולדות חיים בכתב יד לת.ד. 31296 ת"א

חברת תובלה גדולה
מאיישת את תפקיד
ניהול התפעול והמשק
התפקיד מחייב ידע רחב ונסיון מוכח ב:
★ סידור עבודה ותפעולו
★ משק תובלה, אחזקה, ידע טכני.
מועמדים מתאימים בלבד המעונינים בתפקיד מעניין ובאתגר, הנותנים תמורה הולמת, מתבקשים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 4568 חיפה עבור מספר 1000.
— סודיות מובטחת —

מפעלים המלח בע"מ
לחברתנו דרושים
כימאי בכיר
בעל תואר שני לפחות
לעבודה באגף המחקר במעבדות החברה בבאר שבע
ובמתקנים נסיוניים בסדום.
רצוי עם נסיון קודם בתעשיה.
מהנדסים כימאים מתחילים צעירים
לעבודה במתקני הייצור בסדום.
למועמדים המתאימים תינתן עזרה בדיור.
המעונינים מתבקשים לכתוב בצרוף קורות חיים אל: ראש יחידת מנגנון, ת.ד. 75 באר-שבע 84100
בקבוצת כימיקלים לישראל
מפעלים המלח-לביסוסה הכלכלי של ישראל

מירום אלקטרוניק בע"מ
יצור מעגלים מודפסים.
דרושים:
1) עובד סי.אן.סי משמרת ערב.
2) עובדים לקו ציפוי
3) עובדי ייצור
4) נער + וספה רצוי לשליחויות.
5) מוסים משו
03-9612233, ראשל"צ

לחברה מסחרית
בתל אביב
דרוש
בחור צעיר שיוכשר
איש מכירות
רכב פרטי — חובה
מגורים באיזור המרכז
טלפון 03-823755

רכוש ספר
ספרית
דבר

ל"אוריום" א.ת. הרצליה
דרושים
★ מסגר אחזקה ומתקנים מעולה
כולל ידע בהרשות ונסיון מוכח של 15 שנה לפחות במקצוע
★ רתכים
★ מסגרים
★ עובדי ייצור
(אפשרי גם סטודנטים)
תנאים טובים למתאימים.
להתקשר טל' 052-554513

טלמידיה
להפקת תשדירי שירות לטלויזיה ופרסי פרסומת
דרושים ילדים/ות נערים/ות גברים ונשים מכל הגילאים
03-7514021 בערב.

דרוש/ה
★ שליח/ה
בעל/ת קטנוע
לשליחויות ועבודות משרד
דרך אגודי נמני
03-230466 03-231416
לצביקה

דרוש
מכונאי
המתמחה בצירים ומנועים לרכב אמריקאי
לפנות לשמעון
03-335235

להברה תעשיתית גדולה
מנהל חשבונות מדופלם
הגדרת התפקיד:
★ טיפול בנושא יבוא, מלאי (כולל ספקי מלאי)
★ פיקוח על צוות עובדים
הכישורים הנדרשים:
★ נסיון בעבודה עם מערכת הנהח"ש ממוחשבת
★ עדיפות לבעלי נסיון בתעשייה
פקידה
הכישורים הדרושים:
★ נסיון בקלדנות
★ שליטה בהדפסה ו/או במעבד תמלילים
★ הכרת מרכזיית "תדקס"
נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לאגף כח-אדם ומשאבי אנוש עבור ת.ד. 1696 ת"א או טל': 03-785102/3/6

פילת
אגף מיון והשמה
לאחד מלקוחותינו
דרוש
מנהל טכני
התפקיד כולל אחריות על תכנון מכני וניהול בתי-מלאכה.
המועמד המתאים יהיה מהנדס מכונות בעל 4 שנות נסיון לפחות, בתחומים דומים.
מקום העבודה באזור הצפון.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, רח' ירושלים 24, חיפה 33131.
נא לציין על המעטפה: משרה מס' 5060
סודיות תשמר בקפידה.

מנהלים בע"מ
איוש ומיון מנהלים ועובדים בכירים
באר'ה 12 ת.א. 65241 טל. 660728 ת.ד. 4665 ת"א 61046

לתשלובת תעשיתית גדולה
בצפון הארץ
דרושים
מנהל יצור
לנהל יצור מורכב מבחינה טכנולוגית ומהולית.
תחומי אחריות: תכנון היצור, ביצוע תכניות היצור, ...
מהנדס יצור בכיר
מהנדס תעשיה וניהול, בעל נסיון קודם בתעשיה של 5-10 שנים.
תחומי אחריות: פיקוח על נושאי הנדסת יצור שוטפים (מערכים, שפור שטות וכו'), תכנון ופיקוח על ביצוע פרוייקטים של תשתית הרחבה כולל הפעלת יועצים חיצוניים, פתוח ויישום מערכות מידע, נושאי כלכלה ותקציבים.
מנהל מחסן
לנהל יחידה גדולה של מחסנים.
תחומי אחריות: קבלת פריטים וסיווגם, עתוד מלאי, אספקת פריטים לאתרי היצור, תפעול מערכת ממוחשבת וניהול צוות עובדים.
מועמד מתאים יהיה בעל נסיון קודם בנהול מחסנים.
מקום העבודה והמגורים לגבי שלושת התפקידים — צפון הארץ.
המועמד המתאים יפנה בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון בעבודה אל "מנהלים" ת.ד. 4665 תל-אביב 61046.
סודיות מובטחת
MENAHALIM LTD.
EXECUTIVE RECRUITMENT AND SELECTION

אביק בתנופה - בוא תצטרף!
בתוך מפעל ותיק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל אירופה וארה"ב.
אנו זקוקים ל:
מנהל רפואי
הכישורים המבוקשים למשרה זו:
★ רופא - עדיפות למומחה ברפואה פנימית.
★ נסיון בתכנון ובפיקוח על מחקרים קליניים וניתוח תוצאותיהם.
★ רצוי רקע במינהל רפואי והכרת שוק התרופות.
★ התפקיד כרוך בקשר עם מוסדות בריאות וחברות פרמצבטיות בארץ ובחו"ל.
נא לפנות בכתב יד אל אביק בע"מ ת.ד. 2077 ר"ג, 52120
לאגף כח אדם
אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

סופרגז

חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
לסניפנו בתל אביב
דרוש
מנהל חשבונות
הכישורים הדרושים:
* סוג ד' בהנהלת חשבונות.
* 3 שנות נסיון במערכת הנהלת חשבונות ממוכבת.
* כושר ניהול צוות עובדים.

לפנות טלפונית
למר א. גת 03-294747

סופר סופר סופרגז

לחברת אלקטרוניקה פרטית
לנושאי
אר"ש
דרוש/ה
מהנדס/ת טכנאי/ת יצור וניהול
בעלת ידע ונסיון בכתיבת נהלים, תכנון טפסים, ושיטות תיוק.
רצוי נסיון במיחשוב.
נא לפנות בצירוף פירוט מלא של קורות חיים ונסיון עבודה קודם אל: ת.ד. 45 גבעתיים 53100.

דרוש
איש מכירות
לשיווק ציוד ומערכות בקרה לתעשייה
★ נסיון 3 שנים לפחות במכירות במגזר התעשייתי
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
★ תושב גוש-דן
המעוניינים יפנו בצירוף קורות חיים לת.ד. 1144 ת"א 61010 עבור "מס' 2".

למשרד נסיעות באזור נס-ציונה-רחובות
דרוש:
מנהל משרד
הכישורים:
★ בעל תעודה מוכרת
★ נסיון בתיירות יוצאת
★ ידיעת השפה עברית ואנגלית, שפות נוספות יתרון.
בפרטים נא לפנות בכתב-יד, בצירוף קורות חיים ונסיון קודם, לת.ד. 1144 תל-אביב 61010 עבור "מנהל משרד".
- סודיות מובטחת -

קופירייטר/ית

אדמון מחכה לך...
אם אתה קופירייטר מוכשר
עם נסיון מוכח,
מחכה לך עבודה עם אתגר.
התקשר לטלפון 221177
ובקש את טל.
היא מחכה לך.
סודיות מובטחת.
פרסום אדמון

למפעל למוצרי נייר
במרכז הארץ
דרושים
1. **מהנדס תעשיה וניהול/מכונות**
בעל נסיון 2–3 שנים לתפקיד מנהל הייצור
2. **איש מכירות**
עדיפות לבעל ידע בהבראה לדפוס
לפרטים נא לפנות בכתב יד
לת.ד. 283 קריאון 55000 לידי משה

לעבוד בחבר · להרגיש בבית

המחלקה הטכנית

■ **מסגרי אחזקה** לתעשיית המזון ידע בקריאת שרטוט, לעבודה באזור ת"א, חולון. (רצוי ידע בנגרות וריתוך)
■ **מכונאי אחזקה** ידע בהידראוליקה, פנאומטיקה ואוטומציה. רצוי נסיון במכונות אריזה. העבודה באזור ת"א ונתניה.
■ **מהנדס כימיה** תעשיה בתחום הפלסטיקה לזיוונים טרמוסטטים למחקר ופיתוח. העבודה באזור פ"ת.
■ **מנהל עבודה** לניהול צוות עובדים. רצוי התואר: גוש דן/רשאי ו על תעודת הסמכה לאזור פ"ת.
■ **לברנט/ית** לתעשיית המזון לעבודה ב-2 משמרות, לאזור חולון.
■ **חרטים קונבנציונלים** לעבודה מיידית בחולון. נסיון מעל שנתיים.
■ **מלגזנים** מנוסים בעלי הסמכה + המלצות לעבודה מיידית

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א בן יהודה 100, טל. 03-221214
ירושלים, טל: 02-234265
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

●●●○●
דרושים
סוקרים
לעבודה חלקית
באזורים הבאים:
נתניה, הרצליה, פ"ת, ת"א-יפו, רמת-גן, חולון, רחובות, ראשון-לציון, ירושלים, אשדוד, אשקלון, קרית-גת, באר-שבע, ערד, דימונה, אופקים, ירוחם, אילת.
לפרטים לפנות טלפונית מיום א' 729974, 04-725176 בין השעות 09:00-13.00, או בכתב לת.ד. 1540 חיפה 31015

לעבוד בחבר · להרגיש בבית

המחלקה הטכנית

■ **מלחימות/מהמסות** מנוסות. נדרוזז אזור לעניינים, להנופה מכוזאכת. עדיפות ליוצאות כלוצ"א לאזור גוש דן - מיידי.
■ **עובדי ייצור להרכבות**, בוגרי צה"ל, לעבודה ממושכת במפעל בטחוני באזור ת"א. ארוחות והסעות מובטחות.
■ **חוטי לוחות חשמל**, ידע בקריאת שרטוט חשמלי, נסיון בהרכבות מעל שנתיים, לעבודה מיידית באזור חולון.

חבר
חברה לשרותי כח אדם
ת"א בן יהודה 100, טל. 03-221214
ירושלים, טל: 02-234265
חיפה, טל: 04-663966
שעות קבלה: 08.00-18.30

דרוש לביה"ח באיזור ת"א
איש שרות אלקטרוני
למיכשור הדמיה רפואית
עם נסיון במערכות טומוגרף ממוחשב, אולטרה סאונד ורפואה גרעינית
מגורים באיזור המרכז בלבד.
למועמד המתאים תנאים מצוינים
לפנות בכתב ולצרף קורות חיים
ת.ד. 31296 ת"א — מיקוד 61312

ישראמקס בע"מ
יבואנית לציוד טכנולוגיה גבוהה
דרושה מזכירה
הכישורים הדרושים:
★ שליטה מלאה כולל הדפסה וניהול תכתובת באנגלית ועברית
★ נסיון של מספר שנים
★ אחריות ודייקנות
לעבודה עם צוות מהנדסים
תנאי עבודה טובים אוירה נעימה אפשרויות קידום
לקביעת ראיון נא להתקשר טלפונית 03-243333.

דרושה מזכירה
עצמאית + נסיון למשרה מלאה
אפשרות ל-5 ימי עבודה ידע בהדפסה
במחשב/ידע באנגלית
לטלפנות ביומה 03-260672

ירושלמי/ת!!!
אנו גדלים וזקוקים לך
★ בעל/ת אינטליגנציה חשבונאית וכושר ביטוי טוב.
★ מתעניין/ת בפיננסים, כלכלה ואקטואליה
★ יחסי ציבור טובים הם החלק החזק שלך
★ את/ה בטוח בעצמך, בעל/ת דמיון ומעוף
★ רואה במחשב ידיד
★ מסוגל/ת לעבוד לפחות משרה מלאה
★ עברית טובה (רצוי גם הדפסה)
הצטרף/י אל צוות צעיר ודינמי
שלח/י אלינו קורות חיים בכתב יד על גיור קורסור חלק לת"ד 6978 ירושלים

גרפיקאי טרי

בוגר/ת בצלאל או ויצ"ו חיפה
עם נסיה לפרסום
טל. 242328-9, 03-234549

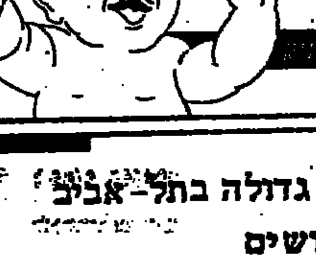

פילת
אגף מיון והשמה
עבור לקוחותינו
דרושים
מנהל הוצאה לאור
לתפעול בית דפוס וניהול יחידה לכתיבה טכנית.
המועמד המתאים יהיה מהנדס יצור או תעשיה וניהול, בעל נסיון מוכח של חמש שנים לפחות בניהול בתחום הרלבנטי, איש ביצוע, בעל יכולת הכרה והנעת עובדים.
מנהל יחידה למיזוג אויר
התפקיד כולל אחריות על תכנון הנדסי, ייצור, כח אדם ומכירות.
המועמד המתאים יהיה מהנדס מכונות, בעל נסיון בתכנון חלקים מכניים ונסיון ניהולי מוכח של חמש שנים לפחות.
ידע בקירור – יתרון. מקום העבודה – גוש דן.
נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פתח תקוה 114, תל-אביב 67012.
נא לציין על המעטפה:
"מנהל הוצאה לאור" – מס' משרה 5070
"מנהל יחידה למיזוג אויר לרכב" – מס' משרה 5080.
סודיות תישמר בקפידה.

לסוכנות ביטוח גדולה בתל-אביב
דרושים
1. רוכש / מנהל תיק לקוחות עם נסיון.
2. חתם בעל נסיון בענפי הביטוח השונים.
3. פקיד תביעות – ענפי פרט.
4. מכינה / מפיקת פוליסות.

שעות העבודה מ-08:00–16:00, 5 ימים בשבוע. נא לפנות בכתב בציון המשרה המבוקשת לת.ד. 4225 ת"א 61401.
– סודיות מובטחת –

דרוש/ה לנו
אחראי/ת מדור שכר
★ במפעל תעשייתי המעסיק כמאת עובדים ★ בעל/ת נסיון וידע בעיבוד שכר ממוחשב וידני ★ בקיא/ה בחישובי שכר עידוד, דיני מיסים ותנאים סוציאליים הקשורים במערך שכר ★ יכולת לנהל משרד וצוות עובדים ★ מגורים בגוש-דן.
נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים הנסיון, לת.ד. 3538 קרית אריה, פ"ת, 49517, עבור "משרה מס' 631".

אופטרוטק

חברתנו עוסקת בפיתוח, יצור ושיווק מערכות אלקטרואופטיות ממוחשבות המבוססות על טכנולוגיות מתקדמות בתחומי ראייה ובינה מלאכותית ומיועדות ליצוא

מנהל פרויקט
מהנדס אלקטרוניקה בכיר או פיסיקאי
לניהול הפיתוח של מוצר אלקטרואופטי חדשני המשלב לייזרים, אלקטרוניקה מהירה, מחשבים ומערכות המנה מכניות מדויקות.
המשרה מיועדת לבעל נסיון של 5 שנים לפחות בפיתוח מערכות, רצוי בתחום האלקטרואופטיקה, בעל כושר מנהיגות ויכולת ארגון מעולה.
בפנייתך נא ציין/י - 1/82OMP097

מנהל פרויקט
מהנדס אלקטרוניקה או תוכנה בכיר
לניהול הפיתוח של מערכת חדשנית המשלבת טכנולוגיות של מחשבים, תוכנה מורכבת, אלקטרוניקה מהירה ולייזרים.
המשרה מיועדת לבעל נסיון וידע רב באלקטרוניקה ובתוכנה שעסק 5 שנים לפחות בפיתוח מערכות משולבות, אחראי ודייקן.
בפנייתך נא ציין/י - 2/82OMP097

סודיות מובטחת
כל המשרות מיועדות לגברים ונשים.
נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ובציון מס. טלפון להודעות אל: אופטרוטק בע"מ, ת.ד. 69 נס ציונה 70450
אופטרוטק. בית לאנשים יוצרים

---

cubitai
המכונה הזאת עדיין אינה קיימת...

כשהיא תפעל,
בעוד כשנתיים,
תייצר מכונה זו באופן
אוטומטי דגמים פיסיים
מדוייקים לתעשיה מתוך קבצי תכנים
תלת-מימדיים. ישתמשו בה בתעשיות הרכב,
התעופה, הצעצועים, הפלסטיקה וההדמיה הרפואית.
בפעולתה היא תשלב טכנולוגיות מתקדמות
באלקטרוניקה, תכנה, מכניקה, אופטיקה ופוטוכימיה.
הרעיון והטכנולוגיה הבסיסית באים מסאיטקס. קוביטל היא
חברת-בת חדשה שהוקמה כדי לישם טכנולוגיה זו לפיתוח מוצרים
תעשייתיים חדשניים.
לצוות הפיתוח דרושים:
1. מהנדסי מכונות יצירתיים, המסוגלים לפתח מוצרים עובדים בתחומים: הינע מדויק, אופטומכניקה, דינמיקה של נוזלים. ידע בתיב"מ – רצוי.
2. מהנדסי, הנדסאי ותוכניתני אלקטרוניקה מנוסים בפיתוח ובאינטגרציה של מערכות מבוקרות (בסביבת IBM).
3. מהנדסי תכנה ותכניתנים מדעיים, מנוסים בעבודת צוות בסביבת VMS או UNIX בנושאי עיבודים גרפיים ותכנון מכני.
4. מתכנני וטכנאי אופטיקה בעלי נסיון אנליטי ומעשי בהעמדת מערכות אופטיות בתחום הידע והייצור.
5. כימאי פיסיקאלי עם רקע בכימיה אורגאנית ובפוטוכימיה ונסיון בתיכון פורמולציות ותהליכים תעשייתיים.
כל המשרות פתוחות לנשים ולגברים. העבודה באיזור הרצליה. נא לפנות בטלפון לאביבה (052-548415, 052-559293) כדי לקבל שאלון מותאם למשרה המבוקשת.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, חברה ותיקה בגוש-דן לשיווק מוצרי טקסטיל, דרוש/ה
מנה"ח מנוסה
בעל/ת נסיון של 4 שנים לפחות בעבודה עם מערכת ממוחשבת בחברה מסחרית.
התפקיד אחראי מאד ועצמאי, וכולל טיפול בכל מערך הנה"ח של החברה וקשר עם קבלני-משנה ולקוחות. סדר, יחסי אנוש מעולים ויכולת לעבודה עצמאית – הכרחיים.
אוירה נעימה ותנאים טובים למתאים/ה.
לפנות לרונית – טל. 03-295694, משרה 959.
סודיות תשמר בקפידה.

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו, מצבעת טקסטיל ותיקה ומצליחה במרכז הארץ, דרוש/ה
מנהל/ת מעבדה
כימאי/ת. לתפקיד מעניין מאד ואחראי, הכולל פיתוח צבעים וגוונים, בדיקה, יצירת וקשר עם לקוחות. סדר, דייקנות וגישה לאיכות מוצר גבוהה – הכרחיים.
נסיון בצביעת טקסטיל – יתרון.
אתגר רב והזדמנות להשתלב בחברה מובילה בתחומה!
למתאים/ה תנאים טובים מאד.
לפנות לרונית – טל. 03-297741, משרה 768.
סודיות תשמר בקפידה.

מפקח רכישה לחברת ביטוח

באליהו חברה לביטוח
למחלקת ביטוח חיים,
דרוש מפקח רכישה
לפיתוח מערכת שווק בת"א.
נא לפנות למר טופר
בטל. 03-430079
בין השעות 15:00-17:00
אליהו חברה לבטוח בע"מ

U-MAN
אחד מלקוחותינו,
קונצרן מזון ארצי ותיק
מחפש לסניף חיפה
מנהל סניף
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בשיווק או מכירות, להתפקיד עצמאי, אחראי מאד ורב אתגרים, הכולל ניהול מערך השיווק הקיים. איתור יעדים חדשים לשיווק ופיקוח על צוות עובדים ואנשי מכירות.
יוזמה, יכולת כתובה בניהול מו"מ, יחסי מסחר במפתה ונסיון בהפעלת צוות עובדים – הכרחיים. נסיון בשיווק מזון – יתרון.
הזדמנות יוצאת דופן להשתלב בקונצרן מצליח, בעל פלח שוק רחב!
למתאים תנאים טובים ורכב צמוד.
לפנות לרונית – 03-295694, משרה 875.
סודיות תשמר בקפידה.

לחברת יצור ושווק ארצית
דרוש
מנהל/ת מכירות
כישורים נדרשים:
1. יכולת ארגון וניהול ברמה גבוהה (מוכחת).
2. עצמאות בקבלת החלטות.
3. כושר שכנוע
4. נסיון במכירות בארגון רשתות למכירות ארצי.
5. יחסי אנוש מעולים
6. הכרת שוק מחשבי ביתי, בעל רכב.
7. רצוי השכלה אקדמאית.
התפקיד מיועד לאדם המוכן לקבל עליו סמכויות רחבות בחברה הנמצאת בתקופת גידול והתפתחות.
נא לפנות בכתב לת.ד. 33555 ת"א מיקוד 61336, לציין עבור: מנהל מכירות
– סודיות מובטחת –

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357
דרושים/ות
1. למעבדה לבקורת טיב
טכנאי(ית)/הנדסאי(ת) כימיה
★ לביצוע מגוון רחב של בדיקות
2. **קניין(ית) שוק מקומי**
★ השכלה של 12 כיתות
★ יוצא צבא ★ בעל רשיון נהיגה
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית
★ הכרת ציוד תעשייתי.
★ נסיון בניהול מו"מ עם ספקים.
★ נסיון בהפעלת מחשב לניהול מלאי.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח אדם

פז
למתקן גלילות
צומת גלילות ליד הקאנטרי קלאב
דרושים:
עובדי יצור
לאחר שרות צבאי.
הסעה וארוחות.
לפנות ליעקב רון,
03-411121, 03-411531
פז חברת נפט בע"מ

ISCO
המרכז הישראלי לבית
Israeli homes center
איש/ת מכירות בכיר
לסניפנו ברמת השרון, רמת
דרושים
אשפי מכירות
בעלי ידע ונסיון במכירות נדל"ן בעלי רכב וידע בשפות זרות
"ישקי" המתווך הותיק והנאמן שלך.
03-426293

מזכירה
למחלקת מכירות
כישורים:
1. נסיון רב בארגון ... ובעבודה עם צוות סוכנים
2. דינאמיות וקב...
3. שליטה מלאה ... ובעל-פה.
4. רצויה השכלה אקד...
5. גיל 25-45
נא לפנות בכתב לת.ד. ... ת"א מיקוד 61336, לציין ...
– סודיות ... –

BK
במברגר - רוזנהיים בע"מ
נציגי AES · LANIER
עם הכרות מערכות המשרד הממוחשב החדשות שלנו אנו מגדילים את מחלקת הדרכה וסיוע ללקוחות
ודרושים לנו
אנשי הדרכה וסיוע
בתחום המשרד הממוחשב, בעיבוד תמלילים ובמחשבים (PC)
הכישורים הדרושים:
• נסיון בעבודה משרדית ...
• ידיעה טובה של השפה האנגלית
• רצוי רקע בתחום המחשבים
• עדיפות לבעלי נסיון בהדרכה ...
נא לפנות בכתב בלבד: במברגר-רוזנהיים בע"מ עבור הדרכה רח' בן-יהודה 72, תל-אביב 63433

אבטחה בחו"ל
לחברת I.C.T.C דרוש
מאבטח
בעל דרכון בריטי לעבודה בלונדון.
נא לפנות בכתב ...
באבטחה אל I.C.T.S ... 16 הרצליה
מיקוד 46.... ת.ד. ...

רטפון ratfon
לחברת רטפון נציגת
גרץ ITT דרושים:
טכנאי אלקטרוניקה-טלויזיה
למעבדת השירות.
פרטים בטל. 03-251176

למלון חוף קטיף
דרושים
1. **מציל לבריכה סגורה** – עבודה קבועה כל השנה. עדיפות לבעלי תעודת מפעיל חדר בושה. לא ... מגורים במקום.
2. **מנהלת משק** – בעלת נסיון.
3. **מנהל חדר אוכל** – נסיון של 5 שנים במלונאות.
...

صكذا من الاصل

הכיוון לעייל

תדיראן בע"מ
חטיבת הטולרי
בקרית עקרון
(סמוך לרחובות)
דרושים לעבודה קבועה

1. מפעילי מתקנים תעשייתיים כימיים.

2. מכונאים לעבודה בקווי ייצור אוטומטיים.

תנאי עבודה ותנאים סוציאליים משופרים, אווירה טובה, מסלולי הכשרה מקצועית, ארוחות חמות, הסעות מאורגנות.
מועמדים מאזור רחובות והסביבה הפונים על הדרישות יפנו לטלפונים 08-444435 08-444399

ביוטכנולוגיה כללית בע"מ
קרית ויצמן, רחובות
דרושים לנו
1. הנדסאי מכונות מוסמך
לתפקיד מעניין, תדרוש יוזמה וסקרנות, במערך התכנון החברתית.
2. ביולוג / ביוכימאי
M.Sc. או B.Sc.
עדיפות לאלה הגרים באזור רחובות, נס-ציונה וראשון-לציון
נא לפנות בכתב לביוטכנולוגיה כללית בע"מ 76326
סודיות מובטחת.

כי"ל תעשיות בע"מ
למפעל עתיר ידע בהקמה
מנהל מעבדה מו"פ
כישורים: כימאי Ph.D. עם רקע בטכנולוגיות שיחרור מושהה
מקום העבודה: ירושלים

יותר טוב מנפאואר
למחלקה הטכנית ת"א
03-298877, 284128 :טל
למחלקה הטכנית בת"א
דרושים
* מחסנאי טכני
* מבקרות איכות ויזואליות
* מחווטות W.W מנוסות
* בודקות ויזואליות
* שרטט/ת בניין
* חשמלאי עוזר
* מנועים (מנטים)
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים - כחוק.
פנה אל מנפאואר בהקדם - זה משתלם
מנפאואר MANPOWER

ORS שרותי כח אדם
למחלקה המשרדית בתל-אביב
דרושים:
מזכירה צרפתית-עברית:
מזכירה עברית-אנגלית:
פקידת יצוא יבוא:
מעבדות תמלילים:
מזכירה עברית:
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת.
או.אר.אס כפר אתרים 134 ת"א.
טלפון: 03-202460

הטרבים עובדים קבוע ORS

מהנדס בניין
למשרד תאום ופקוח בבאר-שבע
דרוש
רצוי 3 - שנות נסיון
טלפון 057-35449

דרושים
מהנדס אלקטרוניקה
הנדסאי אלקטרוניקה

שובר-סלא
למחלקה הטכנית בפ"ת
דרושים
* **חשמלאים ראשיים או מוסמכים**
* **מסגר**
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית 03-9233345

סגן מנהל מחסן תוצרת
(משרה 2065)

עובד מחלקת מנגנון
(משרה 2070)

תנובה

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו רשת ארצית להפצת ספרים ועתונים
דרוש:
מנהל מחסן

רוברט הלף ROBERT HALF
למשרדנו בתל-אביב
פקיד/ה להשמת כ"א זמני

למחסני ערובה ארצישראלים
דרושים
קלדנית
פקיד רישוי
לעבודה בלוד

מאגרי אנוש - שרותי כח אדם
לסניף תל-אביב דרושים:
* סגן מנהל מחסן תוצרת ומשלוחים
* איש מכירות
* איש מכירות
* פחח

קופת חולים מאוחדת
דרוש
מנהל מחסן תרופות ארצי

קופת חולים מאוחדת
דרוש
מהנדס בניין

עיריית חולון
דרושים
1. סגן מנהל אגף התברואה
2. מנהל משמרת במח' לפקוח עירוני

למכון הדיה ת"א ונתניה
דרושות
מנהלות סניף

דליה
דרושים
* **קלדנית - פקידה**
* **עובד מחסן**

ביתן
דרוש
שמאי רכב / מתמחה
053-619501

שובר-סלא
לחברת הבת גדרון תעשיות מזון בע"מ דרושים

אבגד מערכות בע"מ
דרושים:
* **טכנאי התקנות**
* **אנשי מכירות**
03-254678 03-254076

בינות פיתוח ויישום בע"מ
דרוש
אדריכל

קונטל CONTAL
דרוש
מהנדס מכונות או חשמל

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת הנוער והחלוץ
דרוש / דרושה
מדריך/ה חינוכי/ת
מדריך/ה חינוכי/ת דתי/ת

לתעשיה מוכרת
דרושה
פקיד/ה בסיעור מורשה

אר-אל
בקרה בע"מ
דרוש
מהנדס/הנדסאי חשמל/בקרה
לתיכנון וריכוז פרוייקטים בנושא בקרת תהליכים

ל"הגרעין" בע"מ דרושים
* **איש מכירות** בעל רקע חקלאי
* **מחסנאי טכני** (מפ"ט) בעל נסיון

מלית לסניפנו בירושלים
דרוש
מנהל/ת צוות

R.Status
לחברת תיירות גדולה
דרוש
מנהל מחלקת מצרים

שארפ SHARP סלון טוקיו
דרושים/ות
* מקדמי מכירות
* טכנאי מנוסה
* מנהל מעבדה
* מוכירת שווק
* פקידת קבלה למעבדה

אלדד eldan RENT-A-CAR
דרושים
1. מכונאי רכב
2. מזכירה

מוזיאון ארץ-ישראל תל-אביב
דרושות
* **מוכרת לחנות המוזיאון**
* **מזכירה ללשכת יו"ר ההנהלה**

עמית שרותי תקשורת
דרוש/ה
איש מכירות
לתפקיד רב-גווני עם אפשרויות קידום.

לפת
פויכטונגר תעשיות בע"מ
אפקון בקרה ואוטומציה בע"מ
דרוש
אחראי ועצמאי

ORS שרותי כח אדם
למחלקה המשרדית בתל-אביב
מבצע/ת בבורסה (ברוקר)

הטרבים עובדים קבוע ORS

בר טל דרושים
* **מכונאים לציוד אלקטרוני**
עם נסיון
* תנאי עבודה טובים למתאימים.
בח-ם, אזור תעשיה. טל. 5515951

TOPPER
לטופר מפעלי אופנה 1877 בע"מ דרושה
מעצבת טקסטיל
עם נסיון בגרפיקה
03-5565173 03-5565295

לתעשיה הצבאית באזור המרכז

דרושים/ות

01/02 עובדי "יצור" בלתי מקצועיים לעבודה במשמרות

דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) לאחר שירות צבאי.
3) בריאות תקינה (פרופיל 72 ומעלה).

01/03 עובדות "יצור"

דרישות המשרה:
1) 10 שנות לימוד לפחות.
2) בריאות תקינה.

מועמדים/ות העונים לדרישות המשרה מתבקשים לפנות ליחידת התעסוקה של התעשיה הצבאית, רחוב הארבעה 16 תל-אביב, ביום ראשון ושני 13/14/9/87, בשעה 8.00 בבוקר. נא להביא תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודת שחרור/או תעודת פטור.

התעשיה הצבאית

מגן מדיקל בע"מ

* **מנהל/ת חשבונות סוג ג'**
בעלת 3 שנות נסיון. ידיעה טובה באנגלית
* **מזכירה מעולה** בעלת נסיון
ידע בשפת אם באנגלית ובעברית

מנהל פיתוח לפרוייקט תוכנה רב היקף

דרוש

קופת חולים מכבי

דרושים

עובדים סוציאלים

לעבודה במרכז הארץ לטיפול בחולה ובני משפחתו.

הכישורים הדרושים:
* תואר ראשון ו/או שני בעבודה סוציאלית רצוי נסיון בתחום הרפואי.

.R.Status

איוש והשמה לבכירים

מקבוצת RS

מנהל אחזקה קונצרני
מהנדס אזרחי
מהנדס בניין
מהנדס ייצור
מהנדס כימיה
טכנולוג C.N.C
מנהל טכני מפעל
איש מכירות
אחראי על מחלקת הזמנות
אחראי לנושא ייצוא ומכס
מהנדס מפעל
בוגרי מדעי החברה
סגן מנהל מחלקת כ"א
מתאם על ובכז חינוכי
רכז תרבות
קצין תעשיה

המחלקה הראשונה לקריירה בכירה

לנל

ניקוי רכב
עובדים לניקוי
עובדי קבלה
נהגים

רשות הגמלים ישראל

לנמל אילת
דרוש
מהנדס אחזקה

נציבות שירות המדינה

מודיעה

מנהל השירות לילד ונוער

היפר שוק

רשות הגל הירוק

לבאי לעבוד בגל הירוק

אורט ישראל

דרושים
מהנדסים, מורים ומדריכים

אשקלון
לבי"ס תיכון מקיף אורט
* **מורה לאלקטרוניקה**

הרצליה
לבי"ס תיכון מקיף אורט
* **מורה לאלקטרוניקה**
* **מורה לתכנות אנגלית**

חולון
למרכז חינוך אורט "תל-גיבורים"
* **מורה לעברית**

רמת-גן
לקרית חינוך אורט
* **שרטט/ת או טכנאי/ת מכונות**

כפר סבא
לבי"ס תיכון טכני אורט
* **ספרנית**
* **לבורנט – למעבדת פיסיקה**

תל-נוף
לבי"ס תעשייתי אורט
* **מורה למתמטיקה**

א.ו.ת.

אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

למפעל אלקטרוניקה דרושים:

* **הנדסאי ייצור**
* **מבקרי איכות**
* **מחסנאי/מפ"ט**
* **טכנאי אלקטרוניקה**
* **מלחימות/מחווטות**

טל' 03-203052 3, 280072

יוניתורס unitours

ISRAEL LTD

מפעיל/ת תיירות

TOUR-OPERATOR

לצוות מלונים יפתח

דרושים

מדריכי ידיעת הארץ מנוסים

אם —

אנו זקוקים לך!

לחברת טקסטיל גדולה

דרוש/ה

למפעלנו באזור הגליל

מנהל מפעל

לחברה למרכזי תרבות וספורט בע"מ

לתפקיד

מנהל

דרוש יזם חברתי

למתנ"ס

יבנה

Dun & Bradstreet International

דרושים:

1. **מנהל מכירות**
2. **נציג למכירות הנהלה**
3. **מקדמת מכירות טלפונית**

5 ימי עבודה בשבוע.

לחברה מסחרית בינלאומית

דרוש/ה

פקיד/ת חשבונות

רשות הדואר

דרוש/ה

מנהל/ת מדור נהלים

באגף ארגון ומשאבי אנוש

Needed in North Tel-Aviv
For an Electronics Co.

EXECUTIVE SECRETARY / SALES ASSISTANT

* Perfect in English/Hebrew including typing-wordprocessing
* Prefered with marketing experience

Full time position
5 days week
Please call 03-5460233

א. בירמן את רפי

גובים, מאבטחים בכל רחבי הארץ

לחברה לעמילות מכס

דרושים

פקיד/ת רשוי

לחברת קבלנות לאינסטלציה

שרברבים בעלי נסיון

המשטרה אתגר

דרושים

לתפקידי סיוע ואבטחה

לחברה מובילה בענף המזון

דרוש

מנהל מכירות גוש-דן

לחברת אלקטרוניקה בתל-אביב

דרושים/דרושות

מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה

מזכירת מחלקה

דרוש/ה מנתח/ת מערכות

אולפנת בני עקיבא "אמנה"

דרושים:
1) מנהל מטבח
2) ספרנית
3) מדריכה לכיתה גבוהה
4) עובדת סוציאלית

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

(עיר צור). – אלמנתו של סרן אלכס קוצ'ובייבסקי, שנהרג בתאונת דרכים בשבוע שעבר, [illegible] שלמה, נפגשו אתמול עם שגריר ארה"ב בישראל תומס פיקרינג וביקשו ממנו להעביר [illegible] החוץ שולץ את בקשתם – לקראת פגישתו עם שר החוץ הסובייטי – להתיר להוריו של [illegible] לעלות לישראל ולהשתתף בטקס גילוי המצבה ביום השלושים. פיקרינג השיב שיעשה כל [illegible] כדי שבקשתם של בני המשפחה תועבר ליעדה. הוא הוסיף כי ממשלת ארה"ב מרוצה [illegible] האחרונות של השלטונות הסובייטיים כלפי מסורבי עלייה בולטים אבל תמשיך [illegible] מברה"מ לנהוג בהתאם להסכמי הלסינקי ולאפשר הגירה חופשית לכל יהודי המעוניין [illegible] דורשים שינוי במגמה ולא רק מחוות בודדות" אמר השגריר. מימין חיים צ'סלר, [illegible] המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ, אלגרה קוצ'ובייבסקי – רעייתו של אלכס, השגריר פיקרינג, שלמה קוצ'ובייבסקי אחיו של אלכס, אשתו ובנם בן ששת החודשים (צילום: אילן אוסנדרייבר – ישראל סאן)

אכסניית 11 חללי מינכן נחנכה בת"א

(עז). – אכסניית נוער לזכר 11 חללי מינכן נחנכה אתמול בתל אביב בנוכחות שר התיירות אברהם שריר, ראש עיריית ת"א שלמה להט, יו"ר הוועד האולימפי בישראל יצחק אופק, השגריר הגרמני וילהלם הס, ראש עיריית מינכן גיאורג קרונוויטר, בני משפחות ה־11 וקהל מוזמנים. האכסנייה הוקמה ברחוב בני דן. הסכום להקמתה, 2.7 מיליון דולר, נתרם ברובו על ידי עיריית מינכן והחלק על ידי עיריית ת"א.

סוכן סמוי הביא ללכידת 26 חשודי סמים

מאת יהודה לוי סופר "דבר" בירושלים

26 החשודים בסחר ובשימוש בסמים נעצרו אתמול לפנות בוקר על־ידי מכמרת "דולפין" בעקבות חשיפת סוכן משטרתי שפעל בתוכם. 15 מן החשודים יהודים ביניהם אשה והיתר ערבים תושבי בית־צפפה. החשודים בני 20־26 וכולם מוכרים למשטרה.

הסוכן שהביא למעצרם של החשודים גויס לפני שנה למשטרה

175,000 דולר תרמו עובדי חברת החשמל להשתלה באשת עמיתם

(עז). – 157,00 דולר תרמו עובדי חברת החשמל במבצע התרמה למען השתלת כבד לאשת עובד החברה, וליה ברזיל מחדרה. במבצע נטלו חלק כ־7000 מעובדי החברה, לאחר שלא נמצא עבורה תורם בארץ היא נאלצה לטוס לפיטסבורג.

מבצע ההתרמה אורגן על ידי העובדים וכל אחד מהם תרם ימי עבודה כראות עיניו. חלק מחבריו של הבעל, דורון, תרמו אף שבוע עבודה.

דובר חברת החשמל מסר כי הנהלת החברה מנועה מלתרום כספים ולפיכך סייעה לבני הזוג, שכבר הגיעו לארה"ב, בכל הקשור לסידורים.

במאי סרטים ותסריטאי מברה"מ – באשדוד

מאת דני צדוקי, סופר "דבר" בדרום

ממלא מקום ראש עיריית אשדוד אפרים גור, שהוא עולה מגרוזיה, אירח בעיר את במאי הסרטים הסובייטי הידוע גיורגי דאנאליה ואת חברו הסופר והמחזאי גבריאיאצה הכותב בשבילו את רוב התסריטים. השניים מבקרים בארץ לפי הזמנת איש הסרטים הישראלי מנחם גולן שהציע לדאנאליה, לאחר שצפה בסרטיו, לייצר סרט בהפקה משותפת. מדובר בקומדיה של טעויות המסתיימת בהפי אנד. לדברי הבמאי הוא מבוסס על הרעיון שלפיו האנשים הקטנים משלמים את מחיר הפוליטיקה של הגדולים.

גור אמר כי לביקור שני אנשי הקולנוע הסובייטיים יש חשיבות מעבר לעניין הקולנועי, ויש לראות בכך ניצנים ליצירת קשרי ידידות ותרבות בין ישראל לרפובליקה הגרוזית. הוא הביע תקווה כי בחגיגות יום יהדות גרוזיה תשתתף משלחת רשמית מגרוזיה. הזמנה להשתתפות באירוע כבר נשלחה.

שמואל עינב מערער על הרשעתו בשוחד

(ע). – סוחר הקרקעות שמואל עינב הגיש אתמול ערעור לבית משפט העליון נגד הרשעתו במתן שוחד לאבי צור, שהיה עוזר סגן שר החקלאות ונגד חומרת העונש שנגזר עליו.

עינב הורשע בבית המשפט המחוזי בתל אביב בעבירות מתן שוחד וכן הורשע משתי עבירות אחרות. הוא נידון לשלושה חודשי מאסר בפועל ולקנס. את עונש המאסר הוא מרצה בעבודות חוץ. שלשום ערערה המדינה לבית המשפט העליון וביקשה להרשיעו גם בעבירות שמהן זוכה ולהחמיר בעונשו.

בערעורו טוען עינב כי לא נתן שוחד לצור אלא תרומה לליכוד, וצור שימש בלדר בלבד להעברת הכסף לליכוד. עוד נטען בערעור כי עינב לא היה ער לכך שמתן תרומה למפלגה שבה הוא תומך זה עשרות שנים מהווה שוחד.

עינב גם טוען כי עונשו מופרז להחריד.

"הסוכנות היהודית – לא עלה תאנה למדינת ישראל"

מאת יקיר צור, סופר "דבר"

שר הקליטה יעקב צור תקף שלשום את הצעתו של ראש מחלקת העליה חיים אהרון להחזיר את הטיפול בתושבים החוזרים לידי הסוכנות היהודית כדי למנוע מתן הטבות לתושבים חוזרים שאינם יהודים. אהרון העלה את הצעתו בעקבות חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, שקבע כי ההטבות לתושבים חוזרים הניתנות על ידי הממשלה מגיעות לכל אזרחי המדינה.

"העם היהודי לא הקים את הסוכנות היהודית על מנת שתשמש עלה תאנה למדינת ישראל, כדי שלא תצטרך להתמודד עם בעיות־של־שוויון והדמוקרטיה. אני מציע לא להמציא קי"ץ (קבוצות "יוצאי צבא") ולא להתחבא מאחורי הסוכנות. היועץ המשפטי־קבע מתוך דעתו שעל־פי עקרונות השוויון והדמוקרטיה, הסיוע צריך להינתן לכל אזרחי ישראל. יש בעייה וצריך לפעול בהתאם לתקנות. אין זה אומר שעלינו להפסיק ולעודד את חזרתם של ישראלים חוזרים ארצה", אמר השר צור.

בטקס הרחבת המכללה של רשת "עמל" בקריית חיים (צילום: רני נבצל)

משלחת מארה"ב בטקס הרחבת מכללת רשת "עמל" בקריית חיים

מאת יוסף מיכלסקי, סופר "דבר"

"תרומת העבודה האמריקאית סייעה רבות להקמת ותשתית של מדינת ישראל: היא ממשיכה בתמיכה עקבית במדינתנו ותרמה תרומה חשובה בעיצוב מדיניות אוהדת כלפי הממשל בישראל", אמר אתמול מנכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר בפתיחת המבנים המשופצים של המכללה ומרכז להכשרה טכנולוגית והשכלה לנוער ולמבוגרים ע"ש האיגוד המקצועי של עובדי ענף בגדי נשים בארה"ב, שנערך בקריית חיים בהשתתפות משלחת האיגוד ובראשה נשיאו ג'אי מייזור. האיגוד תרם מיליון דולר לשיפוץ הרחבת המכללה השייכת לרשת "עמל" ואיפשר הרחבת פעילותה.

קיסר ציין שהאיגוד ממשיך בתמיכה במוסדות ההסתדרות חרף הקשיים והבעיות העומדות בפני האיגודים המקצועיים בארה"ב.

ראש העירייה אריה גוראל התייחס לתרומת רשת "עמל" לחינוך הטכנולוגי בארץ ולחיזוק מכללת המדינה.

הנשיא הקודם של האיגוד סול צ'ייקין, ציין בנאומו שהאיגוד תרם בזמנו כספים להקמת בית חולים בנגב ע"ש דוד דובינסקי ובית חולים בכפר סבא. צ'ייקין היה יוזם התמיכה ברשת החינוך של ההסתדרות.

מנכ"ל משרד העבודה והרווחה יהושע דוידוביץ מסר שהמשרד עומד לתת 150,000 דולר למכללה שבמסגרתה יוקם גם מרכז חינוכי משותף ל"כור", לתעשיינים ולמשרד.

אחרון המברכים, הנשיא מייזור, הבטיח להמשיך בתמיכה עקבית ופוריה במוסדות ההסתדרות ובמיוחד ברשת "עמל".

ראש רשת "עמל" אורי אבמי הינחה את הטקס בהשתתפות אנשי ציבור, מורים ותלמידים. להקת "עמל" הגישה תוכנית אמנותית. הטקס נפתח בגזירת הסרט על ידי נשים במשלחת האמריקאית: קתי מייזור, רוזי צ'ייקין, גלוריה בייר, גלדיס רומיס.

ישראל קיסר התכבד בהדבקת מזוזה בכניסה לבנין הראשי. לאחר מכן הוסר הלוט מעל לוח הכבוד המוקדש לראשי פעילי האיגוד דוד דובינסקי, סול צ'ייקין ג'אי מייזור, אהרון סולומון, ולבנר טיפרס.

המכללה פועלת בשני מישורים: השכלה המקצועית והשכלה למבוגרים בכל הרמות כולל הכשרת מנהלי עבודה וטכנאים וכן קורסים של האוניברסיטה הפתוחה במקצועות מדעי המדינה עד לתואר ראשון ומסלול לנוער במסגרת חינוך קבוצות עבודה, וקורסים מקצועיים במכללה במחשבים, מעבדות לאלקטרוניקה ומחשבים וסדנה למיכנה תעשייתית.

שירות התעסוקה הזמין עשרות פועלים מלבנון לעבודה בגליל

מאת יוסי ליבוביץ סופר "דבר"

שירות התעסוקה בצפון פנה בימים אלה ליחידת הקישור של צה"ל בדרום־לבנון והזמין עשרות פועלים מרצועת הביטחון לעבודות בניין בגליל. סופר "דבר" מציין כי לפני שבועיים פוטרו אנשי פועלי הבניין היהודיים של סולל בונה בגליל העליון.

הפועלים שיגיעו מלבנון יצטרפו אל 950 פועלים מבינת ג'ביל, מרג' עיון, קליעה וחצבאיה אשר מועסקים כבר בעבודות בנין בגליל. מנהל שירות התעסוקה בצפון משה בן דב אמר בתגובה כי הפנייה ללבנונים נעשית כאשר ברור שישראלים אינם מוכנים לקבל את העבודות המוצעות.

יעקב מיילר, לשעבר מזכיר פועלי הבניין בגליל העליון, אומר בהקשר לכך: "עצוב מאוד שפועלי סולל בונה הגרים בקריית שמונה, בחצור ובצפת, הלכו הביתה אחרי עשרות שנים של עבודה קשה ולא הבעירו צמיגים. עכשיו לוקחים פועלים מדרום־לבנון כדי שיבנו את המדינה".

הפועלים מדרום לבנון מועסקים בישראל על פי הכללים הנהוגים במשק הישראלי, כגון הכנסות שכר מינימום ותנאים סוציאליים. הם מקבלים את כל משכורתם ללא ניכוי שאינם משלמים מסים לא בישראל ולא בלבנון.

• המכרזים להקמת תחנת השידור של קול אמריקה במקום בערבה, יפורסמו בתחילת נובמבר ואם לא יוגשו עירעורים בלתי צפויים, היא תתחיל לשדר כבר בשנת 1993, מסר אתמול מנכ"ל משרד התקשורת גדעון גוב, בעת ביקור בעמק.

כנס בי"ם על החייאת מרכזי ערים

מאת סופר "דבר" בירושלים

ירושלים תארח בשבוע הבא כנס בין־לאומי של ראשי ערים לנושא "החייאה מחדש של מרכזי ערים". בכנס ישתתפו 23 ראשי ערים מהארצות הברית, קנדה, יוון, הולנד, שוויץ וגרמניה.

בין אלו שהודיעו על בואם – ראשי הערים של אתונה, מדריד, סביליה, האג, אמסטרדם ואוסלו. משתתפי הכנס יסיירו בירושלים, יקיימו קבוצות דיון בהשתתפות מומחים ויתקבלו על־ידי נשיא המדינה.

תוקם ועדה משותפת כדי לסייע למפעלים במצוקה באיזור חיפה

מאת יוסף מיכלסקי סופר "דבר"

תוקם ועדה משותפת למשרד התעשייה והמסחר, הבנק לפיתוח התעשייה, חברת "מבני תעשיה" ומועצת פועלי חיפה, שתעבור תוך זמן קצר תוכנית לסייע למפעלים במצוקה, עודה בחידוש הציוד, סיוע בהכנתה של ימים לאזור חיפה ועוד – על כך הוחלט אתמול בפגישה שקיים שר התעשייה והמסחר אריאל שרון עם מזכיר מועצת פועלי חיפה משה ורסמן בבית מועצת הפועלים.

ורסמן העלה בפני השר את הנקודות הבאות:

• ב־10 השנים האחרונות לא הוקם שום מפעל תשתית בחיפה. מאידך בתקופה זו פוטרו כ־15,000 עובדים בגלל סגירת מפעלים, בריחת מפעלים מחוץ לחיפה וצמצום מחלקות;

• לפעול לזירוז הקמת החברה החדשה בעלת התשלובת הפטרוכימית בתחנת הכוח החדשה כדי להתגבר על מצוקת האבטלה בחיפה, שבה רשומים כ־5000 איש, כולל 1200 אקדמאים, כדורשי עבודה.

• להעניק מעמד של אינגר מועדף לישובים כמו טירת הכרמל, קריית ים, קריית אתא ותל חנן.

• למנוע את היבוא המתחרה בתוצרת המקומית, במיוחד מהמזרח הרחוק.

השר שרון אמר כי הוא מודע למצב התעסוקה הקשה בחיפה. אשר לבריחת מפעלים הבטיח לסייע לכל מפעל הנתקל בקשיים – ורוצה בגלל לעבור לעיירת פיתוח – כדי שישאר בחיפה. עוד אמר כי יגנו בצורה תקיפה נגד יבוא מתחרה, במיוחד מארצות בדרום־מזרח אסיה. כן הבטיח לבדוק מדוע נתקע הנושא של הקמת התשלובת הפטרוכימית.

אשר ל"רום כרמל" אמר שרון: "איננו יכולים לסייע למפעל בלי תוכנית הבראה וזו הוצגה בפנינו. יתרה מכך, הנהלת כלל סרבה להמציא חומר לרואה חשבון. מחר (היום) נחליט סופית אם יש עוד טעם בבדיקה זו".

בהתייחסות למשבר הפוקד את "סולתם" אמר: "אסור שמדינת ישראל תאבד מפעל כה חיוני. סולתם ומספנות ישראל הם מסוג מפעלי התשתית שאיננו יכולים להתקיים בלעדיהם. אני נגד הנטיה, שלצערי הולכת וגדלה כיום, לסגור מפעלים ברגע שנתקלים בקשיים."

כלב מאולף הניס שודד

(ע). – כלב מאולף הניס אתמול שודד אלמוני שניסה לחטוף ארנקה של תיירת ביפו העתיקה.

אשה קשישה טיילה עם כלבה בסמטאות יפו והבחינה בצעיר שהתנפל על התיירת. היא שחררה את הכלב שהתנפל על התוקף והניס אותו.

שופט נכח בביצוע חוקן

מאת אמיר רוזנבליט, סופר "דבר"

שופט השלום בבאר שבע יוסף רבי הורה שלשום לבצע טיפול חוקן לשטיפת קיבתו של עציר, לאחר שרופאים קבעו כי נשקפת סכנה לחייו. במהלך הטיפול, שבוצע בשעה 23.00 בנוכחות השופט ושוטר, נפלטו מגופו של העציר שלושה גרם של סם החשוד כהרואין.

הפרשה שהובילה להחלטתו של השופט החלה לפני ימים אחדים, במהלך פעילותה של מחלקת הבילוש בתחנת משטרת באר שבע לחיסול תחנת סמים בעיר, נעצר תושב העיר, כבן 30, המוכר היטב למשטרה. בחקירה התברר כי העצור בלע כמות של סמים. המשטרה עצרה אותו ל־48 שעות והציבה עליו שמירה הדוקה, עד אשר יעשה את צרכיו. אולם החשוד החל בשביתת רעב שנמשכה ארבעה ימים ובמהלכה גרם לעצמו להקיא כדי להימנע מעשיית צרכים.

שלשום הובא האיש בפני שופט השלום יוסף רבי, אשר האריך את מעצרו בעשרה ימים. רופא משטרתי שבדק אותו קבע כי נשקפת סכנה לחייו אם הסם הנמצא בגופו לא ייפלט החוצה לאלתר. על סמך הדיאגנוזה של הרופא, הובא העציר שוב בפני השופט, אשר התבקש לצוות על ביצוע חוקן לעציר. לאחר שבאת כוחו של העציר התנגדה לבקשה בטענה כי אין נשקפת סכנה לחייו, הוא הובא לבית החולים סורוקה בבאר שבע, שם אושרו ממצאיו של הרופא המשטרתי.

שלשום ב־23.00, הובא העציר זו הפעם השלישית באותו יום בפני השופט רבי. במהלך הדיון הודה העצור כי יש בגופו כמות מבוטלת של סמים. על סמך הממצאים שהובאו בפניו הורה השופט על ביצוע חוקן בעציר. הטיפול הרפואי בוצע כאמור עוד באותו הלילה בנוכחות השופט ושוטר והסם נפלט.

השופט ציווה להחזיר את החשוד למעצר והטיל איסור על פרסום שמו.

הודעה לנוסעים לאילת במוצ"ש 12.9.87 בחצות וחצי

זמני יציאת האוטובוסים בקו 394 מת"א לאילת ומאילת לת"א במוצאי שבת 12.9.87 בחצות וחצי, יהיו בשעה על פי השעון החדש.

בברכת נסיעה נעימה.

לחברינו פיפין ויעקב בן־שיטרית

איחולי מזל טוב להולדת

הנכד אדיר

בן לדינה ויצחק

בית "דבר"

לקו־אופ "צרכן" להנהלה ולצוות העובדים

מיטב הברכות עם חנוכת סופרמרקט מטולה

עטר

יבוא ושיווק מזון (מרינה)

תל־אביב, רח' פיזוטו 9, טל. 347241

האזינו הערב בקול ישראל (ברשת ב')

לראיון השבוע

עם מר אילן גבריאלי

ראש המועצה המקומית יקנעם עילית

ב"טור השבועי" אחרי השעה 7.30 בערב.

מראיין יואל רפל

הסתדרות הגימלאים בישראל

בשיתוף עם

האוניברסיטה הפתוחה

מודיעים על פתיחת הרשמה לתכנית השתלמות חדשה

לגימלאים לומדים

יתקיימו לימודים בנושאים הבאים:

תולדות עם ישראל
בעיות חברה ומשטר בישראל
מבוא לתולדות האמנות
פילוסופיה יוונית מהי?
אנגלית – שיחות

ערבית של אמצעי התקשורת
מבוא לדרכי האזנה
בריאות – הבחירה בידך
מבוא לפסיכולוגיה חברתית
תקשורת בעברית

הקורסים מבוססים על ספרי הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה.
הלימודים יתקיימו בת"א וברמת־גן אחת לשבוע בשעות הבוקר ו/או הערב.
בדבר פרטים נא לפנות בימים א'–ה' בין השעות 12–9 לפנה"צ לחיים סלמור או לרחל מירסקי בטלפון 03-263211 או לטלפון 03-422501

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע

י"ח אלול תשמ"ז – פרשת "כי תבוא"

זמני הדלקת נרות

ירושלים – 6.15	ירושלים – 7.27
תל־אביב – 6.33	תל־אביב – 7.29
חיפה – 6.26	חיפה – 7.29

רכוש ספר

מספרית

דבר

בצער רב אנו מודיעים על מותה בטרם עת של בתנו

יפעת בן־עמי

אבלים: ההורים עדינה ומאיר בן־עמי

האחים רעות ושלו

משפחות אלסקר ודיניי

וכל בית נוה־אור

הלוויה תתקיים היום יום שישי י"ז אלול תשמ"ז 11.9.87 בשעה 11.00 בקבוץ נוה־אור.

להברנו

ישעיהו (שושיק) פרי ומשפחתו

תנחומים

על מות

האם

המרכז החקלאי

לשכת המס מרחב חיפה והגליל המערבי

משתתפים אנו באבלו הכבד של

חברנו שמעון אבוטבול ומשפחתו

על מותה הפתאומי של

הרעיה והאם

ז'קלין ז"ל

הלוויה תצא היום, יום שישי, י"ז אלול תשמ"ז 11.9.87 בשעה 13.00 בצהרים, מבית המנוחה רח' מקור ברוך 18 קרית אתא.

ניחומינו למשפחה האבלה

ההנהלה והעובדים

למשפחת גינגולד

משתתפים בצערכם במות

ראובן ז"ל

ההנהלה והעובדים

משען

אנו משתתפים באבלם של המשפחה ושל הקיבוץ

על

שאול אריאלי ז"ל

כי איננו

לשעבר חבר הנהלת מוסדנו

בית המשביר המרכזי בע"מ

אנו מודיעים בצער על מות אמנו

מרי זליגמן

הלוויה תתקיים ביום א' 13.9.87 י"ט אלול תשמ"ז בשעה 14.30 בצהריים בבית העלמין של קרית שאול.

יושבים שבעה אצל שרה ברש, אריאל 3 גבעתיים (טל' 324078)

נעם, דוד ומוריס זליגמן

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של חברתנו

מרגלית מסד

הלוויה התקיימה אתמול יום ה' 10.9.87 ט"ז באלול תשמ"ז.

המשפחה

ובית מעין צבי

הדרג עצמו לדעת. משאל / עליזה ולך

צבא ההתגוננות לישראל

ביום רביעי, ערב ההחלטה בממשלה, שובץ הרמטכ"ל – באישור שר הביטחון – להופעה ב„מוקד". כיוון שבאותו שבוע שמע את דברי ראש הממשלה כי צה"ל צריך להתרחק מכל נושא הנתון במחלוקת ציבורית, הודיע דן שומרון לעורכי התוכנית שלא יתארח באולפנם

באריאל הכתים ראש ממשלת ישראל את צה"ל: „בעניין הציבורי על הלביא קרה משהו חריג בישראל. היתה השתתפות של גורם שלא משתתף אף פעם בוויכוחים ציבוריים. אני מתכוון לצה"ל. זו היתה חריגה בלתי נסבלת, זה היה משגה". כך אמר יצחק שמיר אל מול שומרון, לא הרמטכ"ל, אלא חבל הארץ שבו התכנסו בתחילת השבוע חברי מרכז „חירות". למחרת הבהיר שר הביטחון יצחק רבין, הרמטכ"ל־לשעבר, שהיה זה הוא, שר צבאות ישראל, שהורה לקציני צה"ל להשמיע את קולם, מפני שהמעורבים בסוגיה, פוליטיקאים בעיקר, לא היססו לדבר על הנרמית של מערכת הביטחון.

אילו הדיעה הפלונית הישראלית בכל פעם מי אינו מתראיין במישרין הזיקרתיים, היה הציבור למד, ואתו גם ברורה, שהרמטכ"ל ויתר על הערוץ האפקטיבי ביותר לפנות באמצעותו אל דעת הקהל. ביום ד', שלפני יום א' שבו נפלה ההחלטה בממשלה, היה רב־אלוף דן שומרון משובץ להופעה ב„מוקד". יומיים קודם לכן התארח ראש הממשלה בישיבה השבועית של המטכ"ל, ובה אמר שצה"ל צריך להתרחק מכל נושא הנתון במחלוקת ציבורית. הרמטכ"ל התייחס לדברי ראש הממשלה בכבוד הראוי ולא שבר לעצמו את הראש אם הם חלים גם על ראיון בטלוויזיה, שהיה מתמקד בעתידו של פרוייקט ה„לביא". הוא הודיע לעורכי „מוקד" שהוא חוזר בו מהסכמתו להתארח באולפנם. אין ספק ששום פוליטיקאי מקרב מצדדי המשך הפרוייקט, או ראשי התעשייה האווירית, הכפופים אף הם לשר הביטחון, לא היו מחמיצים את המירקע אילו הועמד לרשותם על סף ההצבעה הגורלית בממשלה.

את הפזמון על עירוב צה"ל בסוגיית ה„לביא", בווריאציה אחרת, השמיע שמיר כבר בישיבת שרי הליכוד בשבוע שעבר. „מאז קום המדינה ופירוק הפלמ"ח לא היה ניסיון כזה לערב את הצבא במחלוקת פוליטית", אמר ראש הממשלה בפורום המצומצם. הסנגור הדביק בעצמו את תווית הפוליטיזציה לוויכוח בין שרון לשומרון, מבטו על מרכז אריאל, המלים שמיר את התקפתו הופך את הצבא מטרה לחץ שילוח. קצינים בכירים במיל. הגיבו השבוע, על־פי פניית „דבר", על התקפתו של שמיר על צה"ל.

רב־אלוף (מיל.) צבי צור: „אם קציני צה"ל קיבלו אישור לומר את מה שאמרו, הם בסדר גמור. אם הם קיבלו אישור משר הביטחון, התקפה של ראש הממשלה היתה לא הוגנת".

רב־אלוף (מיל.) רפאל איתן: „דברי ראש הממשלה היו מוצדקים בהחלט. לדעתי, הצבא חרג מהמקובל. חוגים בכירים ביקרו בפומבי החלטות ממשלה. הרמטכ"ל מסתתר מאחורי ההגדרה 'חוגים בכירים' מפני שאין לו האומץ לעשות את זה בעצמו ומדברים בשמו. מגיע לו שיתוף על הראש, ואני חושב שהוא חשף בעירגות. לצבא אסור למתוח ביקורת בפומבי על החלטות ממשלה. לדרג ממונה אסור לבקר דרג נבחר. זה לא משנה איפה ראש הממשלה אמר את הדברים. ראש הממשלה מדבר איפה שהוא רוצה. הוא צריך לקבל רשות ממישהו?"

רב־אלוף (מיל.) מרדכי גור: „השעה שהיתה בעניין 'לביא' היתה שעה יסודית של ראש הממשלה בתהליך קבלת ההחלטות. לא היתה פה שום חריגה של הצבא. ראש הממשלה מאשים את הצבא בדבר לא נכון. נהוג הוא אצל ראש הממשלה הזה לברוח מאחריות ולהטיל את האשמה על מישהו אחר. בנושאים מהסוג הנדון היה נהוג בישראל, בממשלות רבות, שהשרים הנוגעים בעניין הם היושבים ודנים ומגבשים המלצה המובאת לאישור הממשלה. מדובר בראש הממשלה, בראש וראשונה, בשר הביטחון, בשר החוץ ובשר האוצר. זה צוות שמכסה את כל האינטרסים המרכזיים של המדינה. שום דיון כזה לא התקיים על־ידי שמיר. אני זוכר את הדיונים על שני מטוסים חשובים מאוד: אף־15 ואף־16. ההחלטה עליהם סוכמה בכעשרה דיונים אצל ראש הממשלה יצחק רבין, והצוות כלל, חוץ מראש הממשלה, את שר הביטחון שמעון פרס, את שר החוץ יגאל אלון ואת השר ישראל גלילי. זה היה צוות קבוע לדיונים בענייני ביטחון לאומי. כאשר הפורום הפוליטי מתנהג על־פי המתחייב מאחריותו וסמכותו, הצבא לא נקלע למצב כמו זה שהתהווה בסוגיית 'לביא'. אני חושב שפתחו יותר מדי אשנבים להופעות של אנשי צבא בתקשורת, בכלל, לא רק בנושא 'לביא'. לדעתי, מרגע שסוכמה במערכת הביטחון עמדה, יש מי שמייצג אותה, אלא שמי שמוותר על אחריות מוותר גם על סמכות. שלא לדבר על השערורייה שוועידת מפלגה מקבלת החלטה מחייבת בנושא כמו 'לביא'".

אלוף (מיל.) עזר ויצמן: „עדיין לא נשמע שראש ממשלה יעביר ביקורת על צה"ל, כלומר על הרמטכ"ל והפיקוד העליון, במפגן פוליטי של מפלגה פוליטית. גם בעבר הביע צה"ל את דעתו בנושאים שונים, כמו: כן 'מרכבה' או לא 'מרכבה', הרכב ומבנה חיל האוויר לעומת חילות אחרים, ועוד. בממשלה יושבים ארבעה אקס־מפקדים – ברלב, רבין, שרון ואני – ואנחנו יודעים איזה ויכוחים היו לצה"ל עם הדרג הפוליטי. הדרג הפוליטי הוא שהוציא הפעם את הוויכוח החוצה, ולכן שיפשפש הוא במעשיו. הדרג הפוליטי הזמין את צה"ל להביע את דעתו. האמירה של ראש הממשלה היא ערעור מעמדו של צה"ל. הבעיה לשלב שתוקדם מאוד של פיצול העם בנושאים פוליטיים".

אלוף (מיל.) שלמה להט: „צה"ל אינו צריך לעשות נפשות במערכת הפוליטית על רעיון כזה או אחר. עם זאת, צה"ל אינו יכול להיות צבא סטרילי, לשבת מהצד ולומר 'אנחנו לא מחווים דעה'. זה לא יכול להיות בחברה פתוחה, דמוקרטית, ומצומצמת כמו שלנו. קציני צה"ל לא הפעילו השפעה במדיר ולא קיבלו מישהו. ברגע שפנו אליו, גם אנשים מהמערכת הפוליטית, וביקשו את חוות־דעתו – הצבא היה צריך לומר אותה. אני סומך על הצבא ואני חושב שגם במקרה הזה הצבא שמר על פרופורציות. צה"ל צריך לגלות מעורבות בנושאים לאומיים הקשורים בתחום הבטחוני. גם אם אין מקום להתערבות צה"ל, יש מקום להשיפה".

אלוף (מיל.) מנחם מרון: „היתה חריגה של צה"ל. בבסיסית, הצבא צריך להימנע מתוך ויכוח פוליטי, כאשר הוא נהפך לפוליטי. הצבא צריך להיות שותף בתהליך קבלת ההחלטות, באמצעות גוף רשמי, בפורומים הסגורים המתאימים, ולא מן המנע שיופיע גם בצורה מבוקרת בפני הציבור. אבל כשמגזימים בכך, הדבר יכול להוביל לתופעות מסוכנות. לא מקובל עלי שהצבא יופיע בוויכוח פוליטי".

אלוף (מיל.) עמוס חורב: „קצינים התבטאו גם בעבר, בעד ונגד, בנושאים שונים, אף שבעבר לא דיברו בפומבי בנושא של מחקר ופיתוח, חוץ מאלה שרצו למכור את עיסתם. אלא שמי שגילגל את הנושא החוצה היה צריך להיות נאיבי אם לא ידע מראש שהוויכוח ייהפך לפוליטי. ראש הממשלה לא חסם את העניין ונוצר מצב שצה"ל היה עשוי למצוא את עצמו תחת לחץ של תכתיב. לא הייתי מקבל על עצמי להבריח את צה"ל לקבל תכתיב פוליטי. צה"ל מצא את עצמו במצב בלתי נסבל, ואי אפשר לתבוע ממנו אחריות ולא לתת לו סמכות לקבוע את סדר הקדימויות שלו. ראש הממשלה היה יכול להיות צודק באמירתו אילו המערכת היחידה שהתבטאה היתה צה"ל, אבל לא כך היה. את סיבוב ההתבטאויות לא התחילה מערכת הביטחון".

אלוף (מיל.) יוסף גבע: „את הכלל שמתערבים בנושא פוליטי קבע רמטכ"ל תחת שלטון הליכוד, וראש הממשלה מנחם בגין לא נגע בו אף שבית־המשפט העליון קבע שהוא שיקר. הכוונה לרמטכ"ל רפאל איתן, בעניין התצהיר שלו במשפט בעניין אלון־מורה. הכלל שאלוף צריך להביע דעה נקבע בוועדת כהן. הוועדה שחקרה את אירועי סברה ושתילה קבעה שאלוף יהושע שגיא לא אמר את דעתו במקום שנדרש לאומרה. קביעת בית־המשפט קיבלה תמיכה ביצועית על־ידי שר הביטחון אריאל שרון וראש הממשלה מנחם בגין".

אלוף־משנה (מיל.) מאיר פעיל: „כל מה שאמר שמיר הוא שטות וקשקוש אחד גדול. באופן עקרוני הצבא חייב, זו חובתו, להשתתף בתהליכי קבלת ההחלטות של הדרג הפוליטי. בכל שתהליכי־קבלת ההחלטות מגיעים גם לציבור, חובתו של הצבא להגיע בדרך תרבותית ומקצועית לידיעת הציבור. הצבא יכול להציג גם אלטרנטיבות כל עוד אין החלטות. התערבותו של הצבא היא חיונית. הטיעון של שמיר הוא טיעון דמגוגי, ולא במקרה הוא בחר לומר את הדברים בכינוס של מה שנקרא מרכז 'חירות'. יש אצלנו לא מעט דוגמאות שרמטכ"ל התערב בנושאים פוליטיים, שתאמו את העמדות של שמיר ולכן הוא שתק ככבש. היו גם יותר מדי מקרים שהנהגה פוליטית החליטה על רכישת אמצעי־לחימה בלי להביא את הדבר לידיעת הצבא, ובהרבה מקרים הביאה ההחלטה נזק ובזבוז כספים לשמר".

שף הקודר

עולים לרגל

הסיפורים שבאים משם משאירים רושם ש„שריינר" זה פורום נהדר ויש סיבה להצטער שההדלפות משם לא איייי. דוגמה: ב„שריינר" האחרון (יום רביעי, השבוע) מנתחים את משבר התעשייה האווירית, אי־פרופו „לביא", ענייני מהומות ופיטורים וכל השאר. „לא מספיק שהליכוד הביא את התעשייה למשבר הזה", אומר שר בכיר, הכי־בכיר, „עכשיו הם גם מתסיסים את העובדים", אמר בהכללה. שר אחר עושה קונקרטיזציה של הכללה: „בתסיסה" אמר, „רואים טביעת אצבע של השר אריאל שרון". שר ג': „את האצבע, את היד? את כל הרגל שלו רואים".

הבריחה הגדולה

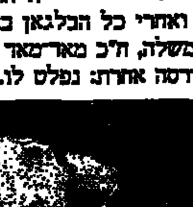

שבוע שלם פוליטיקאים ותקשורת ומי לא מתעסקים עם הביצה שיצחק שמיר הטיל על צה"ל, כאילו צה"ל חרג ושנה כשכאילו התערב בעניין „לביא", ואחרי כל הבלגאן בא מקורב אל ראש הממשלה, ח"כ מאר־מאד מקורב אליו, ומציע גירסה אחרת: נפלט לו. כלומר, האמת היא (ויופי של סיפורים אלה המתחילים ב„האמת היא") שראש הממשלה בכלל לא התכוון לרדת על צה"ל. „זה ברח לי", אמר ראש הממשלה למקורבו שרק וסיפר ולא לכל החברה. למקורב יש גם הוכחה שמדובר בפלט: עובדה שראש הממשלה תפס בזמן שמי שחרג הוא ראש הממשלה בעצמו, ולכן לא שכח, בנאום אחר, להביע אמון בצה"ל ואפילו דברי הערכה להשמיע, וגם עם דן שומרון – איזה יופי – נפגש. ועכשיו תחשבו על מה שיכול להפלט ליצחק שמיר אם תעמוד בפניו בעיה קצת יותר גדולה מאשר איך לתמרן את מרכז תנועת ה„חירות" שלא ידון בבעיות פנימיות.

סיפור באוויר

אפילו שהשבוע תפסו את השר אברהם שריר על חם, בארץ, „פורום שרי הליכוד" לא התכנס השבוע, ולא מפני שלא היתה עבודה. הפורום לא התכנס כי החבר'ה אינם. נסעו בענייני משרדם כמובן. משה נסים נסע, יצחק מודעי נסע, משה קצב נסע, דוד לוי נסע, חיים קורפו נסע. מוכרחים להספיק לפני החגים. שמיר היה יכול לו רצה להתנחם בזרועות שרון, אבל היתה הנחה שבאריאל הספיק לו השבוע, וארנס הרי כבר לא שר, הגרעין פת – שר בלי תיק – אמנם יושב עכשיו על חמישה תיקי החלפות, אבל זה גרעין פת, ובשביל פורום צריך קוורום, ולא היה.

הולך לכסף

אי־פרופו „הילטון", אי־פרופו סר־ריל שטיין מלונאי אנגלי שלא התעצל השבוע ומעכשיו יוכל לגור בכל הילטון כי המלון שלו, נזכרנו ב„מסעות בנימין" והכף תבינו. ב„הילטון" לונדון יש קאזינו „רגדורי" וכלונדון יש קאזינו „פאלם בייץ'" ומי הימרו שם לפני שבועיים אם לא ח"כ בנימין (פואד) בן־אליעזר והחילומן משה שניצר. הבשורה הטובה בסיפור היא ששניהם, כל אחד לחוד, הרוויחו. הבשורה הטובה השניה היא שלשטיין נשאר די כסף לקנות את הרשת.

ח"כ בנימין בן־אליעזר. מרוויח

הרבי אמר

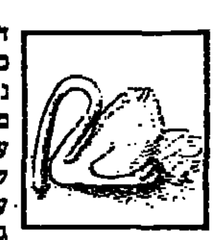

דוד רזניק, ארכיטקט, תיכנן ובנה את האוניברסיטה המורמונית על הר הצופים שכל רואיה גמרו עליה את ההלל. גם ח"כ אברהם שפירא חשב שרזניק מתכנן יפה. עובדה. שפירא הזמין אצל רזניק תוכנית לבית שיבנה, בשעה טובה, בשכונת רחביה בירושלים, ברחוב אברבנאל. רזניק, לא קשה להאמין, לא התעצב בגלל הצעת העבודה, ותיכנן. התיכנון עשה לו כנפיים, עד לרבי מגור הגיע. הרבי מגור – מתנגד פעיל לאוניברסיטה המורמונית – הורה לאנשי „האגודה" לנתק מגע, לא לעבוד עם דוד רזניק. הלך שפירא אצל רזניק והודיע לו שאין לו היתר לעבוד איתו. מה יהיה? שפירא רוצה את רזניק, שפירא מחכה. אולי יקרה בינתיים משהו טוב כמו בסיפור על הפריץ.

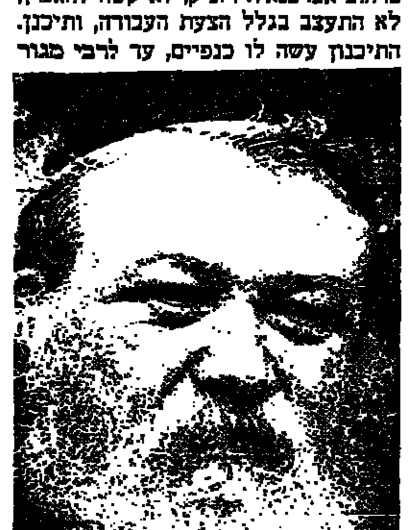

ח"כ שפירא. בית ההומות

בחירת מוסדות

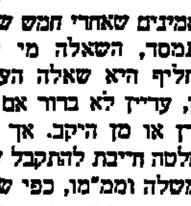

כמעט היום לפני חמש שנים, על־פי דו"ח ועדת כהן, מונה לראשות המוסד משנהו של יצחק חופי, ה„ראש" לשעבר. כיוון שיש אנשים המאמינים שאחרי חמש שנים מגיע גם להם להתמסר, השאלה מי יחליף את ההוא שהחליף היא שאלה העומדת על הפרק. ובכן, עדיין לא ברור אם המועמד יבוא מן הגורן או מן היקב. אך כבר מזכירים כי ההחלטה חייבת להתקבל על דעתו של ראש הממשלה וממ"מו, כפי שאומר עזר ויצמן. מצד אחד נשמעת הערכה מפוכחת כי ההחלטה תדחה עד אחרי הבחירות לכנסת, אלא אם חלילה יתפרסם בינתיים עוד איזה דו"ח של עוד איזו ועדה.

שרי ליכוד. נסעו בענייני משרדים

ש. אבק

קול ה„לביא" וידי השטחים / אמיר אורן

שמיר ושומרון, משל ונמשל

התקפת הליכוד על צה"ל לא נבעה מתיסכול שמיר על החלטת ה„לביא" או מניסיון לפייס את ארנס, אלא כדי לנטרל המלצות צפויות של המטכ"ל לקראת הסדר מדיני

יצחק שמיר ניסה השבוע להנחית מהלומת־מנע על צה"ל. ה„לביא" היה רק תירוץ זמין. היעד האמיתי היה התהליך המדיני.

שמיר אינו קברניט מדיני־בטחוני רציני. לא ניכר כל נסיון מצידו לתרגם את השקפת עולמו לתפיסת בטחון. לפני שבע שנים, לאחר התפטרות שר הבטחון עזר ויצמן, דחה שר החוץ דאז שמיר את הצעת ראש הממשלה מנחם בגין לקבל את תיק הבטחון. בכך, אכן, הוכיח כי הוא מיטיב להכיר לא רק את בגין, אלא גם את עצמו, אך גם מאז לא התאמץ להעמיק בתחום החשוב ביותר שבאחריות הממשלה ומנהיגה. אין סיבה להניח שמשהו השתנה בגישתו ובדגשיו של מי שאטימותו ודחייתו מפיקה אמיתי על ענייני בטחון בלטו בפרשת סברה ושתילה, הסגת צה"ל מלבנון והשב"כ, כמו גם בהתנגדותו מטיפול בבעיות מבניות בגורמי קהיליית המודיעין הכפופים לו במישרין.

כל תורתו של שמיר מקופלת בעקרון פלשתינאי אחד: „צמוד", הצמדות לקרקע והחזקת מעמד. הציונות של גלעדי משנות ה־40 וגלילי משנות ה־70 הוא מתכנן לנוקשות ולהתפרות, המובילות לספיגת מכות מיותרות. כמו הליכוד כולו, שמיר טיפס בפוליטיקה בעקבות מלחמת יום הכיפורים. פעילותו מאז התנגדותו להסכם השלום עם מצרים מרמזות כי אילו היה ראש־הממשלה בכך לפני 15 שנה, היו נסיבות המלחמה ההיא נותרות בעינן ואף ביותר־שאת. משום האמירה המאיימת, שבין שאיפה לעומק אסטרטגי לבין האשמה בקצה השטח שקיומו כויין יכול לספקם.

ראש המטה הכללי של צה"ל, כפי שיודע שמיר, הוא יועצה הבכיר של הממשלה לענייני צבא. אין הוא בבחינת יותר ומוותר בכיסוי הצבאי – ארבעה מעשרות שרי הקבינט בממשלת שמיר־פרס היו אלופים ומעלה במטכ"ל מלחמת ששת הימים – אך אין מוסמך ממנו להצגת עמדתו הנוכחית, המעודכנת, של צה"ל. הממשלה אינה חייבת לשתפו בדיוניה: היא יכולה, אם רצונה בכך, להסתפק בדיווחו של שר הבטחון על עמדת הרמטכ"ל. זכותו של הרמטכ"ל להשמיע, זכותה של ממשלה אחראית, דמוקרטית, שלא להישמע. אין היא זכאית לחתום את שפתיו בנושאים שבהם מוגדרת אחריותו, בכלל זה בחוק־היסוד שמכוחו הוא הדרג הפיקודי העליון בצה"ל.

בעולם היהודי מגדירות, לאומות לאסטרטגיה לבטחון לצבא, ראוי להבחין בין הבטים מקצועיים לבין שאלות מערכתיות של החברה, מיגוריה ומוסדותיה. ברור שאסור לצבא להתערב בסוגיית מיקום קדימויותיה של המדינה, למשל העדפת רווחה וצמיחה על התעצמות צבאית. ברור גם שמותר לצבא להתערב בסוגיית המיקום הפנימי של הקדימויות הצבאיות בבניין הכוח כמו גם בפריסתו ובהפעלתו, כדי שלפני מחליטי הדרג המדיני יובאו מוצרי עבודת המטה של המקצוענים הצבאיים. המחליטים רשאים, כמובן, שלא לבקש מהמטכ"ל המלצות בצד הנתונים, או לעיין בהמלצות ולהכריע בכל זאת אחרת. כאשר תומכת הממשלה בהחלטת שר הבטחון לפרק את הפלמ"ח או לכונן מפקדת חילות־שדה, היא פועלת בשם הכלל שאין הצבא קובע לעצמו את אירגונו, אך אין בכלל זה סעיף קטן הגוזר על הצבא אלם.

גם בניהול מלחמה, בקביעת מטרותיה ובניצול תוצאותיה ראויים המפקדים לשימוע אם כי לא בהכרח לביצוע. הפוליטיקאים משתמשים בהם לפי נוחותם. לא זכור ששמיר או עמיתיו אסרו על המטכ"ל מלחמת לבנון להביע דעה מבצעית במחלוקת הפוליטית על המלחמה. לעומת זאת, זכורה גאולה כהן, שבמערכת פינוי ימית הודיעה כי „הרמטכ"ל איתנו" ומאז אינה מצליחה להיפטר ממנו. אסור לקצינים להשתתף באירועים פוליטיים (שתולנות הרמטכ"ל דיין בתוכניי מפא"י נגד נסיגה מסיני ב־1957 היתה פסולה) אך לעתים הם עושים זאת בתוך פיהם של הפוליטיקאים, כמו בעת שבגין הבהיל את חאפז אסד באסיפות־בחירות בשמותיהם של רפול ויאנוש.

מגוחך לצפות מפוליטיקאי לעקיבות. מה שאמר אתמול תאם את צרכיו אתמול: מחר ישתנו הצרכים ויאמר ההיפך. הרמטכ"ל קודש כשדעתו המקצועית השקולה זהה לכוונות הפוליטיות וטמא כשיש חשש כי דעתו שונה. מאחר שהפוליטיקאי הישראלי אינו מנהיג הבטוח בכוחו לשכנע בצידקתו, כל תשומה מקצועית נוגדת מפריעה לו. הפתרון, בכוונתו, הוא לשלוט באיזום התקנים המקצועיים, או לנסות לסתום פיות.

בצד להם, נפטרו הפוליטיקאים ממפכ"ל המשטרה הרצל ספיר ומהיועץ המשפטי יצחק זמיר. רמטכ"לים הזהירו אותם, עד כה. השאלה, לכל היי, היתה אם יעזו שרי הבטחון להודיע לרמט־ ם כי דגם רבין־ברלב אינו מחייב וכי כהונתם מסתיימת לאחר שלוש שנים: התשובה, ממוטה גור ועד משה לוי, היתה שלילית.

בעת ניצב שמיר מול שר בטחון שלא רק פשט מדי רמטכ"ל מוערך ומבצע, מפקדם האמור של ברלב, ויצמן ושרון, אלא גם אינו חבר מפלגתו של ראש־הממשלה ואינו קשור בו פוליטית. בכל תפקידיו הבכירים שינן יצחק רבין עד לעייפה את פתיחותו להתבטאות הדרג הצבאי, כשותפו של הדרג המדיני לאחריות אם גם לא לסמכות. אילו היה רפול הרמטכ"ל אצל שר הבטחון רבין, ניחא, אבל הרמטכ"ל הוא דן שומרון – והצירוף זה מדאיג שמיר.

היעד הוא ערעור אמינותו של צה"ל בציבור כיועץ מקצועי ושיכנוע האלופים כי מוטב להם לשתוק, אם חפצי־קידום הם

שומרון לא הסתיר מעולם את השקפותיו, עוד כשהיה אלוף־בפיקוד וידע שהתבטאויותיו הגלויות מסכנות את קידומו. כרמטכ"ל, שדבר הוא דבר צה"ל כולו, הוא זהיר יותר רק בפומביות הישירה והעקיפה של הערותיו. אף שלכל רמטכ"ל מצדיע הצבא ומציית, הצליח שומרון לחזק את מעמדו האישי בקצונה הבכירה בכוונותו להשקיע בה הרבה, אולי גם את רמטכ"לותו, במאבק להחלפת ה„לביא" במרחב־התמרון הכספי שיאפשר בניית צה"ל תכליתי ומשוכלל יותר. מכוונת בעבודה בקרב האלופים, גם אם בבסיסית „בין נשאר דן", ההבדל בין אלוף שומרון של ספטמבר 1986 לבין רב־אלוף שומרון של ספטמבר 1987 הוא עצום.

עם המלצותיו המקצועיות של רמטכ"ל כזה, ביוקרה מתמדת ואף בהודעת לצה"ל המתאושש, יתקשה שמיר להתמודד בזירה הציבורית. השיטה, משום כך, היא לכרסם כבר עתה בדימוי המקצועי, להטיל ספק בקביעותיו, בהמלצות ולהכשיר את הקרקע להרתעת המטכ"ל מתשומה בוויכוח עתידי ולערעור אמינותו אם לא יודעו. המזימה היא על עתיד השטחים, כי הנה ימים באים ויעיבב היריד ההכרעה, לקראת ועידה בינלאומית או תפנית אחרת בתהליך המדיני.

דעתו הפרטית של רמטכ"ל על ישראל והשטחים אינה שווה יותר מזו של כל אזרח אחר. משום תפקידו, רע אם הוא בוטה לדעה זו במדיו ורע שבעתיים אם הוא עושה זאת כדי להועיל לאדוניו הפוליטיקאים ואף נגד בקראה השפיטה העליונה, כמו רפול בבג"ץ אלון־מורה. לעומת זאת, דעתו המקצועית של הרמטכ"ל על המשמעויות הצבאיות של הצבעים מדיניים שונים – הסדרים אלה ואחרים ושמירת המצב הקיים – שווה הרבה.

לו נשאר תיק הבטחון בידי אריאל שרון ב־1983, יתכן מאד שהיה מכנה את שומרון או את אהוד ברק לרמטכ"ל, כקבלני־ביצוע שתפיסתם בשאלת בניין צה"ל מקובלת עליו. בעידן בגין־שרון־שמיר לא היה צורך של הסדר בגבול המזרחי מגיע לכדי דיון בפועל, אף שבעקבות הפרק הפלשתינאי בהסכמי קמפ דייוויד נערך פיקוד המרכז להסגת כוחותיו לכמה מיקבצים מרוכזים בגדה המערבית. מדיניות השלום של שמעון פרס, בשיתופית עם רבין, יצרה מצב אחר. בכל שבוע, אולי לאחר פגישות פרס וג'ורג' שולץ עם אדוארד שווארדנדזה, אולי לאחר פיסגת רייגן־גורבצ'וב, עשוי הקפאון להפסיק, וישראל תימצא בתהליך קרתני. אז יוכל שר הבטחון לבקש מהרמטכ"ל חוות־דעת מנומקת על משמעויות הסדרי־ביטחון עם ישות ירדנית־פלשתינאית מסוימת.

מטכ"ל, שבראשו שומרון עם סגנו ברק ושאלוף פיקוד המרכז בו הוא עמרם מיצנע, לא יספק חוות־דעת המתריעה מפני סיום הכיבוש והחזרת הריבונות לנכבש. לא מופרך להניח שחוות־דעת תרגיש את הצורך במניעת הגעתן של עוצבות־שריון ירדניות ואחרות (לפי „יו. אס. ניוז", מוכן מימשל רייגן למכור לירדן מאות מובילי־טנקים שיגבירו את ניידותה האסטרטגית) אף לקירבת הנהר ממזרח, שלא לדבר על צליחתו מערבה. דגם החיץ, הפירוז והדילול בסיני, שבין המשתתפים בעיצובו היה גם אלוף פיקוד הדרום שומרון, יועתק במקורב לשתי גדות הירדן, בשינויים המתחייבים מאופיו המאוכלס של השטח ומשיקולי בטחון פנים בו. שמיר, שרון, ארנס וחבריהם לא יוכלו לנופף בחוות־דעת זו ולהוכיח באמצעותה כי בהסדר המדיני טמונה סכנה צבאית לישראל.

יעד־העל של שמיר הוא ניטרול המטכ"ל הנוכחי כמשפיע ציבורית, בהתפרסם חוות־דעתו (אם גם לא ביוזמת שומרון) בלהט המחלוקת. יעד מישני היא דיכוי מחויבותו של צה"ל – הריבון בשטח הכבוש והאחראי בו כלפי החוק הבינלאומי לאכיפת סדר ולהבטחת שלום התושבים – לפעול נגד מתנ... בקרב המתנחלים. אם תוצג ההפרעות בסוגיה פוליטית, הרי צה"ל לפי תקדים ה„לביא" מנוע מלהתערב בה, או לחילופין יעשה זאת כצבא־בעדך ולא כצבא־העם.

קו פתלתל מוביל כימית דרך בהתנחלות השטחים להתנחלויות הנערכות לסיכול הסדר מדיני. בדרכו, חולף הקו בלה, עם למרו בפגיני התעשייה האווירית כי גם קודפות הליכוד בבלמח והחוקתו בראשות הממשלה לא יפריעו לו להתסים ולהסדיר נגד ביצוע החלטות מוסמכות. החוד האלים של מאבק עובדי ה„לביא", „הנאר אבי־בוס", הוא גוף אבונים של התעשייה האווירית – מכור וקנאי למסרותיו, קיצוני ונוקשה באמצעיו, עד כדי דיבורים על „הכנת בקבוקי מולוטוב". אם תחליט ממשלת ישראל על הסדר מדיני ובמסגרתו פינוי ההתנחלויות או השארתן לריבונות זרה, יוכלו המתנחלים להגדיל את עלות הנידת הפרוייקט בעידוד הליכוד.

באמצעות שלושה עוזרים עיקריים – הרמטכ"ל, מנכ"ל המשרד ומתאם הפעולות – שר הבטחון הוא שר הצבא, שר התעשיות הבטחוניות ושר השטחים. בהבט הראשון, נשען רבין בהלכה על שומרון והאלופים המרכזיים במטכ"ל. בהבט השני, נבנע מהוצאות עוצמתו לפועל, במינויים ובהקצאות. בשלישי, עם תיאום הפעולות והמינהל האזרחי הם מובילי ההידברות היומיומית עם תושבי השטחים ולהגעשה עם הקהילה הפלסטינאית והירדנית בכללה, היינת בניהוד השגחת רבין על המתאם שמואל גורן, לבל יכה את המכוסלת לכיוונם של שרון־ארנס. תמיכת רבין בגישת שומרון־מיצנע חשובה שבעתיים לאחר הצלחתם החלקית של המתנחלים לקפל את מיצנע ולכסיגיע בועד ביתו של יורש לתא"ל אפרים סנה. גם ראשו הבא של המינהל האזרחי בגדה צריך להיות פתוח לדקויות היחסים עם הערבים ומקובל על בני־ביתו ועל שולחיו גם יחד, עמר־דיבמרים ולא נציב עליון או שוטר צבאי.

הקו הפתלתל המוביל מפינוי ימית להתחרת השטחים ולעידוד ההתנחלויות להפר מרות עצר להעלות נוטעים בתחנת התעשייה האווירית, שם היו השבוע מי שדיברו על „הכנת בקבוקי מולוטוב"

אם יניח רבין לשמיר ולארנס להתערב במינויים בשטחים, במיצרון או באמצעות גורן, יתעודדו במקום שבו נכשל שרון בנסותו למנוע את מינוי מיצנע. מכאן ואילך יקבע הליכוד תקן חדש, שלפיו פסולים לתפקידי מפתח ומעל לכל לרמטכ"לות אלופים המזוהים עם גישה מתונה. ברוגד שמכנו יצבחו רמטכ"לים בעשור הקרוב אין אבנם קצינים שנבראו בצלמם הרעיוני של שמיר הזבי. אבל המסר יחלחל וירתיע: מי שירצה להשתבר במערכת, ינהג כשמיר ולא כשומרון. וזה המאבק האמיתי של מי שרוצה להמסיר ולבטל ושה„לביא" הוא לו משל בלבד.

هكذا من الاصل

לאחד שורות ולסגור רווחים / יצחק בן־נר

מצב חירום

צריך לאיים ביריקה חוזרת בפרצופו של עזר ויצמן אם יעז לאשר שהחליף שררים עם ערפאת...

מה צריך לעשות, ומיד, כדי לאתר את הנגע ולמנוע את התפשטות המגיפה הזאת? מה ייעשה לפני שבישראל יתחילו תמימים ובורים להאמין שיאסר ערפאת אכן מהרהר תשובה, חו"ח, והוא מוכן ברצינות להידבר עם ישראל, רחמנא־ליצלן, על הסדר שלום?

● צריך לגייס כוחות מוגברים של משטרה ומג"ב, שיקיפו את משרדי רה"מ ושר החוץ, כדי למנוע בכל האמצעים החוקיים מח"כ צ'ארלי ביטון מלפרוץ פנימה ולמסור את השדר מראש אש"ף לשמיר ולפרס.

● צריך לקרוא לעם, בשידור מיוחד, שלא יתפתה לחיוכיו של הרוצח, לחיבוקיו של הטרוריסט ולהבטחותיו של המנוול הזה.

● צריך לקרוא למושב־חירום של הכנסת, כדי שתחליט ברוב מוחץ שלא מדברים עם אש"ף ולא מדברים עם ערפאת, כי ערפאת הוא ערפאת ואש"ף הוא אש"ף וטרור הוא טרור וכל מטרתם היא להשמיד את ישראל, אז שיעשו לנו טובה ויתרכזו במטרתם האמיתית ולא יבלבלו לנו את המוח. וזה לא עושה עלינו שום רושם שהם מכירים להם פתאום, כשנוח להם, בהחלטות מועצת הבטחון 242 ו־338. וזה לא יעצור אותנו ללחום באש"ף ובטרור ובערפאת, עד שנחסל אותם לגמרי, או עד להתגשמות חלום השלום.

● צריך לקבוע בחוק שלא רק מי שמקיים קשר עם אש"ף יהיה בר־ענישה – אלא שגם קיומן של תנועות כ„שלום עכשיו" תיאסר, אם ידבר בשבחן מישהו המוגדר כאויב.

● צריך לאיים ביריקה חוזרת בפרצופו של השר עיזר וייצמן אם יעז לאשר שהחליף שררים עם ערפאת, או אם יתבטא שעכשיו הוא מוכן להיפגש עם ראש אש"ף לאחר שזה כביכול, „הכיר" בזכות קיומה של ישראל. כי מי שמוכן להידבר עם אויב כזה, כמוהו כמוכן למכור את אמו, אחותו ומדינתו.

● צריך להתייחס לסכנה הצפויה במלוא הרצינות. לאחד שורות. לסגור רווחים. לגשר על פערים. לשכוח מאבקים פנימיים קטנים. אז לא יקצר טבע העבודה, בינתיים, ולא יזקנו לעת־עתה פרטים בירושלים, בערב־שבת. העיקר שנהיה כולנו יחד בעת מבחן. העיקר שנקים ישובים רבים כחול בארץ ישראל הגדולה, נחלת אבות ונחדש את פרוייקט ה„לביא" ותהא זו תשובתנו המאוחדת והאמיצה לכל אויבינו. הם יכולים לנפנף מולנו באיומי שלום הרמיה שלהם ככל שירצו. אנחנו נישא מולם בגאון את נס השלום האמיתי שלנו, שבו נרבוק עד שיבוא השלום המיוחל, יעלה כמה שיעלה, ונקרא לכל שכנינו (ולא כולל אויבים) לפתוח בשיחות שלום אתנו (ולא כולל ועידות בינלאומיות) ללא דיחוי וללא תנאים מוקדמים. אמן.

חולשת פרס ורבין / חגי אשר

ומה עם המפטרים?

צריך לפטר את המפטרים לפני שתינתן להם הרשות לפטר את כל אותם עובדים שהתעשייה האווירית אולי תזדקק להם מאד תחת הנהלה אחרת, יעילה יותר

במקום להתחיל בפיטוריהם של עובדי ההנדסה והייצור בתעשיה האווירית צריך להתחיל בפיטוריהם של חברי ההנהלה ושל הממונים עליהם. שמענו וקראנו שהמפעל יימצא בפשיטת רגל אם הפיטורים יידחו. אם חברי ההנהלה, וכל מי שהיה שותף להחלטותיהם בעבר ובהווה, הצליחו במוכשתם להביא את המפעל למצב של פשיטת רגל הם צריכים ללכת קודם כל בעצמם, לפני שהם מוליכים אחרים. גם בגלל תנאי השכר המנופחים מעבר לכל מידה שהעובדים דרשו בלי הצדקה וההנהלה נתנה להם בלי אחריות. לא העובדים ניפחו את תעסוקת היתר והאבטלה הסמוייה במפעל הענקי הזה. הם אמנם דרשו וקיבלו, אבל ההנהלה היא שנתנה. עכשיו הם „אוכלים אותה". אולי לא מאוחר לקצץ עכשיו בניפוח המיותר הזה ולהשוות את תנאי השכר לממוצע המקובל בתעשיות הדומות? ואם אין מנוס מפיטורים צריך להתחיל במנהלים. משה קרת, מוטי הוד וגם יצחק עברי וכל היתר – צריכים לתת דוגמה אישית ולהתפטר. זה לא רק עניין מוסרי. זו גם שאלה של התייעלות לעתיד. מי ערב לנו שפושטי הרגל לא יפשטו שוב את הרגל? לא רק המפוטרים צריכים להיות הקורבן של מה שקרה בתעשיה האווירית. גם המפטרים. וגם אלה שמינו את המפטרים. צריך להעמיד סימן שאלה על מה שהם אומרים.

בינתיים יש עדיין סימני שאלה רבים לגבי העתיד. בינתיים נמשך מירוץ המכשולים של פרסומים סותרים על תקציבים ועלויות ועל מספרי מפוטרים. רק כאשר יחזור שר האוצר משה נסים לארץ אפשר יהיה לדעת דברים ברורים ומחייבים, מה האמריקאים מוכנים להציע לנו מייד וכעבור כמה זמן, בתחומי המחקר והפיתוח והתעסוקה בתעשייה האווירית. שר הבטחון יצחק רבין עורך בירורים בנושאים דומים בביקורו השבוע בגרמניה. משרד הבטחון וצה"ל צריכים עדיין לסיים את תוכניותיהם לגבי מה שנקרא „חלופות צה"ל". בינתיים קראנו שראש מינהל ההרכשה במשרד הבטחון, אברהם אורן, עומד בראש הצוות העוסק בהכנת תוכנית הפצת חלופות צה"ל לתעשיות הבטחוניות. צוות נוסף, בראשותו של ראש מינהל תוכנית ה„לביא", תת־אלוף (מיל') מנחם עיני, בוחן את האפשרויות השונות לניוד עובדים בין התעשיות הבטחוניות השונות.

מכיוון שהחלטת הממשלה כבר נשכחה לגמרי, כאילו התקבלה לפני המבול, יש טעם לרענן את הזיכרון לגביה. גם את זכרונם של שר הבטחון, שהוא הממונה הישיר על ביצועה, ושל ממלא מקום ראש הממשלה שהציע אותה ושל שר האוצר שתמך בה וגם של ראש הממשלה האחראי על ביצועה בתוקף תפקידו. וכך נאמר בה: „משרד הבטחון יפעל להבטחת קיום כושרה הטכנולוגי והיצרני של התעשיה האווירית בתחומי המחקר, הפיתוח, הייצור וההשבחה של כלי טיס ואמצעי לחימה". האם מתכוונים לעשות משהו בעניין זה, או שזו הגדרה שנועדה להיזרק לסל. ובהמשך: „אם כי הדגם הנוכחי של ה„לביא" לא יבוצע בייצור, יימשך פיתוח הטכנולוגיה של כלי הטיס של הדור הבא. לשם כך יקצה משרד הבטחון ממסגרת תקציב הבטחון הקיים סכום של 100 מיליון דולר בשנה, שחלקו יושקע בפיתוח מערכות טיס וחלקו בחלופות צה"ל בתחומים הרלוונטיים". כנ"ל.

על שתי פיסקות אלה בהחלטת הממשלה שמענו הערות מזלזלות של הנהלת התעשיה האווירית ואחרים לגבי אל שווימר, שעמד מאחוריהן. עם כל הכבוד למשה קרת ולמוטי הוד ולדומיהם בהנהלה ובמשרד הבטחון יש להם עדיין מה ללמוד מאל שווימר, שהקים את התעשיה האווירית וניהל אותה לפניהם. ויש לו הרבה הצעות בסעיפים אלה, שיזמינו אותו אליהם, בלי בושה, וילמדו ממנו מה שהם אינם יודעים. גם שמעון פרס חייב להתערב ולהסביר מה פירושה של החלטת הממשלה ומה משמעותה לגבי גרזן הפיטורים שהם הזדרזו להניף אותו בטרם עת. ואולי כדאי שהוא עצמו ייסע לארצות הברית וינסה לברר את האפשרויות השונות שאליהן מתייחסת החלטת הממשלה. מי שעמדו להיות מפוטרים בלאו הכי בלי כל קשר לביטול ה„לביא" – שיפוטרו. לגבי כל היתר בא להמתין וללמוד את העניין ליסודו לפני שמפטרים אותם.

הטענה שמשמיעים אנשי ההנהלה בעד הפיטורים ההמוניים המיידיים היא שאין למפעל כסף לשלם לעובדים את משכורותיהם. וזאת, למרות שכבר הועבר אליהם הסכום של 90 מיליון דולר להשלמת תקציבם. ולמרות שהממשלה החליטה שהיקף המימון הכולל לתעשיה האווירית לשנה זאת לא יפחת מן המוקצה להם בתקציב השקלי. ולמרות שהוחלט, כאמור, להקצות להם מתקציב הבטחון הקיים סכום נוסף של 100 מיליון דולר בשנה. ולמרות סעיפים נוספים בהחלטת הממשלה, שעדיין טעונים בדיקה, אבל יש בהם סיכוי לתעסוקה חלופית בתעשיה האווירית. עכשיו מתברר שיש גם הצעות אחרות לגבי עתיד האב־טיפוס של ה„לביא" ושילובו בתוכניות פיתוח אמריקאיות. וגם הצעות אלה מעוגנות בהחלטת הממשלה. אם למרות כל הדברים האלה „נגמר המזומן" להנהלת התעשיה האווירית, פירוש הדבר שזוהי, כאמור, הנהלה פושטת רגל וצריך לכן להחליף אותה מייד. צריך לפטר את המפטרים לפני שתינתן להם הרשות לפטר את כל אותם העובדים שהתעשייה האווירית אולי תזדקק להם מאד בעתיד הקרוב, תחת הנהלה אחרת יעילה יותר.

ואם שר הבטחון יצחק רבין, שהוא השר הממונה עליהם, אינו מסוגל לעצור ולדחות את הפיטורים ההמוניים והמיידיים הללו – הוא חייב לשאת באחריות לתוצאות. גם ממלא מקום ראש הממשלה שמעון פרס אינו נקי מאחריות בעניין זה. הוא היה הכוח המניע העיקרי בקבלת החלטת הממשלה שהיתה אמורה להבטיח את קיומה ושגשוגה של התעשיה האווירית גם לאחר ביטול ייצורו של ה„לביא". ובמיוחד ובמפורש – את מניעת הפיטורים ההמוניים במחלקות ההנדסה והייצור, שעומדים להתבצע עכשיו לנגד עינינו. כאילו כל מה שנאמר לא נאמר וכאילו כל מה שהחליטה הממשלה בעניין זה לפי הצעתו לא הוחלט. זה לא ייתכן. אמנם, ההחלטה הוגשה בהסכמת שר האוצר משה נסים ושר הבטחון יצחק רבין, אבל שמעון פרס נושא באחריות מיוחדת לקיום החלטת הממשלה שהוא היה היוזם שלה ולמימוש ההבטחות הכלולות בה. לא ייתכן שלאחר שנתקבלה ההחלטה, הוא יסתלק, או יסולק מהמעורבות ומהאחריות לביצועה. לא ייתכן שבגלל משקעי העבר האישיים והמפלגתיים ביחסים בינו לבין „יצחק היקר" (רבין, כמובן) יעמוד שמעון פרס מנגד ולא יפעל למניעת פיטוריהם של 3000 עובדים, שאולי אין הכרח בפיטוריהם ההמוניים המיידיים. וגם ה„יצחק היקר" השני (שמיר, כמובן) לא יכול להיות „השלישי הצוחק" בעניין כה חמור וכאוב. הוא ראש הממשלה. יש לו עכשיו הזדמנות פז להכריז סוף סוף בהחלטת הממשלה שהוא עומד בראשה ולהוכיח שיחסו אל ה„לביא" לא היה מפלגתי, אלא ממלכתי. מה יותר ממלכתי ממניעת פיטורים המוניים שלא לצורך? מה יותר שעל כך בעיקר היתה נטושה כל המערכה – מניעת פיטוריה של הקבוצה הנבחרת הזאת של העובדים, שהיא היא „המוח היהודי" והיא היא המשאב הטבעי היקר ביותר וכמעט היחיד שיש לנו. ועכשיו, לפתע פתאום, בניגוד לכל מה שנאמר והוכחש – בגלל תכסיסים כושלים וניהול גרוע, או השד יודע מה – הולכים לשחוט את התרנגולת המטילה ביצי זהב.

סקירת השבוע החולף / יוני להב

השבוע הים תיכוני

א. הלכות משפטיות בנוגע לעבירת החיבוק והנישוק

דיוננו המשפטי יסוב סביב נושא החיבוק, הנישוק על הלחיים לחי לחי והליקוק מבחינת דיני עונשין. החוק עליו אנו מסתמכים במקרה זה הינו החוק לאיסור מפגשים עם אנשי אש"ף, אשר יהווה את בסיס הטיעון העוקי הנגזר ממנו והקשור אליו בקשר של הוויה מישפטית אחת, העבירה לכאורה שנעשתה כאן היא עצם אקט המפגש, כאשר האקט הרעיוני קודם במקרה זה לאקט הפיזי, קרי, אקט ההתקרבות בעמדות שהינו בגדר התקרבות בחלל המופשט, ובכן, אקט זה קדם לאקט שירבוב האיברים החיצוניים של שני הצדדים זה על גבי זה, קרי, לחי ללחי, או באנגלית – צ'יק טו צ'יק (עיין משפט „צ'יק טו צ'יק אגנסט דר סי.איי.איי") ומכאן שיש לבדוק את מהימנות המטריה המשפטית אשר הוענקה לאקט ההתקרבות הרעיוני.

מצדדי אקט ההתקרבות בחלל המופשט יטענו בכתב ההגנה שלהם כי אקט זה אינו פלילי בהגדרה של פליליות רעיונית מכיוון שכאן המיפגש לא היה אינפורמטיבי אלא חווייתי בלבד, ואכן, ניתן לטעון משפטית כי חוויית ה„צ'יק טו צ'יק" הינה חוויה ריגשית ולא חוויה פלילית־מישפטית.

אולם החוק היבש מצביע בבירור על כך שכל אקט – בין אם בחלל המופשט של התודעה הקוסמית ובין אם במובן הפיזי הכולל גירויי אפים זה בזה ומריטת תנוכי אוזניים דרך חיבה – ובכן, כל האקטים הללו הינם עבירה קרומנית המצוייה על פני השטח ואין צורך בבדיקה נוספת יען כי האויב פנה אליהם פרסונלית וקרא להם בשמותיהם הפרטיים ומסר ד"ש לדודתו באמצעות אחד מהם, מה שמעיד בבירור על כך שאותו אחד מהם מיידה אבנים בסתר על מכונית השרד שלו: ולפיכך יש להעמידם לדין ולגזור עליהם משהו מאוד משפטי, כיאה למעשם המישפטי המובהק. והרי סדר צריך להיות.

ב. פרולטריון סחי־בות

„ויצמן פתח את החלון וביקש לומר למפגינים בוקר טוב, ואז פגעה בפניו יריקה דביקה ומישהו קרא לעברו 'ערבי'".
(הדשות, 7.9)

„אין דבר חבר'ה, ממחר עוברים לנשק חם. דיברתי עם הבחורים המצויינים של קרית ארבע. הם הכינו לנו יופי של סליק", הודיע צחי. ובכך התכוננו אנשי התעשיה האווירית למאבקם הלגיטימי האיגוד־מקצועי הבא

„היום פרס נואם במושב יציץ לכבוד חג הסלרי של המושב", הודיע צחי, ראש ועד הפעולה של התעשיה האווירית. „אני מציע שנתארגן על הציודים, נשנס מותניים ונצא לדרך" החבר'ה מהתעשיה האווירית עלו לאוטובוסים, וכל הדרך שרו „הנהג שלנו חברהמן" ו„עוצו עצה ותופר". בששה הם הניפו את דגלי ישראל, את דגלוני חיילות צה"ל, והתאמנו על קריאות קרב קבוצות. „אני רואה את המכונית שלו מתקרבת" הודיע צחי במגאפון. החבר'ה מיהרו לשיר את „התקווה" ולהבעיר את הצמיגים; ובינתיים, כדי לשרוף את הזמן, נשא יעקב, המהנדס המומשקף שחזר זה עתה משנת שבתון ב„ג'נראל אלקטריקס", את הנאום הפרוגרמאטי:

„חברים, עמלים, פרולטריון סחבות יקר" פתח את דבריו. „את מלחמת הקיום לוחמים אנו. ממשלת ההון הגדול מנסה לגזול את הערך העודף של הפועלים המרוכאים. קום התנערה עם חילך! לציונות, לסוציאליזם ולאחוות עמים! הלאה הבורגנות הרקובה! וחוץ מזה, הקומוניסטים האלה מנסים למכור אותנו לערבושים, והרי ידוע שמי שמעז לפגוע בתעשיה האווירית תוקע סכין בגב האומה הנלחמת על חייה הלאומיים, ואנו מדינה קטנה ומוקפת אויבים ומהרסינו ומחריבנו מתוכנו באים וכו' וכו'".

דבריו נבלעו ברעש מחריש האוזניים של שירת „התקווה" ו„שתי גדות לירדן", אבל אז התקרבה מכונית השרד של שר החוץ שיש לו אמא הנמנית על בנות המיעוטים, ומאחוריו השתרכה מכונית השרד של השר לענייני מכירת האינטרסים שלנו לאוייב, הלוא הוא וייצמן המחבל; שלא לדבר על כך שלשני אלו מעולם לא היה קשר בלתי אמצעי למצוקות הפועל ולהוייתו העמלה, שהרי בורגנים ריאקציוניים המה; מיהרו המפגינים, ותוך כדי ניפנופים ממושכים בדגל ישראל ותוך כדי שירת „התקווה" ו„עוצו עצה ותופר" התנפלו בהמוניהם על מכוניות השרד וניסו לחסל פיזית את הסכנה האדומה הזו, ברם, בשלב זה התערבה המשטרה ופיזרה את החבר'ה המצויינים הללו בגאז מדמיע ובאלות.

המוני החבר'ה של התעשיה האווירית, החנוקים מגאז, הפצועים מהאלות והמבואסים מהחיים, נדמו. ולא הכאב הדמים אותם, כי אם התימהון. „הלערבים נהיינו?!" ייבבו חרישית, כשתחושת העלבון הלאומי הכבד גואה בגרונם. „אני חושב שאני יודע מה היה מקור הטעות", לימלם צחי וקולו נשמע בקושי דרך המגאפון. „זה הכל בגלל עייזר... הרי המשטרה יודעת שעייזר מבקר רק את הערבים. אז המשטרה הולכת אחריו לכל מקום בשביל לתפוס את הערבים על חם, באמצע אקט ההתקיימות הפיזית שלהם. אז הם באו אחריו וראו שהוא מדבר איתנו אז הם חשבו שאנחנו ערבים." „אבל אנחנו לא" זלגה דימעה מעינו הימנית־דתית של יעקב המהנדס, ולחיזוק דבריו ניפנף בדגל דיו ששירטט על חולצתו הקרועה והמוכתמת בדם. „אנחנו בצד תבחן? למה הם עושים לחבר'ה מצויינים אחד־אחד שכמונו דבר כזה?"

„אין דבר חבר'ה, ממחר עוברים לנשק חם. דיברתי עם הבחורים המצויינים של קרית ארבע. הם הכינו לנו יופי של סליק", הודיע צחי. ובכך התכוננו אנשי התעשיה האווירית למאבקם הלגיטימי האיגוד־מקצועי הבא, עם „התקוה" המתרוננת על שפתיהם, דגל הלאום בידיהם, ורוח לאומית־בטחונית עזה המפעמת בחזותיהם הגאים.

ג. עיתונאי קטן

את, את, עיתונאי קטן,
עיתונאי לקח ועיתונאי נתן,
יהי שם עיתונאי מבורך;
שהרי את שמי לאיית נכון מעולם לא שכח,
אף הוסיף לסור תמונה וכיתוב מפרגן ודאג לי
כל־כך,
ואחר־כך נמאס לו שהוא לא כזה,
אז הוא אמר עלי שאני רזה,
וארוך וטיפש ודי מכוער,
שאני סתם צורה – ובכח לא שר –
עיתונאי קטן נתן, עיתונאי קטן לקח,
יהי שם עיתונאי מבורך.

שבוע אמריקאי / אמנון דנקנר, וושינגטון

ומי נשאר? רוזן

מי שלא רצה את מאיר רוזן בוושינגטון כשגריר, יקבל אותו השבוע כיועץ משפטי, וקשה להגיד שאנשי השגרירות הישראלית כאן יוצאים מגדרם מרוב שמחה לקראת יום שני הבא שבו ינחת כאן רוזן כדי להיוועד עם אנשי משרד המשפטים בוושינגטון.

רוזן מונה לטפל בספיחיה הכואבים של פרשת פולארד לאחר שאלה שטיפלו בה לא כבכבר נשרו איש איש לצרותיו ועניניו. קו"ד רם כספי עסוק באי נעימויות משלו, אברהם שלום מוהרד בזכרונות לא נעימים וחנן בראון פרש משירות החוץ, גם אליקים רובינשטיין, מזכיר הממשלה שעסק בפרשה, טרוד בתפקידו ולפיכך נמנו וגמרו בירושלים להפקיד את הטיפול בעניין בידיו של רוזן.

לכאורה זה רעיון לא רע. אחרי הכל רוזן מכיר את הנפשות הפועלות ואת העניין מקרוב והוא גם משפטן מובהק. אולם בכל זאת יש בוושינגטון המערערים על הליהוק במקרה הזה. רוזן, הם אומרים, לא כל כך הצליח בפרשת פולארד בסיבובים הקודמים שלה. כשלונו היה כפול – הוא לא הצליח למשוך בחוטים הוושינגטוניים, שכנראה לא היו בידיו, כדי לעשות את מה שניתן היה כדי לצמצם את הנזק ולרסן טונים צורמים בממשל. הוא גם לא הצליח לשכנע את ממשלת ישראל לנהוג באורח סביר יותר במהלך כל הפרשה, כדי לא לדרדר את העניינים למקום שאליו נידרדרו.

הבעייה, אומרים כאן, היא של חוסר משקל אישי. אין לו כזה לא בוושינגטון ולא בירושלים, וזה בנוסף לכמה תכונות אישיות מקצבנות הגורמות לקשיים במשאים ומתנים מתוחים מהסוג שמצפה לו. אינו מבטיח טובות.

הארט, האם באמת הסוף

דונה רייס, הדוגמנית שהיתה הסיבוך האחרון של גארי הארט, עמדה השבוע בניו יורק ודוגמנה בחיוך רחב את סידרת מלבושי הג'ינס שאותם עיצבה מול שיקשוקי מצלמות. לסידרה קוראים „בלי תירוצים", ובפירסומות הטלוויזיה שהתחילו להיראות על המסכים רייס רומזת רמיזות עבות לפרשה שלה עם הארט. היא עשתה מזה כמה עשרות אלפי דולר וצופה לגרוף סכום גדול יותר מהזכויות להפקת סרט על חייה ובעיקר על הפרק האחרון בהם.

גארי הארט עצמו, שבר את השתיקה הממושכת שגזר על עצמו וניאות להופיע בתכנית הטלוויזיה „נייטליין" של טאד קופל כדי לענות על כמה שאלות שסיקרנו את כל אמריקה. הוא הודה כי אכן בכמה הזדמנויות לא היה נאמן לאשתו, ואמר כי אינו רואה עצמו מועמד לנשיאות, בשלב זה. בשלב זה? התקווה, ככל הנראה אינה מתה לעולם. פרשנים פוליטיים כאן מעריכים כי הארט עדיין מקווה כי יקרה נס וכי ועידה דמוקראטית תתקשה לבחור במועמד מתוך שפעת האלמונים יחסית המתמודדים על הנשיאות, ואז יפנו להארט, שאחרי הכל הוא היחיד שיש לו הכרה ציבורית רחבה.

ייתכן גם, טוענים אחרים, כי הארט מקווה לאו דווקא לנשיאות אלא להמשך החיים הציבוריים בצורה אחרת, אולי כמינוי של הנשיא הדמוקראטי הבא למשרה בכירה. כמו זו של מזכיר המדינה. אולם כולם מאוחדים כאן בהערכה כי הארט יתאכזב. המפלגה הדמוקראטית לא תרצה לסכן את סיכוייה בבחירת מועמד שיגרום למצעד בלתי פוסק של נערות שיטענו כי השתובבו איתו. גם שום נשיא דמוקראטי לא ירצה לפתוח את הקאריירה שלו במינוי שערורייתי. הארט הכריז בראיון כי הוא מבקש להעלות לדיון ציבורי את השאלה מה מידת הפרטיות שעל העיתונות לכבד אצל פוליטיקאים, והאם מקרים של חטטנות עיתונאית, מסוג זה שחשף את פרשת הגברת רייס, אינם גורמים לכך שארה"ב מאבדת כמה מהאנשים הטובים והמתאימים ביותר לכהן כנשיאים.

לכאורה היה בזה משהו. אחרי ככלות הכל קשה היה למצוא נשיא אמריקאי גדול בעשורים האחרונים שלא השתובב מעט בין הסדינים ולאו דווקא בצוותא חדא עם הגברת הראשונה. לאייזנהאואר היה רומאן סוער עם הנהגת שלו בעת מלחמת העולם השנייה, רוזוולט נפטר בנוכחותה של אהובתו מזה שנים שעה שהגברת רוזוולט שהתה רחוק ממנו כדרכה. לינדון ג'ונסון נודע כרודף נשים מושבע וקודמו קנדי חלק את יצועו עם גברת שהייתה בעת ובעונה אחת גם פילגשו של אחד מראשי המאפיה. בשנים ההן לא חיטטה העיתונות, ולמרות שעיתונאים רבים ידעו, הם לא פירסמו. אולם משהו השתנה. טדי קנדי הותיר את מארי ג'ו קופצ'נה לטבוע בימי צ'פקווידיק וגילה בכך חוסר שיפוט מדאיג שחיסל את סיכוייו במירוץ לנשיאות. ריצ'ארד ניקסון גילה בימי ווטרגייט חולשות אופי קשות, והלקח היה כי יש לבדוק היטב את אופיים ומרקמם המוסרי של מועמדים לנשיאות, כדי לא להיתקע עם עוד נוכל בבית הלבן.

הטענה נגד הארט, טוענים רבים, אינה על חוסר נאמנותו לאשתו אלא על חולשת אופיו. הוא ידע היטב כי לפחות בתקופה של המירוץ לנשיאות עליו להתאפק, ולא עמד מול ייצרו. הוא גם שיקר – ובארה"ב אין הציבור אוהב משום מה שנשיאיו משקרים לו. הארט טען כי כל מה שעשה לא עלה כנגד עלילות רייגן. אחרי הכל, טען, מעשיו שלו לא גרמו למותם של אנשים, לא כללו זיופים והשמדות מסמכים ולא עדויות שקר. כן, אבל האופי שהתגלה היה בדיוק כזה שעשוי להתגלגל לדברים חמורים מסוג זה. הארט פנה בעיניים דומעות בסוף השידור והתנצל פומבית בפני בנו וביתו על שאיכזב אותם. זה היה רגע מרגש למדי, אבל כבר למחרת התברר כי שוב שיקר בראיון כשהכחיש כי הכיר את המועדון שבו פגש את דונה רייס. עיתונאית חרוצה גילתה על קיר המועדון הזה תצלום של הארט המחייך מחבק את בעלי המקום עוד לפני ארבע שנים.

סוף החלום

האם החלום האמריקאי הולך ונגוז? המדובר בחלום הזימוטי, הפשוט והמתוק שעליו התגבשו דורות בעשורים האחרונים. פירוש החלום היה כי בעבודה קשה, בחריצות ובהתמדה יכולה משפחת פועלים להיות חברה מן המעמד הבינוני הגדול שהיה עמוד השדרה של אמריקה. החלום הזה הכיל בית בפרבר ומכונית, אולי אפילו מכונית שנייה, בטחון כלכלי ושפע יחסי. עשרות מיליוני פועלי התעשייה שבנו את אמריקה נהנו ממנה, במיוחד החל בשנות מלחמת העולם השנייה והשנים המתוקות שאחריה. איגודים מקצועיים חזקים הבטיחו לפועלים נתח מתוך השפע האמריקאי. בשנות הארבעים גדלו האיגודים, הקיפו קרוב ל־40 אחוזים מכוח העבודה, דרשו וקיבלו מההנהלות תנאי שכר ועבודה שהיו הבסיס לחלום האמריקאי.

היום עומד בניין האיי. אף. אל. סי. איי. או. שמול הבית הלבן כאנדרטה של עוצמתו. אחוז העובדים המאורגנים צנח ל־15 מכלל כוח העבודה, השכר הריאלי נמצא בסטאגנציה ואף יורד. ההשפעה הפוליטית של האיגודים ירדה פלאים, ובמקומות העבודה הם מתקשים לעמוד מול לחץ ההנהלות.

החלום האמריקאי נגוז. בשכר של היום כבר אין בית בפרבר ויש מכונית אחת מעוכה. הנתון המרגיע על שישה אחוזי אבטלה בלבד, מרמה. שכן הוא מסתיר תהליך מעבר המוני של עובדים ממפעלי הייצור לתעשיות השירותים המשלמות שכר ירוד להפליא. אין דומה עבודה מאחרי הדלפק ב„מאקדונלדס" תמורת 3.5 דולר לשעה לעבודה במפעל או במכרה תמורת 12 דולר לשעה.

רבים מהמשקיפים החושבים בארה"ב מודאגים מן התהליך הזה המכרסם באורח מתמיד ומהיר את המעמד הבינוני. אחרי הכל, הם יודעים, דמוקראטיה מערבית בנוייה על המעמד הזה, ואינה יכולה לסבול מתחים חריפים של חלוקת העם לעשירים ועניים. איגודים מקצועיים חזקים יכולים היו ביחד עם איגודי המעסיקים ועם הממשל להשתדל לשמור על המעמד הבינוני, אולם הממשל הרפובליקאי אינו בן שיח לאיגודים, אלא שש להחלישם. רייגן התקבל על־ידי האיגודים בדאגה ואכן הנחית עליהם מכה ניצחת כבר בראשית כהונתו כששבר את שביתת פקחי הטיסה על־ידי פיטורים המוניים. לאיגודים אין עתה מה לעשות לבד מהמתנה לבחירות לנשיאות מתוך תקווה שיעלה ממשל דמוקראטי האוהד באורח מסורתי את האיגודים ונשען עליהם.

פגם קטן

כל ילדה אמריקאית יודעת כי „רואו נגד וייד" הוא התקדים שקבע את זכות הנשים לבצע בגופן הפלות בלי התערבות של החוק. ראו היה שמה הבדוי מטעמי צניעות של נורמה מקקורווי, נערה מטכסאס אשר בסוף 1969 נאבקה בחוקי מדינת טכסאס, שאסרו על ביצוע הפלות, משום שרצתה להתפטר מפרי בטנה. היא סיפרה כי נאנסה על־ידי כנופיית עבריינים ולפיכך לא יכלה לשאת את המחשבה כי תלד לאחר מהם ילד. משפטה נגרר אל בית המשפט העליון עד שבשנת 1973 – הילד נולד בינתיים ונמסר לאימוץ, ניתנה הפסיקה שהתירה לאם הפלה בהרבה מקרים – והחילה את ההלכה המפורסמת השנויה עד היום במחלוקת ציבורית עזה.

בשנים האחרונות הפכה הגברת מקקורווי לגיבורה של ארגוני הנשים המצדדים בזכות ההפלות, והיא נשאה נאומים והופיעה בעצרות. אולם השבוע גילתה בראיון טלוויזיה כי בעצם היה התקדים המפורסם מבוסס על שקר. היא גילתה כי כל הסיפור על כנופיית האנסים היה מצוץ מן האצבע, והאמת היא כי הרתה לחבר שאותו אהבה מאוד.

לא נעים.

הערכות מודיעין. סיכונים וסיכויים / אלוף הראבן

סבירות סבירה לשלום

במעט כל המנהיגים באיזור, למעט המנהיגות הנוכחית של איראן, הם קודם כל פרגמטיים. ארבעים שנות סכסוך, שש מלחמות בין ישראל והמלחמה במפרץ לימדו אותם את גבולות כוחם, את מחיר הכוח ומחיר המלחמות

הערכת מודיעין למלחמה והערכת מודיעין לשלום הן סוגיה אחת, שחלקיה שזורים זה בזה ותלויים זה בזה. אי־אפשר לקיים הערכת מודיעין לקראת שלום, בלי לעסוק בהערכת מודיעין לקראת מלחמה. אם נתבונן בסוגי היחסים הקיימים מאז 1948 בין ישראל ושכניה נוכל לסכמם בשלושה: מלחמות, דו־קיום בסכסוך, ומאז 1979 גם יחסי שלום.

מלחמות. מתוך שש המלחמות שניהלנו בארבעים השנה האחרונות שתיים היו ביוזמתנו, ב־1956 וב־1982, והיו מוגבלות לתחומה של מדינה אחת. מלחמה אחת – מלחמת ההתשה – היתה גם היא מוגבלת בעיקרה לחזית אחת. הקשות ביותר במחיריהן האנושיים היו שלוש המלחמות שבהן קמה נגדנו קואליציה מלחמתית ערבית: 1948, 1967 ו־1973.

מתוך 12,000 חללים ישראלים במהלך הסכסוך קרוב ל־10,000 נפלו בשלוש מלחמות אלה, שבהן עמדנו מול קואליציות ערביות. כדאי לזכור נתון נוסף: מאז 1949 מספר ימי הלחימה שלנו נגד קואליציות מלחמתיות ערביות מסתכם בסך הכל ב־24 יום: שישה ב־1967, ושמונה־עשר ב־1973. כלומר, מצב זה, שהוא הקשה לנו מכל ההתמודדויות, הוא נדיר, כמו מחלה אנושה שתמיד בני אדם יודעים עליה כעל אפשרות, אך לרוב היא באה עליהם פתאום ובהפתעה. למרות שגם מדינות ערב וגם ישראל התכוננו במשך שנים לעימות צבאי ביניהן, הרי צירוף הנסיבות שהוביל למלחמת ששת הימים היה בגדר הפתעה לשני הצדדים. ולמרות שחידוש המלחמה בראשית שנות השבעים היה בגדר אפשרות צפויה, באה זאת לישראל במידה ניכרת של הפתעה, באוקטובר 1973.

קואליציה מלחמתית היא איפוא לא בגדר היפוך פתאומי של מציאות שלה אנו רגילים: מציאות שבה מדינות ערב לרוב פועלות מכוח אינטרסים עצמיים נבדלים, תוך ניגודים רבים וסכסוכים, ותוך קושי לעצב הסכמה אופרטיבית. והנה לפתע, נוצרת הסכמה המובילה לכינון קואליציה ולמלחמה: הסכמה שהיא חריג במציאות שלה אנו רגילים. כמו מחלה אנושה, אין אנו יכולים לצפות מתי וכיצד תתחולל; אבל יכולים אנו לפקוח את עינינו לזהות את הגורמים שצירופם יחד עלול להגדיל את סיכויי התגבשותה.

דו־קיום בסכסוך. מאז 1949 [illegible] אש, או הפגזות בהווה, תוך ניתוק מוחלט בין שני הצדדים, ותוך גיבוי מפעם לפעם בצד הערבי לקיום פעולות חבלה נגד ישראל. לפני 1967 היה מצב זה אופייני בתקופות שונות, ליחסים בכל הגבולות, אולי למעט גבול לבנון. מאז 1974 מצב זה אופייני רק ליחסים עם סוריה ובגבול לבנון, שבו אמנם אין ניתוק מוחלט בין הצדדים.

המצב המתמן הוא היחסים עם ירדן מאז 1970: שני הצדדים מקפידים על גבול שקט, גשרים פתוחים לתנועת אנשים וסחורות, והידברות ישירה בתחומים של אינטרסים משותפים. כל זאת בעוד הסכסוך במישור המדיני הוא בלתי פתור.

יחסי שלום. עד נובמבר 1977 היה כמעט לבלתי קושי ניכר להעיז ולשער שקיימת בפני מנהיג ערבי גם אפשרות שילך בדרך השלום. ובגלל הקושי להעיז ולשער, היה גם לרבים מאתנו קושי לתת אמון באותן עדויות שהגיעו מהצד המצרי בעניין זה. הקושי ליחס תעוזה מספקת למנהיגים ערבים – לגבי יכולתם לחולל תפנית משמעותית – למלחמה או לשלום – הוא אחד הקשיים הקבועים שעמדו בפני הערכות מודיעין בכל התקופות.

שלושים שנות סכסוך שקדמו לביקור סאדאת גיבשו את דפוסי החשיבה שלנו. כך שרבים מאתנו ראו רק את שתי האפשרויות האחרות – דו־קיום בסכסוך ומלחמה. לכן, כמעט שלא נבחנו האותות הראשונים לשינוי כיוון אפשרי במצרים: גם כאשר הודיע סאדאת על נכונותו לבוא לירושלים היו אחדים שידעו לפרש זאת רק בדרך השגרתית: אם מנהיג ערבי יוזם משהו כלפי ישראל, אפילו שלום, הדרך היחידה לפרש את יוזמתו היא כמהלך עוין וכתחבולה, ובשום פנים לא כצורך של מצרים בעצמה. כך התגבר בימים אלה, שהדיון הממשלתי היחיד שהתקיים לקראת בואו של סאדאת היה על בסיס הצעה של סגן ראש הממשלה יגאל ידין שביקש להעמיד את צה"ל בכוננות מכיוון שפירש את המהלך המצרי כתחבולה.

כיום, כעבור עשר שנים מביקור סאדאת, כעבור ביקור גלוי של ראש ממשלת ישראל ואישים ישראלים נוספים במרוקו, ולאחר מפגשים ישירים בין מנהיגים ישראלים והמלך חוסיין; ולאחר ששגריר עיראק בוושינגטון מפרסם בבטאון של השדולה למען ישראל מאמר על כך שלעיראק יש אינטרס בתהליך שיוביל להסדר שלום; כעבור סדרת אירועים כגון אלה כבר אין לנו שום קושי לשער שמנהיג ערבי אחד, או אולי אף אחרים, מוכנים להסכים לדון בקיומו שלום; ושעלינו לצפות את אפשרות השלום כאפשרות שלישית בין אלה שמנהיגים חייבים להתלבט ביניהן.

לא זו בלבד, אלא שהערכת מצב העוסקת בשלום, כאפשרות לעתיד בינינו לבין מדינה ערבית נוספת, חייבת גם לבדוק גם לברר את מידת תוקפו של השלום הקיים כבר בינינו לבין מצרים – באיזו מידה הוא אכן משקף אינטרסים ארוכי־טווח של מדינה זו. צריך לברר את טיבה של מערכת הגורמים העלולים להשפיע על מנהיגים מצרים היום ובעתיד, להמשיך ולדבוק בשלום כאינטרס ארוך טווח או להעדיף פרופיל נמוך לשלום, ואולי אף להתלבט בדבר אפשרות חוזרת של מצרים לאחת משתי הדרכים האחרות.

כמעט כל מנהיג וכל מדינה מנהלים את מדיניותם תוך שהם שוקלים את שלושת המישורים – מלחמה, דו־קיום בסכסוך ויחסי שלום – אלה לעומת אלה בעת ובעונה אחת. כל מנהיג, וכל מדינה חייבים להביא בחשבון מלחמה כהמשך למדיניות, כמכשיר בישוב הנדוש של קלאוזביץ. כל מנהיג וכל מדינה חייבים לעסוק באפשרות זו ולו רק מכוח קיומם של מדינות אחרות, צבאות אחרים ומנהיגים אחרים, העלולים יום אחד לממש אפשרות זו.

מותר לשער שכמעט כל המדינות באיזור תופסות את עניין המלחמה קודם כל תפיסה הגנתית, למקרה שהמדינה השכנה תיזום מלחמה נגדן, אך הן גם אינן מורידות מעל הפרק אפשרות שיזמו בעצמן מלחמה. אפשר להניח שבמחלקות התכנון במטכ"לים של ישראל ושל כל המדינות השכנות מונחים תיקי תוכניות לפעולה התקפית נגד מדינה שכנה. אף־על־פי שכל שירות מודיעין היה רוצה לקבל תיקים כאלה לידיו, שאלת המפתח איננה בדבר פרטי התכנון הצבאי, אלא בדבר יעדי המלחמה לעומת הישגיה האפשריים, מחיריה וסיכוניה.

בתחום זה אנו עדים זה עשרים שנה לתהליך שבו המחירים של קיום צבאות – ועוד יותר מכך של קיום מלחמות – הולכים ומאמירים. לא ישראל אף לא שכנותיה מסוגלות עוד לקיים צבאות מודרניים מתוך תקציביהן בלבד, והולך וקשה לסייע הן גיוס, ששיעורו השנתי מגיע למיליארדי דולרים. מה שנכון לגבי תקופת רגיעה, נכון על אחת כמה וכמה לגבי מלחמה.

מצד אחד, אם כן, מחיר המלחמה – אנושית וכלכלית – הולך ומאמיר; מצד שני – מרווח ההישגים שניתן להשיג בה עומד בספק הולך וגדל – לכל הצדדים – בעיקר משום מחוייבותן של מעצמות־על כל אחת לקיומן ובטחונן של בעלות בריתה באיזור. כמוחמבי שלא בשנה אם נראה במלחמת עיראק־איראן דגם למחיר גבוה של מלחמה. שהשיגה לשני הצדדים עד כה הם שוליים עד אפסיים, כשלרשותן של שתי המדינות עומדים משאבים כלכליים בשיעורים שאינם עומדים לרשות ישראל ושכנותיה.

רק לאחרונה שמענו הערכה שמדינות ערב סייעו עד כה לעיראק בשיעור של 180 מיליארד דולר, ושמחיר המלחמה לעיראק בעצמה הגיע לשיעור של 400 מיליארד. קשה להאמין שגם ישראל ושכנותיה יוכלו לעמוד במלחמה שמחיריה כה גבוהים.

המחיר המאמיר של מלחמה, לעומת הרווח המצומצם הצפוי ממנה, יש בו לכן כדי לתעל את חשיבתם של מנהיגים פרגמטיים לעבר שתי הדרכים האחרות: דו־קיום בסכסוך, וכינון יחסי שלום. כמעט כל המנהיגים באיזור הם קודם כל פרגמטיים, אולי למעט המנהיגות הנוכחית של איראן. הם קודם כל פרגמטיים, משום שארבעים שנות סכסוך ושש מלחמות בין ישראל לערבים, ונוסף להן המלחמה במפרץ, לימדו אותם גם את גבולות כוחם וגם את מחיר הכוח ומחיר המלחמות.

מדובר במנהיגים פרגמטיים, מסוגם של מובארק, חוסיין ואפילו אסאד, שהוא אידיאולוגי בתפיסת עולמו אך פרגמטי בהתנהגותו. בטווח ארוך, כמובן, תיתכן האפשרות שיעלו לשלטון מנהיגים מטיפוס אחר, שהתנהגותם נגזרת בעיקר משיקולים של אידיאולוגיה קנאית. אולם בינתיים זו אפשרות היפותטית בלבד.

אך ההנחה בדבר עליית משקלם של השיקולים הפרגמטיים איננה מוליכה בהכרח להשערה כי סכנת המלחמה הולכת ומצטמצמת. [illegible] אורות מאשר המלחמה.

השנית – אם בפרוצת הזמן, בעשור הבא, יתמיד המצב של דו־קיום בסכסוך, עלול להוצר צירוף מיוחד של נסיבות, שיוביל להקמת קואליציה מלחמתית.

מה צירוף כזה? קשה לנבא מה יהיה גלגולו המעשי, אך אפשר לשער שיהיו בו המרכיבים הבאים, רובם או כולם: שיתחולל לאחר סיום מלחמת איראן־עיראק; שיתחולל בתקופה שבה במשך זמן ממושך לא יראה לעין סיכוי לפתרון הסכסוך שבין ישראל לשכניה בדרכים מדיניות; שיתחולל בתקופה שבה הבעייתיות של הנושא הפלשתיני והשטחים על סדר היום הציבורי במדינות ערב תהיה בולטת במיוחד ותעבור את סף הנסבל. (בהקשר זה כדאי להזכיר שעד כה היה סף זה גבוה מאוד, ושלמעשה מאז 1949 לא יצאה אף מדינה ערבית למלחמה בגלל העניין הפלשתיני); שעליה במחירי הנפט תחזק את נכונותן של מפיקות הנפט הערביות לסייע למאמץ הצבאי של שכנותיה של ישראל; שישראל נתפסת בהתנהגותה כהולכת ונחלשת – במישור האנושי והחברתי אם לא במישור הצבאי – ולכן מהווה אולי יעד מפתה למכה קשה שתשבור את הקפאון המדיני. (בהקשר זה נזכיר קטע מראיון של יאסר ערפאת, שהתפרסם ב־11 ביולי 1987 ב"ניו־יורק רוויו אוף בוקס". בראיון נשאל ערפאת על חוסר יכולתם של הפלשתינים לשחרר אפילו אינטש אחד מהשטחים והשיב: "לא, לא, לא, זה לא בגלל עליונותם (של הישראלים). אלא משום שהיו לנו הצרות שלנו באיזור הערבי. קרב אחד דומה לקרבות (בין איראן לעיראק) ממזרח לבצרה, ישחרר את כל פלשתין. ללא ספק. האם יוכלו הישראלים לעמוד במחיר שישים אלף אבידות בקרב אחד?")

לא יתכן לעשות הערכת מודיעין על מגמות עולות או יורדות אצל מנהיגים ערבים – למלחמה או לשלום – בלי להעמיד מולן מגמות חליפיות במדיניות ישראל

מאורע אלים, או סדרת מאורעות, אם יוזמים על־ידי גורמים ערבים או על־ידי ישראל, ואם בתגובת שרשרת, ישמשו מאיץ להקמתה של קואליציה שהחלטה לצאת למלחמה היא תמיד החלטה מדינית. ואם לשפוט לפי נסיון העבר, הסכימה המדינית עשויה להתקבל למרות הערכת הדרג הצבאי לגבי יחסי הכוחות; או, במלים אחרות, שצירוף הנסיבות עלול לשבור את רציפותו של השיקול הפרגמטי אצל ראשי מדינות.

כמו ב־1948, ב־1967 ואף ב־1973, יש בצירוף כזה תפקיד מרכזי לירדן. שכן ללא ירדן, בשארית חזית המזרח מוגבלת לסוריה בלבד, אולי יחד עם גבול לבנון. ואם נסיון העבר מלמד משהו, הרי זה שכאשר מצטברות הנסיבות המובילות להקמת קואליציה מלחמתית, קשה לירדן להשאר לאורך זמן מחוץ לה.

צירוף כזה של מרכיבים ונסיבות אינו נראה קרוב בינתיים למימוש. ולכן, שלא כבשלושים השנים הראשונות למדינה, ההתלבטות העיקרית בתקופה הנוכחית איננה בין דו־קיום בסכסוך למלחמה, אלא בין דו־קיום בסכסוך לעשיית שלום, כשאפשרות המלחמה בינתיים רחוקה יותר.

קרוב לוודאי שלרוב המנהיגים, רוב הזמן, המצב הנוח ביותר הוא של דו־קיום בסכסוך. מצב זה נוח להם כי אינו מחייב הכרעות שיש להן בהווה מחיר קשה: לא לכיוון מלחמה ולא לכיוון של עשיית שלום: רוב המנהיגים בדרך כלל שוקלים שיקולי הווה וטווח קצר יותר מאשר שיקולי עתיד וטווח רחוק. עם זאת מותר להניח שיש מנהיג או מנהיגים העשויים להעדיף מאמץ שיוביל לקראת שלום – על הרווחים והמחירים הגלומים בו.

הם עשויים להעדיף דרך זו על מנת לשים קץ לסיכון של מלחמה, על מחיריה ההולכים וקשים; או אף לשים קץ למצב של דו־קיום בסכסוך שגם לו יש מחירים – בעיקר מבחינת מה שישראל עושה בינתיים בשטחים, ומבחינת השתקפותו של מצב זה בהליכי־הרוח בחברות השותפות לסכסוך. כמו במלחמה, הם עשויים להעדיף דרך זו אם ייהנו בה מקואליציה תומכת, ולא ימצאו עצמם לבד.

בכל הערכת מודיעין, אם כן, ראוי להעריך לגבי כל מנהיג באיזה יחסי גומלין משתנים עומדות אצלו שלוש האפשרויות – מלחמה, דו־קיום בסכסוך והתקדמות לקראת שלום. אפשר גם לבטא השערות אלה באחוזים מתוך מכלול של 100 אחוז, אם כי כמובן שאין דרך מדעית לעשות זאת. למשל, וזאת רק הדגמה – חוסיין 1987: נכונות למלחמה – 10 אחוזים, נכונות לדו־קיום בסכסוך 50 אחוז, נכונות להתקדמות לקראת שלום – 40 אחוז. ולשם השוואה אסאד 1987: מלחמה – 30 אחוז, דו־קיום בסכסוך – 60 אחוז, התקדמות לקראת שלום – 10 אחוזים. המספרים כשלעצמם אינם חשובים, בהעמדתם הסמלית והיחסית זה לעומת זה, אבל – כמו בבורסה – חשובה עוד יותר מגמתם: האם הם יציבים או במגמת עליה או ירידה? שאלת המפתח כמובן היא מה הגורמים המשפיעים על מגמות העליה והירידה, בהווה ובעתיד.

אפשר לשער שאפילו אצל חוסיין ובוודאי אצל אסד, תלך ותפחת הנכונות להמשיך ולקיים מצב של דו־קיום בסכסוך ותגדל הנכונות לצאת למלחמה, ולו על מנת לשבור את הקפאון

קטלוג הגורמים המשפיעים רובו ככולו, מוכר, ואין צורך לחזור עליו. אף־על־פי־כן גורם אחד שבשיכוחו הוא חיוני לצורך ההערכה: לא יתכן לעשות הערכת מודיעין על מגמות עולות או יורדות אצל מנהיגים ערבים – למלחמה, או לשלום – בלי להעמיד מולן מגמות חליפיות במדיניות ישראל. נכון שמנהיגים ערבים פועלים מכוח אילוצים פנימיים, ובין־ערביים, ובהשפעה של מעצמות־על. אבל במערכת זו של יחסי גומלין יש לישראל תפקיד מרכזי: לעוצמתה הצבאית, מדיניותה, והתנהגותה הנוכחית והצפויה.

לכן, הערכת מודיעין על שלוש האלטרנטיבות העומדות בפני כל מנהיג ערבי – ועל הקשרים הפנימיים שביניהן – חייבת להעשות לעומת שלוש האלטרנטיבות העומדות בפני מנהיגים ישראלים ובחינתן בהווה, בטווח הקצר ובטווח הארוך. האם לדעתם של מנהיגים ערבים חותרים מנהיגים ישראלים לקראת מלחמה? מה יהיו פני המלחמה ויעדיה בצד הישראלי, עלפי תפיסת מנהיגים ערבים? האם מנהיגים ישראלים חותרים להמשיך ולקיים את המצב של דו־קיום בסכסוך, ולאיזה מטרות ינצלו זאת בתוך השטחים? האם מנהיגים ישראלים שואפים להתקדם לקראת הסדר שלום ומהם תכניו של ההסדר שלקראתו הם מוכנים ללכת?

לתשובות על שאלות מעין אלה יש השפעה – לא מוחלטת אך ודאי ניכרת – על התלבטותם של מנהיגים ערבים בין שלוש הדרכים ועל דרך בחירתם ביניהן. לכן אי־אפשר לבנות הערכת מודיעין שתעסוק בצד הערבי בלבד, ושתתעלם מקשרי גומלין הדדיים שיש בין מה שישראל עושה או מסוגלת לעשות לבין מה שהערבים עושים או מסוגלים לעשות.

כך, למשל, בהערכה לטווח ארוך, לגבי מצב שבו ישראל ממשיכה להחזיק בקיים ואין התקדמות לעבר הסדר כלשהו, אפשר לשער שאפילו אצל חוסיין, ובוודאי אצל אסאד, תלך ותפחת הנכונות להמשיך ולקיים מצב של דו־קיום בסכסוך, ותגדל הנכונות לצאת למלחמה – ולו על מנת לשבור את הקפאון.

גישה כזו אמנם מעמידה אנשי מודיעין בדילמה קשה, שכן הם עשויים להתפס על־ידי הקברניטים כמי שבאמצעות הערכת מודיעין מתערבים בעניינים מדיניים. אולם מודיעין עניינו בדיני נפשות: והנה איש המודיעין לקברניט – ולעם ישראל – היא לומר: דרך זו, סיכוניה כאלה ואלה, וסיכוייה כאלה ואלה, ולעומתה דרך אחרת – כאלה סיכוניה ואלה סיכוייה. אל לו לאיש המודיעין לפטור את עצמו, וגם לא את הקברניט, מן האחריות להשמיע ולשמוע עדות מקפת בסוגיה זו, שבה עלולים אלפים לשלם בחייהם, או לחילופין שבה ניתן למנוע שישלמו בחייהם. זו המשמעות המשפטית של דיני נפשות: שאתה מבצע את כל העדויות שבידיך לקולא ולחומרא, ושוקל אותן אלה לעומת אלה.

בתחום זה נעשתה בעשור האחרון מלאכת הערכת מודיעין בישראל קשה יותר משהיתה בשלושים השנה שלפני כן. עד 1977, היה עיקר תפקידו של המודיעין להתריע על תמורה: מדו־קיום בסכסוך לעבר מלחמה, וממלחמה, בחזרה לדו־קיום בסכסוך. מאז 1977 נוספה אפשרות השלום, נוספו קשרי הגומלין שבין שלוש האפשרויות, ונוסף המתח שבין שתי האפשרויות ההיסטוריות: בין אפשרות היווצרותה של קואליציה תומכת בשלום לבין אפשרות היווצרותה של קואליציה הפונה למלחמה.

אולי על כך מביאים ב"פרקי אבות" את דברי רבי עקיבא: הכל צפוי והרשות נתונה. אי־אפשר אמנם לנבא מה יתחולל ומתי. אלא שניתן לצפות, הדרך מול דרך, לאן הן מובילות – ובידי הקברניטים הרשות נתונה לבחור ביניהן.

תתארו לעצמכם

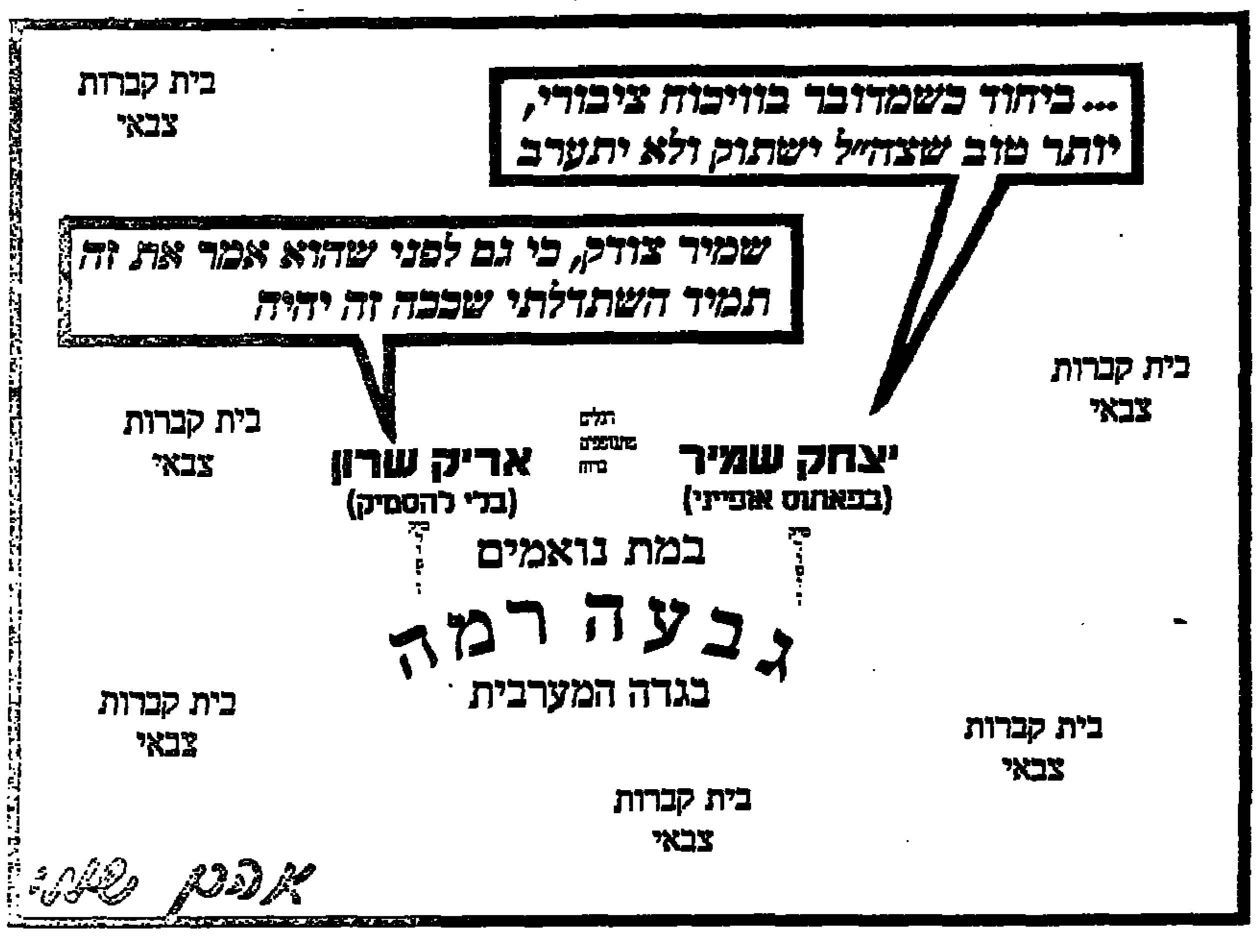

עשינו עסק. דרור שרביט

נתון בכבלים

בעוד כשבועיים יחל הגל הראשון של מכרזי הטלוויזיה בכבלים. בגל זה יוצעו שניים או שלושה הזכיונות הראשונים של הרשת הארצית שתכלול עם השלמתה 30 זכיונות שונים שיכסו את כל אזורי הארץ.

לקראת הצעתם של הזכיונות הראשונים מורגשת תכונה גדולה בקרב גורמים עסקיים שונים המבקשים לחדור לשוק החדש הנפתח בכלכלה הישראלית. במשקים מפותחים נחשבת התקשורת הבידורית לאחד מן הענפים התוססים הרווחיים ביותר, ומרבית הקונצרנים הגדולים המכבדים את עצמם מנסים להשתלב בענף זה.

גם אצלנו, רוב ענקי הכלכלה כאן מנסים לקנות דריסת רגל בענף התקשורתי החדש, שעל פי הערכות יצריך השקעת בהיקף של 300 מיליון דולר בשנתיים הקרובות ויגלגל מחזור דומה מדי שנה. הקונצרנים הגדולים, כמה מחברות הבת של הבנקים, חברות השקעה, העיתונים הגדולים ומשקיעים רבים מחו"ל שהקימו שותפויות עם גורמים מקומיים – כולם צפויים להשתתף במכרזים ולנסות להתברג אל בין מקבלי הזכיונות.

בעוד שבועיים יתפרסמו המכרזים הראשונים לזכיונות הטלוויזיה בכבלים – שוק של 300 מיליון דולר המעורר תיאבון. היועץ המשפטי לממשלה קבע, כי אברהם פורז לא יוכל להמשיך לכהן כיו"ר מועצת הטלוויזיה בכבלים

לוח הפגישות של גד יעקובי כממלא מקום שר התקשורת, עמוס בשבועות האחרונים בפגישות עם נציגים של השותפויות המבקשים להתעדכן במגמת המשרד ובאופי ובתנאי המכרזים שיוצאו. יעקובי התייחס לטלוויזיה בכבלים, ביחד עם המכלול של תחנות רדיו אזוריות, הערוץ השני ושידורי הלוויינים (פ"י. סי"ו.) כ"מהפכת תקשורת", צופה ביטול המונופול על רקות השידור והרחבת ההיצע הטלוויזיוני ליותר משבעה ערוצים, גם בלא שימוש בקסטות (וידאו) וצפיה בשידורי המדינות השכנות.

עד להוצאת המכרזים לטלוויזיה בכבלים נראה שיהיה צורך לטפל בשלוש ירושות בעייתיות שהשאיר אחריו השר הקודם אמנון רובינשטיין:

היועץ המשפטי לממשלה קבע כי אברהם פורז אינו יכול לכהן כיו"ר מועצת הטלוויזיה בכבלים. הרקע לקביעה הוא ניגוד אינטרסים בין פעילותו הפרטית של פורז כבעל משרד לעריכת דין לבין תפקידיו במועצה. המועצה, הפועלת על פי החוק, צריכה לשמש גם כוועדת המכרזים של זכיונות הפעלת הטלוויזיה בכבלים. בנוסף ליו"ר חברים במועצה עובדי מדינה ונציגי ציבור. פורז הוא מינויו של רובינשטיין – מינוי פוליטי אין צורך לומר – לאחר ששימש כיועצו של השר במעמד של עובד מדינה, במסגרת ההערכות לעידן התקשורתי החדש.

המכרזים שהוכנו ובפרטיהם עיקרים הבד עם יצרני ציוד מסויימים בחו"ל. צריך יהיה לבדוק אם זוהי תופעה מקרית, ואם היתה מכוונת – מה היו הסיבות לכך.

חברת "בזק" קיבלה התחייבות מיניסטריאלית מן השר הקודם, המקנה לה זכות ראשונה לסירוב להתקנת רשת התקשורת לטלוויזיה בכבלים. כמה גורמים רציניים בחו"ל, המבקשים להשתתף במכרזי הזכיונות, מעמידים כתנאי להשתתפותם את ביטול העדיפות שניתנה ל"בזק" על מנת שיוכלו להוזיל את השקעתם.

השקעה של 300 מיליון דולר בענף צרכני מובהק כמו טלוויזיה בכבלים מעלה את שאלת סדר העדיפויות הלאומי במשק. בתנאים הנוכחיים השקעה כזאת מהווה המשך טבעי להשקעות במפעל שוקולד נוסף, מפעל ובונית הרים או מפעל לקביעת קרח, אבל לדברי יעקובי בקריית השקעה צפויים לבוא ברובם מחו"ל ואלה בקהילות שלא היו משקיעים בענפים אחרים במשק אלולא העידן התקשורתי החדש.

הנשמה להדמייה

למומחי "צ'ייס מנהטן" מצפה עבודה קשה. אחרי שהשלימו את הערכת מצבה של חברת "אלסינט" הם צריכים לאתר לחברה שותף גדול נוסף שיקח אותה תחת חסותו ויתחלק עם הבנקים ו"אלרון" במשאבים הדרושים להשלמת שיקומה והחזרתה למסלול הרווחיות.

בשנתיים האחרונות צברה "אלסינט" הפסדים של 160 מיליון דולר, שניקו את כל הונה העצמי. בהבראה הפיננסית תרמו הבנקים, לחברה מחילת חובות בסך 110 מיליון דולר. "אלרון", לאחר שמחקה את כל השקעותיה בחברה, העמידה אמצעים כספיים נוספים בסך 30 מיליון דולר.

לבנקים ניתנה אופציה לקנות בעתיד 49 אחוז מהחברה תמורת עוד 50 מיליון דולר. לאופציה הזו אין כעת כל ערך משום ששווי החברה אינו מגיע אפילו לשליש משווי האופציה שבידי הבנקים. עוזיה גליל, נשיא "אלרון" מצפה שמומחי "צ'ייס מנהטן" יצליחו לשכנע גורם חיצוני גדול להצטרף לחברה, לא על חשבון הבנקים, אלא בנוסף להם.

כאשר גובש ההסדר המקורי הציע להם גליל להמיר הלוואות בהון עצמי והם סירבו. בנק ישראל אינו רואה זאת בעין אוהדת. גם ל"סולל בונה" סירבו הבנקים מאותה סיבה.

ההישג בטיפול במשבר "אלסינט" הוא בעיני גליל בעובדה שלמרות המשבר אליו נקלעה והאיום שריחף על קיומה – הקונים חששו לרכוש מכשירים שלא יהיה שירות שיעמוד מאחוריהם – הצליחה החברה למכור בשנתיים האחרונות מכשירי הדמייה רפואית

מומחי "צ'ייס מנהטן" צריכים להציע ל"אלסינט" שותף חדש שיזרים 20 עד 30 מיליון דולר

ברבע מיליארד דולר, סכום גדול מאוד במונחי המשק הישראלי לגבי חברה שנקלעה למשבר. אך האם היקף כזה של מכירות לא התאפשר בשל סיבסוד הקונים בהפסד של 160 מיליון דולר. בלשון אחרות: האם מכירות אלה לא עלו לחברה כ־400 מיליון דולר בעוד שקיבלה תמורתם רק 250 מיליון דולר.

גליל: רק חלק קטן מההפסד ניתן לראות כסיבסוד הלקוחות בחו"ל, כלומר כהפסד תפעולי שוטף. רובו של ההפסד נובע בשל מחיקת נכסים שנרכשו או הוקמו בעבר ואשר נועדו לשרת את החברה לקראת הגדלת מכירותיה השנתיים עד להצי ביליארד דולר.

למרות המספרים הגדולים המדוברים בהקשר ל"אלסינט", הציפיה משותף חדש היא שיזרים לחברה כ־20 מיליון דולר לכל היותר, כדי לשקם את מצבה ההוני. העירוי הכספי החדש נחוץ גם כדי לייצב את המכירות המתבססות על נכסים הממומנים ברובם בהתחייבויות, כמעט ללא הון עצמי.

נ.ב. גליל ביקש את חוות דעתם של רואי חשבון ועורכי דין בסוגיית חובת פרסום הדו"חות הכספיים של החברה. בדיקה זו נעשית בעקבות הפרסום ב"דבר" שהצביע על סטיה לכאורה מחוק ניירות הערך. כדאי להזכיר כי "אלרון" מפרסמת רק דו"חות מאוחדים שלה, ללא דו"ח עצמה שבה "אלסינט" איננה מתאחדת, דבר היוצר קושי בהערכת מצבה של החברה לנוכח מעורבותה ב"אלסינט".

מועדון הקטנים

הבורסה לניירות־ערך לובשת בהדרגה אופי של שוק הון כפרי, משהו בין התאחדות בעלי מלאכה לאיגוד הארצי למסחר. בשעריה מתדפקים עסקים זעירים שספק אם הרפורמה בשוק ההון היתה מיועדת דווקא להם. החברות הגדולות במשק הישראלי, גם אלו שמניותיהן כבר רשומות למסחר, מחפשות פתרונות הוניים אחרים.

נכון אמנם ש"כלל תעשיות" ו"דיסקונט השקעות" גייסו כל אחת בעת האחרונה 15 מיליון שקל וגם הקיבוצים. "כור" והבנקים היעודיים נכללו חלק בגיוס הלוואות בבורסה בעשרות מיליוני שקלים. עובדה בולטת היא שכל הגיוסים האלה לא נעשו באמצעות הנפקות של מניות, שתמורתן יכולה להצטרף להון העצמי, אלא באמצעות מכשיר דומה להלוואות, אשר נועד בעצם לעקוף את התיווך הבנקאי.

כאשר החברות הגדולות במשק מבקשות לגייס הון עצמי בסכומים הולמים הן נאלצות לפנות לשוקי הון זרים. כך נהגה לאחרונה חברת "טבע", כך עומדת לעשות חברת "דלתא־טקסטיל" וזו גם כוונתן של כל החברות הגדולות בסקטור הממלכתי הראויות לגיוס הון חיצוני.

אפשר לראות בפניה של החברות הגדולות בבורסה המקומית לבורסות זרות תהליך טבעי של הבשלה, שתחילת גידולו כאן. זו הדרך שמצפים שילכו בה גם החברות הקטנות החדשות המגיעות עתה לבורסה.

אלא שהמגמה לפנות לבורסות הזרות אינה נובעת רק מרצונן של החברות. הבורסה הישראלית אינה יכולה לתת מענה לצורכי ההון של החברות האלה. אפשר לתלות זאת בין יתר הסיבות בהיקף הפעילות הקטן של הבורסה ובתחרות שעדיין קיימת על מקורות ההון במשק בין החברות לממשלה וברמות השערים הנמוכות יחסית בארץ לעומת בורסות זרות – תוצאה של הריבית הריאלית הגבוהה כאן.

אך ישנם קשיים הנגרמים גם בבעיה של הבורסה וכלליה. לחיים שמסל, יו"ר הבורסה לניירות ערך, ולעדי אמוראי, סגן שר האוצר, השוהים בדרום אמריקה בכנס בורסות עולמי ניתנה הזדמנות פז לשוחח על חלק מהבעיות ולהתרשם מכבבן של בורסות מערביות.

תקנות הבורסה לניירות ערך נעשו בשנים האחרונות מסובכות יותר מהחוק המיסוי בתנאי אינפלציה. מעטים מתמצאים בסבך התקנות וההגבלות שהטילה הבורסה על גיוסי הון של חברות חדשות, כך שרק חברות קטנות שאין להן מה להפסיד פוקדות אותה.

הבורסה לניירות ערך אינה נותנת מענה לצורכי ההון של החברות הגדולות במשק

נסיון העת האחרונה מלמד על אחת הבעיות. קרנות הנאמנות נחשבות למובילות בין גופי ההשקעה המוסדיים במשק. עיון ברשימת "המשקיעים המוסדיים" של "כלל תעשיות", שהתחייבו לרכוש 40 אחוז מניירות הערך שהוצעו בהנפקה, מגלה כי קרנות הנאמנות נפקדו מהרשימה. בגלל שניירות הערך לא היו כדאיים? בכלל לא.

כי שרבע ניירות ערך אלה הרויח יותר מ־15 אחוז תוך כמה ימים. גם קרנות הנאמנות ידעו שאפשר להרוויח, אבל להן לא הותר להצטרף לקבוצת "המשקיעים המוסדיים". הבורסה לניירות ערך קבעה חובת חסימה על מי שרוכש ניירות ערך במסגרת הקצאה פרטית, בעוד שהיועץ המשפטי של הרשות לניירות ערך, שמעון וייס, קבע כי בתנאים אלה הוא אינו יכול לאשר את השתתפותן של קרנות הנאמנות. עליהן להחזיק בכל נקודת זמן בנכסים נזילים שיהיה אפשר לממשם. רשויות של הלב – רוחיב קרנות נאמנות מהשתתפות להנפקות גדולות ומצפים שחברות גדולות יגיעו לבורסה.

מי שחושב שהתוכנית של "כור" לגייס 20 מיליון דולר במסגרת קבוצת חברות ריזיות בפינברג היא התשובה למועדון הקטנים – שיתאזר בסבלנות, התוכנית עוד רחוקה מביצוע. התנאים הנוכחיים אינם מאפשרים את מימושה. אולי "מלונות כונסכה" היא התשובה למועדון הקטנים. קשה להשתבע. גם אם החברה תגייס סכום לא שגרתי במונחי הבורסה הישראלית, מה שדוחף איננה היא הרצון לקבל לגיטימציה של מחירי שוק גבוהים בכל שניתן לפיצויי באה. כאשר בבעלות על המלון יתחלקו גם משקיעים מתוך הציבור הרחב ולא רק קבוצת מפישה, יהיה אפשר לסחוט מהמדינה פיצויים גבוהים יותר.

„לשנינו יש עיניים גדולות, לא לוותר על אף־אחד ולא על שום־דבר"

פתח דבר

„את רוצה שיקראו את הספר? תגידי. ואפילו תבלפי במה שהורגשת בשקראת אותו במקום לספר את התוכן שלו", אמר אברהם הפנר. ויצחק בן־נר סיפר על מסיבה ספרותית שהיתה לפני הרבה שנים ב„עם עובד" לכבוד הוצאת ספר של בן־גוריון. כולם אכלו ושתו וחיכו לדבריו, ובן־גוריון קם וביוהכך בגרונו והיושבים באולם התעררו בתנוחת האזנה והעתונאים כיוונו את מכשירי ההקלטה והצלמים רכנו לעברו או התבוטטו לפניו, והוא אמר: „מה שהיה לי להגיד אמרתי בספרי" והתיישב.

נתחיל בעצת הפנר: אני רוצה שיקראו את „כולל הכל" ואת „מלאכים באים" ואין לי סיבה לרמות לגבי מה שהורגשתי כשקראתי אותם. הטעם שמצאתי בשיחה עם מחברי הספרים (עצת־דמיות בן־נר) ועם יגאל שוורץ שערך אותם, הרי הוא משתרע על פני שני עמודים. עניינו מצב הרוח המזינה את התרחשות הספרותית, הכתיבה, האינטרפרטציה המוענקת לה ומה שמתרחש מאחורי הקלעים שסופרים מציבים לפני שולחן עבודתם.

למה בן־נר והפנר ביחד, בשיחה משותפת? ראשית, הם חברים היכולים לדבר לא רק על עצמם אלא גם האחד על השני. שנית, הקודים שלהם מזכירים את הרגלי השיחה־כתיבה (מכתבים) של השלישיה יוחנן־שאול־דינו, בוגרי בית הספר הריאלי בחיפה, המופיעה ב„כולל הכל", ואת אלה של חבורת „באוף" התל־אביבית הנפגשת בבית־קפה בצפון דיזנגוף המסופר ב„מלאכים באים".

„כולל הכל" הוא תיעוד חייהם של יוחנן שכטר, משפחתו וחבריו. הפנר תפר ותפר ואנחנו מקבלים לא חליפה אלא חנות בגדים. אחדים תלויים מגוהצים, אחרים מונחים עדיין על צד התפר.

בן־נר מוליך אותנו מן ההווה אל העבר ואל העתיד, אל ישראל במחצית השניה של המאה ה־21. מה יהיה? יהיה קשה. הספרים אינם שמחים. גם לא אופטימיים. אבל עם כמות נדרשת כל כך של הומור שיש לבן־נר ולהפנר הם יכולים להרשות לעצמם להיות עצובים.

ניבה לניר

יצחק בן־נר/ מלאכים באים
„הספריה"/ הוצאת הקבוץ המאוחד/ [illegible] 348 עמ'

אברהם הפנר/ כולל הכל
„כתר" / 604 עמ'

עריכה/ יגאל שוורץ

ניבה לניר: אחרי שגמרתי לקרוא את הספרים שלכם היתה לי הרגשה ששניכם, כל אחד על־פי דרכו, גליתם מארצכם, או שאתם חיים בה בגלות.

אברהם הפנר: אין כמעט סופר בעולם שלא יענה על ההגדרה הזאת.

ניבה לניר: מדוע?

אברהם הפנר: כל סופר הוא באיזשהי צורה גולה. רבים מהם גם עשו את זה פיזית. פשוט, קמו והלכו למקום אחר.

יצחק בן־נר: בשביל להתגעגע למקום שממנו הם באו.

אברהם הפנר: לא. בשביל ליצור על המקום ממנו באו. לאו דווקא בגעגועים. יש איזו עמדה „אאוטסיידרית" הנתוצה כנראה לאמן. אני יכול להסביר את זה סוציולוגית אבל להרגיש אני לא מרגיש ככה. וזה באמת אחד הדברים המשונים – הפער בין מה שאני מרגיש והתגובות שאני שומע על מה שכתבתי. אני הרי כתבתי את הספר בניתוק גמור. ועד שלא דיברתי עם יגאל, לא היה לי שום פידבק. ועכשיו, כשאני מתחיל לשמוע תגובות, קשה לי להסתדר איתן. אני צריך לסדר אותן בראש. תמיד הייתי צוחק על איציק, שהוא לא מודע לכל המרכיבים בסיפורים שהוא כותב. הסתבר לי שזה נכון גם לגבי. יש דברים שאני לא רואה אותם בכלל.

יענקל'ה שבתאי תמיד היה מצטט את קורצווייל שאמר, שהסופר הוא הבן־אדם האחרון שיכול להביע דעה על יצירתו. ותמיד אמרתי: מה פתאום? שטויות. זה לא נכון. אני עדיין חושב שזה לא נכון. שהבן־אדם שיודע הכי טוב על יצירתו הוא זה שכותב אותה. אבל מבחינה אחרת הוא לא יודע כל־כך טוב את ה„סיינס־פיקשן" שלו כמו שהקורא יודע אותו. ואני, כנראה, לא יודע כל־כך טוב לפתוח את המצב־רוח של הספר שלי. אני לא רואה את עצמי גולה. אני מרגיש עצמי נורא ישראלי ולא ממורמר. לא מרגיש כמו יענקל'ה שבתאי בכלל.

ניבה לניר: גולים הם לאו־דווקא ממורמרים. גולים יכולים להיות „רק" עצובים.

אברהם הפנר: אני לא מרגיש עצוב. רוב שעות היום שלי אני במצב־רוח די טוב.

יצחק בן־נר: את מתכוונת גולה, במובן של זר בארצו?

ניבה לניר: כן, אפשר.

יגאל שוורץ: אני חושב שאצל הפנר מדובר בטריטוריה נפשית בסיסית שאיננה עוד. בעצם, בשני הספרים שלכם יש מה שאין בהרבה ספרים אחרים – טריטוריות נפשיות שהן חבל הסבור שלכם: ההוויה של בית־הספר הריאלי וההוויה של הפרדסים, ארץ ישראל הישנה הטובה שאיננה עוד. בספרים אחרים, הגיבורים אינם נציגים של קבוצה אליטיסטית מוגדרת. אצל יהוד ושבתאי, כן. לא כך אצל עוז ואצל יהושע.

אברהם הפנר: אבל זה לא בעיה של גלות. זה בעיה של גיל. זה לא שייך לגולה. אצל כל בן־אדם מגיל מסויים הנוף משתנה, כי בא הדור הבא, והדור הבא זה לא הדור שלך. אם הוא מתגעגע לפרדסים והפרדסים אינם, זה לא בגלל זה שהוא נציג של אליטה שנעלמה, אלא משום שבא הדור הבא.

הפנר: ספת הפסיכיאטר שלנו זה המשחק בין שלושה גורמים: הכותבים, המבקרים ויותר מאוחר יבואו גם המורים

יגאל שוורץ: אם איציק היה אומר את זה, מילא. אבל אצלך, 90 אחוז מהדמויות בספר הן גולות. גולות פיסית.

אברהם הפנר: זה דבר אחר.

יגאל שוורץ: אה, זה דבר אחר...

יצחק בן־נר: אם לא היה דבר כזה, גלות, או סופרים היו צריכים להמציא אותה בשביל לכתוב. כל סופר הוא במובן מסויים גולה כחלק מהמבנה הנפשי שלו. או אולי זר בארצו. מה זאת אומרת? הרי הדבר שאני הכי אוהב בעולם זה להיות גולה. לנסוע לחוץ־לארץ לשנה אם אפשר, או לחודש או לשבועיים או לשלושה שבועות, ואז להתגעגע הביתה ולדאוג מה קורה בבית ולהרגיש שחסר לי מה שקורה. וגם להנות. זה קצת הנאה של מזוכיסט.

יגאל שוורץ: זה גם מאפשר פרספקטיבה?

יצחק בן־נר: בוודאי שכן. זאת אומרת, שנה מחוץ־לארץ מאפשרת פרספקטיבה, אם כי כשאתה חוזר, אתה לא יכול לעשות איתה שום דבר. היא לא נותנת לך שום לקח לגבי העתיד או ההתנהגות שלך. אבל אני חושב שזה בהחלט מפרנס כל מיני דברים שישנם. מצב של גלות או של זר בארצו, קיים, אני חושב, אצל אנשים המתגעגעים אל דבר שהצליחו להתגבר עליו. מתגעגעים אל מכשלות שעברו עליהן בשלום, והנה הם כאן בסופו של דבר.

ברור לי שיגאל צודק במאה אחוזים במה שאמר. אז יכול להיות שאנחנו יודעים לשפוט ולהבחין בדברים מסויימים בכתיבה שלנו, אבל לא יודעים לגבי מצב־הרוח.

ניבה לניר: הרי מדובר על מצב־הרוח.

אברהם הפנר: יש לי הרגשה כאילו אנשים יוצרים שונים מאחרים לא במצב הנפשי של כן גלות או לא גלות. אלא בכך שסופרים, נגיד, חוצים את הקו העוכר בין ההכרה שלנו ובין כל המרתפים.

משוגעים עוברים את הקו הזה. וקשה להם לחזור. ואנשים הכותבים, כל אחד בצורה שלו, תוך־כדי העשייה הזאת – הכתיבה – הולכים עם רגל אחת בצד הזה של הגבול ורגל אחת בצד השני שלו. וכך כל הזמן. כשאתה הולך בצד הזה של הגבול אתה רואה טוב יותר את המצבים שהם מתחת ל„שלום, מה שלומך? בוקר טוב. אני הולך עכשיו לעבודה. אני עכשיו חוזר מהעבודה. תסתמי את הפה או אני אוהב אותך".

כל האנשים הולכים לישון, וכשהם שוכבים ומציצים בתקרה, שלא לדבר על זה שהם נרדמים, כולם נכנסים למצב שאתם קוראים לו גולים. הם כולם עומדים על סף הקו החוצה ומסתכלים על המצב הנפשי שלהם ושל העולם שהם חיים בו, הם כולם גולים. סופרים, כנראה, רואים את זה, כי הם עומדים עם רגל אחת מן הצד השני של הקו, והם רואים זאת והם מתארים את זה.

יגאל שוורץ: אני מבין שאתה מתכוון שלסופרים יש ראיה דו־צדדית. עם רוח אלמוג יש לי מריבות על העניין הזה, שהסופרים הם כביכול ארכיבסטים, וכאילו מבקרי הספרות הם הקונפורמיים ובכוח מכניסים את יצירות הספרות לתוך קונטקסט הגיוני שיטתי. כאילו הם אחראים על סידור העולם, והסופרים כאילו סובבים אותו. אני לא מקבל את זה.

אבל אני חושב שהדברים של הפנר מתקשרים לעניין הזה, שהסופרים באמת מרשים לעצמם, באמצעות ויזה דו־צדדית, להכנס לתוך המרתפים, כשאנחנו *פחות מרשים לעצמנו*, כי אנחנו כל הזמן מחוייבים לעשות, להתקיים, להמשיך, לשרוד.

יצחק בן־נר: במלים אחרות אפשר אולי להגיד – וזה קצת יומרני – שאין עוד סמגן על הסופרים, ולכן העצבים שלהם יותר חשופים.

אברהם הפנר: אני חושב ההיפך. אני חושב שהם יותר מוגנים. אני חושב שמיכה ריימר הוא גולה לא פחות משכטר מ„כולל הכל". אני חושב שאריק שרון הוא באותם ההתפתלויות והקשיים והגלות כמו שאול אוחביצקי מהספר. שאול אוחביצקי רואה את זה ואריק שרון לא. זה הכל. הם גולים באותה מידה.

יצחק בן־נר: מה הגלות של אריק שרון?

אברהם הפנר: אותה גלות כמו שלך.

יצחק בן־נר: מדוע?

אברהם הפנר: אותם הפחדים, אותן החרדות, אותן האימות.

יצחק בן־נר: זה לא גלות.

אברהם הפנר: אחד הדברים שניסיתי גם בספר לעשות, זה לתת לשני זעיר־בורגנים, מאד זעיר־בורגנים כמו צבי שכטר ורחל שכטר, לדבר. אמרתי להם: הנה, בבקשה, תפתחו את הפה. אני אמרתי להם כאילו אתם יודעים מה ניטשה אומר שרק הבן־אדם הגיבור, הסופרמן רק הוא היה פסימית, ואתם הבן־אדמים מהרחוב חיים לכם את החיים ככה... אל תבלבל את המוח, ניטשה. אל תבלבל את המוח. הנהג של האוטובוס שיושב וצורח שם „תכנסו כבר פנימה" חי באותן החרדות, באותן התקוות, באותו סוף־גמל...

יצחק בן־נר: המחשבה שלי בעניין הזה היא כנראה פחות מופשטת. לי גלות נראית כמערכת מאפיינים של מצב אנושי. כאשר אדם נעקר מאיזה שורשים שיש לו, כשהוא פועל על־פי געגועיו, על־פי רגשותיו: כשאדם בדרך־כלל מלא חרדה לכל יום בעתיד; כשאדם יש לו משהו לשאוף אליו בקונטקסט של מקום, של שנים, של תקופה, של מעשים, של כל מיני דברים שהיו או שהוא מקווה שיהיו, זה מצב של גלות.

אברהם הפנר: מה שאתה מתאר כעת הוא הדבר שאמרתי: כולם במצב הזה.

יגאל שוורץ: תן לי לחזור את השאלה של ניבה. מהזווית ה„מצחיקה" שלי, של הספרות העברית, זה די משונה. אחרי כל הציונות הזה, אתם כותבים על אותו אדם תלוש כמו בתחילת המאה. זה מצב בעייתי. היתה ציונות. נגמרה או לא נגמרה – 50 שנה עברו, והגיבור של „פרוטוקול" שחי ב־1926 והגיבור של „מלאכים באים" החי במחצית השניה של המאה ה־21 הם טיפוסים דומים. אותן בעיות קיומיות. זו שאלה לקונטקסט חברתי: מה שאתה עושה הפנר, זו רדוקציה של העניין הזה וגם אני עושה את זה. אתה אומר זה בכלל לא עניין של הקשר חברתי. זה מצב קיומי בסיסי שיש לכל אחד מאז ומתמיד ועד ימינו. אפשר להסתכל על העניין הזה בקונטקסט החברתי ואפשר להסתכל על זה גם בקונטקסט אחר. אבל אנחנו לא מדברים על שני ספרים אמריקאיים ולא על ספרים הוטנטוטיים אלא על ספרים ישראליים. בתור ספרים ישראליים, בקונטקסט של הספרות העברית, יש איזו בעיית יסוד של אנשים, ובעוד 100 שנה או בעוד 50 שנה ואצלך היום, של אנשים שמרגישים שום תלושים. או אתה אומר שזו בעיה ביולוגית, של הזדקנות. אבל השאלה היא איפה האדם החדש של הספרות העברית.

אברהם הפנר: אתה צודק. כל מה שאני יכול להגיד על זה, זו ציטטה מרחל שכטר, האומרת בספר שהיה נהדר בתל־אביב בשנות העשרים והשלושים. כשכולם הלכו לישון, כל הנשמות עפו דרך החלון וחזרו לצ'יץ' וליאס ולמייקוב, לכל העיירות בפולין, והבתים כאן נשארו ריקים עם הפתיליות במטבח. ואף־אחד איננו כי כולם התגעגעו הביתה. זה ההתחלה של הסיפור. ואתה אומר, למה זה אצלנו ככה עדיין, כי זה בא לנו באוסמוזה. ככה אומר במקום אחר בספר שאול אוחביצקי. הגעגועים, הוא אומר, כל פעם שאנחנו נוסעים לחו"ל, לכל הגעגועים שלנו לשירים הרוסיים ולכל מיני דברים כאלה, זה בא באוסמוזה.

יגאל שוורץ: אבל זה מצב אוסמוטי ייחודי לקיום היהודי.

אברהם הפנר: אני חושב שלא. במקרה הפרטי הזה, אמרת שאתה לא רוצה לחרוג לדברים אחרים, אלא להישאר בחלק החברתי. בחלק החברתי, המצב הזה בווריאציה אחרת שלו תהיה לסופר שיכתוב באמריקה על דור שני של עולים לאמריקה. הוא ירגיש אותו הדבר.

יגאל שוורץ: אבל אתה כותב לך ארץ הגירה. זו לא דוגמה טובה, הפנר.

אברהם הפנר: אבל אני בארץ הגירה, שוורץ.

יגאל שוורץ: אני אגיד לך למה כל העניין הזה חשוב. מכיוון שיושב פרופ' הלל וייס, למשל, ואומר: הספרות העברית היא טרמפיסט על ההיסטוריה היהודית. כל הספרות. והוא לא רוצה בכלל לקרוא ספרות עברית למרות שהוא פרופסור לספרות עברית. מבחינתו, הקורא העברי צפוי לעונש בזה שכל ספר שהוא קורא, צריך לראותו בעיניים פסימיסטיות. ואילו, לפי דעתי, בספרים שלכם יש שני קולות. יש בהם גם צד מאד אופטימי, המאמין בקיום היהודי שלנו כאן, בארץ־ישראל.

יצחק בן־נר: אני רוצה לחזור לעניין הגלות או אל הזר בארצו. הספר שלי „מלאכים באים" עוסק בישראל של 2070, 2080, נגיד. אבל גם – במידה מסויימת – בישראל שהעבר שלה היטשטש מפני שהיתה איזושהי שואה בין־לאומית ולא ברור אם היה זה מעשה ידי אדם או אסון טבע, ולא ברור מה נמחק ומה לא נמחק, אבל הרבה מאד מאוצרות הידע והמאגר ההיסטורי וכו' הלכו לאיבוד. ויותר עם זה, יש געגועים. אם זה שהגיבור מזכיר פתאום, שאבא שלו לקח אותו בילדותו לראות את „הפרדס האחרון" בנתניה לפני שעוקרים אותו, ואם זה שחברים נפגשים פעמיים בשבוע בבית־קפה ברחוב דיזנגוף לאיזשהו מצב נפשי משותף, תקראו לזה הרפייה, שגם היא העתק של מה שהיה פעם. זאת אומרת, גם אז יהיו געגועים. זה יכול להיות שהם יתגעגעו לכמה דברים שמאפיינים את שנות השמונים שלנו.

יגאל שוורץ: יש גם ציפיה שזה יחזור.

יצחק בן־נר: בוודאי. תמיד יש ציפיה שהדברים האלה יחזרו. כשאני מדבר על זר בארצו או על מצב של גלות, זה מצב שדברים משתנים לנו, למרות שיכול להיות שלבני הדור הקודם הדברים השתנו גם־כן הרבה יותר מוקדם. השתנו בזה, שאנשים אדישים יותר ויותר *למה שקורה*. זאת אומרת, לפעמים יש לך הרגשה שהמדינה הולכת להתמוטט, וכולם נשארים באיזהו מצב סטטי נהנתני כזה, מאד לא מחייב ומאד לא מתרגז. עברנו כבר דברים כאלה ולאף־אחד לא איכפת. ואתה לפעמים נבהל מהדברים האלה, מסדרי עדיפויות, מן ההומור. כאילו שאנשים הכרימו לקחת על עצמם תנאים מבוייימים שקודם התנגדו להם בכל מאודם. זה גם בדברים קטנים אבל גם בדברים הרבה יותר גדולים. בעניינים של שמירה על חוק, בעינייהם של אנשים שאתה רואה מסביבך, שאתה נתקל בהם יום־יום.

אברהם הפנר: אין לי בעיה עם הדברים האלה.

יצחק בן־נר: לי כן. גם לך. יש לי חרדות בשבילך, אדוני, מפני שאני זוכר שיחות שלנו, בימים שלאחר המהפך, בימי ששי, היינו הולכים מקפה „קיטון" לכיוון הבית שלך והמכונית שלי, גם אתה היית מאד חרד מכה שיקרה.

אברהם הפנר: איציק, אנחנו מערבבים כל מיני דברים. כנראה שההגדרות שלנו שונות,

ולא שאנחנו באמת מתווכחים על דבר כלשהו שעליו אני כנראה מסכים. רק ההגדרות שלנו הן אחרות. קודם־כל, אתחיל באיזה מקום אחר בכלל, בעתיד.

אני, למשל, חושב שבטווח הרחוק, פוליטית ולא נפשית, צפוי כיהיה נהדר. לא יהיה יותר טוב. יהיה נהדר.

איננה שואלת באיזה מקום בספר האם לא יתכן שיש כאן אפשרות שמהעם הסכסוני והגורבני והסי־צוט הקלטי שיושב באום־אל־פאחם יקום לנו איזה עם גאה ולא אכזר. עם גאה, נדיב ולא אכזר, שנראה לי שזאת האפשרות המתקבלת ביותר על הדעת למה שיקרה כאן. אני מאמין בעתיד הפוליטי של האיזור הזה. הבעיה היא בטווחים הקצרים, לא הארוכים. המהפך שהיה הוריד אותי כמו שהוריד את איציק. כי במקרה הזה, כן היינו אנחנו בעלי הרכוש, והסרי המבוכסים באו אלינו. ויש כאן תהליך כעת שאנחנו לא כל־כך אוהבים את נושאי דברו, אבל נושאי דברו הם נושאי דברו. מה אפשר לעשות? פעם אמרתי, אני חושב ליגאל, שהוא לי מדבר באופן פתפוטי והוא משקר לנו בפה גדול, והוא בעצמו חושב שהוא משקר, והוא לא משקר. הוא אומר את האמת. הוא רק לא יודע את זה בעצמו. זאת אומרת, הוא ביטוי לאיזה דבר קיים שלא יירגע עד שהוא לא ישרוף את עצמו.

בן־נר: לשם מה הפנטזיה? כי עסקתי בצורה הברורה ביותר בדברים המהותיים הקיומיים של האדם

ניבה לניר: הפנר, אנשים הרי חיים בטווחים קצרים.

אברהם הפנר: נכון, את צודקת. וזה הדבר הבא שרציתי להגיד: בטווחים קצרים, וגם באוטופיה שתיארתי במאה העשרים ושתיים, החיים הפרטיים של אנשים לא יהיו שונים. עוד פעם יהיו צרות ועוד פעם יהיו קשיים ועוד פעם יהיה זה ועוד פעם יהיה זה.

ניבה לניר: כלומר, אתה מדבר על הטבע האנושי, שהוא כפי שהוא, המועיד אותנו לצרות ולקשיים?

אברהם הפנר: נכון. אבל הסיבה העיקרית להרגשה המציקה מאד שיש לנו זה לא העתיד. מה שמציק לנו מאד זה העבר. אנחנו עברנו סטירות לחי איומה. ועכשיו אנחנו בנברוזה. אנחנו נברוטיים בעת.

משנת 33' בערך, עד 45' או עד שנת 48', כשהתחלנו לתפוס מה שהיה שם, ספגנו מכות כאלה שכולנו במצב של מצוקה איומה. ומאז, כל הזמן, אנחנו מגיבים על כל דבר בצורה נברוטית. אנחנו מפחדים, למשל, שמדינה פלשתינאית, אם תקום, היא תהיה רוסיה הסובייטית לפחות, שתכבוש אותנו תיכף ומיד.

יצחק בן־נר: מה שאתה תיארת עכשיו זה נברוזה גלותית. הרי עוד לא נשמע חוסר הגיון כזה: רוצים שלום, אבל איתם לא נדבר, מפני שהם רוצחים, מפני שהם מנוולים.

אברהם הפנר: חנן פורת מגלגל את העיניים גם בתוך הבטן שלך, איציק. הגלגול החסר הזה של חנן פורת ישנו גם אצלך בבטן.

יצחק בן־נר: השאלה אם זה בא לידי ביטוי. זה ההבדל העיקרי, אם זה בא לידי ביטוי ואם זה משפיע.

אברהם הפנר: בוודאי. איציק, אני לא מדבר כעת פוליטית. אני מדבר כסופר. פוליטית, יש לנו מלחמה איתם. סופרית, אנחנו צריכים להכיר בעובדה שכולנו חולים כרגע בעניין הזה, כולנו נברוטיים. לא פסיכוטיים.

ניבה לניר: אם כך הפנר, כשאתה טוען שאתה אופטימי, שהספר שלך אופטימי, זה, מפני שלגבי העבר ולגבי ההווה אין ספקות: זאת אומרת, העבר – זוועה, ההווה נברוטי, ואם יש סיכוי, כי אז הוא שייך לעתיד.

אברהם הפנר: כן. אבל להיות נברוטי זה יותר טוב מלמות. נברוטי זה חי. אנחנו נברוטיים אבל אנחנו חיים, כוח החיים פה, בפינה הקטנה של המזרח התיכון, הוא פנומנלי.

יצחק בן־נר: אברמל'ה מרגיע את עצמו במונחים של דינמיקה היסטורית, תהליכים. גם אני אופטימי. בספר שלי־דבר, העם הזה יישאר כאן. והמדינה הזאת תתקיים ואלה שיורדים יירדו, והילדים שלהם או הנכדים שלהם יעלו בחזרה ויבואו, וגם יהיה שלום.

אברהם הפנר: או ימותו ויעלמו. מה איכפת לי?

יגאל שוורץ: נדמה לי שיש פה שני מעגלים מאד ברורים. יש המעגל האנושי הקרוב, האינטימי. וזה קשור גם לאיך שאתה רואה את העתיד. זה עדיין במסגרת האינטימיות. במעגל הזה אתה מרגיש לאנגלאס שהמקום שאתה חי בו זה לא בדיוק מה שהיית רוצה. במעגל הרחב יותר ישנה ההשרדות ברמה לאומית, עם בעל כוח חיוניות אדיר, עם שימשיך להתקיים, לפי שניכם. אבל זה לא בדיוק האנשים, לא בדיוק המעגל האישי, הקרוב שהיית רוצה לחיות בתוכו.

אברהם הפנר: כלום לא בדיוק כמו שהייתי רוצה שזה יהיה.

יגאל שוורץ: איך שהדברים נראים בספר שלך, ואיך שהמציאות תראה אצל איציק, אתם קצת לא בעסק, אולי קצת מבחוץ?

אברהם הפנר: אני לא מבין את זה. אני חושב שאני מבפנים. אני לא מבין למה אתה אומר מבחוץ. אני לא מבין מבחוץ למה. מה רע בפנים אם אני הבחוץ. ואני גם רוצה שפני ישראל ובעצם שפני העולם יהיו לא כפני החברה שיצאו מבית־הספר־הריאלי בחיפה, אלא כפני אברהם הפנר, אם אפשר, עם הקרחת פה, שפם כזה, ושאף־אחד לא יתמר מעבר ל־1.65 מטר או 1.66, כי זה כבר מקלקל קצת את השורה. וזה רצון טבעי, אנושי.

אני לא מרגיש דמות טרגית בעובדה שאני רק ביצה אחת מהביצים שהולכים לעשות את העוגה שקוראים לה מדינת־ישראל. אני ביצה אחת מהביצים. יש שלוש ביצים, מרגרינה, סוכר, קמח. יש הרבה אלמנטים כאן. פעם שאלו אותי סטודנטים באוניברסיטה על הסרטים שאני עושה: אתה לא רוצה לעשות סרט ולהרוויח המון כסף? אני רוצה לעשות סרט ולהרוויח המון כסף, אני רוצה מגרש טניס על הגג. אני רוצה בריכת שחיה. אני רוצה את כל הנשים בעולם, אם רק אפשר, גם־כן. אבל יש סולם עדיפויות. אני יותר רוצה לעשות את הסרט „לאן נעלם דניאל וקס", נגיד, או „אהבתה האחרונה של לורה אדלר". אני רוצה לעשות סרט יותר ממה שאני רוצה בריכת שחיה על הגג. יש איזה עניין בלהיות מבוגר. אברהם הפנר שהוא בן שנתיים רוצה ארץ־ישראל שתראה כמו אברהם הפנר. אבל אברהם הפנר המבוגר מסתכל אחורה ורואה שהפרצוף של אברהם הפנר הוא קומבינציה של הלל ושל שמאי, וגם קצת של סיקידיקים ושל שפינוזה למרות שכולם ירקו עליו, בכל־זאת גבנם, וגם נחמן מברסלאב.

ניבה לניר: וכשאתה אומר שאתה אופטימי זה מפני שאתה מעריך שהקומבינציה אכן תוסיף להתקיים?

אברהם הפנר: אני אופטימי רק בגלל דבר אחד: כי גם אני שמתי אצבע כאן. אני גם משתתף, בחגיגה הגדולה הזאת. גם אני משתתף במירוץ הלפיד של האנושות. ובתוך מירוץ הלפיד הקבוצה שלי היא היהודים. הקבוצה היהודית היא קבוצה נהדרת, אני אוהב אותה נורא. יש לנו חמישיה פותחת נהדרת ועל הספסל יושבים אצלנו כמה דברים נהדרים. ואם אני לא כל הזמן משחק, אני לפחות יושב על הספסל.

בקיצור: הציונות הצליחה והציונות נגמרה: היו כמה מהפכות במאה העשרים, ואף־אחת לא הצליחה חוץ מהמהפכה הציונית.

יגאל שוורץ: אם היא לא היתה מצליחה היא לא היתה נגמרת.

אברהם הפנר: בטח. למה היא נגמרה? כי היא הצליחה. מה זאת אומרת? מה הקומוניסטים הבטיחו? הם הבטיחו מדינה קומוניסטית. יש מדינה קומוניסטית בעולם? יש. איזו מדינה שעונה לחלום הקומוניסטי? לא. מה הבטיחה הציונות? בית לאומי לעם היהודי במולדתו. אפילו לא הבטיחה שפה. את השפה קיבלנו בונוס. את הרנסנס של השפה קיבלנו בונוס. יש בית יהודי לעם היהודי. מי שלא רוצה לבוא שלא יבוא. שלום.

יצחק בן־נר: אבל אולי ציונות, לגבי חלק מהאנשים, נמשכת.

אברהם הפנר: גם הקומוניסטים טוענים שהמהפכה שלהם נמשכת... אבל עכשיו אנחנו בעניין ההיסטוריה של הארץ הזאת – המהפכה נגמרה ועכשיו נראה מה נעשה עם זה. בזה אנחנו משתתפים במשחק הזה. המשחק הזה שייך לעם היהודי. בכל מקום אחר לא יהיה עם יהודי.

ניבה לניר: הפנר הוא באמת אופטימיסט מפני שהוא מניח שבלי הציונות, מדינת־ישראל, או כפי שהוא אומר בספר, הגולה היהודית החיה במדינת־ישראל אכן תמשיך להתקיים. זה אופטימיות.

אברהם הפנר: איזו שאלה. בספר מישהו מצטט איזה חבר שמאלני רדיקאלי, שאמר שהמצב שלנו לא כמו של הולנד ושל בלגיה ושל צרפת, כי הולנד ובלגיה וצרפת יכונו לעד. אני חושב שגם מדינת־ישראל תיכון לעד. אנחנו מדינה חזקה מאד. אין סיבה שלא. אני חושב שהתהליך כאן הוא תהליך חזק ובריא. נברוטי, בסדר. גם בזה נטפל. אנחנו נשכב על הספה של עצמנו, וזה מה שאיציק עושה כרגע, בעזרתו של שוורץ, כי ספת הפסיכיאטר שלנו זה המשחק בין שלושה גורמים: בין הכותבים, בין המבקרים ויותר מאוחר יבואו גם המורים.

ניבה לניר: והקוראים?

אברהם הפנר: הם שוכבים על הספה יחד עם הסופרים. כולנו. נעבור תהליך פסיכיאטרי ואחר־כך נהיה במצב יותר טוב.

יצחק בן־נר: הספרים שלנו זה הצל שאנחנו מטילים, נגיד. אבל אני לא יכול להתנחם בטביעת האצבע שלי, בעובדה שהייתי כאן והטבעתי את החותם הזעיר שלי כאן ועל־כן אני חלק מהתמונה הגדולה הזאת. אני מסכים שעתיד המדינה הזאת מובטח מפני שלא יכול להיות שהעם הזה שנשאר עם, כאשר כל העמים נוצרו ומתו והתפלגו גיאוגרפית ופיזית ואני לא יודע מה, יעלם. בספר אצלי מופיעים פתאום אתיופים שאומרים, שלא ידעו בכלל שקיימת ישראל, שירושלים היתה אצלם איזשהו חלום מופשט, פתאום הם מגיעים אלינו והם חלק מאיתנו, ובעיני זה יופי של דבר.

אברהם הפנר: גם עכשיו. תסתכל עליך ותסתכל עלי. אנחנו ילידי אותו שבט? אנחנו תוצרת של אותו שבט? תסתכל איך שאתה נראה, תסתכל איך שאני נראה. כולנו מעורבבים.

יצחק בן־נר: כן, אז מזה כל מיני עולים שהגיעו מרוסיה אמרו לי שאני נראה כמו מוז'יק רוסי. גם אתה לא נראה כמו יהודי.

אברהם הפנר: אני יודע. זהו, אנחנו לא מאותו שבט.

יצחק בן־נר: אבל איך תסביר את זה שהראש שלנו בכל־זאת עובד ביהודית.

אברהם הפנר: כי אנחנו נולדנו לתרבות הזאת. יהודית זה תרבות. זה לא גזע.

יצחק בן־נר: ואיך תסביר שאנחנו אוהבים הרבה דברים שאוהד אוהב ולא־מפני שבטו אותנו במסגרת?

אברהם הפנר: כי גדלנו באותה תרבות.

יצחק בן־נר: אני חושב שגם יש משהו באיזשהו משקע, רקע רגשי משותף של דברים. אתה יודע מה? כשרואים את „דניאל וקס" של אברמל'ה הפנר, את שפיץ, שהוא הולך לראות שם את הבית שממנו קפצנו מהגג למטה בחושה, זה כמו מפגש עם הישראליות המיוחדת, שבגלל שהיא כל־כך טובה, בתנאים טכניים מסויימים היא תתקבל גם בחוץ־לארץ. „דניאל וקס" הוא סרט ישראלי אולי יותר מכל סרט אחר שאני מכיר, מפני שהוא עוסק בחלום הישראלי, במה שקרה לו. היו לי ויכוחים עם יוצרי על מיתוס רגשות שהיו לו (אנחנו שונים מאד בעניין הזה בספרפרמנס הרגשי שלנו, כפי שהוא בא לידי ביטוי במה שאנחנו יוצרים). מפני שרק דבר שהוא ישראלי ממש, יצירה מכאן, מתוך הכשר ומתוך הדברים שנוצרים כאן, רק דבר שעוסק בחלום הישראלי ובשברו, אפילו בצורה המגובשת ביותר המתונה ביותר – עובר, עובר.

יצחק בן־נר: „מלאכים באים" הוא סיפור על הכאב הגדול ביותר. דוד הלפרין מיצה את עצמו, ואחרי שנהפך למה שהיה שנוא עליו, נשאר לו רק הריק הגדול

„עם שפה צריך להתנהג כמו עם הספר איתו התכוננו לבגרות – ודייק"

מה שאני מנסה לומר זה, לא שאני מלא סיוטים וחרדות מפני העתיד ולא שאני יכול להתנחם במה שמנחם את אברמל'ה. אבל –

יגאל שווריץ: אצל בקנר יש דבר שעד עכשיו לא תפשתי אותו – הפחד מהיחס לזכרון, שגם אצלך – הפנר – הוא קיים, ובגלל זה אתה מתעד בכפייתיות

בהסתייגויות רבות – אני מרגיש טוב מאד עם עצמי בסביבה שלי. אבל הסביבה שלי – וזאת היא הגלות – הולכת ונעשית צרה יותר ויותר. אני פחות מוצא ערוצי תקשורת, נדמה לי, עם סביבתי העוקית. פעם, נדמה לי, שהיו לי יותר ערוצי תקשורת. אני פחות סבלני לסביבתי הגדולה, לאומה שמסביבי. הם – אני חושב – פחות סבלניים אלי.

אברהם הפנר: זאת ההורדה. הוא מדבר על הורדה. הוא מדבר על דבר ביולוגי, שהוא מוצדק, אמיתי, קיים.

יצחק בקנר: אני לא חושב שזאת הורדה.

יגאל שווריץ: אני לא חושב שהוא מדבר על דבר ביולוגי, כי אצל בקנר בספר יש דבר שאני עד עכשיו לא תפשתי אותו, של הפחד מהיחס לזכרון. שגם אצלך, הפנר, הוא קיים, ובגלל זה אתה מתעד בכפייתיות. אצל בקנר יש העניין הזה, שכל יום מוחקים כל מיני אינפורמציות שהן לא רלוונטיות למה שקורה עכשיו.

אברהם הפנר: אז אתה לא רואה שזה דומה למה שהוא עכשיו דיבר?

יגאל שווריץ: אצל איציק בספר יש מצד אחד זכרון הפרדסים שבאזורים בו, של ארץ-ישראל המושבית, העובדת, הריאלית שהיא כבר לא ריאלית. ויש את העניין של תקופה שבה יש כל הזמן דברים בלתי רלוונטיים, שמוחקים אינפורמציה. כל הזמן מוחקים אינפורמציה, כי המוח לא יכול להכיל כל-כך הרבה אינפורמציה. ויש לי הרגשה שהוא מדבר על זה במפה, שהוא, איציק, יהיה חלק מאותה אינפורמציה שתימחק כי היא לא רלוונטית. הפנר מסתכל על זה כמו „פוטוריסט", כמי שמקבל את דין המוזיקה ואומר, ככה זה צריך להיות.

אברהם הפנר: אני מאותם האנשים שמה שמרגש אותם בכתיבה זה גם לדבר על הדברים, גם על הפוך, על הפוך – על דברים ועל היפוכם. כל מיני עייפות. אני אוהב את זה וזה מרגש אותי, ובקריאה זה מרגש אותי. אבל זה לא הדבר היחיד בספרות. זה לא ספרות. זה חלק מהספרות. אני אוהב גם בתור קורא את אלה ששיטת הסיפור שלהם – זה ישנו גם בקולנוע ובמקומות אחרים – היא לא המוות. לא אומרים: לדעתי המוות הוא קופסה שחורה שבתוכו יש קופסה לבנה ובתוכה יש קופסה ירוקה. אלא אתה מספר סיפור ודרכו אתה מעביר את התחושות ואת הדברים שרצית להגיד על מוות או על אהבה או על כל העניינים האחרים, גם על עניינים פוליטיים.

כוחו הגדול של איציק בעיני הוא במקומות שהסיפור שלו עצמו אומר את זה. לא ההתעכבות שמישהו מביע את דעתו ולא כשבאה איזו דיסרטציה. הדבר הזה של המוזיקה או העלילה שעושה את מה שהג'ינאים עושים במקום אחר. ולזה המבקרים בארץ בדרך-כלל לא מתייחסים. באיזו צורה משונה הם כולם רוצים שאנחנו נהיה רבנים מרביצי תורה.

יצחק בקנר: מעכשיו אברמל'ה יתוקל בזה יותר, אחרי הספר החדש. אני כבר „זכיתי" לזה שמצפים ממני, מצלצלים אלי כל הזמן. הצלצול האחרון היה ממשמר העמק. לי היה מאוד חשוב לראות איך הספר התקבל. הם הזמינו אותי לבוא לדבר על דת ומדינה, ועל אמונה חילונית ואמונה דתית. „אם תבוא זה ימשוך את בני הנוער. הם יבואו כמו...", אמרה לי החברה הנחמדה שהזמינה אותי. ואני קצת כעסתי שלא הלכתי, מפני שאני מאוד לא אוהב את הדברים האלה. פעם, אני זוכר, כשהוציאו את הכרך הראשון של זכרונות בן-גוריון, עשו לו ב„עם עובד" חגיגה ענקית וכולם היו לבאים של בן-גוריון. ואז הוא קם ועשה א... א... ואמר: כל מה שהיה לי להגיד אמרתי בספר. וישב. זאת אמת מאד פשוטה. ישנם סופרים שיכולים לדבר וישנם שלא. אני יכול לדבר וגם הפנר יכול לדבר, אבל ההבדל הוא שאני תמיד מתחרט אחר-כך...

אברהם הפנר: אתה מתחרט בצדק.

יצחק בקנר: תמיד נדמה לי שבספר הייתי קצת יותר חכם. אז, לפחות, אני לא מרגיש כל-כך גרוע כמו בנסיון להסביר את מה שעשיתי או לענות לשאלות לאור דברים שאמרתי. אוזי ליפשיץ פתר את הבעיה הזאת בצורה פשוטה. אומרים לה רגע, אבל זה לא מה שאמרת לפני כמה זמן, ומצטטים לו ראיון קודם. אז הוא אומר: אז לא. אז שיניתי את דעתי.

אברהם הפנר: אחד הפיספוסים של המבקרים בארץ זה שהם שוכחים חלק מהתפקידים שלהם. הם גם מאמנים. כלומר, הם היו צריכים לראות יותר מקום שהאורח איציק בקנר צריך להיות חלוץ מרכזי, לרוחוף את המלים. הגדרד מולך. הוא לא טוב בתור מקשר. הוא טוב בזה. זה הבשורה שלו. הוא יודע לעמוד פה, סראת, להכניס את הגול פנימה. ואת זה היה צריך להגיד לו עשרים פעם במקום לתת ציונים, כמו שהם לפעמים עושים, 6.5, 8.5, או כמו שאיציק עושה בעניין סרטים. ובמקום כל התשבחות והקלבנות (שזה לא מה שאני צריך וגם זה לא מה שאני צריך) והדיסרטציות. אם היו עוזרים קצנים...

בקנר: כשאני מגיע למקום שהוא מאוד חשוב בעיני, לפעמים על צד הסאטירה ולפעמים במלוא הרצינות, אני מחפש עוד ועוד מלים

הזכרת אותי קודם, מהעניין הפנימי, הפרוזאי אל העניין הסכרתי. ועכשיו אני לוקח סיבוב גדול ואשוב להפנר, של איציק, שיש לו הרבה מהמוסיקה, מן הזכרון העמוק. גדולתו של הדבר הזה עושה על המקום. תגדרה: הרומנים הוא מספר לעניין הזה כי הוא מדבר על דבר שהוא לא שוליים ולא מבודדי. הפחד מהמחיקה הוא מצב של האדם.

ניבה לניר: זה לא רק הפנר. אני רוצה להזכיר לך את הגל שכבר שלך, בספר שלך. היא בכלל לא יכלה לשמוח כל מיני דברים.

אברהם הפנר: נכון. אפילו שהיא לא ידעה את הרציונל, אבל אלה חרדות רכות.

ניבה לניר: הגל שכבר, שגם לה חיים קשים כל-כך, לא היתה מעדיפה להיות מסוגלת לשמוח?

אברהם הפנר: לא. היא אפילו לא חושבת שצריך, אם היית שואלת אותה. אבל הדבר שאני רוצה להרגיש בהקשר של מה שאיציק מדבר עליו, שאם נצמצם את הדברים ונצמצם נגיע לבעיות ולחרדות. אני נורא דואג שבתי הולכת להופעה של בוב דילן, וכבר שתיים-ורבע בלילה והיא לא חזרה. הלא הרי יש כל-כך הרבה סיבות לדאגה ולחרדה, כאן פצצה וכאן זה וכאן זה... אבל חבר'ה, זה החיים. זה המצב האנושי.

ניבה לניר: אני מדברת גם על סוגי החרדות ומה הן נובעות. ויש אבחנה גדולה בין האם כל ההורים פוחדים שהילדים שלהם יבואו מאוחר בלילה לבין האם הערבי יספיק להגיע עם הפצצה לקולנוע פריס או למלון דן כמו בסיפור שלך, הפנר, ואם הוא גם יפוצץ אותה, כן או לא. זה לא אותו הדבר.

יצחק בקנר: אולי זה ביטוי של אותה חרדה.

ניבה לניר: לא כל האנשים פוחדים מאותו הדבר. לא כל האנשים הם יהודים יוצאי פולניה שמשפחתם נספתה בשואה.

אברהם הפנר: הארגומנט של ניבה היה שכל האנשים פוחדים, אבל לא כל האנשים פוחדים בצדק.

ניבה לניר: נכון. כלומר, כולם אולי זקוקים לחרדה, לא כולם מאותן הסיבות.

יצחק בקנר: אני רוצה לחזור לפחד מאד בסיסי, העניין של פחד הזכרון. פחד הזכרון הוא הדבר שמחזיק גם את הספר שלך, הפנר. בכל אופן, זה פחד שקיים בי. הספר שלי, אני מעיד על עצמי, כולו מבוסס על העניין הזה. מה זאת אומרת? מדובר במדינה שהעבר שלה כמעט מחוק. יודעים שהיו דברים כאלה וכאלה והיתה שואה ראשונה והיתה השואה נוספת, ומדובר בגיבור שכמו מחשב מוחק את עברו או את הטראומה הנוראית שקרתה לו שהוא לא יכול להתמודד איתה, ואחר-כך חוזר אליה.

יגאל שווריץ: זה יותר מזה, אולי. כל המאבק של הלפרין להתגבר על הטראומה בא אחרי שקרא את המכתב של האבא המפוקפק שלו, שהוא בעל זכרון שכבי משונה.

יצחק בקנר: בוודאי. ומה זה אצל אברמל'ה הפנר? מה זה ההיאחזות הזאת בחברות ובעבר ובזכרונות ובספרי הילדים? רק עכשיו, בדרך, הוא אומר לי: אתה יודע, יש חנות של ספרי ילדים. מצאתי שם את „ילדי הבצרות" ו„העמק הנעלם" ו„דוליטל"... גם אצל אברמל'ה הפנטזיות נעוצות בדברים שהם זכרון בגלל הפחד שמישהו יקח אותם מאיתנו.

אברהם הפנר: אני לא חושב.

יצחק בקנר: אתה לא חושב הנה. „לאן נעלם דניאל וקס" של אברמל'ה הוא החלום שנשבר. כשגילו סוף-סוף את וקס, שהוא התגשמות החלום שכל הזמן מדברים עליו, מי שהיה הכי יפה, הכי חכם, הכי חזק, הכי מבטיח, הכי בקיים, הכי מבהיקים, הכי ממכות, הכי מה שאתם לא רוצים. הקטאה של כולם, של הבנים ושל הבנות. הם הצליחו לגלות אותו, והוא איזה גאבער כזה, סריץ שהמסבה לסלון ומזיע מרוב התרגשות שהחברים שלו גילו אותו בבאר-שבע. החלום נשבר מול העיניים. החלום שלו נשבר מזמן כבר לכולם. ומשם הם נוסעים בשתיקה במונית יסר לנמל-התעופה בן-גוריון. אני זוכר בדיוק את הסצינה הזאת. הם נוסעים ורואים דרך החלון של המונית, לעבות ערב, שורה של אקליפטוסים מאובקים. ואברמל'ה אמר לי הינה, אני מכניס כאן את המוסיקה הזאת. אריאל זילבר כתב את המוסיקה, והוא השמיע אותה. וזה היה נוגע ללב ויפה בצורה הנכונה ביותר. לא צריך היה להוסיף ולא צריך היה לגרוע. ואז המוטו הזה אומר טוב, בין כה וכה אני אתנתק את זה כאן. זה יותר מדי ארוך. ואני אומר לה: אל תתנתק. תן לאנשים להתרגש. והוא: לא. אני אתנתק את זה.

וככה הוא עשה, הוא חתך. הסצינה יפה גם כשלעצמה, אבל הוא לא נותן מספיק אויר. זה ההבדל בינינו. במקום שאני חושב, תן להנשים, הוא חותך.

ניבה לניר: אחר-כך, כפי שכתב ב„כולל הכל", הפנר פגש את יענקל'ה שבתאי שאמר לו „תן לעצמך להיות מניאק, כתוב, אל תחתוך במקום שאתה צריך אבל לא רוצה לחתוך"...

אברהם הפנר: בתור עושה, הייתי מוכרח לחתוך שם, ואני לא מצטער על זה. מבילא לא ראיתי שהסרט הביא לשקיעה במצב רוח שניסיתי להעביר.

יגאל שווריץ: וב„כולל הכל"?

אברהם הפנר: יש דברים שקשה לי לדבר עליהם. כי במקומות שזה מתקרב מדי זה קשה. הספר הזה שונה באופן עקרוני מכל דבר שעשיתי. אם אוכל פעם לעשות סרט שאהיה שלם איתו כמו שאני שלם עם הספר, יהיה לי נהדר. כי בספר עשיתי קפיצה למקומות שקשה לי לדבר עליהם. כתבתי אותם, אבל לדבר עליהם קשה. אבל איציק לא זוכר דבר יותר גרוע: מהסצנה שהוא דיבר עליה אני גם הורדתי את המוסיקה. הנסיעה הזאת היא בלי סאונד בכלל. שומעים רק את הסאונד של המכונית.

אברהם הפנר: אם אוכל לעשות סרט שאהיה שלם איתו כמו שאני שלם עם הספר, יהיה לי נהדר. כי בספר עשיתי קפיצה למקומות שקשה לי לדבר עליהם

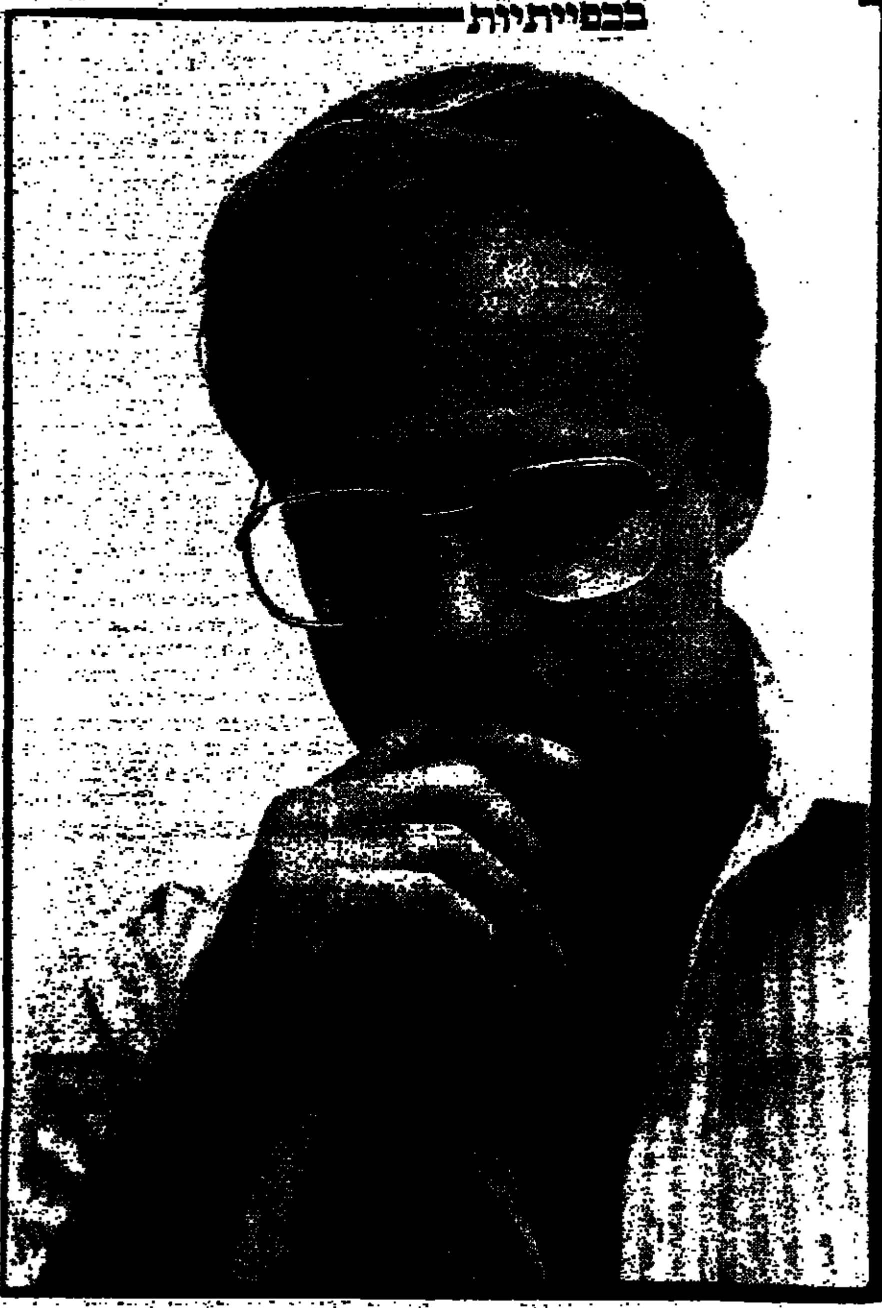

ניבה לניר: הוא רצה שאתה תרצה עוד קצת, אז הוא הוריד את זה, כדי שתישאר עם הרצון...

יצחק בקנר: בחשבון אחרון הצדק איתו...

אברהם הפנר: הפואטיקה שלי היא לא כמו של איציק. אני לא פונה אל הקורא כמו שאיציק פונה אליו בצורה כאילו ארוטית. אין מלה יותר טובה לזה. הוא לא פונה בצורה מילולית, למרות שחומר הגלם שלו הם מלים. הבעיה האמיתית שלו היא לא במלים, היא כמו בקולנוע.

יגאל שווריץ: אני אפסיק אותך באמצע. דיברנו על זה קודם, ואני אמרתי לניבה שאיציק כותב כמו סרט והפנר משתמש בעיקר ברטוריקה. אצלך כמעט אין תמונות.

אברהם הפנר: איציק כותב תסריטים. נכון. הפואטיקה שלי היא אחרת. לפעמים מלים הן לא אינפורמציה, שאתה מעביר אלא דברים אחרים. כשבחורה אומרת לאהובה „אתה אוהב אותי", היא לא שואלת אותו אינפורמציה. היא יודעת שהוא אוהב אותה. כשהוא אומר לה „אני אוהב אותך" – הוא לא נותן לה אינפורמציה. הוא עושה ג'סטה.

ניבה לניר: האמירה „אתה אוהב אותי", יכולה להיות גם שאלה המבטאת חרדה.

אברהם הפנר: נכון. אבל היא לא שאלה של אינפורמציה. אתן לך דוגמא יותר קלה: כשאת פוגשת בן-אדם ברחוב ואת אומרת „בוקר טוב", את אומרת לו שהבוקר הוא טוב? את עושה מחווה. מה שאני רוצה להגיד זה שבספרות יש אפשרות שהיא נדירה בתהליכיותה. ובכל זאת אני מנסה אותה לפעמים, וזה שיקוף בשבת בין שני הדברים האלה – בין הנגיעים להבנתה.

יגאל שווריץ: אני רוצה להציע הנחה שהיא שאלה: לאיציק יש דמיון ספרותי ויזואלי. אצל הפנר, בניגוד לאיציק, הסיפורת בנויה בעיקר על רטוריקה. התחושה של תחשבתיות-והתמונתיות עוברת בעיקר דרך הקצב של הסיפור ודרך סיגר הזאבים שהוא משתמש בהם.

אברהם הפנר: אני חושב שלא. אצלי הרי אין פחד מהזכרון. אצלי יש חפירות אל תוכו עד כמה שאני מעז, כי זה קשה, העניין הזה של הרחבת שטח האגו, וכאילו לתאוותי לא מספיק רק הארוס. הוא לא מספיק, הוא חלק מהעניינים. אני רוצה את הארוס. אני רוצה דבר נורא קשה, שאולי לא יצליח לעולם – להאיר את החשכה ולראות איך זה ששם יש חושך. במונחים של המדע המודרני, אני מנסה, כאילו, לבטל את עקרון אי-הוודאות. אני לא מוותר. אני רוצה לדעת גם איפה האלקטרון בעת וגם באיזו מהירות הוא טס. אני רוצה גם את זה וגם את זה.

יגאל שווריץ: בגלל זה יש מבנה עקרוני של סימולטניות ביצירה שלך? כל חלק אצלך מאוד ברזמנית מכמה מקומות. כלומר, המבנה הסימפטי כמו מספק את המצב הזה שלמרות שאתה קורא את הספר ברצף, בכל זאת אתה צריך לקרוא כל קטע בכמה הקשרים, כאילו הכל מתרחש בעת ובעונה אחת. כלומר, אתה בונה מצב כפול: אחד, מצב של זיון, אבדן הכרה, ללא שליטה, והשני – באותו הזמן – המתעד והמצלם את הראשון מעמדת בקרה.

אברהם הפנר: אני עושה כך ולא אחרת מאותה סיבה שיאיר גרבוז מצייר את הציורים שלו כמו שהוא מצייר. תסתכל פעם על הציורים של יאיר גרבוז ותראה שהמבנה שלהם הוא הדבר הכי דומה למבנה של „כולל הכל". גם אצלו זה ככה. ואני חושב ששנינו עושים זאת מסיבות דומות. כי כך הם חיינו. כלומר, אני ריאליסטן. כך אנחנו חיים. ככה החיים שלנו באופן מעשי וכך החיים הפנטסיים שלנו... מה היתה השאלה?

יגאל שווריץ: מה אומר הבניין הספרותי שלך? מה אתה מנסה להשיג בכפל?

אברהם הפנר: למפות את הכתמים הלבנים. למה אני רוצה את זה?

יגאל שווריץ: כדי להרחיב את הגבול של הדעת. אבל מתוך הנחה שב„לדעת" אתה מכוון גם למתנה המינית.

אברהם הפנר: הכל. לא. זה גם זה וגם...

יגאל שווריץ: אבל בלדעת יש משהו שהוא בלתי-רציונאלי מעיקרו.

אברהם הפנר: נכון. אני רוצה גם את הבלתי-רציונאלי. אני רוצה הכל.

ניבה לניר: הוא רוצה הכל ולכן זה „כולל הכל".

יצחק בקנר: לאברמל'ה ולי, למרות שבאופן שונה לחלוטין בשני הספרים, לשנינו יש רצון שלא לוותר על אף-אחד ועל שום דבר. אלה העניינים הגדולות, האמיתיות. אני חושב. כל ספר, לטוב או לרע, הוא טוטאלי, הוא חשבון-הנפש הכללי של כל החיים, מלידה ועד מוות, של כל האנושות... אז אנחנו, כמובן, מאד מאד מרביצים לעצמנו ומורידים, עד שחוזרים בסופו של דבר אל המעגל הקטן שלנו, שהוא, עדיין, כולל הכל. אצלו הטוטאליות מתבטאת בכך שהתחושה באה ממכתבים ומפתקאות ומתסריטים ומזכרונות וממכתבים חוזרים ומשיחות טלפון ומשיחות של חברים ב„אכסודוס" או בבתי-קפה, מכל הדברים האלה. וגם אצלי, בצורה זו או אחרת, כל הדברים מן הסוג הזה מתאגגים גם-כן. ואת אומנות הביא את הצוררים לקורא ותן לו – יותר אינטך – לגשת לעצם את התחוה הכוללת שהיא פועל יוצא של כל מה שהנחת בפניו.

יגאל שווריץ: אבל הדמיון שלך, איציק, עובד אחרת.

יצחק בקנר: אני פחות מתוחכם מאברמל'ה, המחשבה שלי פחות אבסטרקטית. ואולי בגלל זה. אני יותר מספר ממנו, והסיפוריות והעלילה של הסיפור חשובות לי יותר.

„מלאכים באים", למרות שהוא מתרחש במחצית השניה של המאה העשרים ואחת, הוא בעצם סיפור על הכאב הגדול ביותר. הגיבור שלו, דוד הלפרין, שהוא אדם באמצע חייו, מגיע למצב שמוצא את עצמו, את כולו. ואחרי שנהפך למה שהיה שנוא עליו, נשאר לו רק הריק הגדול.

הסיטואציה הזו, בהיותה כוללת הכל כמו הטוטאליות של הטראגדיה האנושית, היא מעל לכוחותי ולכן נכנסה ל„מלאכים באים" הפנטזיה. כמו להתעופף מעל המציאות מפני שהמציאות היא גדולה מכולנו, ויחד עם זה, יכולה להכריע את כולנו, גם בכתיבה הבנאלית, הסוטפת. כלומר, הכתיבה מעט מעל למציאותי היא בריחה מפני הטוטאליות.

יגאל שווריץ: מה שאתה אומר זה שהנסיון הזה של „כולל הכל" לא הולך בגלל שהמציאות גדולה מאיתנו, ואז במצבים כאלה – באופן פרדוכסלי – אתה נאחז בפנטזיה כדי לדלג מעל למשוכה של חוסר האפשרות למצות הכל?

יצחק בקנר: גם זה וגם לא זה.

יגאל שווריץ: אז לשם מה הפנטזיה בספר שלך?

יצחק בקנר: לשם מה הפנטזיה? מפני שבספר הזה, יותר מבספרים אחרים, עסקתי בצורה הברורה ביותר בדברים המהותיים הקיומיים של האדם.

יגאל שווריץ: מה הקשר? הזכרון הוא ציר מרכזי אצלך. יש איזשהו קשר מהותי בין הזכרון, הרץ לאחור, לבין הפנטזיה הרצה קדימה?

יצחק בקנר: במקום שבו נגמר הזכרון, או יש חשש מהתכלותו, מופיעה הפנטזיה. אין עבר. יש עתיד. בפנטזיה הכל פתוח.

יגאל שווריץ: הפנר, מה אתה רוצה להיות יותר, סופר או אינטלקטואל?

אברהם הפנר: כבר שאלו אותי את זה קודם, אז אני יודע את התשובה: קודם-כל, אתה שוכח שיש שלוש אפשרויות ולא רק שתיים. אני גם מלמד באוניברסיטה. אני אוהב ללמד באוניברסיטה כמו שאני אוהב לביים, כמו שאני אוהב לכתוב.

ניבה לניר: אבל אתה אמרת קודם שיש סדר עדיפויות. אני רוצה הכל, אמרת, אבל יש סדר עדיפויות.

אברהם הפנר: בכל-אופן, אני אוהב לביים ואני אוהב לכתוב, ואלה דברים אחרים מאד.

יצחק בקנר: אתה שקרן. אמרת לי פעם שאתה אוהב פי-אלף יותר לכתוב מאשר לביים.

אברהם הפנר: זה לא נכון. אז אני אמרתי. ואני אסביר: יותר נעים לכתוב מאשר לביים. בכתיבה אתה לבד ויש לך שליטה מוחלטת כמעט, ובעיקר, לא מפריעים לך. כשאתה מביים, אתה אדיר מהאנרגיה שלך מתבזבז על מה שהאמריקאים קוראים „מן פאמפר", לתחזל. אתה כל הזמן בהתחל: שחקנים, צלמים... וכשאתה מביים אתה גם פוליטיקאי. אתה מבזבז המון אנרגיה על קשקש בתנות. והחלק המוזער של האנרגיה הולך על היצירה, על הדבר עצמו, והיתר על כל מיני דברים. אין לי תאוה לדבר הזה. החלק שאני הכי שונא בלעשות סרט זה ימי הצילום. אני אוהב את כתיבת התסריט ואני אוהב את ימי העריכה. החלק האמצעי הוא בעיה. אני אוהב לביים, אבל אני לא אוהב את זה יותר מאשר את הכתיבה.

ניבה לניר: אבל זה לא הכיף, החיבור של כל הדברים האלה ביחד?

אברהם הפנר: זה שני דברים אחרים מאד.

האמירה הקולנועית היא אחרת לגמרי מהאמירה הספרותית, ואני אוהב את שתיהן. בשמונה ובשש הייתי עושה כל ארבע שנים סרט וכל חמש שנים כתוב רומן. משניהם, מה שיותר קל לי לעשות זה לכתוב. כי בשביל לכתוב אני צריך רק נייר ועפרון, וכל היתר בא. אבל זה לא בא אחד על חשבון השני, וזה לא יפצה אותי אם אכתוב חמישה רומנים ולא אעשה אף סרט. ובכלל, אני לא רוצה „כולל הכל". אני רק רוצה להיות קומפוזיטור...

יגאל שווריץ: מדברי הפנר יוצא שהשפה איננה מדייקת בתיאור המציאות, שהיא „ספרותית" ומתייפייפת מדי. לכן הוא משתמש בלשון „נמוכה", כדי שתהיה מדויקת יותר, והוא עושה בה שימושים „לא תקניים" כביכול. בקנר מעצים את השימוש בשפה הזו, המופיעה אצל הפנר. האנגרית – השפה שיצר ב„מלאכים באים" – היא צאצא לשוני וולגרי של השפה שהפנר משתמש בה.

יצחק בקנר: יכול להיות שאברמל'ה מפשט דברים ואני קצת מרחיב אותם או מעלה אותם, ועושה העלאה של הלשון. יש דבר שאני מתעקש שיופיע אצלי – נרדפות המלים. כשאני מגיע לאיזשהו מקום שהוא מאד חשוב בעיני, לפעמים על צד הסאטירה ולפעמים במלוא הרצינות, אני מחפש עוד ועוד מלים, שכל אחת מהן מכסה, לפחות בקונוטציות הדמיוניות שלי, עוד משהו מהביטוי הטוטאלי של המושג עצמו.

יגאל שווריץ: להקיף בטבעת של מלים קטע של הויה?

יצחק בקנר: כן. וכבר כתבו כמה מבקרים שאני חוזר על עצמי. העברית היא לפעמים שפה רזה מאד. אצל אברמל'ה הרזון הזה מהווה מקור של עושר. לי הוא מפריע.

יגאל שווריץ: אתה מאמין בשפה?

יצחק בקנר: אני מאמין בשפה מפני שהיא זאת שמעבירה לנו את הדברים.

יגאל שווריץ: אתה מאמין בשפה רק כאמצעי לביטוי?

הפנר: אצלי אין פחד מהזכרון. אצלי יש חפירות אל תוכו עד כמה שאני מעז, כי זה קשה העניין הזה של הרחבת שטח האגו

יצחק בקנר: לא כשלעצמו. רק כמכשיר.

אברהם הפנר: השפה לא עושה כלום. אני מדייק או לא מדייק, ולא השפה מדייקת או לא מדייקת.

יגאל שווריץ: לגבי איציק, יש לי תחושה שהוא באמת מרגיש שהוא יכול, באמצעות השפה, לסמן במדוייק מציאות או אמונה. גם לך יש הרגשה כזאת, שהשפה מסוגלת לכך?

אברהם הפנר: אני יכול. לא השפה. האם אני יכול לתאר את מה שאני רוצה? לדעתי כן. תלוי מה אתה רוצה. אתה לוקח את המפסלת שלה אתה זקוק בשביל לעשות את הפסל הזה. אם אתה עושה סיפור כזה וכזה, אתה צריך את הכלים האלה והאלה. מה שאני אומר זה, שעם השפה צריך להתנהג בסיסמה המפורסמת של שמינית, לפי הספר שפעם התכוננו איתו לבחינות בגרות: „ודייק".

יגאל שווריץ: אתם רואים את הקומפוזיציה של הספר לפני שהספר נכתב?

יצחק בקנר: אני יודע בדרך-כלל מה יהיה הסוף, אבל את האמצע אני לא יודע.

יגאל שווריץ: אצל הפנר, אם אני לא טועה, לא רק שהאינטלקט משחק תפקיד חזק יותר, יש גם כוונה שהוא ישתלט יותר ויותר על האירועים המתפתחים.

אברהם הפנר: בטח. בתסריטים, שזה יותר קל מאשר ב„כולל הכל", אני לא ניגש לכתיבה לפני שאני יודע את התסריט בעל-פה.

יגאל שווריץ: בטח, אתה מתמודד תמיד עם הבעיה של אבדן שליטה. זו בעיית יסוד ביצירה שלך. זו בעיה שלאיציק אין. בגלל זה אתה רוצה לדעת הכל ולהרחיב את הידע (התבונה) על כל התחומים האחרים.

אברהם הפנר: אני לא חושב שזה מכוון...

ניבה לניר: אתה כתבת, מסרת לדפוס 604 עמודים. בטח היו לך 1,200, וידעת מה יהיה כתוב בכל אחד מהם, ובצער רב נפרדת מחצי הכמות, לא כך?

יגאל שווריץ: הוא לא ידע כל אחד מהם, אבל הוא ידע בדיוק איך הספר שלו יהיה בנוי.

אברהם הפנר: אני יודע הרבה מאד לפני שאני כותב, המון.

ניבה לניר: וכל משפט שאתה עומד לכתוב נכתב כפי שהתכוונת, אחד לאחד?

אברהם הפנר: אני משנה בעת מאד, אם זה מה שאת שואלת. אבל זה לא נכון להגיד שהאינטלקט הוא כל-כך דומיננטי אצלי, כי גם הסביעה מפתיעה הרבה.

יגאל שווריץ: אני לא מדבר על המיקרו. אני מדבר על המקרו. על הקומפוזיציה. ברמה של המקרו אתה יודע, לא ברמה של המיקרו.

אברהם הפנר: במקרו אני יודע הכל. זה חלק מהדבר שאני רוצה לעשות. המבנה של הספר הוא חלק של הסיפור. זה עקרוני מאד.

יצחק בקנר: זה כמה מצמרר אותי לחשוב בצורה כזאת. על כל הקשיים של הכתיבה להוסיף גם את העבודה שמראש אתה יודע בדיוק מה אתה כותב: זה גם שקמים נורא. חלק גדול מהתענוג המוגבל שישנו בכתיבה הן הבעיות הנוצרות בהלכה. פתאום נוצרים דברים מתוך עצמם. אתה יוצר דמות ופתאום יש לה חיים משלה והגיון משלה, והיא נתקלת בדמות אחרת... ואתה צריך לפתור את הדברים האלה. בעצם, אני לא כל-כך מאמין לאברמל'ה. בשביל מה שהוא תיאר הוא צריך להיות חכם כמו עמוס חכם...

هكذا من الاصل

משא
לספרות, אמנות ועיון

דב ברניר

מהפיכת הזהות

בשדה עיון

אוריאל טל: „מיתוס ותבונה ביהדות זמננו", „ספריית פועלים" והאוניברסיטה תל-אביב, 1987; 280 עמ'.

פרופסור אוריאל טל ז"ל היה בר-אוריין בחקירת היהדות והכרך המונח לפנינו, מעזבונו העשיר, מעורר התפעלות והתרגשות כאחת בשל למדנותו ועניינותו הנדירות. עם זאת, נימצא לא רק מסכימים עמו בסוגיות נרחבות שבהן הוא מספק לנו מורה-דרך, אלא גם חולקים עליו בכל נימי נפשנו, ומאחר שמדובר הוא בדיני-נפשות ממש, אולי נקדים ב„אני מאמין" משלנו, בהנחה מבוססת כי הנאמר על-ידינו היה נחלת תנועת התחייה של העם היהודי כולו. הכוונה היא לציונות שבה ראינו, ומוסיפים אנו לראות, את מהפיכת הזהות היהודית, ממש מאז חורבן הבית ויציאתנו לגולה.

העוף מולך את הקול והוא זועק באחרונה ממש מעל כל הגגות: נאנקים אנו בעידן של משבר הזהות היהודית: נותקנו משורשינו, ושומה עלינו „לחזור בתשובה", בנוסח דתי או חילוני, שכן אם לא נשאב חלילה מלוא חופניים ממקורותינו העתיקים נהיה ככלי ריק, כתבלולים, „מתייוונים", ואפילו כעין „גויים" ישראליים המחקים את התחייה האנגלו-סאקסית, באופן נרצע. לשיטת כל אלה, אכן תחילה במשך כמאה שנה, מאז סוד הציונות ועד, נניח, מלחמת ששת-הימים, לא ידעה הציונות משבר זהות כזה. להיפך: היא הריצה את גם מהפיכת הזהות היהודית. היא קמה נגד חיי גלות וקראה לשיבת ציון; היא החייתה את השפה העברית, בשירה ובחיי יום-יום; היא תקנה יחד עבודה באדמת המולדת: היא חוותה לחיי עבודה, המוציאים לחם מן הארץ: היא הסיפה נסקיינן לבניה היא בנתה חיי אוטונומיה, בדרך לממלכתיות יהודית מחודשת: היא הפיחה תוכן וצורה חדשים לחגים ולמועדים: היא שילבה את בניין החברה באידיאלים אוניברסאליים, בלבוש דתי, או חילוני, סוציאליסטי, או ליבראלי: היא דחתה את הפירוד הדתי והבלעדי למושגי היהדות, והדברי הרצל היא החייה: „אנחנו עם – עם אחד". הלאומיות היתה מעתה הכלל המאחד את העם היהודי, כאחר שהפקח הדת גלולה, ובחורבנה „התפרקו" במכוניהם. העיקר: היא לא ידעה אוב-היהדות, אדרבא מבקשה, ובקילוב של שירים חסידיים, ולעתים שירת „האינטרנאציונאל", היא יצקה תוכן חדש בתנקן ישן כאשר נתן אלתרמן, או עגנון, או לאה גולדברג נראו, בצדק, כצאצאים מאוחרים של רבי עקיבא וכל שאר אבותינו הקדמונים.

חוזר אני וקובע: במשך הדורות רבים לא ידעה הציונות משבר זהות כזה. להיפך: היא באה לרפא זהות גלותית תלה, או מקוטעת, ולהעמידה על יסוד בריא. יתירה מזו: המשבר הפוקד אותנו עתה הוא אחר: הוא משבר האידיאולוגיות, הוא לא משבר היהדות אלא משבר אידיאל של דורות, בעיקר צעירים, שהתלהבותם הציונית, או הסוציאליסטית, כבתה, והם מחפשים להם מורקה, או תוֹלָה, אם לא בעתיד, הרי בעבר, באמונת אבותיהם. מחפשים הם לעצמם עוגן-הצלה במורשת, או במסורת – וכאן הוא המקום להביא את דברי הפילוסוף זאב לוי, המבדיל בין השתיים, באומרו: „אין זה מקרה שאנו מעדיפים את התיבה ‚מורשת' על-פני התיבה ‚מסורת', מורשה מציינת את היותנו ‚יורשים', כלומר, סובייקטים פעילים, החופשים להחליט כיצד להשתמש בירושה שזכינו בה, בעוד שמסורת מציינת את מה שנמסר לנו, ואנו כאילו חייבים לקבל". כיצד „מתמקם" כאן אוריאל טל? עוד יסתבר כי הוא אומר בסוגיות מכריעות אלה דברים מעמיקים ומאלפים ביותר, אך גם יודע לפסוח על הסעיפים, ואף להטיח ביקורת (בחוזר ציוני?) על הציונות, שלפי טיבה הבריחה, לא הגיעה לה כלל-כלל כזאת.

מכעיס בעל ההקדמה לקובץ, צבי רענה: „הקובץ בא להצביע על שניים מן המקורות המזינים את התודעה העצמית ביהדות של ימינו, ובעיקר במחשבה הלאומית היהודית: המקור האי-ראציונאלי, הרגשי, הקנאי והמיטאפיסי; והמקור הראציונאלי, הביקורתי, ההומאני והאמפירי". אילו שבנו להתבונן במקורות היהדות, על „שכבותיה" כמעט „הארכיאולוגיות" היינו, ללא ספק, מגלים בה יסוד קמאי-שבטי עתיק, ויסוד מאוחר יותר, לאומי ואוניברסלי. כאן עורך אוריאל טל מעין ניתוח משווה בין שני יהודים בני-דורנו: מרטין בובר מזה ואלברט איינשטיין מזה: בובר, למשל, סבור שהתיבה „ציון" (הכמסמל את הציונות) „נגזרת כי פרי מסתורין, למרות שהוא מהווה, בעת ובעונה אחת, מבשות אמפירית, היסטורית, ואפילו פוליטית". לדעת בובר, קשר העם היהודי לארצו ולאדמתו אינו „לאומי" בלבד, במובן המקובל של המלה, אלא הוא קשר „אורגאני, קוסמי, ומיטי". הרי אין כל אפשרות להלוך כדבר שכאשר היהודים התפללו, ברכמתם, „בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", לבשה המולדת האגודה מחלצות מיתיות מפורשות, ברם, בובר לא העלה, כמדומה, על הדעת שיום יבוא וייבצאו לו STRANGE BED-FELLOWS, בצורת „גוש אמונים" שגם הם יעדיפו, כבובר, את האינטואיציה על התבונה, שגם הם ירצו, כמוהו, להעניק מושג חדש ומוזרויי להגדרת „גוי קדוש", ובניגוד לו, שקרא לאחוות-עמים, ותבונה, בילולית, „להיבור היהודי-בעמינו בין אדם, אם ועיר", וייחסו לו משמעות נבואית ומשיחית כימשית, ואף לאוטופית, כאן גבעון ועד לביבים ארץ-ישראל השלמה, ביינו.

בבדק כביב של כלל כבבר את איינשטיין שלא התבוסס כלל ליסוד המיסטי, התבר בכל זה, ובהבאי הסיור הדיבורי של עם מסוור בין הגויים ואיינשטיין לא היה כלל רחוק לפאנתיאיזם של שפינוזה, ואף דיבר, בהזדמנות, על „תחושה דתית קוסמית", לאחר שהכריע יכבה את כל אוצרות הידע הנגודים במחקריו – ועם זאת – כדברי טל על איינשטיין – „עיקרה של הלאומיות אינו בשיבת האדם והעם אל מקורותיהם הקבועים, ביאם בבניין חברה טובה בתקייבות למעבה ריבונית התבונה על פני הרגשה, ההגיון והאנאליזה על פני הדבקות במבהות".

כלום הלך אוריאל טל בעקבות איינשטיין והשתבה תהא כאן, להקרבתנה כן ולא. הנה אומר הוא: „אחת התופעות המעניינות והנודריות בתולדות התנועות הלאומיות אשר עיצבו חלק ניכר מבפת-העולם, ובכלל אלה גם התנועה הציונית, הרי היא המתח בין שני כוחות בנויים: המיתוס והתבונה, העולם הסגיאות, הרגש והשכל, ההוויה והיקולוגוס". אם כוונתו היתה לתחושה הדביקטיבית של עם, הרי המיתוס בכלא בו תפקיד אדיר, ועם זאת, כל עם, ועם כזהותי על אחת כמה וכמה, חייב לכלכל את בעסיו, ותוביותיו, אף הגעותו ביותר, על אדני התבונה – וכך היה גם הדבר בציונות שלא סבבה על סוס כיתוס, סוס משיחיות, אלא שילבה עם-לגבלים בתנושה ובעת, ואף בהיבור היסטורי. לכן לא נראית לי מסקנתו הכפולה של אוריאל טל, לפיה יכול המיתוס להיות לעתים חיובי (ואין חולקים על כך), אך מאידך גיסא עלולה התבונה להיות „ריבונית, דטכנוקרטית ולשמש אמצעי מבולוגי להשכתה-קפ" – הרי הנאציזם לא היה כלל „תבוני", אלא התגבו למיתוס של „הרייך בעל אלף השנים", ושיעבד את כל האמצעים הטכנולוגיים לשירותו הפיתולוגי.

קרובה, בכל מקום, יותר ללבי הבחנתו המוצקת של אוריאל טל, לפיה היתה ההלכה תבונית, ולא מיתית בעיקרה: „היכולת לפתח פירושים שונים חילופיים לאותו מקור עצמו, ולקבל את העול, בלוסר, את המסקנות, היא אולי ביזה הגדול ביותר של היהדות ההלכתית".

בהתאם לכך מתאר אוריאל טל, על בסיס ההלכה, חז"ל והרמב"ם, את המובנים המיתיים של המשיחיות, שהם היום להתרחק ב„גוש אמונים". לפי חכמי בבל אין בין העולם הזה לבין ימות המשיח אלא שיעבוד מלכויות בלבד – ובבאן מסיק טל כי „בה שכוונה את ראשית ימות המשיח הוא דווקא כבבנו הבריון, הכוחני והנקשני ואין כאן שום גדר של פרי המסתור" (לפי הרב שלמה אבינר). הוא הרין כרמב"ם (אני מצטט מספר אחר) שאמר: „ואל יעלה דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ומחדש דברים בעולם או מחייה מתים וכיוצא בדברים אלו... אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם, או יהי שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג". הרי אין בין דברים מפורשים אלה לבין האקסטאזה, נוטה „אתחלתא דגאולה" של גוש אמונים ולאיבלם כמעט אוריאל טל אפילו יהודי דתי ויראי-שמים כפרופסור אפרים א. אורבך אשר, כדברי טל, בעיניו היה „פירוש ההלכה גורם אשר, לכל אורך ההיסטוריה, שיותר היהדות כמותר האקסטאזה והאסקיזם, מהמטאפיזיקה פוליטית, ומראיה טוטאלית של זמן ומקום, הכובבים כמיתוסים".

נפסח כאן על הביקורת הקטלנית שבה דוחה אוריאל טל את את כל תורות „גוש אמונים", על פירושיו, נוטה. אף שפלי", של קדושת הארץ, על החייאו את תורת הגר, גוסח התנ"ך, „ואהבת לו כמוך, כי גרים הייתם בארץ מצריים", ועד ל„מצווה" הדרשה של „מחיית זכר עמלק", ועוד רשה. נחזור עתה לנקודת המחלוקת בינינו לבין אוריאל טל, על הציונות... ומהותה.

★

כתב הוא – ויוד לא רעה: „הציונות, בוונת שיבת ציון, יצרה גלות חדשה, לא גלות בארץ אלא גלות מזהות עצמית. הציונות, כראשיתה, והאי לא שיערה שאפשר להיות מבוכי ליהדות גם בעברית... שאפשר להתבולל גם בעברית, ולא רק באנגלית, או ברוסית". אמנם, בזוקפו אמר, זוכה הציונות ליחס של יתר הבנה, באומרו: „כהתפייכות של הזיינו היתה אולי אחת העמוקות והגדולות בתולדות המהפיכות", אך לאחר כבן מוסיף הוא את מה שיהוה גרעין ביקורתו, כבן המהפיכה הציונית: „אנו נולדנו לא רק על ברכי בגיות נולדנו גם על ברכי שלילת, והרבן ושיבתה. נולדנו בלי עבר, ובכאן גם כבוכנו לגבי העתיד... באין בידנו מסורת, ניצבים אנו גם מול העבר, או העגל, כרוקנים מבפנים".

אוריאל טל

כאן שואל אני: כלום אנו מרוקנים מטבענו כלום זהו סיכום הציונות, סיכום חברתנו, סיכום תרבותנו, סיכום הווייתנו כלום אנחנו „גויים" המדברים עברית? הבה נקשיב כאן למישהו שהיה מלא וגדוש יהדות עד קצות צפורניו – והכוונה היא לחיים נחמן ביאליק, הנחשב כ„משוררו הלאומי". ונתחיל מן הלשון דווקא, המצטיירת כמעט כ„קליפה" בעיני טל, כאשר אין היא פאלוזה בביגוד המסורת. אומר ביאליק: „הלשון גופא, היא-היא ‚צורת הזהות' ההיוה של האומה. היא-היא מפשות הצבות של אותה רוח. אם יש לעם נכסי צאן ברזל כלשהם, אם יש לו ‚קרקע עולם' שלו, קרקע שאינה כלה ואינה נגולת – כי עתה אין זאת בלתי אם הלשון... אמונות ודעות עשויות להשתנות, אפילו ‚מצוות בטלות לעתיד לבוא' – ואם יש להן תקווה ל‚השארות הנפש' ול‚חיי עולם', לא תהיה זאת בלתי אם בתוך הלשון ודרך הלשון. חורבן הלשון חמור מחורבן בית-המקדש... אדם בישראל, אפילו כפר בכל, מכיוון שלשון עמו מושלת ברוחו ומקלחת בעורקיו, בעל-כרחו והוא נתון בחיקו של אברהם אבינו" וכל הרגשות שלו – ר.ב.ג. עד כאן משיחת לשונית התרבותית ללא תקדים בתולדות העמים – והיא קשרה אותנו לכתובנו הקדום, ומפתחנו המודרני ולשורשיה המרעיות משיפות עליה נוכר על גבי נחבר.

בבדוק מטעים אוריאל טל ללא מקובל, אלא כתרומתו לספר אחר, „בזה ראה וחרס" – בהוצאת „ספריית פועלים") ש„התרשמות הינה המריכם של הערש ביחוד לתרבות", הכל מורשת או מסורת יש לאמרך „על פי קנה-המידה של עשה אומר לי המקפא והוא. כאן שוב נמסר את רשות הדיבור לביאליק, האומר: „כל תחיית, רנסאנס בלעז, אינה בעצם אלא תמורה על הראשונות, אבל בדרך ורשה וקמרה". ואמנם, מי זמנה, ברבבות הדורים, אולי במליוני הדורים שמבונבר אבותינו הם הקרשו בעיקרם לאבותם הרותת ומסורתם בהם הגות פילוסופית, חברתית, מוסרית, אותביתה אומר לי המקסם הזה? הרי אוריאל טל מסכים גם לפרשנות מודרנית הגם למלוכה בתרי המורשה שהתנהלה לנו. כיצד ייעשה איפוא הדבר, אם נאמר שני דברים: שאנו בניבביה של המורשת היהודית ואנו גם רכושים של תרבות העולם, על כל אוצרות הקלאסיקה והמודרני המתמזגנו בלום היהדות הכמה את כל השפע, הבוהגו של עולם נהיה ברים ועקרים, או שמא קוראים אנו לתרבות הארץ, בכל גילוייה, על שולה זאת לא עונה אוריאל טל, אך השיב עליה דווקא ביאליק שמורשת אבותיו לא היתה זרה לו, אפילו שביריר של שביה.

הרי דבריו: „אבל, כי מבני דורנו יאבה להיכנס לתוך הלאבירינט הזה ובשייכבו – הימצא בו אף יריד את רגליו? הרי אי-אפשר לייעץ, באמת ובתמים, את בדורנו, הקורא סתם, להקדיש בידי-עצמו ימים ושנים בתוך אותם תלי-תלים של הספרות העתיקה והישנה, כדי להוציא משם, קב-קב ובאה-באה ברכים, את התמצית היפה והחיונית שיש בהם, את החלק היצירי המשוקע בתוכם. עבודה זו באה לשמחים שמלאכתם בכך, ולא לקורא סתם, ואפילו המובהק שבמובהקים".

בא לשים-לב: אפילו המובהק שבמובהקים לא יחבוק את המורשת הזאת, אלא אם בן ימית עצמו באוהלה של תורה, ויניח כל עיסוק אחר, החיים המודרניים בכלל זה.

כאן זימן לנו ביאליק מגורת, בצורת „כינוס" חדש כדוגמת ספר האגדה שכינס. הרי דבריו: „באוצרו של העברי ויודע ספר יעמוד מעתה שוב כמה ברכים חשובים, ע"ס חרש, שתבוא בהם התמצית הנבחרת של פרי המחשבה והרגש העבריים בכל הדורות, והרותה בהם, לכל אח-מכנע, את צמאונו הרוחני, ואת צמאת בגיוי". כלום נאיבי היה האיש, כלום לא ידע כי תרבות-עם ומורשת-עם הם גם מנהגים-וחגים-ומועדים-ופולקלור-וחיי-משפחה-ואורחות-ציבור? הוא ידע גם ידע. אך הוא התבסס, כמונו, מכהפיכת-עם, מחידוש והתוז הגאה, מחידוש ממלכתיותו, מכינוסו המחודש להיסטוריה, לרבות מלבלוב תרבותו העברית המחודשת. לא היפסנו „זהות אבודה", בימי תמה-הגדול, בימי הפלמ"ח, בימי חידוש התיאטרון העברי, בימי השחר של תנועת העבודה. אם „ריקים" אנו עתה – לא ריקים מיהדות אנחנו, אלא ריקים מאידיאלים, ריקים מחזונות תרומיים, נטולי „שרשים" אנו בשבעות הכרתיות, לאומיות שיש בהן כדי לרומם את הנפש ולהרבק יצירותיות תרבותיות. „החוזרים בתשובה" בקולם מכרים למעשה במה שהיה אקפה תורת-חיים. ועתה אין אלה אלא הזקיף, אפילו לא של היהדות הסכמה, אלא חוקי העיירה, חוקי הגלות – והחרדים הירושלמיים יבואו ויוכיחו. „גוש אמונים" הוא עיזוב גולץ של תרבות העיירה וחוקי הגלות והחלוצים שעשו מעשי-בראשית בארץ-ישראל. עד כאן העיונו ל... הבוא הבאת, אך המודרני בחלק מסוימת, בפש-דידיו של חוקר גלותי נשכח – הוא אוריאל טל ז"ל.

רבקה אסא

שני שירים

★

זיו בורל-
שלח אצבע מחקלסת
מקשפת
ואותו בשערותי
השומרות,
כאחו ענפי האלה
בשערות ראשו
של אבשלום
הנס על נפשו.

מקפת עלטה
הנבקת,
קירות מטים לנפל
פוערים לעיהם
מול פני,
אבני-ננף
חושפות שניהן
לנגס בכפות רגלי –
אני נסה
כמוהו
על נפשי.

אני לא יכבני
בתי, בתי...

למה, אמא,
ביתום מנוסתי הבהולה
עוד משועות אלי
ידיך?

★

רקרנית העלוה
בעץ מול מרפסתי
לא שכחו עדין
את המוסיקה השקטה
שהשמיעו לי
אירא.

עיני
הבלסות באבן
האומות
לבדי הרמוניה משלמת,
נודרות
אליה.

„את שבאת" –
הן לוחשות לי
ומרקדות
לצלילי המוסיקה
[illegible]
ואני
תחנה אלמת
מתקפת חרדה
מן יקפצו בי
על השכחה.

ת"א 1984

אפי בן צבי

עזיבה

כמו נודע
כמו צרעת
אורות במצחו
והם הפכו חרשים
גם אלמים. ראו

אות קין
על זה
אשר מורו לשתנה
משכב.

ה„פורד" שומרת מרחק
מביתו. עם שחר
הוא עומס את המעט,
בורח כיעקב מלבן. רק אחר
כמוהו מצרע
עוזב עמו.

חלונות הבתים קורנים
סלידה. בגנה הפיטנו
אשר ספה
מתמידין אליו פרות,
את נפילות השל שמע
דיראותיות
מאחורי גבו.

בכל פה

פה רב ברית
נגעל מפי
נגעל.
זה לא נבנה
וגם זו לא חסרה,
שובבה חזיקי שמרה
פתוחי פיה.
בשמרת הטבע שלך
מרפדים פתויי תהום.
רק לא לחוש חושך
בכל דרך הטבע
פן יהיה מבהיל.

לעולם לא היו לנו פיות פיפיות
ואין הבור מתמלא מחוליתו.

„ואם לא עכשיו" אז „אימתי" נכיר את פרימו לוי?

מאת גאיו שילוני

עם הפעמה „ואם לא עכשיו אימתי" מאת פרימו לוי, מאיטלקית: דב אנקונה, הוצאת „זה מכבר", 1987, 296 עמ'.

[illegible]

אכן, רק לאחר מותו הטראגי של הסופר (אשר סופו – כפי שנשתדל להבהיר בהמשך – היה מעין פועל-יוצא, הכרחי ממש, של כל דרכו של לוי האיש-והסופר על-ידאמות) התעוררו אפיפיורי הבר"לות הישראלית ואצו – סוף סוף – להוסיף כבש את כפריו כדי להדרין ולפרסמם בשפה שהיא הקבעית ביותר להם ביותר מיד לאחר השפה המקורית בה הם נכתבו, האיטלקית. באחרונה התבשרנו כי גם הקורא העברי יוכל לקרוא את „אם זה אדם" של לוי, הווה אומר הספר שהוא בוודאי הטוב, האמיתי, החשוב ביותר שנכתב אי-פעם על החיים-לאחרונה שהיו מנת חלקם של היהודים במחנות ההשמדה הנאציים. באמת מכאיב היה לראות כיצד ספר זה, שתורגם בכבע לכל לשונות הארם ונחשב באירופה לספר חובה, דווקא בישראל אינו מוכר... התבשרנו איפוא כי שלושת ספרי השואה של לוי (כולל ספר המסות האחרון שלו) יופיעו בתרגום עברי בהוצאת „עם עובד", ובהוצאת „הקיבוץ המאוחד" יופיעו עוד שני ספרים של הסופר היהודי מטורינו.

הספר שבו אנו דנים עכשיו כאן, הנושא את השם העברי כל כך „אם לא עכשיו, אימתי", הוא אחת היצירות המאוחרות יותר של לוי – הופיע לפני שנים אחדות בלבד – אך התקשר במובן כמוים עם „ספרי השואה" של המחבר – הלא הם „אם זה אדם" (1947), „ההפוגה" (1949) וספר המסות „השקועים והניצולים" (1986). לכי שלא זכה עדיין להיוודע לשוב שבספרי לוי – „אם זה אדם", – ייאמר כיה „אם לא עכשיו, אימתי" איננו, אולי, הטוב והמכובה ביותר שיצא מתחת ידו של הסופר-הרוקח-הפרטיזן מטורינו: אולם בתמונה הכללית של יצירתו של לוי מהווה גם הספר הזה מטבעת חשובה.

„אל תחפשו מסרים..."

פרימו לוי, בכבוא לספר-מבחרת שלו, 1987

„אני מבקש מהקורא שלא יחפש אצלי מסרים...", כך כתב פרימו לוי על עצמו. אולם אחד מיתרי עיזה כתב בצדק, עם מותו של פרימו, שכל אישיותו של הסופר-הרוקח היתה כשלעצמה מסר. האיש שכחדותו רושה נכחף להיות כופר מתוך צורך פנימי עמוק לפסור עדות על הסבל הנורא שבו התנסה, התענה במשך כל ימי חייו – עד שבכל הנראה גרר אותו דבר זה למותו הטראגי – במעין רגש של בושה: „הבושה על כי הוא ניצל מהתופת". על הבושה הזו הירבה לוי, באחרונה, לכתוב (בספר „השקועים והניצולים").

רגש זה של בושה והרצון העז להזכיר שוב ושוב, לבל יישכח זכר השואה, יחד עם גבל תחושת האחריות ונטל היהדות הנתפסת כטרגדיה שהאדם נטל על עצמו (ופרימו לוי, שבאחד הראיונות שלו כינה „נעשיתי יהודי כמעט בעל-כורחו" (1982), העיד על עצמו גם: „תנני כפי שעברי בנה אותי") – כל אלה יחד הולידו את ספריו של לוי, וגם את סיפור עלילת גבורתה של קבוצת פרטיזנים יהודים. בשנים 1943–1945, הוא „אם לא עכשיו, אימתי".

[illegible] קבוצת הפרטיזנים של [illegible] שהיא הגיבורה-הכוראלית של הספר, אימצה לעצמה מעין הימנון, שבו נאמר כיצד „הכבשים מהגטו, מורגלים... לגאו תכבעים לכוב..." למרד „שבילי יערות, לאחוז בנשק... לירות..." כי „רק אנחנו שרדנו, למען כבוד עמנו הניתוח, לנקום ולהעיד אסונם..." הפרטיזנים אומרים על עצמם כי הם „בני דוד... בני גיבורי מסדה" וכותנתם „לרחוק כאירופה, מארץ הקברים": „עלה נעלה לארץ, בה נהיה כגברים בין גברים...". המזמון החוזר הלא הם דברי „פרקי אבות": „אם אין אני לי מי לי? וכשאני לעצמי, מה אני? ואם לא עכשיו אימתי?".

באותה „הערה" שלוי הציב באחרית הספר, הוא מסביר כי אולי „הפירוש שבחרתי לתת לדברי הלל אינו בהכרח זהה למקובל". ובאותה „הערה" אנו מוצאים גם כיצד לוי מתאר את סיבת כתיבת הספר – ובתיאור זה המפתח להבנת הספר כולה „הגיעו לאיטליה... חבורות רוכות לזו שמצאתי עניין לתארה כאן: גברים ונשים שחושלו ולא הובנעו בידי שנות סבל, שרידי תרבות (המוכרת אך מעט באיטליה) שהנאצים השמידוה...". אכן, במשפט זה באופיינית כוונתו של הסופר: לתת עדות – ולתעוד לתרבות יהודי מזרח אירופה הנערצת עליו כל כך (ובעניין זה עוד יזדמן לנו לדון).

יסוד נוסף, חשוב ביותר, לכתיבתו של לוי, בולט לעין באחד העמודים האחרונים של הספר: יסוד אהבת החיים והבריות. הפרטיזנים שהגיעו, עייפים עד מוות, לאיטליה (בעזרת חיילי הבריגדה) כוכבים לפתוח בחיים חדשים: „...אנחנו כאן, עירומים וחדשים כאילו רק עכשיו נולדנו." (עמ' 291) לכן צריך „להתחיל מחדש... מכאן, מהיום..." (עמ' 292).

היכן יבנו חיים חדשים? בארץ-ישראל. אולם ברוב האנשים העייפים האלה לא פועם חזון ציוני דווקא – וגם דבר זה אופייני הוא לכתיבתו של לוי. לא, הם עולים ארצה כאל „הנמל האחרון שנשאר פתוח, ומפני שהם כבר איבדו כל בית אחר" (עמ' 287). בשיחה עם הפרטיזן-הדה-לוקה האיטלקי-קומוניסטי, כן, לוי בעלה את מיטב השורותיו לארץ-ישראל. וגם בספר אחר שלו, „ההפוגה", אנו מוצאים „אנשים החלוטים ובטוחים בעצמם... צעירים ציוניים" אשר „נסעו לישראל" אשר „חשו עצמם תופסים וחוקים בצורה אדירה, אדוני העולם ואדוני גורלם" („ההפוגה", באיטלקית: א. פסקה, „ספרית פועלים", 1979, עמ' 237).

והנה: פרימו לוי, למרות שתיאר את הדמויות החיוביות ביותר שלו כעולות ארצה, נשאר קבוע על עומדו, בגולה, לשמש „עד" – ועבודתו זו היא ככל הנראה שגרמה למועקה שגררה את לוי למותו הטראגי.

לנו, לציונים ונאמנים לציונות על כל גבהיה ובני הארץ הכאובה הזאת (והמכים בה שורשים) אין ברירה

אלא לכבכ בפעם האלף: זהו הגורל הנועד לכל יהודי טוב ונאמן שאמנם רצונו לשמש לשואה עד כן, אך אין הוא עושה דבר כדי לשנות את הבסיס שעליו ניתן היה לשוב את היהודים – ונתין יהיה להסמיר את עמנו וגם עמים אחרים בעתיד, אם לא נילחם לשינוי פני הדברים – אם לא נילחם אנו עצמנו יותרים, שהשעה, כאותם פרטיזנים שאת גורליהם באירופה הבוערת כתאר לוי בספר הנדון כאן.

„קשה תמיד יותר לדבר עם הנוער – אך זו חובה"

פרימו לוי, „השקועים והניצולים"

הרצון לשמש עדות לשקיעתה של תרבות יהודי מזרח אירופה – הוא המפתח לקריאת „אם לא עכשיו אימתי", עם סיפור עלילות הגבורה של קבוצת הפרטיזנים היהודים (סיפור שאין להמעיט מרוממו) מרוסיה עד לאיטליה, דרך כל אירופה הבוערת, דרך בואות מפגשים עם חברים-לנשק ועם אויבים-בנפש.

כי „מה שקרה, יוכל לקרות שוב" כותב לוי בספר המסות האחרון שלו; לכן על כולנו – שהתנסינו בנוראות – לתת עדות כדי לנסות ולמנוע שלא ישובו יותר.

בשיחה עם חבר קיבוץ נראה על כך מאמר של כלב קסטל, ב„אפריון" כס' 1) אמר לוי: „אילו הייתי מגדיר עצמי כציוני, הייתי איתכם בקיבוץ. אם אני כאן „בחורבן", עלי להיזהר...". לכן התרכז לוי במתן עדות, בהזכרה. בספרו האחרון „השקועים והניצולים", אנו מוצאים את הפרקים האלה: „זכר הפגיעה" – נגד סילוף הזכרון והמציאות ההיסטורית; „האיזור האפור" – תיאור מעשי השחור והפרוטקציות במחנות; „הבושה" – זו שחש האדם שזכה להינצל, על שהיה שותף – בעל-כורחו וללא שול בכפיו – בחורבה „התקשורת" – הסבל המיוחד של מי שלא ידע גרמנית: „אלימות לשוא" – היהודים נונים על סיבת השכרות העם היהודי: „האינטלקטואל באושוויץ" – כבל שהאדם היה יותר בעל תרבות, יותר [illegible] – כמה המקור של כתיבת-אפה. (תרגום שמות פרקי הספר, לפי המאמר המבוסס של כ. קסטל).

באחד הראיונות האחרונים, אמר לוי: „אני שלם עם עצמי, משום שהיו לי עיניים ואוזניים פתוחות היטב, כדי שאוכל לספר באופן אמיתי ומדויק מה שראיתי...". וספר המסות האחרון שלו „הוא... סיכום יצירת חיים..." (כ. קסטל, כנ"ל).

פרימו לוי ראה את מעשה השואה „כאות אזהרה לכל הבאות הבאות", ולכן יש לחפש „את השביל הקשה אל האמת" (דברים שרשם לנאום שהיה עתיד לשאת ברומא – כפי שהובאו ברשימה מאת ע. לוצאטו, „מעריב", 30.8.1987).

זאת רצה לומר הסופר שהעיד על עצמו: „...אושוויץ אותי שאני יהודי מתבולל, וזה נכון. כזה אני, ואני גם באה להיות כזה. אין זו בחירה. באיטליה... איש אינו אומר לי יהודי ברחוב". אולם הוא ציין גם: „טובה לי האינטגראציה, לא ההתבוללות, שהיא היעלמותו... של תרבות..." (כ. קסטל, כנ"ל).

בכך שבנו לדון בספר „אם לא עכשיו אימתי" כי „בא לידי ביטוי... יחסו המיוחד של לוי ליהדות אשכנז, לשפתה ולתרבותה המסורתית" (כ. קסטל, כנ"ל).

בספר זה מגיעתו של לוי ליהדות אשכנז מגיעה עד כדי בתו מוטבן לציבור היהודי שהיה הוא עצמו מבניו – יהודי איטליה – האחרים כאיתנו שמרו בליבם טינה על לוי על כי התבוסס למסורת המפוארת של יהודי איטליה, מסורת שנמשכה בכל הדורות ואף בדורותינו מבאה את ביטויה במעשי חוכמה וגבורה ובכבר בהזדמנות אחרת. הבאתי לכך שתי דוגמאות אופייניות: דמותו של אנצו סרני, היהודי הרומאי השורשי, שידע להיות חלוץ והקריב את נפשו בגבורה, למרות נאמנותו המלאה לערכי התרבות הרומית והאיטלקית, וזו של נתן קאסוטו, הרופא הרב, אשר בנאמן למסורת אבותיו הפלורנטינים הציל את אחיו הנתונים בסכנה עד שהוא עצמו נספה בשואה, בשעה האחרונה לפני השחרור. אלא שגם ההתכחשות זו היא מסימני הגולה – כשעה שבאופנה לראות אך ורק בתרבות יהודי אשכנז שהשמורה את היהדות בה"א הידיעה.

כבר בספר „ההפוגה" אנו מוצאים פגישה של לוי עם יהודי [illegible], ברוב גוונים, מאושוויץ, עם נערות יהודיות, שאינן רואות בו יהודי כי הוא איננו יודע יידיש („ההפוגה", כנ"ל, עמ' 122).

החייל העברי, הארץ-ישראלי, מהבריגדה, דווקא משכב – בספר שלפנינו – את מעשיהם של האיטלקים הלא-יהודים להצלת היהודים. לעומת זאת כלפי הפרטיזן האיטלקי מוטחות מילים כגון: „כמה זמן נלחמת... שישה, שמונה עשר חודשים... כמה זמן ולכת... לך יש בית... לך יש משהו שלמענו אתה מי..." (עמ' 288) כאילו האיטלקי אשם שבארצו הנאצים שלטו רק זמן קצר, כאילו לא די ביום אחד לערוך טבח ושחיטה כמו, למשל, בב-יורשלה או במארזבוטו, כפרים איטלקים שהושמדו כליל וכל תושביהם, על זקנים וטפם, המסתכ על כך נתנו מקלט לפרטיזנים... למשל, צעיר הפרטיזנים האיטלקים „שנפל בקרב היה הנער היהודי בן ה-13 פרנקו צאנצה, שזכה לאחר מותו למדליית זהב ולמדליית זהב אחרת לחבר זכה בן עירו של לוי עצמו, קומנדר הפרטיזנים אמנואלה ארטום, אחיינו של א"ש ארטום מראשי המקרא, ומי שהיה ציוני דובר עברית. כן, הקורא יאמר כי יש בדברי אלה נימה אישית כנגד פרימו לוי. אני מודה, וזה נכון. כל אחד מאתנו – וראשון בין כולם מתרגם הספר לעברית, דב אנקונה, שלחם בשורות הפרטיזנים האיטלקים – יעידו בנושא זה כמוני.

מדוע ראה לוי צורך לציין, כמו בכתב, כי ביתו של היהודי האיטלקי, אשר עבוּיו מוסטל בפליטי השואה, נשאר מלא רהיטים ימים גם אחרי שהגרמנים עברו משם? והלא כבר ציין אותו חייל מהבריגדה (עמ' 272 והלאה) כי האיטלקים הצילו את בני היהודים... במה אשמים איפוא יהודי איטליה על כי לא איבדו רכושם על כי רק חמישית מהם הושמדה – כבאמר אותו חייל הארץ-ישראלי – בשמחה?

אך הבה ניגש לעבודה אלה נגד פרימו לוי, שהרי כבר ראינו כי הדברים שנגרם אני מתק כאן נבעו מרגש בושה האופייני לפי שניצל מהתופת; וכפי שכבר אמרתי, בושה זו היתה בין הסיבות שגררו יהודי זה אל מותו הטראגי.

„מי שמע... מבטא עברי... כזה..."

פרימו לוי, „ההפוגה", עמ' 122

לסיום, כמה מילים על הלבוש העברי של הספר.

יש לברך את דב אנקונה ז"ל בציה כישראל משנת 1949, אם אינני טועה על כי הוא להתמודד עם החומר הזה. לעומת זאת יש להצטער על כי הוצאת הספרים לא ראתה לנכון לקיים שיתוף פעולה הדוק בין המתרגם לבין העורך ידוע לי בפירוש כי שיתוף פעולה כזה לא היה כלל: המתרגם לא ראה את השינויים שהוכנסו בטקסט שלו, ולכן הוכנסו בו, למשל, ביטויים מליציים שלוי לא היה כותבם מעולם, אילו כתב עברית: וככלל, עבודת העריכה שנעשתה כאן לא היתה רק מרושלת – והוודאי ללא כל השוואה למקור – אלא ממש גרעה מהתרגום המקורי, כפי שהותה לי ההזדמנות לראות.

כתיבת דברים על ספר זה של פרימו לוי היא הזדמנות באותה לחזור ולומר כי חייב להיות שיתוף פעולה מלא בין מתרגם לעורך (ולא רק להוסיף מתרגם, פה גם שלראשונה הוא מתרגם ספר כלא, שכן מתרגם לא יהיה לעולם מסוגל לערוך את עצמו. כל אחד מאיתנו זקוק לבחינה בעיניים „מבחוץ"). אך בלא שיתוף הפעולה האמור, לא יוכל המתרגם ללמוד ולהתקדם, ושוב נהיה עדים להופעת תרגומים קלוקלים, או – להיפך – קשים מדי לקריאה.

ספריו של פרימו לוי ראויים גם ראויים כי יזכו בהם ובתרגומם קפדנות כזו.

על ענינים כבדים

מאת דני הדרי

א

תגובתו של בעז ערפלי („משא" 31.7.87) על מאמרי „השואה ויצירת אלתרמן" גרמה לי קורת רוח. למרות נימה של יוהרה המוקרנת מסמנו של המאמר ומכמה שורות שבו.

חבל שבעז ערפלי לא הסתפק בדברים לגופם ונדרש להערות על משקלים כבדים וקלים. מן הראוי להתייר עיסוק זה לזירת האינטרוף. קורת הרוח מקורה בתרומה שתורמת תגובתו של בעז ערפלי לדיון הרציני בשאלה הנידונה וזאת למרות שהמחלוקת נשארת מחלוקת. מחלוקת שהיא לשם שמים. או ליותר דיוק לגופם של דברים. יש לברך עליה. מה שאין כן מחלוקת שעיקרה הוא לגופם של הדוברים. ולכן לא קראתי בשמותם של אלה שכתיבתם לא נראתה לי. אני מניח שגם בעז ערפלי קרא דברים בעניין הנדון (ולאו דווקא במדורי הספרות ה„כבדים") שמוטב היה להם שלא נכתבו משנכתבו. אבל, לאחר שבעז ערפלי הזכיר בתגובתו את אהרן מגד ודבריו בעניין זה, אני חש בהכרח להצהיר שלא לדבריו נתכוונתי. חלילה לי מלהחשיד את אהרן מגד בחוסר ידע ובגישה שטחית לכל עניין שהוא כותב עליו ובוודאי לא לעניין השואה בכלל וזיקתה של שירת אלתרמן אליה כפרה. עם זאת לא מקובלות עלי שתי אמות המידה שבאמצעותן בחן מגד את זיקתה של שירת אלתרמן לשואה – לא זו הכמותית (רק אחד-עשר שירים) ולא זו המביעה תמיהה על מה שלא נכתב. אולם עניינים אלה הם פרשה לעצמה שלא כאן מקומה.

ב

מקובלת עלי לחלוטין הנחתו של בעז ערפלי באשר לרקע ההיסטורי המשתקף משירי „שמחת עניים" וכאן המקום להזכיר את תרומתו של בעז ערפלי בחשיפתו של הרקע הזה בספרו „עבותות של חושך". אבל דווקא הרקע הזה – סכנת פלישה גרמנית לארץ – הוא המצדיק לדעתי את קריאת „שמחת עניים" זאת פותחי אותה תקופה בשירים שכתב בעוצבת תפיסה על פיה האכזבות, הגבורה והבגד, וכן הנכונות למות למענם ניצבים כנגד הבגידה באשר אמת המידה להבחנה בין אלה לבין הבגידה, היא הנכונות לתת את הנפש ולעיתים רק הנפש עצמה. ברור שמסירות-נפש זו, על פי תפיסה זו, אין משמעה קידוש המוות לשמו, אלא דרך יחידה במצבי מצור לקדש את החיים. המובאות הנרחבות שמביא בעז ערפלי בספרו „עבותות של חושך" מדברי יצחק טבנקין ושלהן הוא נזקק לשם תיאורה של האווירה הציבורית בארץ באותם ימים, רק מחזקות את דעתי. כמצגו ערפלי מצטט מתוך „האיש החי" את השורות שאני לא ציטטתי ובכך הוא לכאורה מוכיח שלא התרחש שנוי עמוק תיכר בתפיסתו של אלתרמן את התובה, הגבורה, הבגד וכו'. לעניות דעתי הוא מחטיא את המטרה וזאת משום שבטענתי לא היתה כי מה שהשתנה בין „שמחת עניים" ל„עיר היונה" זו עצם הזיקה שבין החיים והמוות המתים והחיים. לטענתי מה השתנה הוא מקומו של המוות ומקומה של הנכונות למות בהוכחה עליונה לנאמנות. לכן גם השורות שלא ציטטתי אין בהן, לדעתי, סתירה כל שהיא לטענתי העקרית.

ג

עיקר של הויכוח הוא בשאלה האם ב„שמחת עניים" ובפזמונים שכתב אלתרמן באותה תקופה ניתן לאמתן מסר מרכזי ועיקרי וזאת למרות הפתייגירות שירית שאלתרמן פרח לשבכן בין שירו ולא במקרה נולא כאן המקום לנסות ולהסביר מדוע או שירתו בת הימים ההם סינבה העיקרי הוא האמביוולנטיות. בעז ערפלי כותב: „מכל מקום יש להיזהר מהיותר פשוט של הפיזמים שנעשה ביצירה בשנות המלחמה והמצב הקריגה (ולזו רומז הדרי) עם מכלול המשמעויות שניתן לה, על ידי המשורר שיצר אותה". מן המובאה הזו עולה שהיו בני דור שייחסו לשירת אלתרמן „את מה שהיו זקוקים לה", כפי שכתב בעז ערפלי, ולעומתם בעז ערפלי יודע מה באמת רצה המשורר לומר. אני מניח שבעז ערפלי המוצא בשירתו של אלתרמן משנות הארבעים בעיקר אמביוולנטיות מייצג צרכים של דור לא פחות מבני דור אחר שקראו את אותה שירה אחרת. גדולתה של שירה נבחנת, בין השאר, בהיותה פתוחה להבנות שונות בתקופות שונות. בממתנם של בני דור כל שהוא, כי רק הם קוראים נבון מעיד על הקוראים יותר משהוא מעיד על השירה. לכן את הדרך שבה אני קורא ומבין את שירת אלתרמן משנות הארבעים ובהשוואה אליה את שירתו בשנות החמישים אני מציג כאפשרות שאינה פוסלת בהכרח דרכי הבנה אחרות, כל עוד אין הן מתגלות בטקסט המקורי.

עם זאת, ראוי, לשים לב ולהזכיר שההבנה הבלתי-אמביוולנטית בעיקרה, והעובדה שבתקופות מסוימות שירתו של אלתרמן, ובשל ההבנה הזו, היתה גורם משפיע מאוד בציבור הארץ-ישראלי, לא היו זרו גם לאלתרמן עצמו, ובכל שידוע לי הוא מעולם לא הסתייג מדרך הבנה זו ומהפירושים שנעשה בשירתו באותה רוח. ראוי הדבר להזכר ולהשקל משום שהיו מקרים שבהם חש אלתרמן שאין מבינים אותו ואין מפרשים אותו על פי כוונתו והוא מצא דרך להסתייג מפרשנות שלא נראתה לו. דוגמא בולטת לעניין זה היא התוספת שהוא הוסיף למחזהו „משפט פיתגורס" עם פרסומו בספר.

ב„אחרית דבר" למחזה כתב אלתרמן: „זאת אני עושה לא מפני שאולי מעכבת הדיונו של המחזה, לא הובנו כבירה מספקת. חלילה. הם הובנו, אך לרוב בהיפוכם הגמור" („מחזות" עמ' 561). אי התייחסותו של אלתרמן גם היא „שווה משהו". קביעתו של בעז ערפלי „שאין לדבר על סתירה או שינוי מובהק ביחסו של אלתרמן לשואה בשנות החמישים ביחס לדברים שכתב ביצירותיו שקדמו לאותם „שירי" וייחסה של אותה סתירה ל„תפיסה רווחת בציבור של מה שנראה לזמן ההתרגשה בבקורת על הנושאים הכרוכים בשואה" מתעוררת לא רק אל מול תגובתו של אלתרמן בשנות הארבעים וראשית שנות החמישים אל מה שעל פי טענת בעז ערפלי יוחס לאלתרמן ושלא בדין, אלא גם אל מול תגובתו הבדורה מאוד התקופה הזו ב-1954. אם הסתירה הזו לא היתה ולא נבראה וההבנה הבלתי אמביוולנטית בעיקרה, „הודבקה" לאלתרמן ע"י „תפישה רווחת בציבור" למה חיכה אלתרמן עד 1954? לעומת זאת נראים לי מאוד דבריו של אבנר הולצמן שאותם מביא בעז ערפלי במאמרו: „נוכח המבוכה של חוקת השואה התורגמת מכל ניסיון אנושי קודם בטלה משמעותם של מושגים כמו כבוד וגבורה", להניח שלמסורת העיבתור של אבנר הולצמן, שבעז ערפלי מביא אותה תוך הסכמה, המשויך אלתרמן לומר שירה בכימים שימוזה קשה, ומתכוה להסבר.

יופי של הבל

עמוס לויתן „בנסיעה עירונית", ספריית פועלים, 1986; 64 עמ'.

מאת שמואל שתל

אפשר היה לחשוב, כי „שירת הכרך" כבר נמאסה על כותביה ו„אבני בוהו" של שלונסקי, העלו אבק. אך עמוס לויתן, שני דורות אחרי שלונסקי, ו„אחרי / קריסת המיגדלים, הבניינים, העמודים / — — — מלקט מאפין כל מה שצף ועולה בגוה האבק / פחית משקה מעוכה, כרטיס נסיעה לשטוחים קצרים".

ובשיר אחר: „אומר גופי יורה בעיר / לרגלי מכוניות, לרגלי אנשים / באבק מדרכות, מערבולות עלים. // במחשבה זו אני מבקש לגבור / על הרוחות שהיו. לבנות את רוחי מכל מנוסתיה אל רגע יחיד — // תחת מירוס מכוניות, מירוס אנשים נשחק וכלה, נשחק וכלה בהווית עיר.

ובעוד שירה „וכל מה שאני רואה, אטום וקשה / ואין לו מה לומר. אבן שניתקה / מגל, גזע־עץ מפוחם בשדה / — — — " ובמקום אחר: „אני הוא אחרת. לטקסטורה של הכורכר // מיובש אחורי וקשה חלול חללים ומעבר" אני מעלה בזכרוני גבעת כורכר אחרת: „גבעת כורכר נוקשה, פראת בתולים, נוטרת / בינות פיטמות צוקיה, חסוך לנעוריים — — — " אך גבעה דומעית זאת שמלפני עשרים שנה, כבר מנוכרת לעמוס לויתן ואולי הוא מתגבר אליה באמרו: „העתק מגוריך מן העולם, מן הממש, אל תמונתו המשודשת הקטנה" כי „מה שקרוי הידיעה הממשית של העולם לעולם היא ידיעה חיצונית, // ויותר מזה לא תוכל בה להעמיק".

מה יש לו למשורר, אחרי הקביעה הנ"ל, מכל ממשות העולם אולי רק צבע הממשות: אף „אם זה צוהב אקציה או צוהב חרצית, אינו מעלה ואינו מוריד", כי גם „ורוע מנוף צהובה בקיבה" : גם לא הארום, השחור, הכחול אקריליק „גם ירוקת עץ מטעה / גם גרדעפים־אדומים מכוגי", „בא גשם והדיא / את כל רצועת הצהוב / מול חלונך" — לא הממשות, לא המהות ולא צבע המהות אלא ה„בבואה": זאת „הכבות העידומה של קיר של טיח", „כבות הנמבאים המתבוננן באחור / לא מה שהיה, לא מה שיהיה". קוהלת לעומת עמוס לויתן מלא נחמה ותקווה „מה שיהיה הוא מה שיהיה".

אם המהות עונה על השאלה: מהו, ה„בבואה" היא התשובה הלא איכפתית: כבה, „שאין להורד אל תוכו" שהוא „קשה ובהה כבלעין אטוקה. יושב בתוך הפרי ומעציב" — המשפט החדש, המתחיל אחרי נקודת הסיום של המשפט הקודם במלה „ומעציב", אין לו המשך כל שהוא אף לא סימן פסיק, נקודה או שלוש נקודות, אף לא סימן שאלה: כי מה לנו לסימנים מוסכמים ולכללי תחביר?

קיימים אמנם תוארי יסוד, קיימת ראשוניות מוצקות, כובד. קיימים: „גל אבנים" ו„עירום עפר", וקיימת גם „קוביה בסוף" מעשה ידי אדם. אילו היה עמוס לויתן מתגרש בנין, היה עולה ל„מרום־גגות בטוך" ונושא בכל כוחו „עם כל עמוד את סבל הקורות / נוקב הדכו, יורד עד למרתף / ועד תחתית מסד, נצמד אל שורש סלע" (ש.ש.) אך עמוס לויתן, אינו אלא משורר, והלבנים שבהם בונה הוא את בתיו, אינן אלא המילים. עמוס לויתן חושש שהמילים עלולות להיות מלמול ומלמלה, וכל המציק לו היא מוצקותן, „גרעינן הקשה והבלתי מתחלק", איך לקחת קוביה בסוך ו„להפציצה בכל הברות הגאי הלשון / כמו זרם אלקטרונים מופצץ בגרעין אטום", והאה זה פלא, קוביה הבטון קורה שם במקומה הראשונה.

ובפראפראזה אחרת: הקום שלנו, שקיים ויציב היה, נתערער. הארץ, שהיתה „לעולם עומדת" נרכבת עכשיו, הורות, כרוח ש„על סביבותיו שב הרוח", וכל „מתפשט לכל עבר במהירות האור" האור עצמו, מתפשט כמו שכתוב „בנסיעה עירונית": „המלאות נעשית קלושה, והחשכה / מעובה" והכוכבים „הם עתה הבהובים קרים וכבים בתודעתי", „מרוחקים עשרות אלפי מילים ממקום שבתי". מה שבכל אלה נשאר במקומו, הוא „מקום שבתי" „תודעתי" וכמו שהתבטא משורר אחר: „הבבואה הניאוצגוטית שלי" שבה התודעה האגוצנטרית על ידי הילוף אותיות בלבד). „אמצנו עשרות אלפי המילים" שבמובאה לעיל, אינם אלא המילים של המשורר, שבירה „עריבות המילים, הלשה" שבעיקרונות" וה„דיבור" הוא ההגה ה„מלבין בלובן האמת". עמוס לויתן „כותב רק עשירית מכה שיודע. תשע עשיריות שקועות עמוק בתוכו". האנטרופיסקה פלשה מסיפרה הבין־כוכבי אל ארץ המילים הגילתה ב„בנסיעה עירונית" חזר שוזר בבנין „הבאולקס" של המילים, שם כשל כוח הדיבור לפרוץ מבפנים.

מה נשאר אם כן מכל העולם הישמי, הניתן למישוש מחושי ולקונקרטיות של בטון רק הפרדות חלקי הגנה למרכיביה, בטוך להבהרותיה, כמו שעושה עמוס לויתן „שבירית בטון ובטה, בטיטוך", כדי לחוש את הסוד של הדברים, לחשוף את צורת האומר שבתוכו, את הכוח המלכד את כל החלקים לשלשת, כי „הגרעין השירי הוא שבא מושבו".

„קוהלת מתחיל ב„הבל הבלים" ומסיים את ספרו, את מגילת האדם בתיאור האבל על הבליה, על הבלייה והכלות. הלשון חשה בהדרגת של הבליה, והבל הבלים, פריטה מילים והרכיבה אותן מחדש, עד ל„הבל המשיק הבל" ה„בלי" שהוא תכלית ה„בלות". בגישה אנליטית זו, מבקש עמוס לויתן למצוא את „ליבת המילים", „גרעינן הקשה והבלתי מתחלק". עמוס לויתן לרעם גם את כל הלון שפלש ללשון ולבש את האותיות המרכבות „סטיריאו, קסטות, וידיאו, טלי, וקמן, ומפיוטר, ראגלוקן, דיסק". עמוס לויתן ב„פותחן הקופסאות" שלו מבטל „את המתגים, את האותות הסימנים, מבטל את הצמתים, את הפסוקים, הפסקים, מרוקן את התבולה". אך גם את עצמו הוא מרוקן מכל אחיזה, נשמט מכל מקום, גם הנוהלים והדיה אינם מאמעלוקן אלא בשפתה „ורו לושך" — „את הרגש ואת הרגש".

אכן, ואת שירה סמרלינג מתרחקת מארצות החיים הלעלמה הרב. „טוב (למשורר) לחוש את הכובד הנורא של ההיקשות בלבד שלא יהא זה כובדו של האדבלום". „אני שילמתי את מלוא המחיר / שלשון יכולה לגבות — והוא את הרגש ואת הרגש".

וחזרתי וקראתי את ספר קוהלת, ספר ה„הבל הבלים" ומצאתי בו את הפסוקים שבספק ט': „כי לכלב חי טוב מן האריה המת". „לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך". „ראה חיים עם האשה אשר אהבת, כל ימי הבליך, כי הוא חלקך בחיים".

וחזרתי וקראתי בשירי „בנסיעה עירונית", והשמתי את ההבל העולה מן הספר, הבל פיו של עמוס לויתן, זה ההבל המדגיש בסינקופות של הבתים (ראה את השיר הבא „וגם זה") ושאלתי את עצמי, האם זה כל תוכנו של הספר? ומה ביתרון להבל על פני המשמעות שאנו נותנים למעגלות הזיגו חוזרתי וקראתי את קוהלת, את המגילה העתיקה המתמצת באמת „האמיתות" של המאה העשרים ואחת, ומניתי בה 36 פעמים את המלה „הבל", ואף־על־פי־כן נגנסה לכתבי הקודש לצד „שיר השירים", שהוא ביחוד קודש־קודשים. וחזרתי ושאלתי: אם אמנם הבל הבל, אקרא שנית את השיר „וגם זה" בהישנות הספר שלפנינו:

אני אומר חמלה ואיני חש חמלה
אני אומר אהבה ואיני חש אהבה
והה קץ חמלה וקץ אהבה, וגם זה הבל.

אני אומר איום ואיני חש איום
אני אומר נורא ואיני חש נורא
והה אין מה נורא, וגם זה הבל.

וחששתי את סדר הדברים, את ארגון המילים, את האיום והנורא שבקץ ה„אהבה" ה„חמלה", את זהימת ההגות והגייתה. נזכרתי באבי ז"ל שסיפר לי כאותו רבי של חסידים, שפירש את הפסוק „שקר החן והבל היופי" כי „יבוא יום שבו השקר יהיה חן והבל יהיה יופי", והעלה ניצוצות של קדושה גם מתוך ההבל.

אז כאותו יעל מילות השיר הייתי כאותו גלילי המוליך את אותיות „ה" ב„א" וב„ה", הצלחתי בצלמי ובדמותי מתוך ה„הבל" את ה„אבל" ואת ה„אבל":

אבל
אני אומר: הבל
ומתנגנים: הבל הבל
אני אומר: הבל
[illegible]
אל תאמרי — אבל

זו כוונה המשנה והמפורשת של שירת אמת.

לא לילדים בלבד

מאת חנה הרציג

גבריאל צורן, „מהיר הקליה" הוצאת „עם עובד", ספריית „עין המבוך", 1986.

בתוך השפעה הספרותית יוצאת־הדופן הניתכת־עלינו באחרונה, צץ לו בצנעה ספר שתאריה־הסבה השתוקים מעט של הנקודות דליה, מכוי לתמוך את קיסמו. אכן, מהיר הזמיר, המגולם את כל הזהן של סקרנות לילדים במינמה, הוא ספר מובהיל־לבבות, פשוט כמשמעו. ואפילו בין הכוכבים המתנוצצים בזירת הספרות מקוקה, איכותו המיוחדת ברעננותו, בכיקונה המהולל, ומבושת לה ועמקה קורנת בקוכמה.

איכות זו של הספר, פרי עטו של גבריאל צורן, נוכחת בראש וכראשונה בהתחמקות מהגדרה „אגרית תו־משמעית. הוא נסב על תודעתו של ילד וכבן עשרה המעצב חיבטים שונים של עולמו או משמעויותיו יכולות להתבדר לעצמו רק לקורא המבוגר. מצד שני, אין בו שום קריצת־עין מוסתית אל אותו קורא מבוגר, כמו, למשל, באותו סוג ספרות שבו משמש „גיבור־ילד כפרטון־בזכיבי־אן־בלתי־שוחר של המציאות המתוארת ה„הסכן בשדה־השישון", לסלינג'ר. יותר מכל, זהו ספר המצליח להקים לתחייה את עולם הילדות עצמו, וכיוון שבילדות מתרחש המפגש הראשוני והאותנטי עם חוויית היסוד של הקיום האנושי — זוכים הדברים במלוא, בלי מאמץ מכוון, בעשרת משמעות „שלמעה לכם". כך, בתוך שקין בו התנתונות, הוילדות או־פוה מאיכות, ובעומק סיפור שאינו „מיועד למבוגרים", מעצב הספר חוויית ילדות אמינה ותקיפה, המקפלת בתוכה, עם זאת, את סיומיה הראשונים — המעגנים והמכאיבים כאחת של — ההתוכבות עם העולם.

אותה הסיבה לאותנטיות המיוחדת של הספר היא הצבתו של מספר־ילד, שאין „מירווח" של זמן ופרספקטיבה בינו לבין המסבר. המחבר מסמיע עצמו ככיבול ברשות המספר, מרתק עמו כליל, ומניח לדרך קליטתו, להבנתו ולניסוחיו „שרה פעולה" עצמאית־כביכול. עצם הנקיטה בזמן הווה (המספר מציג כביכול את הדברים בזמן התרחשותם או סמוך לו) אינה מותירה מקום לפרספקטיבה על המציאות המסופרת, ומאחורי גבו של הילד לא מסתתר, כמקובל ב„צירות רבות, „האני הבוגר", המפרש את הדברים באור מתוק. ועם זאת, מצליח הסיפור להעביר, דרך עיניו ובלשונו המעט אותנטית של ילד, קשת של התנסויות וחוויות העוביקת עולם עשיר ומשמעותי.

אמצעי נוסף המאפשר העמבה עולם מגוון ורב צדדי הוא מבנה האפיזודי של הסיפור, שאינו צמוד לעלילה מובנית, אלא מאוי, בכל אחד מפרקיו, „פינה" שונה של ההווה המתגאגרת. מסגרות הזמן צמודה אמנם לחוויה מרכזית בחיי המשפחה: בואה של האחות הקטנה, דינה, והיותה של האם ולידת האחות הזדשה. אך לתוך מסגרת זו נכנסות אפיזודות המעמידות יחד לא רק את הווית היום־יום של הילד, את עולמו הפנימי, ואת האופי הביזור של משפחה „יקית" בודגנית, אלא אפילו את התקופה ההיסטורית (שנת 1956), על טעמם הביזור של אבנים שהלם.

כך, בהומור משובביילב ובאוזן קשבת לדקויות שבהתנהגותם ובדיבורם האופייני של אנשים (למשל: הסבים „היקים" ומכריהם, המנהל הנבלק המורים והדוכבים כבית־הספר) בעמיד הספר אקלים של תקופה. מקום וסבה בכרמל, הטיפוסים מוכרים וחביבים. ומצד שני, מצליח המחבר לשלב באופן אורגני, כלומר מאליו, בתוך „פרקי ההווי", פרקים ומצבים פיוטיים ומרגשים, המקפלים בתוכם, בדרך מיסלית אך לא „סיפרותית" במסעם — עולם עשיר ועמוק במשמעויות.

בעדינות, ברגישות שאין בה טיפה של מתקתקות עודפת, בלשון הבגבונה־ביתית, מעלה הספר את גישושיו הראשונים, ההוטסכניים, של הילד בהתחככותו עם מציאות שהוא תוהה כל העת על פשרה קשריו הקיבוצים־ויים עם הוריו־ואחיו („אבל שוב מיכה הולך מתוך כל־כך" והרי „בכמשותמים הולכים יחד" הוא האמבי־הולגטי למצבות הזכירתית בבית־הספר („הם נראו לי תמיד כתם ילדים, לא חשבתי שכבה נראים ילדי ישראל, תמיד חשבתי שילדי ישראל הם הילדים הרים האלה שמצוירים בבקראות ישראל"א התהרגשות הכתבעת שמעוררת מלחמת סיני („קודם חשבתי שסיני זה משהו שישנו רק בתורה, ועכשיו מתברר שיש דבר כזה גם היום. זה תמד אני ועכשיו כבשו אותו"א המפגש עם השואה („פעם אחת ראיתי שעל היד שלה כתוב משהו. מספרים. שאלתי אותה מה זה והיא אמרה שהגרמנים כתבו את זה, במכונות, כדי שיהיה להם קל יותר לספור את היהודים — הרגשתי קצת צער ובושה שהגרמנים עשו לה דבר כזה לא יפה, אפילו שכלב הייתי בטוח שסבא וסבתא שלי לא עשו דברים שכאלה"). בולט במיוחד המפגש הראשון עם הווית המוות (מותה של דינה) ודרכה עם התלופיות והתידלון שבקיום וכיליונו. „אחר כך התחיל משהו לקרות לשם שלה. בהתחלה זה היה של ילדה מתה. אחר־כך היה שם של ילדה שהתמוטה. בסוף התחיל השם להיות קשה יותר ויותר לביטוי כי בקושי השתמשו בו ... וזה כבר לא היה סתם „דינה". זה היה משהו כמו „דינה־שלנו" או, „דינה־האחות־שלנו". חוויית הספק העצמי, האשם והחטא מעוצבת בהומור דק באפיזודה של „גניבת" השלט מהרחוב, כאשר הילד, החש „כאילו הלכתי לאיבוד ואני לא יודע איך לחזור" מקווה לישועה מהוריו, אבל „כל מה שהוא (האבן) אמר לי הוא שהמלה 'לגנוב' היא מלה לא יפה".

הנגאה מקרית לשילוב הטבעי, ההיגני, של תיאור חי והמוחשי של הווי חיים יום־יומי. עם „מסער" פיוטי, רוח־משמעויות, היא סמל הבלון הפורח. לראשונה מוכר הבלון הפורח באפיזודת טיולו של הילד עם סבו. בטיול זה נקרה על דרכם „הדוקטור באואר", „והיקים" המכובדים „נושמים עמוק ודולים מקרבם משפטים מסובכים. והמלים יוצאות להם מהפה בשרשרות יפות שצפות באוויר ומשתלבות זו בזו: הוא'ל וכבודו וכדומה בוודאי ובוודאי וכדומה, וגם אני מצדי וכדומה, ושלא לדבר על וכדומה, וכמו שאמר כבר מזמן וכדומה, ועל זה, כידוע, העיד גם ידידנו גיתה שלא כל וכדומה וגם כיוצא בזה וכו'". אל מול נוקשותם המכובדת של סביו, חש הילד „שאני בעצמי הולך ונהיה ילד טוב ומחונך. אפילו הפה שלי מתחיל לקבל צורה של שפופרת, כמו אצל כל הילדים הטובים והמחונכים. אני מרגיש צורך עצום לשאול איזו שאלה ולקבל עליה תשובה ארוכה מאוד — כמו, שיהיה כך: „סבא, למה כדור פורח עולה למעלה?"

והכדור הפורח, שהוזכר כאקראי אגב תיאור תמים, חוזר ועולה בסיום הסיפור: „ופתאום, פג המתח כמו נומיה שהשתחררה ... אני לא יודע מה יהיה המשך הסיפור, אני גם לא מתקרן ... אני צף באויר. משהו נוגע בקרקע. אני עומד על ראש של סיכה ולא נופל — מסביבי חגים לאט לאט הקיוסק והמכוניות ... עוד מעט אצליח לרחף ולראות את כל הדברים מלמעלה, כמו טייס בכדור פורח שמשחרר חול מן השק שלו וככה הוא עולה ועולה, ובשהוא מסתכל בעולם שמתחתיו הוא רואה המון נקודות ועירות". כאן, בסיום, משמש הבלון הפורח לאפיון מימד ההסתכלות החדש שקנה לו הילד במהלך התרחשויות. אם לאורך הסיפור הצטייר מצבו כציפייה להפתעה (מה יביא עמו הסיפור־המשכים הבא, האם יביא אבא את פנס־הכיס־הגדלת), כהרי עתה הוא משתוחר חובה ל„שיווי־משקל מפלא": אם ביקש לו כל העת מקומות קטנים, מגורים וכוננים, סביבה דמיונה הפכם לעולם גדול ומגוון (מתחת לכיה במספרה, הקיוסק, המחבוא במערה), הרי עתה הוא ממריא בתושתו רחוקה לגבהים, ורואה את העולם מפרספקטיבה זו, כ„המון נקודות ועירות".

„האם זה טוב או רע"? האם ההשתחררות מהמתח, האיזון, ראיית הדברים מרחוק ולא כבבעי הדמיון — האם אלה הם סימני הבגרות? או אולי בכך פגה ההפתעה, ניטלת וזוהם הרעננה של הפרסים, נעלמת הראשוניות שהיא נחלת הילדות? התשובה אינה חד־משמעית, אבל ניתן לשערה מתוך תיאור נפלא של קסמי־הזרות והתפוגגותם, השאוב גם הוא מתוך חיי היום־יום של הילד. בדירה מתבצע סינוי, דלת חרשה נפרצת בין חדר־האורחים לחדר־השינה של ההורים. המספר ואחיו רצים ומסתתרים בין החורים, מוקסמים מהחידוש: „הרגשתי שאלי משהו לא בסדר, לא במקום. היינו כמו שתי אבנים קטנות שמתקשקשות בחבית גדולה ומהדהדת, אבל לא יכולנו להפסיק. יש משהו קוסם במעבר חדש שנפתח ... הייתי רוצה שכל העולם יהיה מלא במעברים כאלה פתאומיים, ושכל הדברים האחרים שלנו, הדברים הישנים יינתנו לנו פתאום שוב כהפתעה. אבל ככל שהוספנו לרוץ נהיה המעבר החדש דומה יותר ויותר למעבר הישן. פחדתי שיום אחד הוא יהיה סתם דלת רגילה, וכולם יוכלו לעבור בו ... לכן רצתי עוד ועוד לפני שיפוג הקסם, וכוב עשיתי, כי היום אני צריך באמת להתאמץ כדי לשחזר את ההפתעה שהיתה לי כשגילה לפני חדר האורחים דרך הקיר של חדר השינה".

אם עצם הכתיבה הספרותית היא „שחזור ההפתעה" — הרי המאמץ אינו מורגש. ולא נותר אלא להודות על ההפתעה שבמפגש עם הספר.

פוזה אמריקאית

מאת טליה רפפורט

קלג וגוטמן, צילומים, מוזיאון ישראל, ירושלים.

התערוכה שקלג וגוטמן, המציגים עם צילומי ענק־צבעוניים במוזיאון ישראל, הם ישראלים היא נתון ביוגראפי חסר־משמעות, כי עבודותיהם משקפות את התגלמות „הפוזה האמריקאית". אחרי מספר שנים בניו־יורק הצליחו קלג וגוטמן להשתחל אל תוך מגנגנן „גלגל המזלות" המשמש של שוק האמנות האמריקאי, לספס על הווי הגבנן ולעלות מספיק גבוה כדי שייבאו ראויים להציג במוזיאון ישראל, כמו שהצגנו שם לארטמן עבודותיהם האמריקאים בתערוכת „ניו־יורק עכשיו".

כמו פיטר האלי, חיים סטיינבך, ג'ף קונס, אלן מקולום ויותר חברי הקבוצה הפוסטולארית כרגע בניו־יורק, גם קלג וגוטמן מתגלים בתחום המושג האמנותי היום „הדמייה" (סימולאציה), ובמקום אמנות, גם הם מיקרים תחליפים: אובייקטים „אמנותיים" מודיים במובהר, אך אלגאנטיים ויוקרתיים למראית־עין, שנועדו לספק את צורך ההתגדרות ההתגאות־של העלית התרבותית־כלכלית־תרבותית של ניו־יורק. ההבדל היחיד הוא כחומר הטכניקה. במקום שורות כדי אמאייל סינתטיים האחידים, מסגרות צבעוניות ריקות מתמונות, מגעלי ספורט „גייק", או דגמי מבטיות קטנים יצוקים מבתכת מבהיקה שהיו בתערוכת „ניו־יורק עכשיו", הם משיגים את התרמית המלאכותית והזוהרת באמצעות צילומי דיוקן מונומנטאליים מהזמנים של אספני אמנות ואנשי־כספים אחרים.

בכל צילומי הדיוקן הללו מישירים אלינו מבט מלא באשן ובוז אותם „אנשים יפים" עשירים ומצליחים, כשהם זקופים בתוך תלישתיהם הבוהק, [illegible] בצבעוניות הכהה והמבריקה ובתאורה הדרמטית שיוצרת הדר הדיים. הפנים המצוחצחים והלבנים. הקשר אוטוקראטי זה, שמובלע בצילומים, מוסיף להם, כמובן, משקל תוכן אמנותי, אלא שבאותי כל הקומפוזיציות השמרניות הקפואות, הפוזות הרשמיות והרציניות, הגינוי חסר־המבע, והלבושים בטעם „סולידי" מאופק, המסורות בקפידה והאווירה התיאטראלית־מסוגננת, מבטבך הזיוף הגרול, שבא ליחי ביטוי בריקע של הדמויות.

מבט שטחי עלול להוליך שולל וליצור את הרושם שמגולת המסתך הזה מתוקמת בתוך הדרים מרוהטים בעלי תלונת־קשת גדולים, וילאות כבדים ועשירי־קפלים וקירות עמוסי תמונות. הם נשענים בנונשאלאנטיות על רהיטים או פריטים המתפקדים כסמלי תרבות: מסתור או עמוד בעל פיתוחים וכותרת קלאסית ושעטע שאף הוא כשלעצמו זיוף... אך מבט בוחן יותר מגלה שהתמונות המבכבות הללו מוקפות בתאורה שהיא רק חיקוי זול לעושר אמיתי. מאחוריהם מודבקים בצורה מרושלת ובגעצים גלויים לעין צילומי פאבלים של קירות, חלונות וירעות בר טובות בתוך וילונות. הניגוד הגרוע הזה בין הדרת הכבוד, והסכמתיות המוצגת הקורנת כה הרעשית לבין הזיוף המלאכותי שמסביבם יוצר מתח אירוני.

זהו, בעצם, המסר של העבודות הללו, מסר פוסט־מודרניסטי בגישתו, שמשתלב בתיאורית הסימולאציה הרווחת, כאמור, בניו־יורק. לפי תיאוריה זו, בעולם של אין־מספר תקרימים, סטריאוטיפים ותקשורת יוצרת מציאות שהיא חזקה יותר מהמציאות עצמה, האמנות אינה מסוגלת עוד ליצור משהו מקורי, אלא רק תחליפים של תחליפים יוצאי פס־ייצור תעשייתי, סידרתי, אבנימי, מוצרי צריכה מסחריים, מפתים וקודרים לעין ולכיס.

כך גם נראים הצילומים של קלג וגוטמן — שאבלונים, חלקלקים ומבריקים כמו שלטי פלאסטיק דמוי־קריסטאל על מדף הסופרמארקט. [illegible] בצמוק אך אופנתי, בתוספת השאיפה הפרובינציאלית הנצחית „לכבוש את אמריקה" ולחזור הביתה „להראות לחבר'ה".

יש בתערוכה הזו, לפחות, שלוש נקודות אירוניות. ראשית, בעובדה שהאספנים ה„מבופחים" שבצילומים הם שהזמינו את דיוקניהם והם שתרמו אותם למוזיאון. המוזיאון נתמך על ידם וגם מציג את דיוקניהם והרי לכם מעגל סגור.

נקודה אירונית שנייה — קלג וגוטמן, חניכי אגף הנוער של מוזיאון ישראל, היו חייבים להצליח קודם בניו־יורק כדי להציג במוזיאון ישראל בירושלים. ושלישית — לדבריהם, רק באריזונה, נבאדה וקליפורניה הם הצליחו לצלם נופים שנראים כאילו צולמו בישראל.

„כאילו" — היא, איפוא, מלת המפתח של בלון הסימולאציה. למי שלא זוכר, ה„נסקיפ" כבר אמרו את זה קודם בלי להזדקק לפילוסופיה מיובאת...

קלג וגוטמן, „בוא בוקר שבת" (1986)

זכרונות קפואים

אידו רימר, „זכרונות מעונת הציד", גלריה „מיטר קפן", חנות „פרוזה, לב דיזנגוף, ת"א.

אידו רימר מציג ב„מיטר קפן" עבודות בגודל בינוני וכן מספר דימויים תוויים: גברים אתלטיים עירומים שנושאים כוסות או כידונים, כלבים, עצי דקל, לטאות ועוד. הדמויות השיריות, המסורות תוך פנים או הבעה כלשהי, רצות, קופצות או עומדות בפוזות שונות, אך הכל נראה מלאכותי וקפוא במכוון. גם הכלבים הלטאות מופיעים לרוב בשלשות ובארגון גיאומטרי מסוגנן הדקלים ערוכים בשורה היוצרת רצועה דקוראטיבית. כל זה מלווה בצבעוניות כבדה של גוונים ירוקים, אדומים, צהובים וסגולים בעלי מירקם סכיך, המנוטר פה ושם בקווקווי צבע.

חלוקת שטח אורכית והרחבית יוצרת קומפוזיציה שאינה מנסה ליצור אשלייה של חלל או סביבה מציאותית, אלא מיחבר סוריותי ומלאכותי. כתוצאה מכל האמצעים הנזכרים מתקבלת אווירה מוזרה ומסתורית לבדי. מורגש שאידו רימר משתדל במודע ליצור מיתולוגיה פרטית הנשארת סתומה לצופי וגם שם התערוכה „כרונות מעונת הצייד" תורם לכך.

באחת העבודות רשומות בקטן ובאפור במעט חבוי המילים: „אוריינטאלי, לוהאבטני, רומאנ"י, העשויות אולי להתפס כציון אווירה פנימית שמובלעת בעשייה הציורית, אלא שהתארים הללו לא נראים לי כמתאימים לעבודות. סביר יותר שיש כאן אירוניה כלפי אמנים שמציירים ברוח כזו, או כלפי הנטייה לתייק יצירות אמנות תחת מושגים ותוויות מעין אלו. רימר מוסיף באותה עבודה גם את הביטוי „סימבוליזם שרוף", שוב באירוניה, כאילו הוא מנסה לנטרל או ללגלג על ביקורת אפשרית שהוא עצמו שותל אותה מראש בגוף העבודה.

מכל מקום, לא הייתי אומרת שהבעייה ביצירותיו של אידו רימר היא דווקא סימבוליזם שרוף. נוצר בהן עולם מסקרן לצופי, אך דומה שהוא עדיין מוגבל במושאיו וביחסי הגומלין ביניהם. ההתרחשויות עדיין סתומות מדי ברוב המקרים.

אף שברור לי כי הדבר מודע ואמור להיות משמעותי, ייתכן שעדיף היה לשחרר את הדימויים מקפאונם המסוגנן ולתת להם לחיות, כי עיצוב עולם פרימיטיביסטי מלאכותי ונוקשה ועריכה יפה של פרות שאבלוניות אינם מספיק מעניינים כשלעצמם. עם זאת, ניכר שיש לאידו רימר „ראש" ביחוד ויכולת ציורית, כך שמעניין יהיה לראות איך יתפתחו הדברים הלאה.

מעבר לתיעוד המציאות

מיכל המר, צילומים, כותרת לב דיזנגוף, ת"א.

מיכל המר מציגה תערוכת צילום אישית מאוד והדבר מתבטא לאו דווקא בנושאים כמו בדרך הטיפול בהם. היא מצלמת, בין השאר, נופים פשוטים של שרות, אך כתוצאה מטשטוש וגוונים כחלחלים וורדים וסגולים מיתמרים במינם מקבל נושא שיגרתי כזה איכויות אסתטיות מופשטות, כמעט ליריות, שמעבר לתיעוד המציאות החיצונית.

בסידרת צילומים אחת „תופסת" מיכל המר את הכלב שלה בכל מיני מצבים, כך שגופו יוצר בכל פעם צללית מעניינת כשלעצמה, עד שלפתע כמעט נשכחת העובדה שזהו כלב והעין מתמקדת בצורות וכתמים.

באחד הצילומים החזקים והיפים ביותר, לטעמי, מופיע חתול לבן על ספה בהירה והכל כל כך בהיר ורך, עד כי הצילום דומה לרישום מעודן ונוצרת בו אווירה כמעט חייתית.

זוהי תערוכה בלתי־שיגרתית המעידה לא רק על יכולת מקצועית ושכבית אלא גם על ראייה יוצאת דופן.

מחוייבות מוסרית

מאת שלמה שפיר

ב־10 בספטמבר מלאו 35 שנה לחתימת הסכם השילומים בין ישראל למערב־גרמניה, שתרם תרומה חשובה לחיזוקה של מדינת ישראל בראשית דרכה ואף הניח את היסוד ליחסים המסועפים בין שתי המדינות בתחום הכלכלי, המדעי, הפוליטי וגם התרבותי, למרות הנטל הכבד מבשא של השואה היהודית באירופה. אותו הסכם קשור בזכרוננו בראש וראשונה בשמו של הקאנצלר קונראד אדנאואר שחתם עליו יחד עם משה שרת. אולם מעטים בלבד מודעים לחלקה של האופוזיציה הסוציאל־דמוקראטית בהשלמת אותו חוזה ובאישורו הסופי, שהרי ללא התייצבות מלוכדת של הסוציאלדמוקראטים ספק אם היה זוכה לאישור הבונדסטאג.

תמיכה זו נבעה במידה רבה מהאתוס הסוציאל־דמוקראטי והמורשת האנטי־נאצית של המפלגה, שמספר ניכר ממנהיגיה חזר לפעילות פוליטית מהגלות או ממחנות־הריכוז והמיסתור שבהם היו כלואים בתקופת הרייך השלישי. קורט שומאכר עצמו, מנהיגה הכאריזמטי הנבה של המפלגה, מת אמנם שלושה שבועות לפני חתימת הסכם השילומים, אך במשך שבע השנים שעמד בראש מפלגתו הטביע את רישומו גם על יחסה כלפי היהודים, כשם שהיתווה את הקו שלה בכל מערכות מדיניות הפנים והחוץ.

שומאכר שעשה יותר מעשר שנים במחנות ריכוז, מהן רוב הזמן במחנה דכאו, קיווה לבנות אחרי מלחמת העולם השנייה גרמניה מאוחדת דמוקראטית חופשית בגבולות 1937 — לפני מסע הכיבושים של אדולף היטלר, אך גם לפני ניתוק החבלים המזרחיים על־ידי פולין וברית־המועצות. כוונתו של הסוציאליסט־הפטריוטי שהושפע יותר מלאסאל מאשר ממארקס, היתה הדיר־פני החברה הגרמנית ברוח סוציאליסטית דמוקראטית, בהנחה שהמפלגה הסוציאלדמוקראטית תמלא תפקיד ראשון במעלה בשלטון ובעיצוב פני גרמניה מחדש. ציפיות אלה של המנהיג הסוציאלדמוקראטי לא נתמלאו לא בתחום מדיניות הפנים ולא בתחום מדיניות החוץ. בעקבות הניגודים שבין בעלות הברית, שהדבירו את הרייך הנאצי, נחלקה גרמניה לשתי מדינות נפרדות, כאשר הרפובליקה הפדראלית משתלבת והולכת במערך הפוליטי, הכלכלי והצבאי של המערב ומזרח־גרמניה הופכת למדינה קומוניסטית בחסותה של ברית־המועצות. ברפובליקה הפדראלית נותרו הסוציאלדמוקראטים באופוזיציה, וידם של הכוחות השמרניים בהנהגת הדמוקראטים הנוצרים, שרגלו בשיקום כלכלי והבורגי מהיר במקום שינוי־מערכות יסודי, היתה על העליונה.

בגלל ההתנגדות לתהליך האינטגראציה האירופית והיעוד אלטרנאטיבה משבעת אף נקלעו הסוציאל־דמוקראטים לתקופה ארוכה למיתבר פוליטי, ושומאכר גונה כלאומן, אף־על־פי שעקרונית חייב את רעיון האחדות האירופית. עם זאת בולטים עד היום הזה לזכותו של שומאכר שני הישגים רבי־משמעות. בשנה הראשונה לאחר סיום המלחמה סיכל את כל יוזמות האיחוד שבין הקומוניסטים לבין הסוציאלדמוקראטים ושמר על עצמאות המפלגה במערב, לאחר שבאיזור הכיבוש הסובייטי נכפה האיחוד בלחץ השלטונות. גם כלם מגמת פדראליסטית מרחיקת־לכת בעת עיצוב חוק־היסוד המערב־גרמני הבטיח כושר פעולתה של ממשלת הרפובליקה הפדראלית, אף כי מפלגתו נשארה באופוזיציה עד־דצמבר 1966.

את מקומו של שומאכר ירש תחילה אריך אולנהאואר, אשר חזר ב־1946 מגלות הלונדונית.

קורט שומאכר

אחרי מותו בסוף 1963 נבחר ליו"ר המפלגה וילי בראנדט שסיים את כהונתו ביוני השנה, ומ־1974 עד 1982 כיהן הלמוט שמידט כראש ממשלה סוציאלדמוקראטי שני אחרי בראנדט. בראנדט ושמידט והאפילו במידה רבה על דמותו של המנהיג הראשון שלאחר המלחמה, והכרך המקיף של נאומיו, כתביו והתכתבותו שנערך לא מכבר בידי ההיסטוריון ד"ר וילי אלברכט בלוויית מבוא ביאוגראפי־פוליטי מקיף בא להזכיר את תרומתו ההיסטורית החשובה של מנהיג שנשכח בחלקו.*

לקורא הישראלי יש עניין מיוחד להתייחסותו של שומאכר בעניינים יהודיים, בשאלת האנטישמיות והפשעים הנאציים, והכרך שלפנינו מביא את התבטאויותיו בנושאים אלה בנאומים בפורומים מפלגתיים, במכתבים ובראיונות לעיתונות. שומאכר היה המנהיג הפוליטי הגרמני הראשון, שהוקיע בפומבי את מעשי האכזריות כלפי היהודים ואת התבהמות רבים מבני עמו, ואשר העלה את הצורך בתשלום פיצויים, בד בבד עם המחויבות להילחם בכל גילויי האנטישמיות והגזענות. בחומר שנאסף בידי אלברכט יש גם עדויות לקשרים הידידותיים של שומאכר ומפלגתו עם ארגוני הפועלים היהודיים בארה"ב, עם ה„בונד", ש„מפא"י" ולאיחוד העולמי של פועלי־ציון (צ.ס.) — והאחרון אף היה מיוצג בוועידת היסוד של האינטרנציונל הסוציאליסטי המחודש, שאותה אירח שומאכר בפרנקפורט בקיץ 1951.

בניגוד ליהודים לא הרבה עדיין שומאכר לעסוק בישראל, לעתים גם הביע מורת־רוח על שדעת הקהל המערבית לרבות היהודית אינה רגשת לפניה את הגישה החיובית של מפלגתו לבעיות יהודיות. אולם בשלב קשה של מו"מ השילומים במאי 1952 הבליג על חילוקי־הדעות המתמידים בינו לבין אדנאואר ושיגר אליו מכתב, שמטרתו היתה לדרבן את הקאנצלר להתעלם מהסתה בקבינט שלו ולהחיש את גיבוש ההסכם עם ישראל. שומאכר ייחס לו משמעות מוסרית עליונה, למעשה, קשה להתאר את ההתפתחות החיובית של היחסים בין הסוציאלדמוקרטים לישראל ולתרומה הענורה, שלא בלי אותן הנחות־יסוד של שומאכר בדבר המחוייבות הגרמנית כלפי העם היהודי אחרי השואה, בראש וראשונה מתוך מניעים מוסריים ולאו דווקא מתוך שיקולים תועלתיים של ריאלפוליטיקה.

* Willy Albrecht, Kurt Schumacher. – Reden. Schriften Korrespondenzen, 1945–1952. Verlag J. H. W. Dietz Nachf., Bonn 1985; 1045 S., DM.

הביאוגראפיה הופיעה גם בנפרד:

Willy Albrecht, Kurt Schumacher. Ein Leben für den demokratischen Sozialismus. Bonn: Verlag Neue Gesellschaft 1985. 160 S.

דפדוף ראשון — ספרים חדשים

מאת אבי סנא

שידה

מלים אינן סכרים

שפה משותפת/ מאת ציפי שחרור, ספרית פועלים, 43 ע'.

ספרה החמישי של המחברת, לפעמ אנתולוגיה של שירי משוררות בעריכתה. בתוכו שירים אישיים של הזמן הזה ובכללם „יש לנו שפה משותפת/ כמו למשל/ יכולתי להיות אביך,/ כמו בית משפחתי לי ולך./ תת הכרתי נפגשת בתת הכרתך,/ אפילו מלים/ אינן סכרים עוד./ לשונותינו נינוחות,/ אמר אתה ואני בעקבותיך,/ אמרי אתה ואני בעקבותיך./ כרוכים כבו בסריגים/ כשאקרים עיניים/ את גומרת אותי/, אתה גומר לפניי./ אפילו מלים/ אינן סכרים עוד./ אני צריך להתבונן בך,/ אני צריכה לבקר אצלך./ יש לנו שפה משותפת".

סיפורת

פתח־תקווה שלו

לשוב בקליפת אבטיח/ מאת אהוד בן עזר, הבגילה — עדית שבבי 222 ע'.

ב־1883 ניסה אברהם קופלסק, איש פתח תקוה, לשפוד עולים מביאליסטוק למושבתו וסיפר להם, כי קליפת אבטיח הגדול בה יסה לביט של משפחה שלמה ביוקר. מאז ודמן בנולד־צור הזה פים רלוחים לרוב ועל גרותיו הפתח־תקוואית התחולל מעשים שונים ומשונים. מקצתם, הקשורים בילדותו של המחבר, נשזרים כאן לסיפור התג סביב קושיה של שלושה נערים צעירים במושבים השנייה של שנות הארבעים. יש כאן לא מעט מן הביוגרפיה האישית של אהוד בן עזר, המסתתר מאחורי השם אודי ברעמי, עם קורט או כבה קרים של בידיון ולחר תוקי יש בכוף השואה עם רקימה אוטוביוגרפית לכל הבית ובבבע הדברים נשכבים בין השורות צלילים של קונפליקט בין הורים לבנים, לבטי התבגרות ביניה וסיפורי טבע קילדי האסכלה של ימינו לא זכו בשכמותם.

אסופות

קטעים, מאמרים, מסות

סיכניות / מאת דן צלקה / ספרן קריאה – הקיבוץ המאוחד / 216 ע'.

„קטעים, מאמרים, מסות" נאמר בשער הספר. במבוא מלבדנו דן ראוד, כי בידינו „קובץ קצרים וארוכים" בסימן של תרבות ה„מאהדת כבוד ליסן וסקרנות לחדש ופתיחות לזר, היא מקבלת את חוברת המאמץ הפילוסופי של היוונים, אבל דוחה את קטנוניות הסוסכוס שלהם, מהללת את הציור של אבקי הרנסאנס ובוזה לתאווה שלהם לאמנות הבל. — מעל לכל זו מסורת הפודה בכעירותיה ומוכבה לתקן אותן". נמצא כאן, למשל, „נסיעה בעקבות סבנראל" ו„סבוי תל־אביב", „כבבי האש העולים בלהבות" וכפי שאמר דוגא, ובתוספת הערה של צלקה, „עם להבות אלה עולה כאש התקוה התמימה, אולי המיותרת, של שינוי פני האדריכלות" ו„האוטוביוגראפיה של סאוסטובסקי", „הקוסם בודהתביך" (הלא הוא ברונו שולץ) ו„העין הירואה" והמוקרב למבה ריגה מטבע הדברים, אפשר להסכים ולחלוק חליפות.

מגינקולוגיה לפורנוגרפיה

כתן, מבית הגינקולוגיה בימי הביניים / מאת דן ביקאר / מבין זה ליה / 101 ע'.

ארבעה באביב המקורם בכהדית הרצאה סניאו באביב 1984 ונועד „להסיר נדבך בבית ההסרה תקופה, שעליבה המנסלי זר לאדם המודרני" ושכשיו מבנה כבר בכל זאת אלינו ואל תרבותנו. פכות הפרקים מיברים בעד עצמם: דיכבים תיאורטיים ובעשיים באסכוליגיה היהודית של ימי הביניים והרבים טעית לרשה, על האצגניות גם מפני שהדודים במובבים התיבריו לבבית כוחר אקשאלי לביאת המסקהג תפיסת גינקולוגיה בימי הביניים וראשית העת החדשה (הפבית גלשה מבורת ד בגינקולוגיה אל הפורנוגרפיה מקרית החישה לתולדות הרפואה העבבית בספרד ובצפון־אפריקה מאת חפם עזרה – שם עזרה (בכלל זה דיוני והסבנות של בספבי האנטקונזציה בימיהם תפקידם בהיסטוריוגרפיה הספרדית של ימי הביניים והעת החדשה והבוחה, המיוחסים של פלאה, של כביאני יעל אלבדרו. המחבר הוא איש אוניברסיטת תל־אביב.

פסיכולוגיה

שירת המתבגרים המתאבדים

שמיר נשמתו / מאת עליזה שנהאלקי ושלמה שולין / אוניברסיטת חיפה / 139 ע'.

משוחה לספרית הלפקלה, שגב חיבה מבה קבצי שירה וכוללה רב ניסיון בטיפול במתבגרים ובטיפול משפחתי הבה יהיה לעיין בשירה של מתבגרים כדי לאגר בה בגיית סבורית להתאבדות ולהבות ולבבוע את טיפוקה. „שירת המתבגרים המתאבדים", אם אוברים „אינה ספרות את העולם אלא מדחיקה אותו. שיחשה זו, המביהה כרוך זו של ביטוי הציורה, שגם היא אחת מלבנותיה של הלירקה, יוצרת בעין פקעת אחת, שבה מרוכזים אותם חוקים המתמסכים לצומק נשבתו של הכותב". הדגם המרכזי המשמש אותם הוא אסופת שיריו של רון אדלר, שהתאבד בעת שירותו הצבאי, ושלדעתם היה אפשר להצילו אילו נקראו שיריו כיאות. לראיה הם מביאים את סיפורה של שירי שניצלה מהתאבדות בזכות שירתה שנקראה בזמנה.

הומור

„קומיקס" מקראי

ההיה מן התנך/ מאת אשרה סירזן ואבנר אביחורי, בתר/ בלי מספור עמודים.

הראשון כתב והשני צייר וכך קמה והיתה סידרת סיפורי „קומיקס" המציגה את פרקי „בראשית" ו„שמות" באור לא אורתודוקסי במיוחד. לבשל, הפסוק „ואברם כבר כבקי ובוהב" מאויר ברמות ויוקנו העגלגלה של תבר הכבשת אברם עפירא ובגיד אחרכך נדרש „ושכתי את הזרע כעפר הארץ" בינוק שיחה בין אברם לשרי - „אברם זה לא יכול להיפקך כמה כל הכישה בלאה כל לילה עפר הארץ. יבין השמאל רק חול וחול. אתה רוצה ילד או אתה רוצה ויפוזי". לאחר שפורסמו בדפי „בהורה ראשית", הנה הן הסיפורים הללו לספר.

תרגום

חיות אדם

תרז ראקן/ מאת אמיל זולה/ תרגמה מצרפתית מרים סכקין, בשר 164 ע'.

תרז ראקן ואהבה לוראן קושרים קשר להסיר לרצוח את קאמי, בעלה של תרז. לבקן יוכלו להתחתן. לאחר מעשה באים עליהם סיוטים קשים וחוויים המשותפים נעשים לגיהנום. כה גם כאשר היקיבה של הרבצת צופה בשנאה המתעצמת ותגתחרעת אל האסון מבלי יכולת לעשות דבר. שופם שיש בתאבדים לנגד עיניה ובתיקה. בהקדשה להדורה השנייה (לאחר שהראשונה עוררה מחאות כבדות) כתב זולה „בתרז ראקן' רציתי לחקור את מזגו של אדם ולא את אופיו. זה הספר כל כולו. בחרתי ברמויות שעצביהן ויצריהן שולטים בהן שלטון ללא מצרים. הן נסולות בחירה חופשית ובכל מעשה שהן עושות הן נכבשות לכוחו הבשר. תרז ולוראן הם חיות אדם ותו לא".

מתח

האפיפיור ניצל

מבצע מוחיה/ מאת ג'ק היגינס/ תרגם מאנגלית שלמה גנץ/ מודן/ 224 ע'.

כמו את מלחמת פוקלנד של 1982, הוסיף את מסעיתיו של האפיפיור יוחנן פאולוס השני המבקש שלום ורודפו בכל רחבי העולם, תבל בצבא השחרור האירי שאינו חדל מפעולות סירור באירלנד ובבריטניה. סיפ מעט סקוטלנד יארד וקודר קודם מורחת רוסיות וגם משהו מן התככים הכנסייתיים הרגילים משכבר הימים, והרי לך מתכון האמור להסתיים בהתנקשות בחייו של האפיפיור. מכיוון שהאפיפיור בחיים חייב, ברור שכסף הקשר להיכשל. אבל עד שמתברר הסוף הזה יש אלף ואחד תחנות וריגושים.

אורנים – בית הספר לחינוך של התנועה הקיבוצית אוניברסיטת חיפה

הוצאת ספרית פועלים • הוצאת הקיבוץ המאוחד

יצאו לאור הספרים הבאים:

מחוץ למשפחה	אניטה וינר
עם צל כבד כעופרת	לאה הדומי
נוירופסיכולוגיה והילד החריג	ד"ר עלי דרעין
סוכנים של החינוך הציוני	רות פירר
גשר בין תרבויות	מיכאל קוסטא
ילדי הגן בחצר	מלכה הס
נגנות משוחחות	גדעון לוין
דרכי הספרות לילדים	מנחם רגב
הסגולה והכח	משה גרינברג
שבעת הקבצנים	זכריה גורן
למורה/ולתלמיד	וצוות אורנים
בית האב בישראל	שוניא בנדור
למן ההתנחלות ועד סוף ימי המלוכה	
גבור ואנשי גבור במקרא	אפרים שפירא
מושגים בתורת היחסות	עמוס הרפז

הספרים נמצאים למכירה בחנות הספרים באורנים ובחנויות הספרים של ספרית פועלים – והוצאת הקיבוץ המאוחד.

הבאו מן ודאיל

LASER תעשיות לייזר

הנדסאי/טכנאי תעשיה וניהול (משרה 1241)

לעיתוד מלאי במחלקת לוגיסטיקה.

תאור תפקיד: • תחשיבי מלאי הקשורים לחמרי גלם, תוצרת בתהליך ומוצר מוגמר • תהליכי הצטיידות ורכש של המפעל • ניהול המלאי, הנצלות מלאים והשלמת חוסרים.

כישורים דרושים: • 3 שנות נסיון לפחות במערכות עיתוד מלאי בתעשיה • שליטה בשפה האנגלית ברמה טובה • לבעלי נסיון מעשי בהפעלת מערכות מסוג M.R.P – יתרון.

מחסנאי/ת טכני/ת (משרה 1243)

לעבודה במחסן ממוחשב המכיל חלקים אלקטרוניים ומכניים.

כישורים דרושים: • 3 שנות נסיון בעבודות קבלה, קיטים, ניפוקי דלפק וספירות מלאי עם מערכת ממוחשבת • 12 שנות לימוד • רצוי רקע טכני או בוגר/ת קורס מפ"ט.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון שם, טלפון כתובת, פרוט קורות חיים ונסיון מקצועי, ל"משאבי אנוש" – תעשיות לייזר ת.ד. 13135, ת"א מיקוד 61131.

– סודיות מובטחת –

מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

תעשיות לייזר – קרן אור לקידום האנושות

לחברת מחשבים ותוכנה המובילה בתחומה דרושות

★ **מזכירת שיווק**
לעבודה רבת אתגרים, ידע בעיבוד תמלילים חובה!

★ **פקידה מרכזניה**
ידע בעיבוד תמלילים חובה!

העבודה באוירה נעימה, חמישה ימים בשבוע.

יש לפרט נסיון קודם וקורות חיים ת.ד. 22820 מיקוד 61227 ת"א

אמניר תעשיות מיחזור

לחברת אמניר תעשיות מחזור בע"מ למפעלה באזור המרכז לנושאים תפעוליים מסחריים דרוש

מנהל צעיר ונמרץ

דרישות התפקיד:
• ניהול וריכוז פרוייקטים שונים
• נסיון בניהול ותפעול צי רכב
• נסיון בניהול מו"מ עם ריקוחות
• יחסי אנוש טובים ויכולת לעבוד בצוות
• נכונות לעבודה קשה ומאומצת
• מגורים באזור גוש דן

נא לפנות בכתב לת.ד. 7009 רמת־גן מיקוד 52170 עבור עוזי כרמי

– סודיות מובטחת –

פקידת מבדקים

אנו מאשיבים להתמחות ומחפשים

שתצטרף לצוות צעיר ודינמי של מבקרים לעבודה הכרוכה במגע יומי עם קהל, במשרה מלאה כולם

★ תנתן עדיפות למי שהיתה מאמנות באומנה, או בעלת B.A בפסיכולוגיה
★ יכולת לעבוד בתנאי לחץ ועומס
★ עד גיל 30
5 ימי עבודה בשבוע

מועמדות תשלחנה פירוט קורות חיים ונסיון בכתב יד, אל ת.ד. 11024 ת"א 61110 ותציינה משרה 2050

סודיות מובטחת

תהיל – תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

ישומים פסיכולוגים בע"מ INSTITUTE OF PSYCHOLOGY

לאחד מלקוחותינו חברת שיווק ושרות ארצית ברמת גן

דרוש/ה

1) מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
• סוג 3 בהנה"ח – לפחות
• 3 שנות נסיון לפחות בהנה"ח עצמאית

2) מזכירה בכירה עברית/אנגלית
• הדפסה עברית/אנגלית הכרחית
• 2 שנות נסיון לפחות בניהול משרד
• ידע בהנה"ח – יתרון

נא לשלוח קורות חיים לב.י.פ ישומים פסיכולוגים בע"מ
ת.ד. 26004 ת"א 63902
– סודיות מובטחת –

קומיקוס ציוד ומוצרי אופטיקה

דרוש

אופטיקאי

לניהול מעבדת מיסגור

תנאים טובים

למחלקת שירות תל־אביב דרושים

קבלני שירות עצמאיים

★ בעלי רקע טכני.
★ בעלי רכב (טנדר או מסחרי, במצב תקין).
★ העבודה באזור גוש דן ובמרכז.

מועמדים מתאימים יפנו למר שלמה גלאון, רח' המסגר 9, ת"א.
טלפון 03-375712 בין השעות 09.00-10.30.

אמקפא

מזכירה/ אחראית משרד

אנו מאשיבים להתמחות ומחפשים

לניהול עצמאי של משרד וקשר עם לקוחות, במשרה מלאה כולם

★ בעלת השכלה תיכונית מלאה לפחות
★ 5 שנות נסיון לפחות בעבודות מזכירות עצמאית
★ ידע ונסיון בהדפסה
★ יכולת לעבוד בתנאי לחץ ועומס
6 ימי עבודה בשבוע

מועמדות תשלחנה פירוט קורות חיים ונסיון בכתב יד, אל ת.ד. 11024 ת"א 61110, ותציינה משרה 2045

סודיות מובטחת

תהיל – תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

אלאופ

תעשיות אלקטרו־אופטיקה בע"מ

מהנדס בקרה

לפיתוח מערכות ייצוב מתקדמות

כישורים דרושים: נסיון של 3 שנים, ידע במעגלים אנלוגים וספרתיים, יכולת עבודה עצמאית וניהול צוות. הכרת מערכות מיוצבות יתרון

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה

לעבודה בתחום הבקרה

כישורים דרושים: נסיון של שנתיים בשטח פיתוח מעגלים אנלוגים וספרתיים כולל הרכבה ובדיקות

ראש ענף הנדסת בחינה ומעבדות כיול

כישורים דרושים: נסיון 5 שנים בתחום אלקטרואופטיקה פיתוח ציוד מדידה ושיטות מדידה, היכולת פיזיקאית.

תחומי עיסוק אחריות:
מציאת שיטות והליכי מדידה ובדיקה, סקירות מפרטי ציוד ואישורם, לווי פרוייקטים וסטנדרטיזציה, אחריות על תקציבים, הפעלת צוות עובדים.

מועמדות מתאימות המעוניינות להשתלב בחברה מתבקשות לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ל: אל אופ מחלקת משאבי אנוש ת.ד. 1165 רחובות, מיקוד 76110 (בציון מספר המשרה).

סודיות מובטחת.

משאבי אנוש

לחברה מסחרית גדולה דרוש

מנהל סניף

באמריקה הלטינית

החברה עוסקת בעיקר בחקלאות – השקייה

הכישורים:
■ נסיון מסחרי במכירות/שיווק
■ רקע חקלאי, רצוי השקיה
■ נסיון מוכח באיתור ופיתוח שווקים לנושאים נוספים
■ ידיעת השפה הספרדית

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בציון: קורות חיים לת.ד. 180 רמת גן 62101.

סודיות מובטחת

דרושים

1. מורה למתמטיקה
2. מורה לביולוגיה
3. אחראי גן ני
4. אחראי גן ירק
5. מרכז עפ"י אחוזה

טלפון 02-630221
ת.ד. 117 ירושלים

חטיבת בני המושבים

מעורבות, אחריות, שיתוף, שלום והגשמה

אם נוכחים אלה הם חלק מחייך, אם אתה בן מושב, אנו מציעים לך לקחת פסק זמן של שנתיים לריכוז פעילות הנוער באחד האזורים הבאים:

1. עמק חפר
2. לב השרון
3. דרום השרון
4. באר־טוביה

INTERNOVA

אנו מחפשים לאולמי תצוגה בת"א

בעלי/ות ידע בעיצוב פנים עם נסיון במכירות ושליטה באנגלית.

(לירושלים – רצוי גם ערבית).

03-232864

וילונות ריפוד שטיחים טפטים

למפעל מזון מבוסס באזור המרכז דרוש

מנהל מפעל

הכישורים הדרושים:
• בעל יוזמה, כושר ארגון וביצוע
• בעל יכולת בהפעלת וניהול צוות עובדים של כ־30 איש.
• בעל הבנה טכנית.
• רצוי בעל נסיון בתחום המזון.

נא לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 32231 תל־אביב 61322

האוניברסיטה הפתוחה

למחלקה לעיצוב ולגרפיקה דרוש/ה

גרפיקאי/ת

לעבודה במשרה מלאה

דרושים

מפעילי מחפר

מוקסים למחפר קייס 580 עבודה באזור ראשל"צ

לחברה מסחרית במרכז הארץ דרושים

★ רואה חשבון מוסמך
★ 3 שנות נסיון לפחות

מזכירה (משרה 2040)

לניהול משרד החברה
• בעלת נסיון מוכח

מועמדים ישלחו פרוט קורות חיים ונסיון בכתב יד, אל ת.ד. 11024 ת"א 61110 ויציינו מספר משרה

סודיות מובטחת

תהיל – תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

אמניר תעשיות מיחזור

לאמניר תעשיות מחזור בע"מ למפעלה באזור המרכז דרוש

מנהל עבודה בכיר

דרישות התפקיד:
• יכולת ניהול וארגון עובדים
• נסיון בהפעלת צוות עובדים גדול
• נסיון בתפעול מערך ייצור
• ידע בנושא אחזקה שוטפת
• יחסי אנוש טובים
• נכונות לעבודה קשה ומאומצת
• מגורים באזור גוש דן

נא לפנות בכתב לת.ד. 7009 רמת גן 52170 עבור עוזי כרמי

– סודיות מובטחת –

לישיבת אחוות יעקב

ת.ד. 31 נתיבות

דרושים:

★ **מורה** לעבודה מעשית למכניקה ופלסטיקה.
★ **מורה לאנגלית** / משרת חלקית.
★ **מורה כולל/ת** לכיתות ז', ח', ט', בכל המקצועות.
★ **מורה למתמטיקה** / חצי משרה.
★ **עובד/ת סוציאלי/ת** – חצי משרה.
★ **ספרן/ית** – חצי משרה.
★ **אחות** – חצי משרה

המתאימים יפנו לטלפונים: 08-574326, 08-574414

The I.C.T.S. Company seeks SECRETARY

English speaking background, full command of English and Hebrew, word processing experience in both languages.

Please apply to Tel 052-556845, 052-556755,
16 Bubov Haminhara, Herzliya B 46586

קריירה שרותי כח אדם

ללקוחותינו באיזור פתח־תקוה דרושים/ות

★ **טכנאי/ת אלקטרוניקה** מנוסה + ידע בחשמל, לעבודה בקוי ייצור.
★ **מכונאי אחזקה** בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, לעבודת משמרות.
★ **חשמלאים מוסמכים** + ידע באלקטרוניקה, לעבודת משמרות

תל־אביב דיזנגוף 155. טל. 03-240291/2.
חיפה, הרצל 22. טל. 04-672549.
נתניה, שמואל הנציב 17. טל 053-338801.

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

עיריית תל־אביב־יפו

מכרז פומבי

לפי סעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תשל"ט, עיריית תל־אביב־יפו על משרה פנויה במחלקה ...

מכרז מס': מחי 78/111

תואר: טכנאי

אלי עשת
מנכ"ל העיריה

דחפון שרות מודעות טלפוני של דחף

לבעלי כרטיס אשראי

03-611001

משאבי אנוש

למחלקה משפטית של חשובה עסקית גדולה דרוש

עורך דין בכיר

לייעוץ משפטי לקבוצת חברות עסקיות

הכישורים:
■ 8־9 שנות נסיון בתחום המשפט המסחרי.
■ יכולת עבודה עצמאית.
■ שליטה באנגלית, עברית (ידיעת ספרדית – יתרון).
■ גיל עד 40

המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בציון קורות חיים לת.ד. 180 רמת גן 52101

סודיות מובטחת

---

1. **כרסם C.N.C** בוגר בי"ס ייחודי בעל נסיון של שנתיים לפחות על מכונות כרסום C.N.C
2. **כרסם**
3. **רתך** בעל נסיון
4. ... בעל נסיון בעבודות חריטה

לתיגבור חיפה דרושים מיידית

★ **בלחי מקצועיים/ות** להפעלת מכונות ייצור למפעל גדול עיריה
★ **שרד אלומיניום**
★ **גרי רהיטים ובניין**
★ **איש אחזקה מנוסה**
★ **חשמלאים**
★ **שרטט מכונות**
★ **טכנאי מיזוג אויר/קירור**
★ **זגג**

נפתלי – גרפולוגיה תעסוקתית

מכון נפתלי גרפולוגיה עבור לקוח בתחום התעשייה

מנהל/ת חשבונות

בדרגה 3

• נסיון של שנתיים.
• נסיון בעבודה עם מחשב.
• ידיעת אנגלית.

משרה מלאה, 5 ימים בשבוע.

דרוש/ה מנהל/ת חשבונות

סוג ב'

למשרד אדריכלים דרושים

1. אדריכל/ית.
2. אדריכל/ית.
3. מהנדס נוף.
כבישים.

לעוזיאל בחולון דרוש

מסגר רתך
CO_2

עם נסיון
תנאים טובים

עיריית תל־אביב־יפו

דרושים:

מאמנים ומורים לחינוך גופני

לעבודה במרכזים הקהילתיים בתל־אביב־יפו

מגעים – עתון יחיד במינו מחפש

★ כתבים/ות
★ רוכש/ת מודעות מנוסה

טל. 03-227974 (דוחן) או בכתב לת.ד. 11993 ת"א

לארגו המפעל לרהיטי מתכת באזור התעשיה רעננה דרושים

★ **עובדי ייצור**
בענף המתכת (פח)

★ **רתכים**

5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות למר מרגיה איתן טלפון 052-150166

אמניר תעשיות מיחזור

למפעל בחדרה דרוש

מנהל חשבונות בכיר

רצוי מדופלם, נסיון בתעשיה.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

לחנות צילום גדולה דרוש

מוכר

עם ידע בצילום ובמכירות.

לה קאזה

לחנות רהיטים דרוש

מנהל

בעל נסיון.

לפרסם מודעה? דחף

בדחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז | ת"א דחף דיזנגוף | ת"א דחף בן יהודה | ת"א דחף אלנבי | חיפה דחף | ירושלים דחף | דחפון 03-611001 | ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

דירות

וילות ובתים

במעלה אפרים במרכז וילה 4+ סלון+ דו"ש (10850) 08-459933

ברמת השרון, במערבית, קוטג' מפואר בבניה, במפלסים, 5+, חדר גג+ גג 03-403259 03-403768 (16413)

ברעננה בפרויקט גני הדר שיאים קוטג'ים בודדים דו-משפחתיים החל מ- 160,000 דולר היום "ישראהאוזינג" (10851) 052-441088

בראשון לציון במערב קוטג' 7 חדרים לבניה מיידית 220,000 דולר. (30285) 03-9662278

בגני יהודה בהר עגנות החדש במיקום מצוין קוטג'ים מפוארים 03-3423772 (8180) 052-448219

(10774) 03-442347

קבלנים מציעים

5+ מרפסת גג+ חצר+ תוספות רבות, 057-88606 $30,000 (29782)

בשיכון בלעדי "לתיווך דהר בועז" למכירה מבחר וילות גדולות וקטנות על מגרשים גדולים (22822) 03-343356

נאות דברת מציעה בר מהשרון, כפר העצמאות, דירות בנות 3, 3½, 4 חדרים מיידי. ההנהלה: רחוב דובנוביטקי 33 ראשון לציון טלפון 03-953060 (27888)

(9376) 03-5461783

נאות דברת דירות 5 חדרים ברחובות רחוב דוזנסקי בבנויים מיידי מכירות: 03-946737 (13941)

חברת אזורים מציעה בשכונת אזורים בנתניה 3, 3½ חדרים לזכאי משרד השיכון, לזוגות צעירים ומכירה חופשית לפרטים: 03-630442 (29927)

03-496755 (14451)

בשיכון "ג" דירה אחרונה לאכלוס מיידי 5 חדרים דוד לוי אשכול 40. לפרטים: חברת "אביב" (27344) 03-7512203

במגדל דיזנגוף, 2 חדרים קומה 20 דרום מזרח, כל התוספות למסירה מיידית 03-221417 (16405) 03-232536

בפתח תקווה דירת גג 3½+2 איזור שקט, (15065) 03-9322290

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

וילות ובתים

דירות למכירה

בגדרה בשיקמה פסוזות, 5+ חניה משקיף לגינה 130,000 (8514) 03-599839

באלופי צה"ל 51 3+ גג+ חדר יציאה ותוספת בכר, 03-9611147 בערב (14044) 03-258510

חנויות-בתים

צבים בע"מ דרושים
סוכני מכירות
+ רכב
03-9344079

לחברת אירועים בע"מ לאירגון תערוכות מקצועיות
* מקדמת פרוייקטים
נאה + רכב.
* פקידה
לאחר צבא.

קבלן שלד
לאזור ראשון לציון

* מכונאי אחזקה
* חשמלאי אחזקה
* עובדי ייצור
לתאום פגישה נא להתקשר לטל. 03-9220642

פקיד/ה
תבשת
03-901074
03-911450

עיריית תל-אביב-יפו
האגף לשרותי רווחה - ע.ת.א.
דרושים
עובדים סוציאליים
להפקיד פקיד סעד לחוק הנוער.
הכישורים הדרושים:
-438307

למפעל בהקמה
דרוש
הנדסאי פיתוח פרוייקטים
הכישורים הדרושים:
נא לפנות בכתב לת.ד. 33558 ת"א, מיקוד 61336 לציין עבור: הנדסאי
— סודיות מובטחת —

להשכרה אולם תצוגה לדהיים 2 קומות במרכז מרכזי ומפואר ברמת"ג 03-724567 (10316)

מחפשים מוסך לחשכירה, חברה גדולה מחפשת מוסך לתפעול עצמי של רכב החברה אזור ת"א "מוזה ד"ג נא לפנות לעמוס של 337951 (12385)

"מרכזי השבוע" הכתובת שלך מאספקת מכרזים בכל הענפים!. (10151) 03-623045

משרדים

מחסנים

אולמות

להשכרה בשכ"ת אולם תצוגה +משרדים +מרתף במרכז תל-אביב שלמון לויוסי בר 03-627111 (11715)

מגרשים

להשכרה משרד 120 מ"ר באזור גשר ההלכה 03-7519186 (12256)

להשכרה בנין משרדים בתל-אביב רח' בן-יהודה 5 קומות ב-1000 מ"ר. עדיפות לשכירת הבנין כולו. חיים רוכר: משרד: 052-543460 (29981) 03-510234-9

מתקין מערכות אזעקה מנוסה, לעבודה מיידית בת"א "א.ו.ת." (18405) 03-203052-3

מבקרי איכות ויזואליים מנוסים במעגלים אלקטרוניים "א.ו.ת." (18402) 03-203052-3

גנן מנוסה לתפקיד אחראי באחוזקה בחברה ציבורית בת"א "א.ו.ת." (18400) 03-203052-3

ל"א.ו.ת." מכונאי אחזקה בוגר בי"ס מקצועי מתחיל, מנוסה (18389) 03-203052-3

להנדה ברחובות דרוש רכז יצוא נסיון קודם קצר בתחום היצוא-הנדסי רצוי רקע כללי בכלכלה "א.ו.ת." (18345) 03-203052-3

ל"א.ו.ת." מלחימות/מרכיבות מנוסות למשרה מלאה בת"א (18341) 03-203052-3

דרושות מתרגמות שכירים-מגרמנית לעברית (ולהפך) שרבפו השכלה בגרמניה. נסיון קודם בתרגומים. הכרחי. 03-241780 03-225609 (17359)

לטופי מילת דרושים מקדמי/ות מכירות מעצים עד גיל 28, לעבודה בשכר קבוע ת"א חיפה 03-812193 ב"ש 04-525636 (17062) 057-74051

עובדי מחסן דרושים לעבודה מיידית במודיעין. לעבודה זמנית. "א.ו.ת." 03-203052-3 (16825)

"למוסך האומן" בחולון פחח מוסמך וצבעי. 03-5560659, 03-571870 (10500) 03-5517678

זה רציני! לצעירים/ות עד 28 עבודת שטח עם נשמה, ענין, אתגר. אירוע מהנה ומתגמל. שכר גבוה! תנאים מלאים (10193) 621587

בנין-יבנה במרכז לבניה מיידית לוילה 16,500 דולר+ מע"מ, 3,000 במזומן והיתרה במשכנתא, במשרד: 08-574335 בערב: 08-574823 08-574587 (14879)

קבלן מעוניין במגרש בתל-אביב במזומן קומבינציה. 03-299674 (29663) 03-867472

דרושים מגרשים לבניה, בת"א וגוש דן במזומן, בקומבינציה, 03-786395 (25131)

מבני תעשיה

הצעות עבודה

למעון יום ויצו הרצליה נווה ישראל דרושות מטפלות לפנות בשעות 03-476574 (27242) 14.00-8.00

למעונות ויצו באזור ת"א דרושות מבשלות ועוזרות למבשלים בויצמן 03-264832 בחולון-יצחק 03-259529 מבשלות ברמת-ישראל (26945) 03-255152

בהזדמנות! להשכרה בראשל"צ 800 מ"ר ק"ק במדור "ראשוניכסים" (10983) 5742777

להשכרה בצומת נהה מ"ת שטחים לתעשיה תצוגה אחסון וחנויה מקומות בפרופיל ק"ק קומות עליונות חניה חופשית מעליות משא ומעסים כח ועלמנים 03-9222856 (10229) 03-9230115

להשכרה ב-650 מ"ר ק"ג אזור התעשיה ישן 03-5412904 (10187)

חנויות

בת"א למסחר ושיווק 70 ,200 ,400 מ"ר ".נ.ת.ח נכסים" (7149) 03-372169

בוטיק יפיפה במיקום סואן לקוחות +סחורה +ציוד שכירות נמוכה (29033) 03-228786

MOUSE REPELLENT PAINT ~FLEXIBLE ICE

להברות השקעה ובעלי עסקים בהזדמנות למכירה מפעל לחומרי ניקוי ובימיקלים מחזור שנתי 1.000.000 דולר פרטים בטלפון 03-5517895 ב-בוקר 03-5520059 בערב (28660)

עסקים

למכירה בנין לאחר שימוש בקריית-אתא מתאים לבית אבות 04-724030 (26155) 04-719466

מערכת טלפונים ג'י.אם.אקס. בתנאים נוחים ב"נולן תקשורת" 03-499588 (27238) 03-497969

קוטג' עגול, 5+ גינה, רמת-השרון מעוב, שנה + אופציה (16284) 03-493040

דירות מרוהטות

דירות בשכ"ת

בצפון בתל-אביב בבניה שני דופלקסים "תל-גן" 03-299674 03-883760 (13935)

ביקוש דירות

דירות בדרום

בראשל"צ בנוה-אסתר דירות יוקרה: 5 90,000 דולר, 5½ 100,000 דולר, 6 100,000 דולר משה ויואל גינדי, הרצל 46, לבניה מיידית בתשלומים נוחים (21672)

בראשל"צ בנווה-אסתר 5 חדרים ק"ג, 99,000 דולר, חדשה 03-959577 (21667)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

דירות למכירה 1-1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ומעלה

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות בגג

דירות למכירה 2-2½ חדרים

דירות

וילות ובתים

ל"זיבה" דרוש אחראי ל- שיווק סיטונאי והכנת משלוחים, בעל נסיון. (9934) 03-651155

לפלקון מעדני-בשר כשר, דרושים: להרצליה עובדי מעדניה, פקידה לחצי משרה. לתל-אביב עובדי מעדניה, רצוי בע- לי נסיון, קופאיות. לק- ביעת ראיון בתל-אביב 03-218211-2 בהרצליה (9836) 052-86347

למפעל לייצוק תכשי- טים דרושות עובדות למחלקת השעווה הוד- רכה ניתנת במקום (8018) 823953

(7808) 03-812181

מאבטחים חסונים מעל 1.85 למשימות אבטחה, ליווי ואירועים. טלפון: (29349) 03-441591

ל"אשנב" סוכנות לביטוח בע"מ דרושים מנהלי מ- כירות בביטוח חיים (תל-אביב/ נתניה) על 03-244640 לאיידים (29051)

למוטעלה פאם הכשרי- סימון ואיפור, דרושות יועצות יופי, נשות מכי- רה, לכל בתבי הארץ. הכשרה תינתן למתאי- מות. תל-אביב: בנעתי- ים: רמת-גן: 03-235229, 03-238804 ראשון-לי- ציון: 03-941773 כפר- סבא: רעננה: 052-444717 בתים- חולון: 03-846253 פתח-תקוה: 03-919904 נתניה: 053-617205 אשדוד: 08-552242 קריית- גת: 051-881203 רחובות: 08-451195 הרצ- ליה: 052-88776 (26868)

לאנשים מתמידים וחרו- צים המוכנים לעבודה קשה אשר שכרה בצדה. הזדמנות יוצאת דופן למתן בקריירה חדשה בענף הביטוח: עניין רב ואפשרויות לקידום ולר- ווחים גבוהים למתאי- מים. הדרכה ועזרה עד להצלחה. 03-630236 (18676)

(18492) 885

(12631) 052-572123

דיילות נאות ומנוסות ל- מוצרי קוסמטיקה בריש- תות השיווק לעבודה נוד- דה לאזורים ת"א ר"ג וגוש דן 03-286111 (9435)

לחברה ארצית דרושות פקידות מודיעין באזו- רים: ראשל"צ, הרצליה, חדרה ואשדוד (משמ- רות) (9379) 03-286111

מבנות-תעשיה, בוגרי בי"ס מקצועי, נסיון בא- חזקה קלה יתרון למפע- לים בת"א, פ"ת לוד ובי"ם (תנאים טובים) (9370) 03-286111

עובדי ייצור יוצאי צה"ל לעבודות קבועה בתעשייה בת"א ראש- לי"צ ובתים (תנאים טובים) (9372) 03-286111

למפעל אלקטרוניקה מלחימות ומרכיבות, נסיון מאזור חדרה, נתניה, תל מונד, כפר סבא, רעננה והסביבה 5 ימים אפשרות להסעה 052-448989 (8602) 052-23595

לסטודנטים/ אקדמאים!! 3120 לחודש!! "נילי" דקאווי 9 רמת-אביב ג', שיכון 44 ת"א (8511)

ל"אמיר" מלחימות/ מר- כיבות/ מחווטות, נסיון בעבודה בסטודנטים צבאיים, ידע בקריאת שרטוט, רצוי יוצאי ת"א, יפו, מודיעין. 03-284494, 08-473832 (8457) 08-535455

ל"אמיר" מעבדות המלי- לים/ בתבניות עבריות/ אנגלית, בר 3 שנות נסי- ון, לעבודה קבועה 08-473832 03-284494 (8406) 08-535455

לצ'יפבורנר ברמת-גן עובדים (8356) 03-5740370

לימור עובדי/ות ייצור, רצוי נסיון בתעשיה, ל- מידה תוך כדי עבודה. 03-284494, 08-473832 (8004) 08-535455

פקידים/ות

ל"א.ג.ה" כתבנית עב- רית, אנגלית מנוסה בר- אור רצוי אנגלית ברמת שפת אם 03-203052-3 (18351)

פקידות/ מזכירות +הדפסה +ידע במחשב לעבודות מי- דיות "א.נ.ג.א" (16461) 03-287817

קלדנית מנוסה לעבודה במשרה מלאה בחברת אלקטרוניקה "א.ו.ת" (16826) 03-203052-3

לסוכנות ביטוח בת"א ב- חור-ה דינאמי/ת נסיון באלפנטיורי ומחשב (9239) 03-201299

פקידים/ות למרכז מידע ומודיעין בחברה גדולה בת"א אנגלית טובה 03-286111 (משמרות) (6933)

מזכירה בכירה (אנגלית ברמת שפת אם) הדפסה אנגלית עברית לחברה גדולה בת"א (6500) 03-286111

בנ"ת דרושה כתבנית עברית לאזור שרות צב- אי 5 ימים בשבוע 9262369 7.15 16.30 (9307) מיום א לרונה

ל"דיזה" קלדנית עם ראש, נסיון בחשבשבת יתרון, ידע בהנה"ח 03-622547 לאסי (8638)

ל"אמיר" פקידת ייבוא/ ייצוא, נסיון של שנה בתחום זה כולל הכרת המסמכים, הדפסה עב- רית, אנגלית ברמה שפת אם. 08-473832 03-289505 (8367) 08-535455

לחברת סוכנויות ברמת- גן מזכירה אנגלית+ צרפ- תית להפעלת טלקס וע- בודות משרדיות 03-7513011 לדיק (29334)

ל"גושקש" דרושה מזכי- רה למחי יבוא, טלקס, מלאה ברמה (אנגלית נסיון ביבוא, משרה מל- אה. 03-337725 (29242)

פקידה למשרד יבוא. ידע טוב באנגלית+ הדפ- סה. 03-622692 (29025)

מזכירה יעודות מיומנת להמקיד ... הכולל קשר עם לקוחות וספקים. ידיעת אנגלית והדפסה בעברית ובאנ- גלית. נסיון בעבודה עם מחשב וידע בתכנות עלקס "ימן". מקום הע- בודה בת"א. תנאים טו- בים למתאימה. דוגית 966 משרה 03-295694 (18654)

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

סטודנטית או יוצאת קבע, לטיפול 2 ילדים 12.00 17.00 בגבול ת"א גבעתיים אתי. 03-269027 (26901)

למעון קרוי-שומרון דרושות מטפלות, מבש- לת, ועוזרות למבשלת 052-39214 052-39336 (18290)

למעון יום ויצ"ו הרצליה נווה-ישראל דרושות מטפלות לפנות בשעות 052-557787 (8035) 14:00 8:00

טבחים – קונדיטורים

קונדיטור אומן, למאפיה בלוד דרוש קונדיטור מקצועי 08-224787 (26848)

למפעל המספק ארוחות למפעלים בחולון דרו- שים שף, טבח, עוזר, טבח עובדי נקיון עובדים אמינים וישרים יתקבלו בתנאים טובים 03-5562446 (9437) 03-5562150

גזירה תפירה

ל"רומנטקס" תופרות מקצועיות ואחרות תנ- אים סוציאלים (17571) 03-5593236

עובדי מחשב

צעיר +נסיון בעבודה על מחשב (רצוי בבנק) לעבודה מיידית. "א.ב.ג" 03-282487 (16847)

מתכנתים בשפת אר.פי.ג'י. 2 של אי.בי.אם. +קורס (נסיון). תולדות חיים אל: "קוד מחשבים" ת.ד. 20297 תל-אביב. (10176)

ל"דיזה" הרצל 119 ת"א 03-839151 עוב- דים למחלקת גזירה ותפירה מקצועיות. (9929)

לדוגמ"ני דרושה מודליסטית+ נסיון תנ- אים טובים 03-657435 (29470) 03-658828

ל"מטקס" בניברק דרו- שות תופרות מקצועיות 5 ימי עבודה, הסעה מ- אורגנת, כל התנאים ה- סוציאליים. 03-706342 (29168)

ל"מטקס" רמלה דרו- שות תופרות מקצועיות כל התנאים הסוציאלים הסעה מאורגנת מרמלה לוד מעון ילדים לעוב- דות המפעל 08-246290 (29032)

במרכז פתח-תקוה ות"א דרושות תופרות ועוזרי מ- כונות, בתנאים טובים. 03-905652 (7146) 03-661554

ל"מטקס" ת"א דרושים: גזרן מקצועי, צייר גזרן, אחראי חדר גזירה, עוז- רת מודליסטית, תופרת דוגמאות, מהפכאי, כל התנאים הסוציאלים. (9440) 03-337725

למתפרת אפליקציות דרושה תופרת מקצו- עית אוירה נעימה. (9348) 03-374390

הנהלת חשבונות

מנה"ח נסיון שנתיים לפחות למשרה מלאה וקבועה באזור הקריה "א.ו.ת" 03-203052-3 (18357)

ל"גושקש" דרוש חשב ת... בר ידע ונסיון בחוקי עבודה, משרה מלאה. 03-337725 (29295)

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בשל מינו או מעמדו האישי או הורות, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

טכנאים הנדסאים

ל"א.ו.ת" דרושים: 1) הנדסאי יצור מנוסה נסי- ון בתיכנון הנדסי של היצור עם ידיעה טובה מאוד באנגלית. 2) טכנ- אי יצור נסיון של שנתי- ים לפחות 03-280078 (16814)

דרוש איש מכירות דינמי בענף המתכת תנאים טו- בים, למתאים!! (12401) 03-252725

מהנדס/ הנדסאי בנין לעבודות תיאום ופיקוח מ ה מ ר כ ז 03-771044-5-6 (10979)

למשרד תיכנון דרושים טכנאי/ הנדסאי אדריכ- לות מנוסה, שרטט/ית אינסטלציה סניטרית מ- נוסה. 03-262571 לפני- נת לצבי (8109)

טכנאי/ הנדסאי ... נסיון בעבודות ... למפעל בהרצליה (9422) 03-286111

ל"זומר" מהנדס כימאי למחקר/ פיתוח וייצור, נסיון 5 שנים בשטח הפ- לסטיקה, רצוי נסיון בפ- לימרים טרמוסטיים 08-473832 03-289505 (8397) 08-535455

שרטוט וגרפיקה

עובדי דפוס

דפס למכונת היידלברג ידע בהמדה בולטיליוס ... תנאים טובים בערב 03-338443 (26870) 03-429961

דרוש דפס ריובי נסיי- ליש 311. 03-900628 (26781) 03-909144

ל"ברק הדפסות" דרו- שים: מדפיסי משי מק- צועיים עם נסיון חובה. תנאים מצויינים של 03-495357 03-498021 (10239)

חשמל ואלקטרוניקה

ל"א.ו.ת": חשמלאי מוסמך וחשמלאי עוזר לעבודה בגוש-דן (18407) 03-203052-3

"אקוסול" לרגל הרחבת פעילותו דרושים: חש- מלאי צמה בעלי ידע טכני, נא לפנות בהקדם למשה או ואוה בטלפון (18249) 03-9222018

אלקטרונאי מוסמך נסיון בכיול וייצור למפעל גדול בחולון 03-286111 (9350)

חשמלאים בעלי ניסיון בענף התעשיה-תנאים טובים 052-34380 (8575)

לחברת גילאור בעלי מקצוע לחשמל תעשיה ותאורה תנאים טובים. (8032) 03-810194

עובדי יהלומים

למפעל רציני!! חיתוך קצוות למטה ולמעלה. למתאימים תנאים מיוח- דים 03-534015 (9353)

ספרים/ות

דרושים בפתח-תקוה ספרים/ות מעולים פני- סיות מומחיות משכורת +אחוזים +קידום (26392) 03-919479

נגרים

נהגים

נהג מחסנאי ליבואן כלי בית ומתנות גיל 25 30 (9953) 03-812171

מחסנאים

בח"ס צעיר מאזור חולון לעבודה מיידית. "א.ב.ג" 03-202407 (16854)

לחברת יבוא ושיווק מוד- כנ"ג מובילים +רשיו- נה ב' או ג' 03-810947 (6442)

מחסנאים טובים מעולים לבני קורס מקצועי לני- הול מחסן כלים ומחק- רים רצוי ידע במלאי מ- מוחשב להרצליה רמת-החייל (9364) 03-286111

מלגזנים

סוכנים/ מקדמי מכירות

סוכן עצמאי +רכב +נסי- ון קודם בענף הצעצו- עים (4886) 03-825937

לחברה לאלקטרוניקה דרושים אנשי מכירות בעלי נסיון מוכח למכי- רה מקצועות למפעלים רקע טכני ורכב הכרחי תנאים טובים למתאימים (17422) 03-7513252

هكذا من الاصل

מועלים וחד"פ

עובדי נקיון

עובדי מתכת

ל"א.ג.ת" 1. כרסם מנ־שה בבנית תבניות /מבל־טים 2. מסגר/ רתך מנ־סה 03-203052-3 (18395)

ל"א.ג.ת" רתך אוטוג־נ־מטה למישרה מלאה בראשל"צ (18348) 03-203052-3

רתך ב־CO2 מנוסה בעל כושר לניהול צוות עוב־דים תנאים טובים מאוד "א.ג.ת" 03-280078 (16819)

מסגרים/ רתכים דרו־שים ידע בקריאת שרטוט למפעל בדמה"ש ראשל"צ/ רמת־החייל (תנאים טובים) (9401) 03-286111

אילת

דירות

הצעות עבודה

מכוניות

"במועדון אשראי ארצי" הלוואה לרכישת רכב עד 70% מערך הרכב ל־3 שנים ת"א 03-291940 "ירושלים" 02-249048 חיפה 04-537649 ,532765 ב"ש 76676 ,057-78696 אילת (27294) 059-71993

"יציל מימונים" הלוואות לרכישת רכב חדש, בתנאים נוחים! 03-221161 לטלפן עד שעה 14.00 "יהודה־הלוי 147 תל־אביב, 10 סניפים בכל רחבי הארץ. (27280)

"הגל החדש"!! מציע כל דגמי המכוניות האו־פות 1988!! באספקה מ־הירה 03-848444, (9380) 03-848729

אאודי

אוטוביאנקי

אלפא רומיאו

אוסטין

אופל

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

וולבו

אנ.ס.יו.

ב.מ.וו.

ב.מ.וו. 320 דירה 1982 03-5517678, ובעבודה: 03-871870 (10326) 03-5560659

אולדסמוביל טורונדו דירה 1980, 03-5517678 ובעבודה: 03-871870 (10434) 03-5560659

לרציניים שאראד 1983 מעולה 40,000 אוטומטית +מזגן +מערכת כסף מטלי 16,800 (29802) 5053045

במחיר הזדמנות! אולדסמוביל אומגה אוטומטית סוף 1982 (2,500) "חודש דצמבר" יד ראשונה פרטית +כל התוספות, חדשה לחלוטין! (דולר) 21,800 (9997) 03-858102

אולדסמוביל קטלס 1987 6 צילינדר ברוגהם +כל התוספות. חדשה 0 ק"מ 03-203984-5 ובשבת 03-350016 (9273) 03-455197

בהזדמנות דודג' אספן סוף 1979 (8 קטן) שניה במצב מעולה! (דולר) 10,700 (8571) 03-886993

אסקונה אפ.אר 1600 1984 יפהפיה, שמורה 03-5512124 (10255) 03-5565170

מרצדס

E.190 ראשונה 87 +כל התוספות, 057-424766 (27210) 057-412370

83 אוטומט שנה מצב מצוין 46,000 ק"מ מחיר 9225459 (8950)

סובארו

סובארו 85/ 1300 ראשונה, שמורה +תוספת 03-353437 08-243507 (18443)

טלבוט

טנדרים

לנציה

מסחריות

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה–קרייזלר

פולקסווגן

פורד

פיאט

מזדה 4*4, מנוע מייז, 1987, 2500 ק"מ, 03-582016 03-330971 (18547) שלומי

פיזו

אינוצנטי בראילן בר צינה למכירה במכרז 147/87 מכונית פור' 504, שנייצר 1977. פר' טים אצל סעדיה בעל מן (10161) 03-718551

רנו

רוצים לקנות

דחיטים

מקררים

וידאו טייפ

אבזרים וקטנטים

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

בתי"ס לנהיגה

בתי"ס ושיעורים

חלפי רכב משומשים

כלי נגינה

מכונות תפירה

מלאות ושיעם

הלוואות

הלוואה מיידית וזולה לחברי ההסתדרות ולאנשי ביטחון וחינוך. 052-543202, 03-346069 (26819) 03-773214

חוגים

בשבת 19.9.87 יום יום בר כיף לבנים ובנות "פעילויות, ספורט, הר' מור ושעשועים בחוף סמוך "משעולים" חגי' טיולים 03-245696 (7091) 03-239555

חקלאות

מעוניין למכור את המ"שק עם הטרקטורים +הפרות (פרות עגלות מבכירות) משק 65 מושב בצמיים 057-924152 (29164)

טרקטורים

טלוויזיות

טיולים

בתי כנסת

סירות

מוצגי אמנות

אחזות דבקות

שידוכים

בת זוג

בן זוג

הכרויות

שוק המציאות

תכנית ויעוץ (?)

אומנות

מחשבים

ציוד אתבנות

קיט ונופש

קוסמטיקה

מנועים וכספות

חברת "ענקל" משווקים בלעדיים לכספות מגן גרלדמן I.S.M, לפי התקן אמריקאי, טל: 03-9233499 ליונה מנהל המכירות (10138)

דרוש/ה

פקיד/ה קלדנית 36 – IBM

דרישות התפקיד: ★ ידע בעבודה על מסוף IBM – 36,
★ עבודה פקידותית
מקום העבודה: אזור התעשיה בלוד (ליד קרגל).

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 7163, ת"א עבור "קלדנית", מח' כוח אדם.

למוסד פיננסי גדול בתל-אביב

דרושות

מזכירות

למשמרת אחה"צ

הכישורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה.
★ ידיעה טובה בשפה האנגלית.
★ הדפסה עברית.
★ נסיון של שנתיים במזכירות.

העבודה במשרה חלקית בין השעות 14:00–18:30.

המעוניינות תפנינה בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 23136 ת"א, מיקוד 61230 עבור "מס' 430".

למפעל טסיס בנתניה

דרושים/ות

אחראי/ת

על מחלקת קלט פלט ועובדי קלט פלט

אך ורק בעלי נסיון יתקשרו לרבקה 053-59191

אזור מגורים: נתניה והסביבה.

פמא

נפתות משאבי אנוש בע"מ

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

עצמאי/ת

בעל נסיון רב

ידע בהפעלת מחשב

טל' 03-482222

לחברה ליבוא בת"א

דרושה

פקידה – קלדנית

לטלפן 03-834488, 03-824196

מכזמן אל-אחל

שלום חנוך חוזר לבמה / עמית דובקין

רוק הולך ורוק בא

שלום חנוך. רוק ישיר ואישי (צילום - חנוך גוטמן)

גם „רק בן־אדם", אישי יותר ואנטי - קליימקס ל„מחכים למשיח" ימשיך את מעריציו של חנוך לשמוע אותו מדבר אליהם בשפה של שנות ה־80 עם הרבה ווליום ורוק כסאח

בשנים האחרונות התחזקה אצל שלום חנוך הנטיה לרוקנרול, למה שמכונה „רוק כאסח". מגמה זו באה לידי ביטוי בתוכניות ובתקליטים „חתונה לבנה" ואחר־כך ב„מחכים למשיח". מבחינה זו, אין התוכנית החדשה של היוצר והזמר „רק בן אדם", שונה מקודמותיה.

שלום חנוך היה ונשאר דמות אטרקטיבית, סביב מופע חדש שלו, מלווה בהד תקשורתי גדול וציפיה לחידושים נוספים. בשבוע שעבר, בחזרה הכללית של המופע, שנערכה באולם ה„סינרמה" בתל־אביב, היה למצוא בשעה היעודה עשרות מנציגי התקשורת מחכים בכליון עיניים לחנוך, והוא לא בא.

בשעה ארבע בדיוק, שעה לאחר הזמן שנקבע, הוא מגיע, רק בן אדם. כמו תמיד, לבוש זרוק עם מזוודה ביד, הרבה שיער לבן על הראש, הרבה כריזמה. המצלמות מתקתקות והעטים רושמים בפנקסים, כשחנוך והלהקה מכוונים את הכלים. שלום והאחים רוני ודיי פיטרסון האמריקאים, על הגיטרות רפי מרטין האנגלי על התופים: מסה לוי על הקלידים ירוסלב יעקובוביץ על הסקסופון. הרבה „ווליום" הרמקולים הענקיים מספקים הכלונים והשלטים של החברות התומכות, ה„ספונסרים", משווים אווירה של מופע רוק לכל דבר: לא שונה בהרבה מהכנות מופע של ברוס ספרינגסטין או כל אליל רוקנ'רול אחר. הרבה רוק, מעט מאוד חנוך לידי. גם את המילים היפות בכמה מהשירים קשה לשמוע בגלל התהודה האדירה שמסביב. חנוך ופיטרסון מרקידים את הגיטרות החשמליות שלהם זה כלפי זה, ואפשר כבר לדמיין את כל בני־העשרה באמפיתיאטרון קיסריה או בריכת השולטן, מניפים בהמוניהם, במקצב אחיד, את הידיים מעלה מעלה. אתה מאמץ את אוזנייך הזקנות והעייפות, ומצליח לאתר בשירים החדשים, את חנוך שהכרת פעם. „רק בן אדם" ו„בסוף אמצא אותה"

לפני פחות משלושים שנה התחיל חנוך את דרכו המוסיקלית בקיבוץ משמרות שבשומרון הישן (פרדס חנה, בנימינה וכל השאר). כבר אז היה שלום חנוך אופוזיציונר נצחי. כשאחרים שרו עם אקורדיון את שירי תנועת הנוער הארץ ישראלי היה חנוך, יחד עם מאיר אריאל, גם כן בן הקיבוץ, מאלתר על הגיטרה האקוסטית הישנה שלו. הוא ידע שאין לו עתיד כמרכז פלחה, או כעוד „סתם" תרבותניק לעת מצוא.

כששעמם לו יותר מדי בתיכון, הלך ללמוד תיאטרון אצל אברהם אסיאו ב„בית צבי" ברמת־גן. אחרי „בית צבי" הצטרף ללהקת הנח"ל, ומיד עם שחרורו התגלה כיוצר בעל אופי ייחודי. כשרן אלירן שר על „עצי הצפצפות", ואסנת פז על „שלכת אדומה", דיבר חנוך על דברים לגמרי אחרים: על הכאב שבאהבה, על הניכור האנושי ועל אי־הצדק. בפסטיבל הזמר של שנת 1969 שר אריק אינשטיין את שירו של שלום חנוך על הפלישה הרוסית לפראג. „אל העיר שבויית החלום/ צל כבד חור הגיח/ ויהה בארום/ את מלכותו סבל בפיה..."

עד מהרה הופך הצמד חנוך את אינשטיין לנושא דברו של הנוער הישראלי של סוף שנות השישים. נוער בשיער ארוך, מכנסי פעמון, סמל השלום וכתובת תרוכה „עשה אהבה לא מלחמה" על מקטרוני הג'ינס – נוער המחפש מלים וצלילים אחרים. שלום חנוך הוא ממחוללי המהפכה העיקריים בפופ הישראלי של אותם הימים, ושירו „למה לי לקחת ללבי" מסרב לרדת מראשי המצעדים. בשיר משלב חנוך, בצד המרכיב הלירי והקשם המושר בפי אריק אינשטיין, גם קטע הרוקנ'רול שובר מסגרות: „תן לצעוק/ תן ללמוד / תן לצחוק, תן לשמוע/ תן להיות ותן לטעות, תן לעצמך לסלוח/ פשוט לאהוב... אחר־כך יכוון חנוך בהרמוניות שונות, שכבר אז רצה להביא את בשורת הרוקנ'רול, אבל הקהל של אז, אולי גם הוא, עדיין לא היו בשלים לכך.

כמה שנים אחר־כך, הוא נוסע לאנגליה ומתוודע שם באופן ישיר לתרבות הרוק והמחאה. כשהוא חוזר ארצה, זה כבר שלום חנוך אחר. בראשית שנות השמונים הוא יוצא עם „חתונה לבנה", שבה שר בסגנון רוק ישיר ואישי על חוסר התוחלת והקשיים בחיי הנישואין. הקהל הישראלי אינו מקבל את השינוי הגדול, והתוכנית לא מצליחה במיוחד. חנוך לא מתייאש, וסנתיים לאחר מכן, יוצא עם תוכנית חדשה, „מחכים למשיח", אשר זוכה להצלחה חסרת תקדים.

חנוך שר בה על המלחמה האיד־סופית בלבנון, על הבורסה המתמוטטת, ועל החברה הישראלית שאיבדה לגמרי את הכיוון. דצמבר המר, זעקו כותרות בעיתון/ ושר האוצר נתן ב„מבט" ראיון/ הציבור מטומטם ולכן הציבור משלם, מה שבא בקלות, באותה הקלות ייעלם/ האזרח הקטן נאלץ לשלם בגדול/ ואותי מעניינת ירדנה יותר מהכל/ הולך למילואים וסופר את הכסף שאין/ ומשיח לא בא, משיח גם לא מטלפן..."

שלום חנוך זוכה להמוני מעריצים חדשים, רובם מתחת לגיל העשרים. חלק מהוותיקים ממשיכים לשמור לו אמונים, אחרים זוכרים את הלירירות של פעם, וקשה להם לקבל את חנוך הרוקר. כשנשאל על כך בראיון עיתונאי, אמר חנוך: „אנשים מבוגרים נסגרים לרוק, כי המוסיקה הזו מפריעה להם... אבל אנשים צעירים פתוחים יותר לקלוט, ואתה יכול לצפות מהם להזדהות עם נסיון חיים, עם חוויות שעדיין לא התנסו בהן".

שנתיים לאחר „מחכים למשיח", שלום חנוך, בן 41, לא חושש ללכת על „רוק כסאח" עד הסוף. הוא ממשיך אמנם לדבר על פצעיה הכואבים של האהבה, על החברה המתנכרת ליחיד, אך לא על מהפכות: אולי הגיל, אולי רוח התקופה.

גם „רק בן־אדם", אישי יותר, אנטי קליימקס ל„מחכים למשיח", ימשיך את מעריציו של חנוך לשמוע אותו מדבר אליהם בשפה של שנות השמונים, עם הרבה ווליום ורוק כסאח. עשרים שנה אחרי „פראג" ו„למה לי לקחת ללב". הוא רק בן־אדם...

שישי־אישי / אהוד מנור

פאנטום מודל 87

„פאנטום האופרה" הוא סיפור המוכר לרבים, ולו רק בגלל גלגוליו הקולנועיים, ולכן מפתיע שיוצר האגדה, גאסטון לרו, נשכח מלב ואיתו הרומן המקורי. אנדרו לויד־וובר והבמאי הרולד פרינס מעלים את המחזה בלונדון בחגיגה של דמיון עשיר ויופי נדיר.

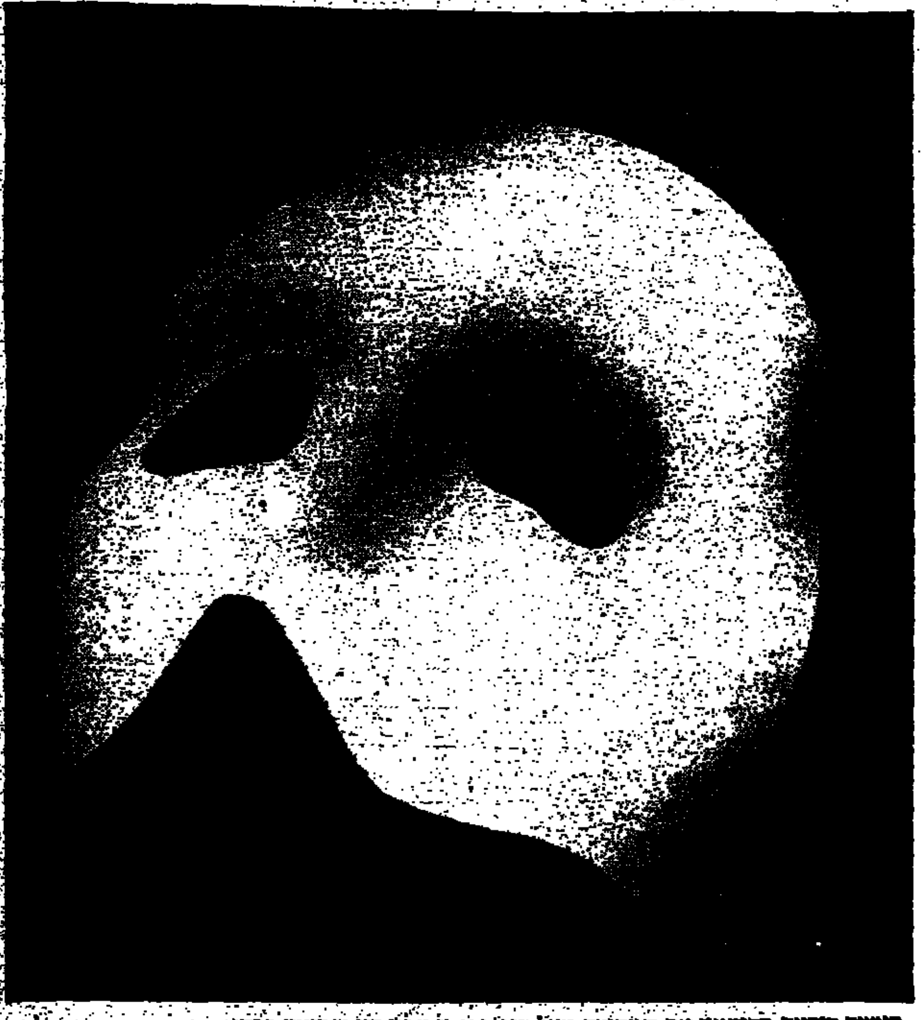
כאשר קורעת כריסטין את המסכה מעל פני הפאנטום התגובתי זועה קרה

כרטיס התיאטרון המבוקש ביותר בלונדון, זה קרוב לשנה, הוא להצגת „פאנטום האופרה", עם המוסיקה של אנדרו לויד וובר, הבימוי של הרולד פרינס, ועם מייקל קרופורד בתפקיד הראשי.

„פאנטום האופרה" היה סרט הקולנוע הראשון שראיתי בילדותי. הצגה יומית בקולנוע „עדן" (מנוחתו עדן מאז הטלוויזיה) בבנימינה, הספיקה כדי להדיר שינה מעיני במשך לילות רבים, ולפקוד את חלומות הזוועה התכופים שלי.

„פנטום האופרה" של בנימינה היה בעצם סרט צבעוני שהופק בשנת 1943, עם קלוד ריינס בתפקיד רוח הרפאים הנוקמת, מלחין שנוזל חומצתי השחית את פניו. גירסה אילמת קדמה לגירסה מדברת ומזמרת זו.

בתחילת שנות העשרים הפיקה אותה חברת „יוניברסל" עבור כישרונותיו של השחקן לון צ'ייני (האב).

ב־1925, כאשר הופץ הסרט וזכה לשבחים רבים, שימח הדבר גם את ליבו של גאסטון לרו, הסופר הצרפתי שכתב את „פאנטום האופרה", בתוך שלושה חודשים, ב־1911. אך לרו לא הספיק להנות מפירות ההצלחה הקולנועית של סיפרו מכיוון שבשנת 1927, כשהיה בן 59, זמן קצר לאחר שסיים את כתיבת סיפרו השישים ושלושה (!) שנקרא „המוהיקנים מבבל", הלך לעולמו.

„פאנטום האופרה" הוא סיפור מוכר לרבים, ולו רק בגלל גילגוליו הקולנועיים, ולכן מפתיע שיוצר האגדה, גאסטון לרו, נשכח מלב ואיתו הרומאן המקורי. למעשה, עד לפני זמן קצר, קשה היה להשיג את הספר ואת ספריו האחרים של לרו.

לרו נולד בפריס ב־1868, ואל כתיבת ספרים פנה רק לאחר שבמשך שבע עשרה שנה שימש ככתב בתי משפט וכמבקר תיאטרון בשני עיתונים פריסאיים.

את ספרו הראשון, „תעלומת החדר הצהוב", פירסם בשנת 1907. בספר הזה וברבים מן הספרים שכתב מאוחר יותר ניסה לרו ליצור תשובה צרפתית לקונאן־דויל האנגלי ולגיבורו שרלוק הולמס. לבד מהשפעתו של קונאן־דויל ניכרה בספריו גם השפעה של אדגאר אלן פו שבאה לידי ביטוי באיכויות אקזוטיות, רומנטיות וגרוטסקיות.

את האיכויות הללו ניתן למצוא בשפע בהצגה הלונדונית החדשה של „פאנטום האופרה".

עלילת ההצגה מתרחשת בבית האופרה של פריס ברבע האחרון של המאה ה־19. באותם ימים הועסקו בו כאלף וחמש מאות איש. בית־אופרה עצום בגודלו. האודיטוריום עצמו תופס פחות מחמישית מנפח הבית כולו. יש בו שבע עשרה קומות, ושבע מהן מצויות מתחת לגובה הבמה. חלק אינטגרלי ממבנה בית האופרה מהווה אגם מלאכותי בתחתיתו, המשמש כמייצב שיווי משקל, אשר גובהו עולה או יורד בהתאם לכובדה של הבמה, שבע קומות מעליו.

על רקע המבוך הענקי הזה מתרחשת עלילת החזיה והחיפה. גאון מעוות מסתתר בבטן בית האופרה ומנצח, ממקום מחבואו, על שורה של אירועים מחרידים, תאונות מקריות והצירופתיות של רוחות רפאים. זמרת סופראן צעירה, כריסטין, לכודה בין אהבתו של ראול, מעריץ צעיר ואצילי, לבין אהבתו האובססיבית של הפאנטום. מבעד למראת קסמים בחדר ההלבשה חוטף הפאנטום את כריסטין, מצהיר באוזניה שהוא מלאך המוסיקה שלה ומצליח לפתות אותה לבוא אל משכן המים התת־קרקעי שלו. מעשיה רומנטית נוטפת קסם ואימה.

למן פתיחת ההצגה גונבת אותה עד סופה התפאורה של מריה ביורנסון. זוהי חגיגה של דמיון עשיר ויופי נדיר שלא ראיתי כמותה מעודי על בימת תיאטרון.

מייקל קרופורד מפליא לשחק ולשיר בתפקיד הפאנטום, ואינו מסגיר אף לרגע את זהותו האמיתית עד המסך האחרון.

המחזה החדש של ריצ'רד סטילגו מעניקה לדמות הפאנטום מימד אנושי יותר של ברוח וחבב העלולים. המוסיקה של אנדרו לויד ובר („יוסף וכתונת הפסים המשגעת", „ישו כוכב עליון", „אויטה", „החתולים" ו„סטארלייט אקספרס") חייבת הרבה לאופרות של סוף המאה הקודמת. היא רווית אהבה מתוקה אך חבר עושה שימוש מעניין בסינטיסייזרים ובאמצעים אלקטרוניים אחרים. מרגש ויעיל ביותר.

התמליל של צ'רלס הארט (בן 26 שזו עבודתו המקצועית הראשונה) עשוי היטב גם אם גבישי המוכר - הנתבצים נגסים מדי פעם ומאיימים להסביע את הטעם הטוב.

עבודתו של הבמאי הרולד פרינס ראויה לכל פרס שקיבל ועוד יקבל. ההצגה הראשונה שביים פרינס בן ה־59 היתה „משחק הפיג'מה", ב־1954. מאז ידע שורה ארוכה של הצלחות בברודוויי כמו „אנשים אחרים", „סיפור הפרברים", „כנר על הגג" ו„קברט". הוא גם ביים כמעט את כל ההצגות שכתב סטיבן סונדהיים („סוויני טוד"). עבודתו הראשונה עם אנדרו לויד ובר, מלחין בעל אינסטינקטים מופלאים לתיאטרון, גם אם המוסיקה שלו איננה מצטיינת במקוריות יתרה, היתה במחזמר „אוויטה", וידוע כי טוב, כי טוב.

[illegible] השכיחים ב„פאנטום האופרה" [illegible] לוקח הפאנטום את כריסטין [illegible] מתחת לאופרה אל תוך אגם מואר במאות נרות כנטיה העולים מתוך הבמה. השני הוא כאשר קורעת כריסטין את המסכה מעל פניו של הפאנטום. לראות התגובתי זועה קרה, כמו לפני שנים בקולנוע „עדן" בבנימינה, בהצגה היומית הראשונה שלי.

טיולי סתיו / צבי אילן

שיושבת בהר בציפור

הקיץ חולף הולך לו, הקוצים הגבוהים קמלים ומתקפלים ברוח. עונת החגים היא מועד יפה, מבחינת האקלים והזמן הפנוי להרים את הטיולים, שבמשך הקיץ פנו למקווי מים ולמקומות צל. מקום שראוי לבקר בו הוא ציפורי שבגליל התחתון. מקום זה תמיד היה יפה לטיול שם, אך לאחרונה חלו בו שיפורים המעשירים את הביקור במקום.

עם הפיתוח הגדול שחל במערכת הכבישים בגליל התחתון קל מאוד להגיע לציפורי, ואף לאתרים בסביבתה. נקודת־המוצא להגעה תהיה צומת ה„מוביל", שעל כביש שפרעם־נצרת (כביש מס' 79), אליו מגיעים הכבישים מצומת גולני ומצומת רמת ישראלונים. בנסיעה דרומה, כ־4 ק"מ מהצומת דרומה באים אל המסעף המוליך למושב ציפורי. עוברים את המושב

בספרות התלמודית יש לא פחות מ־125 איזכורים על ציפורי ואף נמצאו בה שרידים ארכאולוגיים, המלמדים על מעמדה כעיר חשובה, שיחד עם טבריה, היתה בירת הגליל התחתון. לראשונה נזכרת ציפורי בימי אלכסנדר ינאי. היא היתה למרכז המרד בגליל לאחר מות הורדוס. הצבא שנשלח לעיר העלה אותה באש, לקח את תושביה בשבי ומכר אותם לעבדים. הורדוס אנטיפס, בן הורדוס הגדול, ביצר ופיאר אותה ועשה אותה לעיר בירה, עד שיסד את טבריה והעביר אליה את מרכז שלטונו.

בתחילת המלחמה ברומאים נמנעה ציפורי מהשתתפות פעילה, אך בהמשך הצטרפו אנשיה למורדים. היא נכבשה בידי קסטיוס גאלוס והוצב בה חיל מצב. אחר החורבן התיישב בציפורי משמר הכהנים ידעיה. לאחר מכן נתנו

שכונת מושב ציפורי בגליל התחתון משופעות באתרים המעידים על ההיסטוריה של המקום במשך מאות שנים. המנזר, המצודה, שרידי בית הכנסת, הפסיפס, אמת המים והיערות היפים לטיול בימים אלה

לאורכו בנסיעה דרומה, ומגיעים אל גבעת ציפורי. נוסעים מעט בכביש שמאלה וכביש זה מגיע להצפה הושעיה, ועוד ננוע בו מעט בהמשך, הנכנסים בכביש גישה חדש שסללו אנשי המנזר שבמקום ובקצהו יש שלט). גם במנזר יש מקום מעניין לביקור, אך נעשה זאת בהמשך.

מקצה הכביש, שם מחנים את כלי הרכב, עולים בדרך העפר לראש הגבעה. אם משום מה מתקשים למצוא את הכביש אין בעייה – יש באה דרכים העולות בתוך חורשת האורנים של הקק"ל שעל הגבעה. כמו שאומרים האנגלים: 'אינך יכול שלא למצוא זאת'.

אני מציע להתחיל את הביקור במקום בפסגה, ליד המצודה המתנוססת לגובה שתי קומות. זהו בניין שהקים ב־1745 המושל הבדואי דהר אל־עמר. בציפורי, שהיתה בסיסו המרכזי במשך זמן מסויים חלש אל־עמר על הגליל. המצודה הוקמה מאבנים עתיקות, אולי של מצודה קדומה יותר, אפשר שמאבניה של 'קצרה של ציפורי', המצודה של ציפורי, הנזכרת בתלמוד. התצפית היפה מקרבת הבניין (אם הוא פתוח רצוי, כמובן, לצפות בהקומה השנייה שלו) מבהירה את חשיבותה הצבאית של ציפורי. לא לשווא אמרו חז"ל „ולמה נקרא שמה צפורי – שיושבת בהר כציפור". התלמוד מספר כי אווירה של ציפורי היה נעים ומבושם ולכן בחרו לשבת בה אנשים חולים מסביבות אחרות. המפורסם שבהם הוא ר' יהודה הנשיא.

הרומאים לעיר מעמד של פוליס ושמו דיו־קיסריה. מאז, כנראה, היה בעיר יסוד לאי־יהודי חזק.

ציפורי היתה מרכז לחכמים. היו בה י"ח בתי כנסת, גם של יוצאי מקומות אחרים בארץ (כמו גופנא) או בחו"ל (טרסוס, בבל), ובתי מדרשות, כגון בית המדרש הגדול ובית המדרש של ר' בניה. רבי יהודה הנשיא העביר לשם את מושב הסנהדרין מבית שערים וזה היה מקום מושבה 17 שנים. במחצית המאה הרביעית יצא מציפורי למרד גאלוס, נגד הרומאים. אחר־כך גבר האלמנט הנוצרי בעיר. יש עדות על יישוב יהודי במקום גם בתקופת האיסלאם.

במשך דורות נהגו נוסעים יהודיים לעלות לרגל לקברי צדיקים בציפורי, בייחוד לקבר שנחשב לקברו של יהודה הנשיא או נכדו, ר' יהודה נשיאה. ב־1931 נערכה בציפורי חפירה מטעם אוניברסיטת מישיגן. במהלכה נחשפו, בין השאר, תיאטרון ומבנה דמוי בסיליקה, כנראה כנסיה (ואולי וילה) וכן שרידי בית כנסת. בשנים האחרונות חופרות באיזור הגבוה של הגבעה, מסביב למצודה, שתי משלחות. האחת, אמריקאית, בהנהלת פרופ' סטראנג', והשנייה, אמריקאית־ישראלית, בראשות ד"ר אהוד נצר, מהאוניברסיטה העברית, והפרופסורים אריק וקארול מאיירס מאוניברסיטת דיוק שבארה"ב. לבני־הזוג מאיירס יש ותק ונסיון חשוב בחשיפת ארבעה בתי־כנסת קדומים בגליל העליון.

רצפת הפסיפס שנחשפה בארמון, וכוסתה בינתיים, היא אחת הרצפות היפות והשמורות ביותר מן התקופה הרומית (צילום - גבי לרון)

חפירות המשלחת המשותפת החלו לפני כמה שנים, בעזרת הקרן הקיימת, שפועליה ניקו את התיאטרון, שליד המצודה. ספסליו של המבנה נחצבו בסלע, והאבנים שנועדו למושב נשדדו במשך השנים. בעונה האחרונה, השלישית במספר, עבדה המשלחת באיזור הבמה וחזית התיאטרון, כדי לעמוד על זמנו המדוייק. בצד המערבי של הגבעה, מעל תשתית הסלע, נחשפו שרידי מבנה גדול, אולי מבנה ציבורי, ובורות רבים. בקרבת מקום נמצאו קטעי פסיפס, עליהם שרידי מלים בעברית, ובכללן המלה 'בר', שנראה כי היא שייכת לבית כנסת סמוך.

גולת הכותרת של החפירה היה גילוי פסיפס מרהיב באולם הטרקלין של ארמון, כנראה של המושל הרומי שישב במקום. רצפת הפסיפס הצבעונית, שאורכה שישה מטר ורוחבה חמישה, מורכבת מכ־15 סצינות מיתולוגיות מרהיבות. הסצינות קשורות בפולחן דיוניסוס ובחתונתה וכוללות תיאורים מהווי החקלאי. אבני הרצפה, מהמאה השלישית לספירה, זעירות ביותר, ויש בהן עשרות גוונים. זו אחת הרצפות היפות והשמורות ביותר מהתקופה הרומית שנחשפו בארץ. נחשפו גם חדרי רחצה וחדרים אחרים, ובהם קטעים של ציור קיר. רצפת הפסיפס כוסתה, אך אפשר לראות את הטרקלין ואת החדרים האחרים של המבנה.

לאחר הביקור בפיסגה כדאי לרדת למקום חניית המכונית, ליד המנזר, להיכנס לתוכו ולבקש את המפתח לכנסיה הצלבנית, שבה מצויים שרידי בית הכנסת. דלת הכניסה אליה היא במגרש החנייה הקטן שלפני הכניסה למנזר. אם פתוח – נכנסים ומבקרים. נא לשים לב, שוכני המנזר אינם מתלהבים למסור את המפתח, אך יש להתעקש ולעמוד על כך.

יורדים במדרגות, ונכנסים לכנסיה דרך השער מצפון. רואים כנסיה בעלת שלוש אפסידות (גומחות חצי מעוגלות). לאורכה יש שתי שורות של כותרות, עמודים וארנים. רובם ניצבו ככל הנראה בבית כנסת קדום, שהכנסיה נבנתה בחלקה על מקומו. על קיר האפסיס המזרחי תלוי קטע פסיפס ובו כתובת ארמית מבית־הכנסת. קטע זה של האתר נסגר והתקן במקום תפילה נוצרי קטן. נוסח הכתובת השלמה הוא „זכור לטוב רבי יודן בן תנחום בן בוטה שנתן את הטבלה הזו. תהי לו הברכה". סמוך ליציאה, מימין לפתח, מונח משקוף ועליו כתובת יוונית ארוכה של יהודים. נאמר בה „על ידי גלסיוס, הסכולסטיקוס הקומס המפורסם, בן אאטיוס הקומס, ראש בית הכנסת של אנשי יהודה, ראש בית הכנסת הצידוני (ציבנו) הנוסחה האלה לכבוד יוחנן, ראש בית כנסת שבצור, המפורסם".

כבואי לצאת מהשער ולפנות ימינה (מזרחה) ובין היתים לראות עוד מאבניו של בית הכנסת. דרומה יותר יש שקע, מצפון עליידי בבייה — במקום זה נחשף פסיפס הכתובת הארמית. עולים משרידים אלה בציפורי אל הרכב, ויוצאים אל הכביש המוליך להושעיה. במרחק מה נראה במורד הגבעה מבנה מאורך גדול, בעל כיפה שבקצותיה קרנות. זהו הקבר שיוחס, בטעות, ליהודה הנשיא (שנקבר בבית שערים), ולמעשה כיוונה המסורת ליהודה נשיאה. הורדים ציפו את תאי הקבורה בבטון, כדי שארכאולוגים לא יוכלו לחפור בהם, וכנגד הסימונים המיוחדים של היחידות הצבאיות המתאמנות בניווט. הגישה למבנה, הבולט בגודלו, עוברת בדרך עפר ההולכת מציפורי צפונה, לעבר כביש צומת המוביל־צומת גולני, ואפשרית לרכב חזק.

אפשר לערוך בציפורי עוד טיול רגלי נעים, אף כי המקום חסר שילוט, והגישה אליו תלויה בכושר ההתמצאות של כל אחד. מהמנזר הדרומי־מזרחי של פסגת ציפורי הולכת דרך עפר – עבירה לרכב חזק – עוברת דרך שראי הכפר הערבי ספוריה, נמשכת על שלוחה, וממנה מסתעפת ימינה (דרומה) לאחר כ־750 מ' דרך עפר נוספת. דרך זו מביאה אל אמת המים ההיסטורית של ציפורי. תחילתה ראשים קטע פתוח והמשכו מנהרה עמוקה, מאגר מים תת־קרקעי גדול... אם לא פניתם במסעף הראשון, וכמו שמעט לפני תחילת יער הקרן הקיימת במקום שיש בו כמה עצים גדולים, אפשר לפנות ימינה, וללכת כמה עשרות מטרים ולהיכנס לפלא הבנייה הקדום הזה.

ולאחר כל אלה אפשר לעשות פיקניק ביער שבכניסה למושב, במקום שהיתה בו משתלת הקק"ל ועתה הוא מקום קבע למחנות נוער. אם רוצים להמשיך ולטייל, אפשר לפנות באחד הכבישים שהוזכרו, להר טורען למשל, או להתנחם על אי יעור ה„לביא" ביער לביא, שליד צומת גולני. בשני מקומות אלה פיתחה קק"ל תנאים להנאת המבקרים, טיול נעים, וגם להוזד מאוטומובילים.